

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 373.3.091(043.3)

STEGĂRESCU LILIA

**MANAGEMENTUL CONSILIERII EDUCAȚIONALE
LA NIVELUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR**

Specialitatea: 531.01 TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Teză de doctorat în științe ale educației

Conducător de doctorat: _____

Garștea Nina,
doctor în pedagogie,
conferențiar universitar

Autor: _____

Stegărescu Lilia

CHIȘINĂU, 2024

© Stegărescu Lilia, 2024

CUPRINS

ADNOTARE	6
ANNOTATION	7
АННОТАЦИЯ	8
LISTA TABELELOR	9
LISTA FIGURILOR	10
LISTA ABREVIERILOR	11
INTRODUCERE	12
1. CADRUL TEORETIC AL MANAGEMENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE	
1.1. Consilierea educațională: geneza și semnificația conceptului.....	21
1.2. Specificul consilierii educaționale a copiilor și a elevilor de vârstă școlară mică.....	33
1.3. Managementul consilierii educaționale din perspectivă pedagogică.....	44
1.4. Orientări științifice și abordarea teoretico-aplicativă a consilierii educaționale a elevilor din învățământul primar.....	49
1.5. Concluzii la capitolul 1.....	57
2. CONDIȚII PSIHOPEDAGOGICE DE REALIZARE EFICIENTĂ A MANAGE- MENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR	
2.1. Demersuri strategice și implicații practice în domeniul managementului consilierii educaționale.....	59
2.2. Personalitatea consilierului educațional ca factor decisiv al eficientizării managementului consilierii educaționale.....	73
2.3. Managementul consilierii educaționale în situații școlare dificile.....	84
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	98
3. COORDONATA PRAXIOLOGICĂ A MANAGEMENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE LA NIVELUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR	
3.1. Designul cercetării: managementul consilierii educaționale a actorilor din învățământul primar.....	100
3.2. Rezultatele experimentului de constatare privind managementul consilierii educaționale în învățământul primar.....	114
3.3. Demersul de formare a competențelor manageriale în consilierea educațională a cadrelor didactice din învățământul primar.....	116
3.4. Concluzii la capitolul 3.....	127

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	128
BIBLIOGRAFIE	132
ANEXE	145
Anexa 1. GLOSAR.....	146
Anexa 2. Harta principalelor achiziții ale școlarului mic.....	148
Anexa 3. Consilierea educațională care se valorifică la nivelul învățământului primar în funcție de scop.....	149
Anexa 4. Schița experimentului pedagogic.....	150
Anexa 5. Fișă de observație a conduitei elevilor.....	151
Anexa 6. Protocolul studiului de caz.....	158
Anexa 7. Chestionar-aplicație privind managementul consilierii educaționale a actorilor din învățământul primar.....	159
Anexa 8. Lista experților implicați în cercetarea realizată privind problema managementului consilierii educaționale în învățământul primar.....	162
Anexa 9. Dimensiunile și valorile Managementului consilierii educaționale în învățământul primar.....	163
Anexa 10. Program instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar <i>Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii educaționale/FECMCE</i>	164
Anexa 11. Suport metodologic de formare și eficientizare a MCE, destinat cadrelor didactice din învățământul primar.....	167
Anexa 12. Harta conceptuală a Managementului consilierii educaționale în învățământul primar.....	168
Anexa 13. Managementul eticii ca instrument de asigurare a profilului moral al CE în învățământul primar.....	169
Anexa 14. Agenda pentru consilierii școlari.....	170
Anexa 15. Grila teoriilor psihologice și a terapiilor aplicate în consilierea psihopedagogică/educațională.....	174
Anexa 16. Dificultăți de învățare care pot fi produse de cadrele didactice.....	175
Anexa 17. Managementul consilierii educaționale axat pe depășirea dificultăților de învățare.....	176

Anexa 18. Rezultatele probelor experimentale (în tabele de distribuție).....	182
Anexa 19. Proba scrisă <i>Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar</i>	190
Anexa 20. Rezultatele finale privind implementarea <i>Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar</i>	191
Anexa 21. Exemple selectate din cercetarea experimentală.....	197
Anexa 22. Scenarii ale ședințelor de consiliere a elevilor de vârstă școlară mică	203
Anexa 23. Managementul consilierii educaționale în contextul asigurării succesului școlar prin intermediul colaborării actorilor educaționali.....	207
ADEVERINȚĂ DE CONFIRMARE A DESFĂȘURĂRII EXPERIMENTULUI PEDAGOGIC.....	
	210
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	
	211
CURRICULUM VITAE.....	
	212

ADNOTARE

Stegărescu Lilia

Managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar, teză de doctorat în științe ale educației, Chișinău, 2024

Volumul și structura tezei: Teza conține: trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (190 surse), 23 de anexe. În total conține 144 de pagini text de bază; 20 figuri și 11 tabele. Rezultatele obținute au fost publicate în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: consiliere educațională, management educațional, managementul consilierii educaționale, învățământ primar, elevi de vârstă școlară mică, părinți, cadre didactice, actori educaționali.

Domeniul de studiu se referă la teoria generală a educației.

Scopul cercetării constă în elaborarea și validarea experimentală a fundamentelor teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Obiectivele cercetării: analiza epistemologică a conceptului și a evoluției consilierii educaționale a elevilor în instituția de învățământ; determinarea genezei fenomenelor și conceptelor de bază: *management educațional* și *management al consilierii educaționale*; identificarea și analiza orientărilor și abordărilor științifice privind managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar; examinarea nivelului și particularităților consilierii educaționale și a MCE în corelație cu specificul vârstei școlarelor mici; stabilirea mecanismului, factorilor, principiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare și eficientizare a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar; elaborarea și validarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* (care include fundamentele teoretico-aplicative ale MCE).

Noutatea și originalitatea științifică este susținută de: dezvăluirea esenței și explicarea evoluției consilierii educaționale și a MCE a elevilor în instituția de învățământ; precizarea conceptelor de bază și stabilirea genezei fenomenelor și conceptelor de *consiliere educațională* și *management al consilierii educaționale*; identificarea și analiza teoriilor, abordărilor și orientărilor științifice în contextul conceptualizării managementului consilierii educaționale; determinarea și fundamentarea principiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare eficientă a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar; argumentarea, fundamentarea și validarea științifică a fundamentelor teoretico-aplicative, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Problema științifică și rezultatele principale obținute în cercetare rezidă în identificarea fundamentelor teoretice; elaborarea și conceptualizarea fundamentelor aplicative/praxiologice ale MCE, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*, implementarea căruia a condus la sporirea calității educației familiale, a comunicării, relaționării; educației nonformale și colaborării elev-școală-familie, inclusiv, la eficientizarea dezvoltării personale a elevilor și părinților.

Semnificația teoretică a cercetării constă în abordarea prospectivă și holistică/sistemică a MCE, inclusiv a conceptualizării, analizei și identificării fundamentelor teoretice, care au determinat argumentarea elaborării și valorificării fundamentelor praxiologice/instrumentarului pedagogic; stabilirea parcursului curricular al consilierii și dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar, fundamentarea și argumentarea științifică a *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Valoarea aplicativă a cercetării s-a materializat în elaborarea și validarea setului de instrumente pedagogice, care constituie fundamentele aplicative ale MCE, concentrate în modelul elaborat, care s-au dovedit a fi eficiente în consilierea educațională a actorilor din învățământul primar. Cercetarea realizată a demonstrat că toate componentele structurale ale **Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar**, pot fi cu succes aplicate în educația și consilierea elevilor de vârstă școlară mică, inclusiv a părinților și cadrelor didactice. Totodată, *Metodologia ghidării CE Standard-Indicatori-Descriptori a competenței profesionale a cadrului didactic, Matricea reperelor teoretico-aplicative ale MCE, Mecanismul de eficientizare a MCE la nivelul învățământului primar: abordare sistemică, Programul instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar, Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii educaționale* etc., pot fi cu succes aplicate în profesionalizarea cadrelor didactice la nivelul învățământului primar.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic prin validarea modelului vizat, inclusiv prin intermediul publicațiilor și comunicărilor științifice în cadrul seminarelor metodologice, conferințelor naționale și internaționale.

ANNOTATION (engl.)

Stegărescu Lilia

Management of educational counseling at the level of primary education, doctoral thesis in educational sciences, Chisinau, 2024

Volume and structure of the thesis: The thesis contains: three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (190 sources), 23 appendices. In total it contains 144 pages of basic text; 20 figures and 11 tables. The obtained results were published in 14 scientific papers.

Key words: educational counseling, educational management, management of educational counseling, primary education, students of small school age, parents, teaching staff, educational actors.

The field of study refers to the general theory of education.

The purpose of the research consists in the elaboration and experimental validation of the theoretical-applicative foundations of the management of educational counseling at the primary education level, structured in the *Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level*.

Research objectives: epistemological analysis of the concept and evolution of educational counseling of students in the educational institution; determining the genesis of phenomena and basic concepts: *educational management* and *educational counseling management*; the identification and analysis of scientific guidelines and approaches regarding the management of educational counseling at the level of primary education; examining the level and particularities of educational counseling and MCE in correlation with the specific age of students in primary education; establishing the mechanism, factors, principles and psycho-pedagogical conditions for the achievement and efficiency of the management of educational counseling at the level of primary education; development and validation of the *Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level* (which includes the theoretical-applicative foundations of MCE).

Scientific novelty and originality is supported by: revealing the essence and explaining the evolution of educational counseling and MCE of students in the educational institution; clarifying the basic concepts and establishing the genesis of the phenomena and concepts of *educational counseling* and *management of educational counseling*; the identification and analysis of scientific theories, approaches and guidelines in the context of the conceptualization of educational counseling management; determining and substantiating the psycho-pedagogical principles and conditions for effective management of educational counseling at the primary education level; the argumentation, substantiation and scientific validation of the theoretical-applicative foundations, structured in the *Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level*.

The scientific problem and the main results obtained in the research reside in the identification of the theoretical foundations; the elaboration and conceptualization of the applicative/praxiological foundations of MCE, structured in the *Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level*, the implementation of which led to increasing the quality of family education, communication, relationships; non-formal education and student-school-family collaboration, including improving the personal development of students and parents.

The scientific problem and the main results obtained in the research resides in the identification of theoretical foundations; the elaboration and conceptualization of the applicative/praxiological foundations of MCE, structured in the *Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level*, the implementation of which led to the increase of the quality of family education, communication, relationship, education and student-school collaboration family, including, to make the personal development of students and parents more efficient.

The theoretical significance of the research consists in the prospective and holistic/systemic approach of the MCE, including the conceptualization, analysis and identification of the theoretical foundations, which determined the argumentation of the elaboration and valorization of the praxeological foundations/pedagogical tools; establishing the curricular course of counseling and personal development of students in primary education, the substantiation and scientific argumentation of the *Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level*.

The applicative value of the research materialized in the development and validation of the set of pedagogical tools, which constitute the applicative foundations of the MCE, concentrated in the elaborated model, which proved to be effective in the educational counseling of actors in primary education. The research carried out demonstrated that all the structural components of the **Integrated Pedagogical Model of MCE skills training at the primary education level** can be successfully applied in the education and counseling of students of small school age, including parents and teachers. At the same time, the *Methodology for guiding the CE Standard-Indicators-Descriptors of the professional competence of the teaching staff, the Matrix of theoretical-applicative milestones of the MCE, the Mechanism for making the MCE more efficient at the level of primary education: systemic approach, the institutional program for the training of teaching staff in primary education, Training and the efficiency of educational counseling management skills* etc., can be successfully applied in the professionalization of teachers at the primary education level.

The implementation of the scientific results was carried out within the pedagogical experiment by validating the target model, including through scientific publications and communications within methodological seminars, national and international conferences.

АННОТАЦИЯ

Стегэреску Лилия

Менеджмент консультирования в сфере воспитания на уровне начального образования

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук,
Кишинэу, 2024

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография, содержащая 190 источников, 23 приложений, 144 страниц основного текста, 20 фигур, 11 таблиц. Результаты исследования опубликованы в 14 научных работах.

Ключевые слова: консультирование в сфере воспитания, менеджмент в сфере воспитания, менеджмент консультирования по вопросам воспитания, начальная школа, младшие школьники, родители, преподаватели, участники воспитательного процесса.

Область исследования относится к общей теории воспитания.

Цель исследования состоит в разработке и экспериментировании теоретических и практических основ менеджмента консультирования в сфере воспитания на уровне начальной школы, структурированных в *Интегрированной педагогической модели формирования компетенций МКВВ для начальной школы* (которая содержит теоретические-практические основы).

Задачи исследования: эпистемологический анализ базового понятия *консультирование в сфере воспитания на уровне образовательных учреждений*; определение генезиса феноменов и основных понятий: *менеджмент в сфере воспитания и менеджмент консультирования в сфере воспитания*; определение и анализ научных подходов и концепций в МКВВ на уровне начальной школы; определение уровня и особенностей КСВ и МКВВ младших школьников; уточнение факторов и психолого-педагогических условий реализации МКВВ в начальной школе; разработка и валидация *Интегрированной педагогической модели формирования компетенций МКВВ для начальной школы* (которая содержит теоретические-практические основы).

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в уточнении и переосмыслении основных понятий, в определении и анализе генезиса консультирования в сфере воспитания и МКВВ; в выявлении и анализе теорий и концепций научных подходов в контексте концептуализации менеджмента консультирования в сфере воспитания; в разработке и обосновании *Интегрированной педагогической модели формирования компетенций МКВВ для начальной школы* (которая содержит теоретические и практические основы).

Основные научные результаты полученные в процессе исследования, состоят в уточнении теоретических основ, разработке, концептуализации и валидации практических основ МКВВ, структурированных в *Интегрированной педагогической модели формирования компетенций МКВВ для начальной школы*, внедрение которой позволило существенно улучшить качество семейного воспитания, общения, взаимоотношений неформального воспитания и сотрудничества учащийся-школа-семья, а также повысить эффективность личностного развития учащихся и родителей.

Теоретическая значимость исследования заключается в проспективном и холистическом/системном подходе к менеджменту консультирования по вопросам воспитания/МКВВ; в анализе, концептуализации и определении теоретических основ, которые способствовали научной аргументации, разработке и валидации психологических основ/педагогического инструментария; определению содержания и задач куррикулума консультирования учащихся начальной школы по вопросам личностного роста; в том числе в научном обосновании *Интегрированной педагогической модели формирования компетенций МКВВ для начальной школы*.

Практическая значимость исследования состоит в рассмотрении и изучении проспективного и системного подходов МКВВ, а также в анализе, концептуализации, уточнении теоретических основ данного процесса, что позволило разработать, аргументировать и апробировать практические основы, структурированных в педагогическом инструментарии.

Практическая значимость исследования заключается в разработке, экспериментировании и апробировании *Интегрированной педагогической модели формирования компетенций МКВВ для начальной школы* (содержит теоретические и практические основы).

Внедрение результатов исследования состоялось посредством экспериментального исследования и апробирования в лицее, а также через выступления и обсуждения на педагогических семинарах, советах и в рамках национальных и международных конференциях.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1.	Evoluția consilierii copilului și a ideilor esențiale.....	34
Tabelul 1.2.	Principalele deosebiri între CE și consilierea psihologică.....	36
Tabelul 1.3.	Diferența între activitățile de instruire-educare și cele de CE.....	42
Tabelul 1.4.	Teoriile pedagogice ale consilierii (autor: V. Pascaru-Goncear).....	54
Tabelul 2.1.	Metodologia ghidării CE <i>Standard-Indicatori-Descriptori</i> ai competenței profesionale a cadrului didactic.....	68
Tabelul 2.2.	Competențele consilierului școlar.....	77
Tabelul 2.3.	Principiile consilierii educaționale.....	81
Tabelul 2.4.	Matricea reperelor teoretico-aplicative ale MCE.....	83
Tabelul 2.5.	Schița asigurării managementului CE.....	96
Tabelul 3.1.	Indicatorii și descriptorii competențelor MCE.....	106
Tabelul 3.2.	Proiectarea și sinteza experimentului pedagogic (design general).....	109

LISTA FIGURILOR

Figura 1.1.	Conceptul de ME în abordare sistemică (autori R. Răduț-Taciu și M. Bocoș)....	47
Figura 1.2.	Școli de consiliere (autor R. Nelson-Jones).....	50
Figura 2.1.	Parcursul curricular al consilierii și dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar.....	62
Figura 2.2.	Suport tehnologic al CE pentru cadrele didactice.....	71
Figura 2.3.	Mecanismul de eficientizare a MCE la nivelul învățământului primar: abordare sistemică.....	97
Figura 3.1.	Indicatorii și descriptorii competențelor MCE.....	
Figura 3.2.	Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar.....	108
Figura 3.3.	Competențe la nivel de cunoaștere privind identificarea particularităților MCE..	118
Figura 3.4.	Competențe la nivel de cunoaștere privind caracterizarea tipurilor de ME, care se valorifică în MCE.....	118
Figura 3.5.	Competențe la nivel de cunoaștere privind delimitarea și descrierea dimensiunilor MCE.....	119
Figura 3.6.	Competențe de elaborare și gestionare a proiectelor de CE, axate pe dezvoltarea personală a elevilor (nivel de aplicare)	119
Figura 3.7.	Competențe de elaborare a proiectelor de CE, axate pe stimularea succesului școlar (nivel de aplicare)	120
Figura 3.8.	Competențe de elaborare și aplicare a strategiilor eficiente de gestionare a situațiilor de criză (nivel de aplicare).....	120
Figura 3.9.	Competențe de elaborare și gestionare a programelor de CE a elevilor și părinților (aspecte generale).....	121
Figura 3.10.	Competențe de organizare-desfășurare a diverselor forme/modalități de explorare a specificului MCE (nivel de integrare).....	122
Figura 3.11.	Competențe ce denotă capacitățile de eficientizare a MCE în învățământul primar (nivel de integrare).....	123
Figura 3.12.	Competențe privind elaborarea unui proiect de autoperfecționare în domeniul MCE a elevilor și părinților (nivel de integrare).....	123
Figura 3.13.	Competențe generale/transversale privind explorarea MCE de cadrele didactice (proba de sinteză).....	124
Figura 3.14.	Nivelul de satisfacție al părinților în rezultatul consilierii lor educaționale (la constatare).....	124
Figura 3.15.	Nivelul de satisfacție al părinților în rezultatul consilierii lor educaționale (la verificare/postexperiment).....	125

LISTA ABREVIERILOR

a) în limba română

CE	- Consilierea educațională
ME	- Managementul educațional
MCE	- Managementul consilierii educaționale
IPÎLT „Orizont”	- Instituția Privată de Învățământ Liceul Teoretic „Orizont”
MEC al RM	- Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Modelul pedagogic integrat FCMCE la nivelul învățământului primar	- Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar
FCMCE	- Formarea competențelor managementului consilierii educaționale
CDP	- Consiliere și dezvoltare personală
CD	- Cadre didactice
EMCE	- Eficientizarea managementului consilierii educaționale
s.	- Subiecții cercetării

b) în limba rusă

КСВ	- Консультирование в сфере воспитания
МКВВ	- Менеджмент консультирования по вопросам воспитания

INTRODUCERE

Actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate. Comunitatea umană, la general, și comunitatea școlară, în special, parcurg perioade complicate, extrem de agitate și controversate, care generează schimbări profunde în toate aspectele vieții omului. Pornind de la faptul că *epoca este cea mai mare subdiviziune a timpului geologic* [12, p. 214], putem constata un fapt important. Epoca cunoașterii, care reprezintă era tehnologiilor informaționale, a modificărilor socio-culturale, economice, politice și geopolitice, include și o perioadă importantă, caracterizată prin schimbări evidente în domeniul educației și învățământului. Distorsiunile axiologice, decalajul dintre conștiința și conduita morală, comportamentul imoral și iresponsabil al omului, poluarea mediului natural, cel al valorilor autentice, consumerismul excesiv etc. – au impact negativ asupra omenirii și contribuie la distrugerea naturii, societății, a echilibrului psihonoțional al omului, stagnează evoluția inteligenței acestuia; frânează prosperarea culturii și a educației. În contextul vizat, este clară necesitatea oferirii unui sprijin social consistent omului și instituțiilor sociale (familiei, unităților de învățământ etc.). Concomitent cu dezvoltarea sistemelor de sprijin social și psihopedagogic, se face tot mai observabilă importanța fenomenului și procesului de consiliere educațională. Dacă fenomenul și conceptul de *sprijin social* a căpătat o importanță tot mai mare, pentru că se *plasează la interfața dintre individ și social* [3, p. 424], atunci sprijinul educațional, realizat prin intermediul consilierii educaționale, care se situează la intersecția elev-școală-familie-comunitate, astăzi dobândește tot mai mult teren, poziționându-se la ordinea zilei în instituțiile de învățământ la toate nivelele, inclusiv în școala primară.

Devine tot mai vizibil faptul că educația în formula sa clasică nu mai face față soluționării problemelor și dilemelor care apar în progresie geometrică și se manifestă în mediul școlar. În acest sens, menționăm dificultățile și contradicțiile, conținutul lor și cauzalitatea acestora, care apar la nivelul învățământului primar și necesită ajutor calificat, suport psihopedagogic și consiliere educațională, după cum urmează: adaptarea școlară și asigurarea suportului consultativ educațional, atât din partea cadrelor didactice, psihologilor, cât și din partea părinților; respectarea reală a drepturilor micului școlar în detrimentul declarațiilor verbale; axarea pe elaborarea și valorificarea sistematică a demersurilor de tip sistemic-holistice care ar consolida eficiența elevilor în autoeducație, soluționarea conflictelor interpersonale în cadrul inițierii și construirii carierei școlare de succes; acordarea unui sprijin consistent și diversificat elevilor ce necesită consiliere educațională și ajutor în asimilarea-achiziționarea cunoștințelor și competențelor în procesul de învățământ (a studierii disciplinelor școlare); prevenirea și soluționarea calitativă a cazurilor de bullying școlar; promovarea consilierii centrate pe prevenție și pe dezvoltarea cognitiv-afectivă a părinților, schimbarea atitudinii și a comportării ineficiente

a acestora în educația copiilor; implicarea părinților în colaborarea *școală-familie-comunitate*; consilierea educațională a copiilor orientată spre familiarizarea și respectarea igienei personale și a modului sănătos și demn de viață [22]; consilierea educațională a părinților în scopul iluminării acestora privind îndeplinirea curriculumului școlar, pentru a fi competenți să acorde ajutor copiilor în pregătirea temelor [60; 62].

În mod evident, contradicțiile psihopedagogice și problematica expusă pot fi extinse și continuate, aspect pe care îl vom studia și aborda în cadrul cercetării noastre.

Este observabil că noile realități sociale și educaționale în care se aplică consilierea elevilor de vârstă școlară mică necesită dezvoltarea unui management special, pe care îl percepem acut atât la nivelul clasei, al fiecărui individ/elev, cât și al cadrelor didactice, al administrației și al părinților. Bineînțeles, *managementul consilierii educaționale* reprezintă ansamblul de acțiuni de conducere și administrare/dirijare a procesului vizat [99, p. 21].

În esență, managementul consilierii educaționale este orientat spre eficientizarea/sporirea calității procesului de consiliere a persoanei, indiferent de vârsta acesteia. Managementul consilierii educaționale (MCE) la nivelul învățământului primar presupune o activitate de organizare, proiectare, conducere, gestionare și monitorizare a procesului de consiliere [Ibidem, p. 483] a tuturor actorilor școlii (elevi, părinți, cadre didactice, administrație). Plecând de la analiza posibilităților managementului educațional instituțional și sintetizând aspectele expuse, anticipând cercetarea propriu-zisă, suntem convinși de faptul că MCE va contribui substanțial la optimizarea educației elevilor și părinților, va spori eficiența autoeducației și a dezvoltării personale a elevilor de vârstă școlară mică, va conduce la asigurarea calității în colaborarea școlii cu familia și cu alte instituții sociale.

Orientări și strategii valoroase cu privire la sporirea calității educației și învățământului prin intermediul consilierii educaționale regăsim în: *Codul Educației al Republicii Moldova* (2014) [25], *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [134], *Planul Național de acțiuni pentru anii 2016-2022 privind implementarea Strategiei intersectoriale de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [Ibidem]; *Strategia Națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”* [133] etc.

Cu siguranță, documentele de politici statale enumerate conțin un șir de articole, rigori, strategii, planuri de acțiuni care includ un ansamblu de prevederi, implementarea cărora ar stimula și orienta eficientizarea educației tinerei generații (copii și elevi) și a educației adulților (părinți, cadre didactice etc.), în special, prin intermediul consilierii educaționale și aplicării

unui management de calitate al procesului vizat în toate instituțiile de învățământ, inclusiv în învățământul primar.

Analiza documentelor de stat, a propriei experiențe avansate în domeniul consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică și a literaturii de specialitate [1; 11; 43 etc.], la sigur, permite să confirmăm un moment-cheie: determinarea, elaborarea, cunoașterea și aplicarea conștientă și sistematică a fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE va asigura o ghidare și realizare eficientă a educației armonioase/integrale a elevilor și familiilor acestora, sporind substanțial conținutul și metodologia *educației permanente/pe tot parcursul vieții adulților* și pregătirea tinerei generații pentru autoeducație și profesionalizare/autoperfecționare continuă.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

Numeroase aspecte, conținuturi, tipuri, metode și strategii de ordin general cu privire la consilierea educațională a copiilor/elevilor și părinților sunt abordate în lucrările cercetătorilor: A. Baban [1]; Larisa Cuznețov [43; 45; 46; etc.], E. Dimitriu-Tiron [52]; I. Al. Dumitru [56]; V. Goraș-Postică [68]; Z. Micleușanu [78; 79]; R. Nelson-Jones [89]; L. Saranciuc-Gordea [106]; G. Tomșa [139]; M. Vlasie [143] etc.

Conceptul generalizator de *consiliere educațională/psihopedagogică* este elucidat detaliat și profund în lucrările cercetătorilor: I. Al. Dumitru [56]; D. Tudoran [140]; A. Baban [1]; L. Saranciuc-Gordea [106]; Larisa Cuznețov [47; 49]; O. Dandara [51]; V. Pascaru-Goncear [90]; И. Дубровина [151]; А. Максимов [159] etc.

Managementul educațional, specificul și conținutul acestuia îl aflăm în mai multe lucrări ale cercetătorilor: C. Cucuș [36]; V. Gh. Cojocaru [26]; S. Cristea [33]; D. Csorba [34]; R. Răduț-Taciu [99]; Șt. Boncu, C. Ceobanu [6]; T. Bush [10] etc.

Managementul proceselor inovatoare în sistemul educațional este elucidat de către cercetătoarea V. Cojocaru [27].

Unele aspecte și particularități ale managementului consilierii educaționale le regăsim în lucrările cercetătorilor: N. Garștea [60; 61]; C. Calaraș [13]; O. Răileanu [100]; A. Curaciți [156] etc.

Unele repere metodologice, care vizează managementul consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică sunt reflectate în documentele de politici statale: *Codul Educației al Republicii Moldova* [25]; *Strategia Națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”* [133]; *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [134] și de politici educaționale: *aria curriculară „Consiliere și dezvoltare personală”* [66].

Totodată, analiza literaturii de specialitate ne-a convins că abordarea eficienței managementului consilierii educaționale al elevilor, la general, cât și al elevilor din învățământul primar, în particular, este studiată insuficient și fragmentar. La fel, rămâne în umbră, mai exact insuficient investigată, problema determinării, elaborării și valorificării fundamentelor teoretico-aplicative ale procesului nominalizat.

Situația descrisă scoate în evidență câteva **probleme și contradicții în educația elevilor, inclusiv în managementul consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică**, precum ar fi:

- se observă dificultăți ale inserției sociale și probleme majore în adaptarea școlară a elevilor de 7-8 ani;
- este vizibil și resimțit procesul anevoios al democratizării mediului școlar, mai cu seamă la nivelul învățământului primar, lăsând de dorit respectarea reală a drepturilor copilului, promovarea echității și egalității sociale etc.;
- acțiunile și activitățile de consiliere educațională a elevilor de vârstă școlară mică și a părinților acestora sunt episodice și insuficient pregătite, necesitând o redefinire și fundamentare substanțială, axată pe cunoașterea și explorarea reperelor teoretice și praxiologice ale managementului consilierii educaționale.

Premisele stabilite au condus la definirea **problemei de cercetare**, formulată astfel: care sunt fundamentele teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar?

Obiectul cercetării reprezintă procesul consilierii educaționale și managementul acestuia în cadrul învățământului primar.

Ipoteza cercetării: managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar va fi eficient, dacă se vor stabili, se vor elabora, experimenta și valida fundamentele teoretico-aplicative ale procesului vizat în activitatea școlară.

Scopul cercetării constă în elaborarea și validarea experimentală a fundamentelor teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza epistemologică a conceptului și a evoluției consilierii educaționale a elevilor în instituția de învățământ;
2. Determinarea genezei fenomenelor și conceptelor de bază: *management educațional și management al consilierii educaționale*;

3. Identificarea și analiza orientărilor și abordărilor științifice privind managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar;
4. Examinarea nivelului și particularităților consilierii educaționale și a MCE în corelație cu specificul vârstei elevilor din învățământul primar;
5. Stabilirea mecanismului, factorilor, principiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare și eficientizare a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar.
6. Elaborarea și validarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* (care include fundamentele teoretico-aplicative ale MCE).

Sinteza metodologiei cercetării științifice și metodele de cercetare

Investigația științifică s-a realizat în baza aplicării teoriilor, abordărilor și orientărilor epistemologice; a concepțiilor, legităților, principiilor și ideilor din domeniul pedagogiei, consilierii educaționale, managementului educațional, psihologiei, sociologiei educației, pedagogiei învățământului primar, pedagogiei familiei. În mod special, drept repere epistemologice au servit: *paradigma educației umaniste* (K. Rogers [Apud 56]; A. Maslow [76]); *principiile și coordonatele educației permanente/învățare pe tot parcursul vieții* (C. Cucuș [36]; S. Cristea [33]; P. Iluț [71]; D. Carnegie [19]; S. Khan [74]; A. Neculau [88]; G. Pânișoară [91]; I. Pânișoară [92]; D. Sălăvăstru [107; 108]; O. Dandara [51]); *principiile, conținutul și strategiile consilierii educaționale/psihopedagogice* (I. Al. Dumitru [56]; Larisa Cuznețov [42; 43; 46 etc.]; G. Tomșa [139]; V. Pascaru-Goncear [90]); *aspecte teoretico-metodologice ale managementului educațional* (C. Cucuș [36]; V. Cojocaru [27]; V. Goraș-Postică [68]; D. Csorba [34] etc.); *specificul și strategiile managementului consilierii educaționale în instituțiile de învățământ* (I. Al. Dumitru [56]; R. Răduț-Taciu [99]; L. Saranciuc-Gordea [106]; *particularitățile psihopedagogice și de vârstă ale elevilor din clasele primare* (S. Șpac [137]; N. Garștea [60; 61]; E. Crețu [31]; T. Crețu [32] etc.); *strategii și modelul managementului consilierii familiei* (Larisa Cuznețov [43; 47]; Z. Konya [75]; A. Moisin [82]; H. Montgomery [83]; A. Muscă [85]; C. Calaraș [13; 14]; N. Popa [95]; V. Ceban [20] etc.).

Metode de cercetare:

- a) *teoretice*: metoda bibliografică, analiza și sinteza, comparația, sistematizarea, generalizarea; metoda hermeneutică, predicția etc.;
- b) *metode practice*: chestionarea, conversația, proiectarea, modelarea, experimentul pedagogic, studiul de caz, observația, consilierea, studierea produselor elevilor, metoda implicării Experților;

c) *metode statistice și matematice* de prelucrare cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute, inclusiv folosirea reprezentărilor grafice (tabele, histograme, diagrame, figuri etc.).

Noutatea și originalitatea științifică este susținută de: dezvăluirea esenței și explicarea evoluției consilierii educaționale și MCE a elevilor în instituția de învățământ; precizarea conceptelor de bază și stabilirea genezei fenomenelor și conceptelor de *consiliere educațională* și *management al consilierii educaționale*; identificarea și analiza teoriilor, abordărilor și orientărilor științifice în contextul conceptualizării managementului consilierii educaționale; determinarea și fundamentarea principiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare eficientă a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar; argumentarea, fundamentarea și validarea științifică a fundamentelor teoretico-aplicative, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Problema științifică și rezultatele principale obținute în cercetare rezidă în identificarea fundamentelor teoretice; elaborarea și conceptualizarea fundamentelor praxiologice ale MCE, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*, implementarea căruia a condus la sporirea calității educației familiale, a comunicării, relaționării, educației nonformale și colaborării elev-școală-familie, inclusiv la eficientizarea dezvoltării personale a elevilor și părinților.

Semnificația teoretică a cercetării constă în abordarea prospectivă și holistică/sistematică a MCE, inclusiv a conceptualizării, analizei și identificării fundamentelor teoretice, care au determinat argumentarea elaborării și valorificării fundamentelor praxiologice/instrumentarului pedagogic; stabilirea parcursului curricular al consilierii și dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar, fundamentarea și argumentarea științifică a *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Valoarea aplicativă a cercetării s-a materializat în elaborarea și validarea setului de instrumente pedagogice, care constituie fundamentele aplicative ale MCE, concentrate în modelul elaborat, care s-au dovedit a fi eficiente în consilierea educațională a actorilor din învățământul primar. Cercetarea realizată a demonstrat că toate componentele structurale ale *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*, pot fi cu succes aplicate în educația și consilierea elevilor de vârstă școlară mică, inclusiv a părinților și a cadrelor didactice. Totodată, *Metodologia ghidării CE Standard-Indicatori-Descriptori ai competenței profesionale a cadrului didactic*, *Matricea reperelor teoretico-aplicative ale MCE*, *Mecanismul de eficientizare a MCE la nivelul învățământului primar: abordare sistemică*, Programul instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar *Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii*

educaționale etc., pot fi cu succes aplicate în profesionalizarea cadrelor didactice de la nivelul învățământului primar.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic prin validarea modelului vizat, inclusiv prin intermediul publicațiilor și comunicărilor științifice în cadrul seminarelor metodologice, conferințelor naționale și internaționale.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor *Comisiei didactico-metodice* „Clase primare”, IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, municipiul Chișinău, a seminarelor, întrunirilor metodice și a ședințelor *Comisiei de Îndrumare*. Abordările, ideile esențiale și rezultatele cercetărilor teoretice și experimentale au fost promovate și aprobate prin intermediul prezentărilor și comunicărilor la conferințele naționale și internaționale, la fel, prin publicarea articolelor științifice la tema tezei de doctorat.

Publicațiile la tema tezei. În total au fost elaborate și publicate 14 articole științifice, dintre care: 4 articole științifice în reviste cu recenzenti; 3 articole științifice în baza comunicărilor la Conferințele și Simpozioanele Științifice Naționale și Internaționale; 4 articole științifice în culegerile Conferințelor și Simpozioanelor Științifice Internaționale; 2 articole științifice în culegerile Conferințelor și Simpozioanelor Științifice Naționale și Internaționale și 1 articol științific publicat în culegerea unei Conferințe Științifice Naționale.

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (190 de surse), 23 de anexe, glosar. În total conține 144 de pagini text de bază, 20 figuri și 11 tabele.

Cuvinte-cheie: consiliere educațională, management educațional, managementul consilierii educaționale, învățământ primar, elevi de vârstă școlară mică, părinți, cadre didactice, actori educaționali.

Sumarul compartimentelor tezei:

Introducerea include actualitatea temei de cercetare și importanța problemei abordate, descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare, obiectul, scopul, ipoteza, obiectivele cercetării, metodologia cercetării științifice, metodele de cercetare, noutatea și originalitatea științifică a cercetării, problema științifică și rezultatele principale obținute în cercetare, semnificația teoretică a cercetării, valoarea aplicativă, implementarea rezultatelor științifice, aprobarea rezultatelor cercetării, publicațiile la tema tezei, volumul și structura tezei, cuvintele-cheie, sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, *Cadrul teoretic al managementului consilierii educaționale*, conține studiul epistemologic al problemei și scoate în evidență dezvăluirea semnificației conceptului de *consiliere educațională*, esența și geneza fenomenelor și conceptelor de bază *management*

educațional și management al consilierii educaționale. Totodată, a fost analizat detaliat specificul consilierii educaționale a copiilor, urmărită evoluția consilierii copiilor și evoluția MCE din perspectivă istorică și pedagogică.

În cadrul capitolului, s-a realizat conceptualizarea MCE prin identificarea și transpunerea teoriilor în concepte, inclusiv prin analiza orientărilor științifice și abordărilor teoretico-aplicative ale CE a elevilor din învățământul primar. Instrumentarea teoretică a fost susținută de: *precizarea principalelor deosebiri între CE și consilierea psihologică; analiza politicilor de stat și a celor educaționale; identificarea ariilor CE, specificarea și explicarea direcțiilor acestora, actualizarea diferențelor între activitățile de instruire-educare și CE; caracterizarea ME, a modelelor acestuia din diverse perspective (epistemică, etică, pedagogică, psihosocială); determinarea locului și rolului MCE în conceptul de ME în abordare sistemică.*

Paralel, au fost elucidate școlile de consiliere, teoriile psihologice și pedagogice ale consilierii și ME, ceea ce a permis să fie formulată *definiția MCE în învățământul primar*, care a fost consemnată ca *demers științifico-tehnologic de administrare și conducere a procesului de proiectare, organizare, monitorizare, evaluare, predicție și realizare eficientă a CE a elevilor de vârstă școlară mică și a tuturor actorilor din învățământul primar.*

Capitolul 2, ***Condiții psihopedagogice de realizare eficientă a managementului consilierii educaționale în învățământul primar***, reflectă un șir de aspecte metodologice importante care s-au materializat în demersurile strategice și în implicațiile practice psihopedagogice în domeniul CE; în redarea modelului de personalitate a consilierului școlar, greșelile tipice și dificultățile care pot fi întâlnite în consilierea elevilor de vârstă școlară mică, a părinților acestora, inclusiv, în asigurarea succesului școlar. Capitolul redă parcursul curricular al consilierii și al dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar, rolul/funcțiile cadrului didactic în MCE; oferă un instrument metodologic de ghidare a CE. Importante sunt aici: descrierea etapelor procesului de CE; reflectarea scopurilor, strategiilor aplicate în MCE. La fel, sunt oglindite particularitățile tehnologiei CE; este expusă *Schița-suport tehnologic al MCE în ajutorul cadrelor didactice*; conținutul *condițiilor psihopedagogice de eficientizare a MCE a elevilor din învățământul primar și principiile CE*. Tot aici, se oferă rezultatele unei cercetări preliminare cu privire la importanța CE și MCE (eșantion stratificat: elevi, cadre didactice, părinți). Aspectele de bază ale capitolului sunt reprezentate prin următoarele instrumente pedagogice fundamentate: *Parcursul curricular al consilierii și dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar* (Figura 2.1); *Metodologia ghidării CE Standart-Indicatori-Descriptori ai competenței profesionale ale cadrului didactic* (Tabelul 2.2.); *Suportul tehnologic al CE pentru cadrele didactice* (Figura 2.2); *Matricea reperelor teoretico-aplicative ale MCE*

(Tabelul 2.5); *Schița asigurării MCE* (Tabelul 2.6) și *Mecanismul de eficientizare a MCE la nivelul învățământului primar: abordare sistemică* (Figura 2.3).

În Capitolul 3, *Coordonata praxiologică a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar*, se descrie experimentul pedagogic în complexitatea celor trei etape: de constatare, de formare și de verificare. Sunt expuse și explicate designul cercetării și metodele investigative explorate (observația științifică, studiul de caz, chestionarea (prin chestionare-aplicație și chestionarul de opinii), conversația etc. Este descris eșantionul care conține trei grupuri experimentale: 135 de elevi din clasele a III-a și a IV-a, părinții acestora/135 de familii și 39 de cadre didactice (12 cadre didactice/învățători de bază ale claselor primare; 13 profesori-specialiști care predau limba străină, educație plastică, educație muzicală, educație fizică etc.; 14 educatori la grupele cu program prelungit).

Totodată, capitolul reflectă elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor aplicative, materializate în instrumentarul pedagogic necesar pentru desfășurarea experimentului de bază, după cum urmează: *dimensiunile și valorile MCE; Indicatorii și descriptorii competențelor MCE, Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar, inclusiv Programul instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar „Formarea și eficientizarea competențelor MCE”*.

La fel, capitolul conține detalierea desfășurării investigației de constatare, de formare și de verificare, urmată de reprezentările grafice, care ilustrează rezultatele obținute la fiecare din cele trei etape. Totodată, sunt analizate, comparate și interpretate rezultatele cercetării competențelor MCE la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare a cadrelor didactice, rezultatele probei de sinteză (repetată după șase luni de la formare); rezultatele probei prin care a fost testat nivelul de satisfacție al părinților privind valorificarea CE a elevilor din clasele primare (pre- și postexperiment).

De asemenea, sunt elucidate deschiderile, perspectivele de continuare a cercetărilor cu privire la MCE și, desigur, sunt precizate limitele investigației realizate.

Compartimentul **Concluzii generale și recomandări** reflectă sinteza esențializată a ideilor și rezultatelor obținute în cercetare.

1. CADRUL TEORETIC AL MANAGEMENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE

1.1. Consilierea educațională: geneza și semnificația conceptului

Actualmente, sistemul de învățământ este unul modern, flexibil, formativ, centrat pe elevi, având ca scop pregătirea unor absolvenți bine informați și formarea persoanelor capabile de adaptare la solicitările sociale și psihologice ale vieții, ce posedă competențe în domeniul științelor reale, umaniste, științelor naturii, limbilor moderne etc. Obiectivul final al școlii fiind pregătirea elevilor pentru viață, apți să-și asume responsabilități pentru destinul lor și pentru edificarea carierei școlare și profesionale. Progresele științifice și tehnologice, criza economică și morală, concurența, influențele globalizării, tendința spre integrarea europeană, multiculturalitatea, noile condiții socio-culturale, problematica și provocările lumii contemporane – impun o nouă abordare a politicilor educaționale macrostructurale și microstructurale, cele oferite de instituțiile de învățământ, ce sunt menite să asigure o educație de calitate, care, conform viziunilor cercetătorului V. Guțu, depind de calitatea proceselor instructiv-educative și a produselor, create de calitatea sistemului organizațional al instituției de învățământ și de calitatea tuturor serviciilor oferite elevilor [70, p. 4].

Elevul, în formarea sa, întâmpină un șir de dificultăți în cadrul învățării și a conformării sale la regulile și cerințele de integrare în procesul de învățământ, inclusiv, în colectivul de elevi. La fel, întâmpină o varietate de dificultăți în comunicarea și relaționarea cu adulții și semenii. Toate aceste probleme cauzează pierderea motivației pentru învățare; contribuie la creșterea numărului de eșecuri, insucces și abandon școlar; apariția comportamentelor deviate și nesănătoase; a tulburărilor emoționale în rândul elevilor, reprezentând indicatori siguri ai faptului că instituția de învățământ, întregul proces educațional, necesită o restructurare, o eficientizare în ceea ce privește acordarea unui suport psihopedagogic și moral elevilor, părinților și cadrelor didactice.

De facto, aspectele enumerate sunt abordate în multe documente de stat [12; 25; 133; 134; 188] în variate formule, principalele rezumându-se la cunoscutele sintagme și concepte de *asistență psihopedagogică* și *consiliere educațională*.

Așadar, observăm că educația încă își descoperă unele dimensiuni relativ noi, una dintre care este cea de *consiliere în interacțiune cu informarea și formarea personalității umane*; alta – cea de *mediere a transformărilor sociale*, inclusiv, cea de *gestionare și soluționare a problematicii educaționale* [52, p. 7]. În esență, cadrul didactic trebuie să vadă în elev o persona-

litate, nu numai un simplu recipient al informațiilor pe care acesta le transmite. Pedagogul trebuie să lucreze nu doar cu dimensiunea cognitivă, rațional-intelectuală a elevului, dar și cu cea afectivă, motivațională, volitivă, atitudinală și socială [1, p. 11].

Observațiile noastre, constatările empirice și cercetările științifice [5; 8; 13; 26; 52; 127; 132 etc.] converg spre ideea că formarea și dezvoltarea personalității umane este un proces deosebit de complex, care presupune activități specifice de educație, **asistență psihopedagogică** și **consiliere educațională**, desfășurate pe parcursul întregii vieți.

În continuare, vom explica și defini conceptele de bază. Conceptul de asistență psihopedagogică, conține doi termeni. Termenul de **asistență** provine din cuvintele latine: *assisto*, - *ere* și *adsisto*, - *ere*, care semnifică a fi alături de cineva, a-i acorda sprijin și ajutor în rezolvarea unor probleme [56, p. 11], iar termenul de **psihopedagogie** provine de la *psiuhe*, din latină *psihic/suflet* și încă din doi termeni latini *paidos/pais*, ceea ce înseamnă *copil* și *agogein* - a conduce. Deci, psihopedagogia include două dimensiuni – tipuri de intervenții, care vor influența psihicul (conștiința) și comportamentul individului.

Conceptul de **asistență psihopedagogică**, în viziunea cercetătorului I. Al. Dumitru, înseamnă *sprijin, ajutor, îndrumare acordate în special copiilor și tinerilor, dar și adulților, tuturor persoanelor care participă la activități de instruire-învățare, de formare profesională, de dezvoltare personală și orientare în carieră. Conceptul are un caracter interdisciplinar, vizând realizarea unei educații eficiente, adaptată particularităților psihoindividuale ale persoanei*. Activitatea vizată, în școală, se poate asigura atât în cadrul, cât și prin intermediul, acțiunilor de instruire-învățare realizate de profesori, de educatori, în cazul copiilor, în familie, – chiar și de către părinți, în general, cât și prin intermediul unor activități specifice de consiliere educațională [Ibidem, p. 12].

Dacă analizăm termenul **a consilia**, acesta își are originea în limba franceză – *conseil*, în limba latină – *consiliaruis* și în limba engleză – *counsel* și înseamnă *a sfătui și a îndruma pe cineva*. **Consilierea** semnifică acțiunea de a consilia și rezultatul ei, sfătuire, și desemnează o relație interumană de ajutor dintre o persoană specializată, respectiv consilierul, și o altă persoană care solicită asistență de specialitate [29, p. 214; 97, p. 13].

S. Cristea consideră că, **consilierea educațională/școlară** urmărește facilitarea procesului de adaptare a elevului la cerințele contextului școlar și extrașcolar, în perspectiva educației permanente, a integrării socioprofesionale și comunitare pe tot parcursul vieții și ne propune o analiză a consilierii educaționale din diferite aspecte [33]. Vom continua cu analiza apariției și evoluției fenomenului vizat.

Din perspectivă istorică, acțiunea de consiliere este lansată în SUA, în primul deceniu al secolului XX, în procesul de instituționalizare a orientării și selecției profesionale (Birou Profesional/ Vocational Bureau, Boston, 1908). În acest sens, idei valoroase oferă cercetările lui F. Parsons în domeniul orientării profesionale în baza a trei operații: *diagnoza aptitudinilor elevilor, informarea asupra meseriilor disponibile, plasarea absolvenților într-o meserie adecvată aptitudinilor și intereselor sale*. Consilierea este implicată special în realizarea celei de-a treia operații, implicându-se la nivelul continuității între *consilierea școlară și consilierea profesională* [Apud 166].

Așadar, o concluzie prealabilă ar sugera că la începuturile sale, consilierea avea caracter de orientare profesională și conținea un șir de elemente de ghidare și dirijare, care se realizau după diagnosticarea aptitudinilor și familiarizarea tinerilor cu ansamblul de profesii potrivite acestora.

La nivel teoretic și metodologic, concepția axată pe dirijare a fost înlocuită cu teorii de factură umanistă. Cea mai cunoscută și recunoscută în timp este *teoria consilierii centrată pe client*, bazată pe concepția consilierii *nondirectiviste* a lui C. Rogers, o viziune *psihoterapeutică* promovată de cercetătorul în cauză, care pune accent pe factorii afectivi și motivaționali. În cea de-a doua jumătate a sec. XX, profesia de *consilier* este recunoscută în cadrul psihologiei, ceea ce suscită un șir de probleme speciale cu perspective de deschideri în domeniul pedagogic. Pe parcurs, evoluția *acțiunii de consiliere școlară* va fi influențată de mai multe teorii (teoria dezvoltării, teoriile învățării etc.). Spre sfârșitul aceluiași secol sunt consemnate trei modalități de abordare a consilierii, conturându-se aspectul și caracterul predominant pedagogic. În așa mod, demersul de consiliere necesită evidențierea trăsăturilor esențiale care presupune o delimitare a acțiunilor de consiliere și activitățile care conțin elemente de psihoterapie [1; 50; 52; 56 etc.], de psihologie și pedagogie/formare.

Din punct de vedere psihologic, consilierea școlară este o acțiune bazată pe comunicarea empatică între educator (consilier școlar) și educat (elev, profesor, părinte consiliat), preocupată prioritar *de acordarea atenției și suportului necesar unei alte persoane aflate temporar în rolul de beneficiar*. O problemă sensibilă este cea a interferenței întreținute între abordarea psihologică și abordarea psihoterapeutică a consilierii. Cele două abordări generează chiar tendința de a nu opera nici o distincție între consilierea psihologică și psihoterapie, tendință lansată de C. Rogers [Apud 56]. Interpretările ulterioare, totuși, propun o analiză sistematică a relației dintre cele două abordări, menționează C. Patterson, confirmată de *Asociația Psihologilor Americani*, care evidențiază deosebirile operabile în funcție de natura problemelor *clientului*, obiectivele urmărite prioritar și metodologia utilizată [146, p. 74].

Cu scopul precizării semnificației conceptului abordat, am decis să realizăm unele analize epistemologice ale consilierii școlare *sub aspect psihologic, psihoterapeutic și pedagogic*.

Consilierea școlară, promovată pe o filieră predominant psihologică, prezintă următoarele caracteristici:

- a) orientarea spre probleme dificile, critice, speciale, care nu pot fi rezolvate doar prin consiliere psihologică;
- b) implică obținerea unor modificări profunde în structura personalității, mai ales, în sfera afectiv-motivațională și cea volitivă;
- c) sondează nu numai prezentul, ci și zona beneficiarului;
- d) se încadrează în coordonate metodologice mai riguroase, spre deosebire de metodele și tehnicile adoptate de consilier, specialistul fiind mult mai liber în condiții de interacțiune și de cooperare [56; 81 etc.].

Aspectul psihoterapeutic este axat pe o abordare evolutivă, intervenția îmbinând eclectic strategii, metode și tehnici (nivel praxiologic) cu nivelul teoretic (reperete teoretice ale variatelor școli sau curente psihoterapeutice). În consilierea școlară, pe larg, se explorează ludoterapia, terapia narativă, terapia colaborativă, cea centrată pe reflecție, terapia strategică și cea axată pe soluție [Ibidem]. Evident că dimensiunea psihologică o include pe cea psihoterapeutică.

Abordarea expusă o completăm și dezvoltăm încă cu un aspect important, cel *pedagogic*.

Din punct de vedere pedagogic consilierea școlară încearcă să proiecteze un model integrativ care îmbină tehnicile specifice celor două abordări generale ale consilierii (aspectul psihologic și psihoterapeutic comportamental, psihodinamic și umanist) cu aspectul formativ/educațional. Consilierea evoluează ca proces intensiv de acordare a *asistenței psihopedagogice* elevilor, dar și celorlalte persoane implicate în educație (părinți, cadre didactice, manageri). Procesele informării, corectării, formării, orientării, schimbării cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor sunt perfectibile ca acțiuni cu caracter dublu, psihopedagogic în cadrul școlar. Evident că aspectul pedagogic conectat la cel psihologic are caracter proactiv, preventiv, triadic, conectat la nivelul relației elev-profesor-părinte și a relației clasă de elevi-organizație școlară-familie/comunitate locală [1; 52; 56; 100; 143 etc.]. Bineînțeles că acțiunile pedagogice pot fi eficiente doar cu sprijinul dimensiunii psihologice, care presupune o cunoaștere bună a particularităților individual-tipologice (temperament, caracter, aptitudini, procese cognitive, motivaționale etc.) a individului, ceea ce a condus la apariția conceptului de *consiliere psihopedagogică*, care mai este definită și ca una educațională [28; 50; 56 etc.].

O altă modalitate specială de realizare a consilierii, cea *pedagogică*, aflată în plină ascensiune în societatea cunoașterii o constituie *consilierea în carieră*, care este marcată de evoluțiile

înregistrate la nivelul metodologiei valorificării *paradigmei dominant educative* care vizează auto/formarea, auto/dezvoltarea permanentă a personalității în contextul dezvoltării carierei și schimbărilor necesare pe fondul transformărilor înregistrate în zona tehnologiilor informaționale, a domeniilor ocupaționale, a intereselor economice, culturale, civice, comunitare etc. [89].

Pentru a urmări și conștientiza evoluția fenomenului vizat, vom realiza o trecere în revistă a mai multor viziuni și definiții cu privire la *consilierea educațională*. Așadar:

D. Tudoran definește CE drept o activitate care oferă asistență persoanelor aflate în impas, conflict decizional sau pentru testarea lor privind abilitățile de adaptare la diverse situații și medii, impunând un anumit nivel de pregătire pentru a face față situației. Astfel, consilierul și acțiunile sale sunt axate pe susținerea persoanei, a familiei pentru ca aceasta să funcționeze mai eficient în viața cotidiană și să întrețină relații pozitive cu copiii, inclusiv cu preadolescenții, dezvoltând un sistem coerent de scopuri și interacțiuni pentru ameliorarea comunicării și depășirea anxietății cu care se confruntă preadolescenții la această etapă de vârstă, diminuând stresul pe care îl suportă [140, p. 18].

A. Baban susține că CE poate fi definită ca o relație interumană de asistență și suport dintre persoana specializată în psihologie și CE care se ocupă de orientarea beneficiarului spre dezvoltarea personală și prevenirea situațiilor problematice de criză [1, p. 29].

G. Tomșa susține că CE are drept obiectiv dezvoltarea unui sistem coerent de scopuri în viață și consolidarea comportamentului pozitiv intenționat. Autorul consideră că o persoană orientată spre un scop, este capabilă să pună în acțiune modele alternative de comportament, să abordeze problemele de viață din perspective diferite [139].

O altă cercetătoare în domeniul vizat, *E. Dimitriu-Tiron*, consideră că CE reprezintă procesul de orientare-învățare care se adresează subiecților educaționali (elevi, studenți, adulți care învață) și partenerilor educaționali ai acestora (părinți, profesori, angajatori) cu scopul abilitării lor cu cele mai eficiente metode, tehnici și procedee de gestionare și rezolvare a problemelor educaționale. În acest context, remarcăm că *problema educațională* este o situație dificilă pentru subiectul care se adresează consilierului (educațional), având caracteristici: *cognitive* (neclaritate, ceață psihologică, ambiguitate), *afective* (tensiune, nemulțumire, neliniște), *volitive* (indecizie, îndoială), care produc blocajul comportamental (subiectul nu poate rezolva singur problema). Ca urmare, individul se adresează unui specialist, consilierului educațional, care îl ajută să-și rezolve această situație dificilă [52, p. 137].

Valoroasă și importantă pentru precizarea tipurilor de consiliere educațională este clasificarea oferită de aceeași cercetătoare. *E. Dimitriu-Tiron* menționează că CE are o sferă mai largă, cuprinzând următoarele direcții:

- **Consilierea școlară**, care se realizează pentru elevii cu probleme școlare, ca de exemplu: absenteism, eșec școlar, tulburări comportamentale de conduită și se desfășoară în școală prin colaborarea profesorului-diriginte cu cadrele didactice, psihologul școlar și cu profesorul psihopedagog;
- **Consilierea vocațională**, care plasează în centrul atenției sale problemele educaționale legate de aptitudini, înclinații, interese, aspirații, pasiuni. Acest tip de consiliere se desfășoară în gimnaziu, liceu, la facultate, la locul de muncă, uneori poate începe chiar din instituția preșcolară și din clasele primare;
- **Consilierea profesională**, care se centrează pe alegerea optimă a profesiei, pe valorificarea maximă a capacității persoanei prin orientarea spre calificare și profesionalizare; se realizează în liceu, la facultate, la locul de muncă, în variate centre specializate;
- **Consilierea psihopedagogică/educațională**, care vizează problematica fenomenelor psihologice (anxietate, fobie, obsesie legată de situațiile educaționale) și pedagogice; se realizează în școală, în familie, în cabinetul psihologic, în variate centre sociale și de consiliere educațională [Ibidem].

După cum am menționat anterior, *I. Al. Dumitru* consideră că CE sau *psihopedagogică* este un tip de consiliere care are în același timp, obiective de natură psihologică și pedagogică. Ea urmărește abilitarea persoanei (copil, tânăr sau adult) cu competențe specifice pentru a-i asigura funcționarea optimă prin realizarea unor schimbări evolutive ori de câte ori situația o cere, având la bază un model psihoeducațional al formării și dezvoltării integrale a personalității umane.

CE presupune abilitarea oamenilor pentru a-și rezolva independent problemele sale prin însușirea/învățarea modului de a-și modifica cognițiile, atitudinile și comportamentele pentru a-și gestiona trăirile afective; de a-și rezolva conflictele interne și a îmbunătăți relațiile cu ceilalți; pentru a lua decizii și a-și asuma variate responsabilități, adică, în sinteză, pentru a dobândi deprinderi morale și sănătoase de viață, atingând un nivel sporit de funcționare a propriei personalități [56].

În viziunea mai multor cercetători [1; 18; 46; 50; 52; 64 etc.] și a noastră [128; 130], reieșind din necesitățile elevilor de vârstă școlară mică și ale adulților (pedagogi, manageri școlari, părinți) este necesară anume consilierea educațională care include valorificarea organică a dimensiunilor psihologică și pedagogică, inclusiv explorarea terapiilor specifice (ludoterapia, art-terapia, meloterapia, terapia narativă etc.).

Larisa Cuznețov, cercetătoare autohtonă, cu o experiență considerabilă în domeniul consilierii familiei, adulților și copiilor, inclusiv a elevilor și cadrelor didactice, fundamentează și definește *consilierea ontologică complexă a familiei* [43, p. 21], care presupune câteva dimensiuni im-

portante, afiliate eclectic, printre care și consilierea psihopedagogică/educațională. Cercetătoarea menționează ca *consilierea ontologică complexă* are ca scop provocarea și consolidarea schimbărilor conștiente de tip evolutiv și prospectiv. Aceasta are caracter *filosofic, moral și psihopedagogic/educațional*, deoarece îmbină, corelează și integrează dimensiunile nominalizate. În viziunea autoarei, *aspectul pedagogic* este unul central, deoarece, stimulând analiza și reflecțiile beneficiarului (copil, adult etc.), îl învață pe acesta a exersa și a-și forma o atitudine filosofică față de propria viață și activitate; îl orientează spre autoperfecționare și autoactualizare, consolidându-i unitatea dintre conștiință și conduită, cultivându-i comportamentul conștient, axat pe formarea și valorificarea competențelor sociale de autoeducație și de învățare pe tot parcursul vieții [Ibidem]. Noi, în liceu, am încercat aplicarea acestui tip de consiliere în activitatea cu părinții și am obținut rezultate pozitive.

În continuare, vom realiza un succint excurs retrospectiv pentru a stabili vechimea fenomenului de consiliere. Evident că istoria omenirii ne orientează spre cele mai străvechi timpuri, în care sunt prezente confesiunile, sfătuiră și inițiațiile tinerilor, realizate de bătrâni, de căpeteniile triburilor, iar mai târziu de către preoți [48, p.45-47]. Vom încerca să precizăm fenomenul în cauză din perspectiva explorării aspectului pedagogic, de orientare, corecție și formare.

Cercetând literatura de specialitate [9; 35; 166 etc.], am regăsit unele elemente pedagogice legate de CE a copiilor în conceptele și doctrinele fundamentale ale marilor filosofi și pedagogi, de aceea ne vom raporta la trecut pentru a realiza prezentarea istorică și evaluativă a acestora.

Bineînțelele ideile savanților pe care le vom aborda conțin doar anumite aspecte ce includeau unele elemente de consiliere, ghidare și orientare existențială.

Așadar, *Socrate* (469-399 î. Hr.), promova *conversațiile maieutice*; medierea directă, naturală, orală, propunând o educație care ar reforma individul și societatea în consens cu virtuțile cele mai înalte [Apud 35, p. 14] prin intervenții indirecte: formularea întrebărilor cu caracter problematic, la care tinerii trebuiau să caute singuri răspunsuri.

J. L. Vives (1493-1540), teolog, filosof și pedagog spaniol, a abordat ideea influenței directe a profesorului asupra performanțelor elevilor. Reprezentant al umanismului european (sec. al XVI-lea), acesta susținea că, orientat într-o anumită activitate, este important ca elevul să se simtă susținut, apreciat și evaluat obiectiv și la timp.

Filosoful și scriitorul francez din Epoca Renașterii, *M. Montaigne* (1533-1592), considera că vocația trebuie să orienteze traseul formativ al copilului, care va fi ghidat de anumite sfaturi și îndrumări ale mentorului [Ibidem, p. 110].

Chiar dacă a avut idei utopice, filosoful și scriitorul englez *T. Morus* (1478-1535), pleda pentru acordarea unei ghidări și instruirii deosebite copiilor mai dotați din punct de vedere intelectual [Ibidem, p. 114].

Filosoful și pedagogul ceh, *J. A. Comenius* (1592-1670), întemeietor al didacticii, al sistemului de învățământ pe lecții și clase conform valorificării unui set de principii pedagogice și psihologice, pornea de la specificul vârstelor și opta pentru crearea unui mediu plăcut, suportiv și stimulat de învățare [Apud 35, p. 128], ceea ce, desigur, presupunea o ghidare și orientare a individului în procesul educațional.

Selectarea și trecerea în revistă doar a aspectelor care reflectă direct sau tangențial unele acțiuni și elemente de consiliere educațională, permite să observăm importanța orientării, sfătuirii, ghidării în procesul de formare a personalității elevului, consemnat de o mare parte de savanți din cele mai vechi timpuri.

Treptat observăm că ideile și viziunile savanților din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea sunt foarte aproape de scopul și esența consilierii educaționale actuale. Astfel, în Epoca Luminilor, filosoful și pedagogul francez, *J.-J. Rousseau* (1712-1778), promova ideea că *educatorul este un consilier și un asistent al copilului* care trebuie stimulat să se dezvolte singur, potrivit aptitudinilor și înclinațiilor originare [Apud 35, p. 162].

Unul dintre cei mai renumiți pedagogi-umaniști de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, *J. H. Pestalozzi* (1746-1827), susținea că individualitatea copilului este sacră, iar relațiile dintre profesor și elev trebuie să se bazeze pe afecțiune și o *ghidare delicată* în instruire și educație.

În continuare, observăm o apropiere tot mai mare de ceea ce reprezintă în prezent consilierea psihopedagogică/educațională.

Astfel, *A. Binet* (1857-1911) promova ideea că pedagogia trebuie să aibă ca preliminar *o studiere în profunzime a psihologiei individuale a omului*. Promotor al învățământului special, creator al claselor de perfecționare, savantul opta pentru *orientarea și ghidarea copilului în instruire și autoeducație* [Ibidem, p. 200].

K. D. Uşinski (1824-1871), unul dintre întemeitorii pedagogiei științifice, a optat pentru activitatea de instruire gradată, *orientare și ghidare sistematică*, pentru *respectarea particularităților de vârstă și intereselor copiilor* [Ibidem, p. 194].

După cum putem constata, deja de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, formarea și dezvoltarea copilului era condiționată de respectarea particularităților de vârstă, a aptitudinilor și intereselor personale; de cercetarea, cunoașterea copilului și individualizarea învățării/educării; de crearea unui mediu favorabil de învățare și de apreciere a efortului copilului etc. A doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului XX se caracterizează prin: promovarea copiilor dotați și acțiunile de orientare a vocației copilului în traseul său formativ; integrarea reușită a acestuia în societate; stabilirea relațiilor afective profesor-elev; valorificarea atitudinii comprehensive față de elev; medierea delicată a conflictelor; dezvoltarea consilierii

parentale, mai cu seamă, a mamelor și consilierea copilului – componente pedagogice importante care, cu siguranță, au contribuit la dezvoltarea și identificarea conținutului și specificului activității de consiliere educațională a copiilor/elevilor și adulților [1; 30; 52; 56; 110 etc.].

Deși, începând cu antichitatea clasică, în vechile tratate și doctrine filosofice am depistat unele elemente de consiliere a copiilor, în evoluția ei, activitatea de îndrumare și consiliere a acestora se configurează clar tocmai în epoca modernă, mai întâi în *consilierea psihologică*, care începe a se desfășura în cadrul serviciului psihologic introdus în școlile din SUA, Marea Britanie și Europa la începutul secolului XX.

În continuare, vom preciza perioadele și specificul apariției și dezvoltării serviciilor consultative școlare pentru copii, tineri și adulți în variate state.

Astfel, *primul serviciu psihologic școlar* a fost creat în 1913 în Marea Britanie, în Londra. *S. L. Burt* a devenit directorul primului serviciu oficial de *psihologie școlară*. *S. L. Burt* a elaborat o serie de teste individuale și colective pentru elevi și a întreprins o analiză diferențiată a factorilor de importanță majoră privind randamentul școlar (programe și metode) și studierea personalității elevului. Urmând modelul serviciului lui *S. L. Burt*, în Anglia și Scoția au fost create numeroase servicii de psihologie școlară [Apud 151, p. 16-33].

În 1905, Ministerul Educației din *Franța* s-a adresat lui *A. Binet* cu cererea de a investiga din punct de vedere psihologic dificultățile de învățare a copiilor din școlile de cultură generală. Ca rezultat al acestei cercetări, a apărut faimosul *test Binet-Simon*, care permitea depistarea copiilor cu retard mintal, după care a urmat deschiderea primelor clase cu instruire specială pentru acești copii, iar în 1909 a fost deschisă prima școală profesională care acorda servicii de consiliere psihopedagogică. În 1947, la Paris, începe să activeze un grup de psihologi școlari sub îndrumarea lui *A. Wallon*, care spre deosebire de *A. Binet*, considera că scopul său nu era în a selecta copiii după anumite criterii distinctive, ci de a crea condiții optime de predare și educare pentru toți copiii, fără excepții [Ibidem].

În *Rusia*, pentru prima dată serviciul psihologic în școli a apărut în 1920 și urmarea scopul să ajute copilul care întâmpină dificultăți în dezvoltarea sa. Așa au început cercetările științifice în domeniu, realizate de *П. Блонский*, *Л. Выготский* și colaboratorii săi, care au pus bazele cunoașterii științifice moderne cu referire la dezvoltarea psihică a copilului. Urmează apoi o perioadă de interdicție din partea autorităților bolșevice și abia în 1994 are loc *Primul Congres al Psihologilor Școlari*, în cadrul căruia activitatea psihologilor școlari a fost recunoscută ca parte componentă importantă a sistemului educațional. Specificăm faptul că consilierea psihologică și psihoterapia au avansat mult după al doilea război mondial, întrucât consecințele

acestui au marcat puternic adulții și copiii, crescând, evident, necesitatea în servicii consultative psihologice și psihoterapeutice [151].

Spre sfârșitul secolului XX, unele experiențe în organizarea activității psihologului școlar au fost acumulate și-n țările din Europa de Est, cum ar fi Cehia și Slovacia, unde funcția dominantă a consilierului psihopedagogic era psihodiagnosticarea elevilor cu scopul de a crea condiții optime de dezvoltare a unei personalități sănătoase, inclusiv de a ameliora dificultățile de orientare profesională [Ibidem].

În **România**, în anul 1964 a fost înființată *Asociația Psihologilor din România*. În 1966 apare meseria de psiholog școlar și se organizează primele cabinete de orientare școlară și profesională. Se publică lucrări cu privire la metodele de studiere/cunoaștere a elevilor; folosirea profesiogramelor; apar monografiile profesionale (M. Peteanu, I. Holban, I. Radu) cu privire la interesele cognitive și aspirațiile elevilor; conduita acestora privind alegerea carierei potrivite (A. Chircev). Începând cu anul 1977, sub influența ideologiei comuniste se observă declinul psihologiei ca știință, inclusiv a ramurilor sale aplicative. Abia după anul 1989, reapar programele universitare de formare a psihologilor [Apud 18, p. 19-26].

Odată cu procesul de reformă a educației din România, consilierea psihopedagogică a început să beneficieze de atenția autorităților, devenind obiect de politici publice și statale. Anul 1991 rămâne în istoria sistemului educațional ca reper al debutului procesului de implementare și dezvoltare a rețelei naționale de consiliere școlară cu servicii speciale adresate exclusiv elevilor, părinților și profesorilor. Anul 1998 marchează o nouă etapă în dezvoltarea sistemului educațional din România – are loc introducerea consilierii și orientării profesionale ca arie curriculară distinctă în noile planuri-cadru de învățământ. Introducerea acestei arii curriculare se încadra într-o viziune mai largă, conform căreia școala trebuie să ofere elevilor, pe lângă pregătirea academică, și o pregătire *pentru viață*, având ca scop focalizarea pe dezvoltarea personală, socială și profesională a elevilor în vederea obținerii succesului. Astfel, aria curriculară *Consiliere și orientare* a constituit unul dintre răspunsurile impetuoase ale școlii la schimbările radicale social-economice din România [143, p. 11].

În **Republica Moldova**, serviciul psihologic școlar a fost înființat în anul 1990, prin instituirea funcției de psiholog școlar. Chiar de la bun început, funcționarea acestui serviciu a generat un șir de probleme. În primul rând, am putea evidenția dificultățile de ordin adaptativ, inevitabile la etapa incipientă, cauzate, în fond, de explorarea și exersarea unei noi profesii. Dificultățile de organizare țineau, în special, de lipsa unei structuri bine definite: *școală – inspectorat raional – minister – centre de consiliere/asistență psihopedagogică*.

Actualmente, conform *Reperelor Metodologice privind activitatea psihologului în instituțiile de învățământ general*, aprobate prin ordinul Ministrului Educației, Culturii și Cercetării nr. 02 din 02.01 2018 [177], activitatea psihologului școlar include următoarele direcții de activitate:

1. Activitatea de prevenție/profilaxie, ce presupune:

- a) facilitarea procesului de adaptare a copilului la condițiile noi din instituțiile de învățământ general;
- b) prevenirea dificultăților în dezvoltarea copilului prin identificarea factorilor de risc care ar favoriza apariția problemelor în procesul de dezvoltare și crearea condițiilor favorabile pentru această dezvoltare;
- c) facilitarea comunicării eficiente în vederea antrenării abilităților sociale ale copiilor în procesul de învățare și relaționare;
- d) asigurarea suportului necesar cadrelor didactice și cadrelor de conducere în desfășurarea unui proces educațional eficient și dezvoltarea relațiilor constructive cu copiii, părinții/reprezentanții legali, ceilalți actori;
- e) elaborarea recomandărilor în vederea dezvoltării personalității copilului, care să reflecte particularitățile individuale și de vârstă, modalități adecvate de dirijare a activității didactice din instituție;
- f) asigurarea unui parteneriat eficient cu familia, în vederea consolidării competențelor parentale, construirii unor relații pozitive și constructive între părinte-copil, părinte-cadru didactic [177, p. 4].

2. Activitatea de evaluare psihologică și psihodiagnoză, individuală și de grup, presupune:

- a) analiza auto/sesizărilor din partea copiilor, cadrelor didactice, cadrelor de conducere, părinților/reprezentanților legali, altor actori implicați în procesul educațional;
- b) selectarea instrumentelor de evaluare în funcție de vârsta și particularitățile de dezvoltare ale copilului, scopul și obiectivele evaluării;
- c) realizarea evaluării psihologice cu acordul părinților/reprezentanților legali ai copilului, în limba maternă a copilului pentru asigurarea obiectivității și gradului de înțelegere adecvată;
- d) organizarea și desfășurarea evaluării psihologice a copiilor la solicitare sau la necesitate în vederea: determinării nivelului actual de dezvoltare a copilului/elevului, a potențialului și a necesităților de dezvoltare; stabilirii nivelului de adaptare a copilului/elevului la condițiile socio-psihologice noi, în scopul prevenirii inadapării; determinării intereselor, aptitudinilor, deprinderilor elevului, în vederea orientării în carieră; stabilirii climatului psihologic, relațiilor interpersonale în colectivul de copii, cadre didactice; identificării copiilor în situații de risc, aflați în situații de dificultate etc.;

- e) interpretarea calitativă și cantitativă a rezultatelor obținute în urma evaluării psihologice și stabilirea acțiunilor de intervenție în corespundere cu necesitățile copilului;
- f) întocmirea Raportului de evaluare psihologică, notelor informative la solicitarea administrației instituției, Comisiei multidisciplinare intrașcolare;
- g) reevaluarea copiilor în scopul constatării progreselor sau regreselor în dezvoltarea copilului și/sau proiectarea unor noi acțiuni de intervenții.

Importantă este direcția a treia, *Activitatea de intervenție psihologică*, ce presupune consilierea psihologică și activitățile de dezvoltare personală [Ibidem, p. 5].

În contextul vizat, **consilierea psihologică** (individuală și/sau de grup) presupune: ședințe de consiliere psihologică cu copiii în vederea prevenirii și diminuării abandonului, inadaptării în procesul educațional, depășirii unor situații conflictuale, optimizării comunicării, relațiilor interpersonale, depășirii eșecului școlar, problemelor de comportament etc.; consilierea elevilor în luarea deciziilor legate de carieră, oferirea de suport în elaborarea traseului educațional privind ghidarea în carieră; ședințe de consiliere psihologică cu părinții/reprezentanții legali ai copilului în scopul prevenirii și diminuării dificultăților de învățare, relaționare, comportament, dezvoltarea abilităților parentale, optimizarea relațiilor părinte-copil etc.; ședințe de consiliere cu cadrele didactice și cadrele de conducere în vederea stabilirii dificultăților/problemelor specifice vârstei, grupei/clasei de copii, particularităților individuale de dezvoltare a copilului, identificării cauzelor acestora și implicarea în soluționarea lor etc.

La fel, pentru instituțiile de învățământ, joacă un rol decisiv activitatea de dezvoltare personală care presupune: selectarea și elaborarea programelor de intervenție pentru diverse domenii de dezvoltare (cognitiv, comunicare, socio-emoțional, comportament adaptativ etc.); implementarea programelor de intervenție în vederea dezvoltării proceselor psihice; formării competențelor pro-sociale-de comunicare, colaborare/cooperare, negociere, relaționare, adaptare la situațiile solicitante ale vieții, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor; dezvoltării capacităților individuale de autocunoaștere, autoevaluare și dezvoltare personală, depășirii situațiilor de criză, conflict și risc etc. [Ibidem, p. 5].

Beneficiarii serviciilor psihologului școlar sunt toți copiii, indiferent de starea materială a familiei, mediul de reședință, apartenența etnică, limba vorbită, sex, vârstă, starea de sănătate, potențialul de învățare, antecedente penale sau alte categorii de copii care, din diferite motive, sunt marginalizați sau excluși în procesul accederii și realizării unui program de educație obligatoriu; cadrele didactice, cadrele de conducere, alți actori implicați în procesul educațional; părinții/reprezentanții legali ai copilului [177, p. 1].

Analiza epistemologică a apariției și genezei, istoricului și semnificației conceptului de CE, a permis să stabilim faptul că, mai întâi, a apărut asistența psihologică, apoi cea psihopedagogică, iar în actualitate este destul de acut percepută necesitatea suportului și ajutorului calificat în domeniul interdisciplinar: psihologic, social și pedagogic.

După cum se poate observa, ordinul în vigoare expus, descris și analizat, în viziunea noastră, vine în contradicție cu un șir de aspecte pe care ar fi fost necesar să le conțină: cu toate că analiza celor trei dimensiuni (activitatea de prevenție; de evaluare psihologică și psihodiagnoză; activitatea de intervenție psihologică) demonstrează vehement importanța cunoașterii și necesitatea valorificării componentei pedagogice, celei sociologice și psihopedagogice, concretizarea și aprofundarea acestora lipsește. Acest moment subminează activitatea eficientă a psihologului școlar, deoarece experiența acumulată și observațiile noastre, arată că psihologii școlari nu întotdeauna fac față dificultăților care necesită intervenție pedagogică ce ține de schimbarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor dezirabile ale elevilor, de formarea competențelor de autoeducație și autoperfecționare, dezvoltare personală; pregătirea cadrelor didactice (de la disciplinele speciale) în domeniul psihopedagogiei, analiza constructivă a planurilor de învățământ. Discuțiile cu psihologii școlari debutanți demonstrează că aceștia nu posedă cunoștințe, abilități și competențe în domeniul pedagogiei școlare, teoriei generale a educației, managementului, metodologiei și tehnologiei consilierii educaționale etc. În epoca axării pe inter-, pluri- și transdisciplinaritate nu putem nega fenomenul interferenței disciplinelor, a științelor educației, managementului educațional, mai cu seamă, a aspectelor și abordărilor neurobiologice, psihopedagogice, sociopsihopedagogice etc.

În susținerea acestor considerente, vine și faptul că în Republica Moldova sunt universități care, deja din anii 2008 și 2009 (UPSC și USM), pregătesc consilieri educaționali, inclusiv și pe probleme de familie.

1.2. Specificul consilierii educaționale a copiilor și a elevilor de vârstă școlară mică

În acest subcapitol vom elucida specificul consilierii copiilor, elevilor, precum și a celorlalți actori educaționali (cadre didactice, părinți etc.)

Unii cercetători [1; 28; 37; 47; 139; 152 etc.] din domeniul științelor educației sunt de părere că există diferențe majore între modalitățile practice de a consilia copiii și modalitățile de consiliere a adulților, alții susțin ideea că atât în cazul copiilor, cât și-n cel al adulților se aplică aceleași principii și strategii. *K. Geldard* [64] consideră că evoluția consilierii copiilor se bazează

pe șase perioade care denotă un anumit specific, se suprapun pe alocuri și pe parcursul cărora au apărut idei relevante pentru consilierea copiilor:

- În anii 1880-1940, inițiatorii consilierii copiilor au elaborat conceptele de bază;
- În anii 1920-1975, a fost propusă centrarea în consiliere pe diverse teorii despre dezvoltarea copilului;
- În anii 1940-1980, au fost elaborate o multitudine de abordări terapeutice umaniste/existențiale;
- După 1950 a avut loc dezvoltarea terapiei comportamentale;
- După 1960 s-a început dezvoltarea terapiei cognitiv-comportamentale;
- După 1980 au fost propuse multiple idei mai eficiente, privind consilierea copiilor având la bază eclecticismul teoretic și practic [Ibidem].

Propunem un tabel de sinteză a evoluției consilierii copilului, conform viziunilor cercetătorului K. Geldard.

Tabelul 1.1. Evoluția consilierii copilului și a ideilor esențiale [64]

(Sinteză de: L. Stegărescu)

Contribuția primilor cercetători (1880-1940)	
1	2
S. Freud	A dezvoltat psihoterapia psihanalitică, incluzând următoarele concepte: <i>procesele inconștiente, mecanisme de apărare, id, eu, supraeu; rezistență, asociație liberă, transfer și dezvoltare psihosexuală</i> etc.
A. Freud	A continuat să întemeieze atașamentul afectiv în relația cu copilul (transfer pozitiv); a interpretat jocul liber, nedirecționat al copilului după crearea unui atașament afectiv al acestuia.
M. Klein	A inițiat interpretarea comportamentului copilului la începutul relației terapeutice; a explicat folosirea jocului liber, nedirecționat al copilului.
D. Winnicott	A explicat faptul că relația terapeutică cu copilul este asemănătoare cu spațiul tranzițional în care el se separă de mamă. Susținea că relația cu terapeutul era suficientă în sine pentru a genera o schimbare terapeutică.
C. Jung	A contribuit cu idei originale privind reprezentarea simbolică a unui inconștient colectiv.
M. Lowenfeld	A folosit simboluri, inclusiv privind tăvița cu nisip, drept substitutor al comunicării verbale (elemente de ludoterapie).
A. Adler	A introdus necesitatea de a ține cont de contextul social al persoanei.
Teorii privind dezvoltarea copilului (1920-1975)	
A. Maslow	A introdus ideea de ierarhie a nevoilor/trebuințelor. A formulat scopul educației, care vizează actualizarea de sine a persoanei și <i>devenirea complet umană</i> [76, p.121].
E. Erikson	A considerat că individul are potențialul de a-și rezolva singur problemele. A propus opt etape de vârstă, care conțin caracteristici esențiale ale dezvoltării. În opinia savantului, puterea <i>eului</i> se consolidează prin rezolvarea cu succes a crizelor de pe parcursul dezvoltării.

1	2
J. Piaget	În concepția lui J. Piaget, copiii dobândesc abilități și comportamente în anumite etape ale dezvoltării; a identificat și caracterizat etapele dezvoltării cognitive.
L. Kohlberg	A analizat relația dintre conceptele lui J. Piaget de <i>dezvoltare cognitivă și achiziția cunoștințelor și conceptelor morale</i> .
J. Bowlby	A întemeiat teoria atașamentului, conform căreia dezvoltarea emoțională și comportamentală a copilului depinde de modul în care el este capabil să se atașeze de mama sa.
Principalele contribuții ale consilierii umaniste/existențialiste (1940-1980)	
C. Rogers	A introdus și întemeiat <i>consilierea nondirectivă</i> , considerând că clientul ar putea găsi chiar el soluții într-un mediu ghidat și marcat de o relație de consiliere bazată pe căldură și înțelegere [Apud, 56].
V. Axline	A susținut capacitatea copilului de a-și rezolva singur problemele într-un mediu în care relația cu terapeutul ar fi sigură. A folosit ludoterapia nondirectivă.
F. Perls	Fondatorul <i>terapii gestaltiste</i> . A pus accent pe experiența de moment a senzațiilor corporale, a sentimentelor și a gândurilor. Cercetătorul oferea beneficiarului feedback, îl provoca, îl confrunta, folosea jocul de rol și dialogul.
V. Oaklander	A combinat terapia gestaltistă cu folosirea materialelor și a fanteziei individului.
R. Bandler; J. Grinder	Inițiatorii programării neurolingvistice. Au recunoscut diverse modalități în care oamenii și, implicit, copiii pot fi influențați și pot căpăta experiența socială. Au introdus ideea de insuflare, sugestie, montaj psihologic (verbal).
Principalele contribuții ale terapiei comportamentale și ale terapiei cognitiv-comportamentale (după 1950)	
B. Skinner	A elaborat terapia comportamentală (numită și modificare comportamentală), care implică folosirea condiționării operante sau instrumentale, în cadrul căreia un stimul <i>de întărire</i> poate fi utilizat sau poate fi retras pentru a încuraja sau a elimina anumite comportamente.
A. Beck	A recunoscut că gândirea influențează emoțiile. A inițiat noi perspective de aplicare a terapiei cognitiv-comportamentale, elaborând o abordare terapeutică, permițându-le beneficiarilor să-și schimbe modul în care interpretează evenimentele din viața lor și să <i>pună sub semnul întrebării</i> convingerile lor.
A. Ellis	Inițiatorul terapiei rațional-emoțive și comportamentale. A pus sub semnul întrebării convingerile iraționale, încurajând beneficiarii să le înlocuiască cu convingeri mai raționale.
W. Glasser	Inițiatorul terapiei alegerilor realiste. A încurajat beneficiarii să-și asume responsabilitatea pentru găsirea unor modalități de a-și satisface nevoile fără a încălca drepturile altora și de a accepta realitatea consecințelor logice și naturale ale comportamentului.

Studiul și analiza literaturii de specialitate ne-a permis să constatăm că după 1980 au fost propuse idei inovative privind consilierea copiilor. Cea mai semnificativă abordare este considerată cea propusă de *R. Sloves* și *K. Belinger-Peterlin*, care au întemeiat și au dezvoltat *terapia ludică limitată în timp*. O altă contribuție importantă în consiliere este abordarea *terapii narative*, întemeiată de *M. White* și *D. Epston*. Deși, terapia narativă nu a fost elaborată în mod special pentru a fi folosită cu copiii, pe parcursul timpului s-a descoperit că este foarte utilă în

lucrul cu aceștia [64, p. 69]. În timp ce se dezvoltau și se consolidau ideile și repererele epistemologice ale consilierii copiilor s-a observat că copiii și părinții acestora în instituțiile de învățământ, fiind organizați, sunt mult mai eficient consiliați [139].

Cabinetele de asistență psihopedagogică din școli au reprezentat, încă de la începuturi, un spațiu reușit de intervenție pentru rezolvarea unor probleme importante pentru elevi, ca de exemplu: optimizarea adaptării școlare, prevenirea și diminuarea violenței școlare, facilitarea comunicării școală-familie, orientarea în carieră ș.a. Dezvoltarea unor abordări inovative, curente și școli psihoterapeutice după anul 1950 a contribuit la formarea noilor specialiști, care valorifică eficient dimensiunea psihologică și cea pedagogică, explorând, la necesitate, și psihoterapia, aceștia sunt consilierii. Astfel, profesia de consilier școlar a început să capete consistență, să se delimiteze de alte specialități, aflată în aceeași arie, precum: psihoterapia, serviciile educaționale de sprijin, consultanța educațională ș.a. [78; 139; 140 etc.].

Ținem să menționăm faptul că activitatea consilierilor educaționali, într-o oarecare măsură, diferă de cea a psihologilor, deși, ambele vizează formarea și dezvoltarea personalității individului. În procesul de consiliere apar diferențe legate de obiectul și scopul consilierii, metodologia aplicată, modelul de acțiune selectat, locul desfășurării ședinței, durata timpului acordat consilierii etc. Studiul literaturii de specialitate, a permis să stabilim principalele deosebiri între CE și cea psihologică, aspecte analizate de cercetătoarea E. Dimitriu-Tiron [52, p. 24-25] dezvoltate și completate de noi (Tabelul 1.2).

Tabelul 1.2. Principalele deosebiri între CE și consilierea psihologică [52, p. 24-25]

Nr. crt.	Consilierea educațională	Consilierea psihologică
	1	2
1.	Se adresează subiecților educaționali (elevi, studenți, adulți care fac studii) cu dificultăți specifice procesului educațional (învățare, adaptare, integrare, performanță, relaționare), care țin de eficiența și funcționarea proceselor psihice cognitive: percepție, memorie, gândire, limbaj, imaginație, creativitate etc.	Se adresează tuturor persoanelor normale, dar cu dificultăți existențiale în scopul refacerii echilibrului psihoemoțional și a relației acestora cu mediul și alte persoane. Se adresează subiecților educaționali (elevi, studenți, adulți care fac studii) cu <i>dificultăți specifice</i> legate de procesul educațional (învățare, adaptare, integrare, insucces etc.).
2.	Se desfășoară în cabinetul metodic de consiliere sau în clasă, la lecțiile de dezvoltare personală și la ședințele de consiliere.	Se desfășoară în cabinetul psihologic.
3.	Obiectul consilierii educaționale îl constituie fenomenele educaționale: absentism, agresivitatea care implică grupul țintă, relații deficitare între partenerii educaționali, cariera și orientarea școlară/profesională etc.	Obiectul consilierii psihologice, mai frecvent, este reprezentat de individul care manifestă: anxietate, fobii, obsesie, tentative de suicid etc.

	1	2
4.	Este realizată de specialiștii, absolvenți ai unor studii superioare și a unor cursuri de specializare în CE.	Este realizată de specialiștii, absolvenți ai facultăților de psihologie, psihopedagogie și asistență socială.
5.	Metodologia aplicată este psihopedagogică, de natură dublă, axată pe aplicarea metodelor predominant comportamentaliste și metode pedagogice (cu intervenții psihologice).	Metodologia aplicată este de natură psihologică specifică diferitor scoli psihologice și psihoterapeutice (psihodinamice, comportamentale, rogersiene etc.).
6.	Timpul alocat procesului de consiliere psihopedagogică se situează între aceleași limite, până la rezolvarea problemei educaționale.	Timpul alocat consilierii psihologice este între 1-14 ședințe.
7.	Consilierea psihopedagogică activează procesele învățării și mecanismele conștiente ale psihicului uman, influențat de acțiunile educative.	În consilierea psihologică este implicat și inconștientul subiectului prin mecanismele de transfer proiectiv către <i>eul</i> consilierului.
8.	Oferă un model educațional, are un caracter preventiv și de dezvoltare a potențialului individual sau de grup.	Oferă un model clinic și curativ cu caracter remedial.
9.	Pune accentul pe autocunoașterea subiectului, cu scopul depășirii problemelor educaționale.	Pune accentul pe cunoașterea subiectului de către psiholog, cu scopul depășirii problemelor psihologice.
10.	Facilitează procesul educativ, asigură adaptarea și integrarea socială/școlară a subiecților educaționali.	Facilitează reducerea riscului apariției unor tulburări/probleme psihologice mai grave.

Activitatea noastră pedagogică și managerială de durată (circa 30 de ani), observațiile realizate, acțiunile de consiliere educațională, desfășurate cu elevii și părinții, cu cadrele didactice din învățământul primar, a asigurat acumularea unei experiențe bogate în ceea ce privește: eficientizarea comunicării și relaționării interpersonale în clasele de elevi (I-IV); a educației școlare și familiale; sporirea procesului de predare-învățare-evaluare; ameliorarea colaborării între pedagogi și sistemul interacțiunilor elev-școală-familie-comunitate etc.

Totodată, analizând și acceptând deosebiri și asemănări între CE și cea psihologică (Tabelul 1.2), am decis să le dezvoltăm și completăm cu următoarele:

- consilierea educațională/psihopedagogică presupune valorificarea dimensiunilor psihologică și pedagogică, dar cu condiția intercorelării și explorării optime a reperelor teoretice și praxiologice într-o cheie constructivă, evolutivă, centrată pe dezvoltarea autoaprecierii, autoactualizării și autoeducației subiectului consiliat;
- plasarea în centrul atenției a formării *unității dintre conștiința și conduita morală*, susținută de realizarea educației integrale, ceea ce include îmbinarea tuturor dimensiunilor acesteia: educația cognitivă, intelectuală; morală; estetică; psihofizică; tehnologică/prin muncă;

- în consilierea educațională, specialistul poate îmbina în mod eclectic variate metode, procedee și strategii, tipuri de consiliere (preventivă, axată pe dezvoltare, remedială, în situații de criză).

Suntem convinși că elementul esențial al CE rezidă în ideea și faptul care cere de la specialist, inclusiv, de la pedagogi, să lucreze conștient, nedivizând artificial dimensiunea psihologică de cea pedagogică, pentru a valorifica eficient posibilitățile interdisciplinarității.

În concluzie, o mare parte din activitățile educaționale cu copiii și activitățile de consiliere a elevilor în instituțiile de învățământ (până în anii 1990), se realizau în cadrul serviciului de asistență psihologică, inclusiv la orele de dirigiență.

Obiectivele generale ale consilierii educaționale ale copilului s-au dezvoltat treptat și vizează cunoașterea profundă a elevului (pedagogică, psihologică și socială), formarea unui mod sănătos și moral de viață, orientarea școlară și profesională a acestuia; consilierea în carieră cu scopul de a oferi asistență, orientare și ghidare, pentru a preveni și a ameliora dificultățile care pot apărea în parcurgerea procesului educațional, având scopul de a pregăti elevul pentru integrarea optimă în viața socială.

Prin urmare, CE este o componentă importantă a activității educaționale, care necesită încă cercetări sistемice și multidimensionale, presupunând multă explorare și dezvoltare practică în vederea asigurării unei educații de calitate a generației în creștere și a realizării eficiente a politicilor educaționale, promovate de sistemul educațional din Republica Moldova.

Urmărind scopul de a restabili prioritățile valorice ale persoanei (adultului și copilului), pentru ca ea să funcționeze mai eficient în viața cotidiană, să stabilească relații pozitive cu cei din jur, trăind o viață plină de sens, confortabilă din punct de vedere psihologic și educațional, CE, în ultimii ani, își face loc tot mai insistent și activ în sfera educației tinerei generații ale multor state, inclusiv în Republica Moldova, regăsindu-se atât în *Codul Educației al Republicii Moldova*, cât și în alte documente de politici statale [25; 38; 66; 133; 134]. Prezentăm în cele ce urmează câteva argumente care susțin această idee. Astfel, în *Codul Educației al Republicii Moldova*, observăm ce contribuție ar trebui să aibă consilierea educațională la îndeplinirea misiunii învățământului general din țară.

Astfel, explicit și coerent, *Codul Educației al Republicii Moldova* [25, p. 6-15] oferă formularea misiunii și scopului CE în cele trei trepte de învățământ:

- a) *Învățământul primar*, care contribuie la formarea copilului ca personalitate liberă și creativă și asigură dezvoltarea competențelor necesare continuării studiilor în învățământul gimnazial.

- b) *Învățământul gimnazial*, care contribuie la formarea unei personalități libere și creative prin asigurarea dezvoltării competențelor elevilor, precum și prin *consilierea și orientarea* acestora în determinarea traseului individual optim către învățământul liceal, profesional tehnic secundar sau profesional tehnic postsecundar.
- c) *Învățământul liceal*, care asigură dezvoltarea la elevi a competențelor definite prin Curriculumul Național și *consilierea* lor în alegerea traseului educațional sau profesional individual către învățământul superior sau învățământul profesional tehnic postsecundar nonterțiar, în funcție de potențial, vocație și performanțe.

Idei și strategii valoroase cu referire la activitatea de consiliere regăsim în articolele nr. 55 și nr. 130 ale *Codului Educației al Republicii Moldova*, prin care se precizează, că normarea activității didactice prevede faptul că activitatea cadrelor didactice din învățământul general se realizează într-un interval zilnic de 7 ore, respectiv 35 de ore săptămânal și include:

- a) activități de predare-învățare-evaluare, de instruire practică, conform planurilor-cadru de învățământ;
- b) *activități de educație complementare procesului de învățământ*;
- c) *activități de consiliere a copiilor, elevilor și părinților în probleme de psihologie-pedagogie* [Ibidem p. 26].
- d) la fel, *Centrele de ghidare și consiliere în carieră* au misiunea de a susține elevii și studenții în procesul de proiectare a carierei și de realizare a educației pentru carieră [Ibidem p. 63].

Din anul de studii 2018-2019, activitatea de consiliere este remarcată și în *aria curriculară – Consiliere și dezvoltare personală* [38], la toate nivelurile de învățământ general. Astfel, învățătorului de la nivelul de învățământ primar, pe lângă funcțiile și rolurile manageriale ca: planificarea, organizarea, controlul, îndrumarea, evaluarea, decizia educațională, îi revine și *funcția de consiliere educațională*, care stimulează organizarea și armonizarea raporturilor complexe dintre elevi, dintre elevi și părinți, dintre elevi și profesori și dintre agenții educativi cu care colaborează școala și clasa concretă de elevi [Ibidem].

CE a elevilor include și procesul în care cadrul didactic stabilește o relație, bazată pe încredere cu elevul care are nevoie de sprijin. Această relație asigură exprimarea ideilor și sentimentelor în legătură cu o problemă oarecare și oferă sprijin în clarificarea sensurilor fundamentale, în identificarea unor patern-uri valorice pe baza cărora se pot formula soluții.

Prin procesul de CE se poate ajunge la o înțelegere mai profundă a gândurilor, a trăirilor emoționale, a aspirațiilor elevilor, care asigură mai multe șanse unui nivel optim de dezvoltare a resurselor personale ale acestora. CE asigură asistența elevului în explorarea și înțelegerea

propriei identități, îl sprijină în dezvoltarea unor strategii de rezolvare a problemelor ce pot apărea în procesul educațional și în luarea deciziilor respective.

Scopurile consilierii elevilor au în vizor: sprijinirea persoanei consiliate în dezvoltarea propriei individualități; asistarea în procesul de autocunoaștere, sprijin în procesul de căutare-formare a identității; dezvoltarea unei imagini de sine pozitive și autoacceptare; dezvoltarea abilităților sociale de interacțiune cu ceilalți; formarea abilităților de rezolvare a problemelor și de luare a deciziilor; sprijinirea în formularea unor scopuri specifice și măsurabile care pot fi observate din punct de vedere comportamental [178].

Consilierea individuală este o interacțiune personală între consilier și elev, în cadrul căreia consilierul asistă elevul în rezolvarea variatelor probleme cognitive, emoționale sau sociale. Consilierea individuală se desfășoară în ședințe care oferă clientului maximă confidențialitate, ceea ce permite explorarea ideilor, sentimentelor sau atitudinilor problematice. Consilierul și persoana consiliată formează împreună o echipă.

Consilierea de grup presupune o relaționare a consilierului cu un grup ai căror membri au o problemă comună. Procesul de consiliere valorifică experiența și cunoștințele fiecărei persoane asistate. La nivelul grupului se stabilește o rețea socială prin care sunt selectate și aplicate, pentru fiecare individ în parte, metodele și planurile de clarificare a situației existente, ajungându-se la individualizarea problemei. Acest tip de interacțiune contribuie nu numai la dezvoltarea individului, dar și a grupului ca un tot întreg. În consilierea de grup se cristalizează un sentiment de comunitate având la bază nevoia de afiliere, apartenență, clarificându-se dorințe, nevoi și opțiuni, iar autorealizarea pozitivă a fiecărui membru este raportată la dinamica grupului. Obiectivele consilierii de grup vizează crearea unui mediu care ar dezvolta participanților capacitatea de a obține informații și abilități, de a-și forma atitudini constructive [Ibidem].

Deoarece consilierea educațională este un proces complex, acesta va derula urmând anumite etape și tehnici specifice în funcție de problema și personalitatea celui consiliat.

Așadar, *etapa inițială* în consiliere presupune stabilirea unei relații afective între consilier și elev. Stabilirea acestei relații este absolut necesară pentru a se produce schimbări pozitive. Numai acceptarea și încrederea oferită de o astfel de relație asigură acest lucru. Formularea scopurilor împreună cu elevul, iar uneori și cu părinții, privind schimbările comportamentale, dezvoltarea abilităților de luare a deciziei și eliminarea gândurilor negative este de asemenea un obiectiv care trebuie realizat. În această etapă este foarte important ca elevul să înțeleagă că este acceptat așa cum este el, cu problemele pe care le are. Acest lucru este indispensabil pentru continuarea eficientă a procesului de consiliere. Tot în această etapă, după stabilirea unei relații empaticе, ascultarea elevului (culegerea datelor și a informației), se desfășoară generalizarea,

sumarizarea și concretizarea. Etapa inițială are ca scop construirea unei relații de încredere între consilier și beneficiar și, desigur, diagnosticarea dificultăților elevului.

Etapa de bază/fundamentală în consiliere va progresa în asistarea elevului pentru a-i ghida dezvoltarea intereselor cognitive și sociale, de cooperare și comunicare cu ceilalți. Se va pune accent pe ajutorul oferit acestuia pentru a se cunoaște, a se autoevalua și autoperfecționa. Se va asigura în continuare atmosfera caldă și empatia, fără să fie excluse analizele, interpretările și confruntarea constructivă. În această etapă, se vor utiliza ca tehnici de lucru: *informarea, explicarea, orientarea, povestirea, povăța, exemplul, exercițiul srtucturat, metafora* etc., aceasta însemnând că noile informații vor fi dirijate cu atenție de la consilier spre copil. Totodată, utilizarea sugestiei, convingerii și a îndemnului poate fi de un real folos pentru elev. Se pot sugera eventuale opțiuni care se vor adăuga la cele deja identificate împreună cu elevul și, chiar, anumite modalități care pot fi analizate, discutate și exersate. Tehnica adresării întrebărilor rămâne utilă în toate etapele, deoarece poate ajuta mult consilierul în modul de a vedea lucrurile și de a scoate în evidență anumite aspecte care, altfel, ar putea rămâne în umbră. Merită să menționăm importanța *întrebărilor circulare*, prin care acumulăm informația necesară, dar și a *întrebărilor ipotetice, axate pe reflecție*, prin intermediul cărora facem beneficiarul să gândească (să analizeze, să compare, să conștientizeze situația etc.), să se resemnifice, să trăiască experiențele *catharsisului* și a *insightului*.

Etapa finală a consilierii va pune accentul pe concentrarea atenției elevului asupra strategiilor și comportamentelor constructive învățate. Vor fi schimbate cognițiile, vor fi învățate proceduri specifice, dezvoltate planuri de acțiune, începând cu cele mai simple și până la cele mai complexe, în vederea obținerii unui nou comportament. În această etapă, consilierea va asigura sprijin copiilor și/sau părinților pentru conștientizarea asumării propriei responsabilități. Montajul psihologic/sugestia, analiza, resemnificarea, încurajarea reprezintă cele mai eficiente mijloace de a ajuta elevul să-și realizeze nevoile și să-și asimileze noi comportamente.

Reieșind din cerințele Curriculumului Național pentru învățământul primar [38] și din analiza experienței avansate în domeniul consilierii elevilor, *consilierea educațională* se desfășoară în trei direcții:

- **Consilierea elevilor**, care se realizează în variate probleme legate de autocunoaștere, formarea imaginii de sine, adaptarea și integrarea socială, adaptarea și reușita școlară, crizele de dezvoltare/de vârstă; situațiile de criză, rezolvarea și depășirea unor conflicte; însușirea tehnicilor de învățare eficientă; orientarea în cariera școlară etc.
- **Consilierea profesorilor**, care predau la clasă se realizează în probleme legate de: cunoașterea elevilor, înțelegerea problemelor elevilor; acordarea sprijinului în dezvoltarea lor,

asigurarea echilibrului între cerințele școlare și posibilitățile elevilor, în identificarea cauzelor insuccesului, inadaptării școlare, optimizarea relației școală-elev-familie-comunitate.

- **Consilierea părinților** se face în probleme legate de cunoașterea copiilor proprii, înțelegerea nevoilor și a comportamentului lor, identificarea factorilor de risc în integrarea familială, școlară, socială, ameliorarea comunicării și relației cu propriii copii, sprijinirea școlii în educația copilului [178].

Analizând literatura de specialitate [1; 12; 28; 37; 52 etc.], conchidem că între activitățile de instruire-educare și cele de CE școlară există diferențe, dar și unele asemănări, deși, ambele au drept obiectiv formarea personalității elevului prin acordarea de sprijin, ajutor și îndrumare celor care participă la activitățile de instruire-învățare. În Tabelul 1.3 vom evidenția diferența între activitățile de instruire-educare și cele de consiliere educațională.

Tabelul 1.3. Diferența între activitățile de instruire-educare și cele de CE

Nr. crt.	Activitățile de instruire-educare	Activitățile de consiliere educațională
1.	Profesorul/educatorul instruieste, realizând coerent cele trei componente ale procesului de învățământ: predarea-învățarea-evaluarea.	Consilierul educațional facilitează realizarea învățării eficiente și durabile.
2.	Profesorul propune elevilor un anumit mod și structură de prezentare și înțelegere a științei, în conformitate cu curricula disciplinelor școlare.	Consilierul educațional abilitază și instrumentează elevul cu metode și tehnici prin care aceasta ar asimila eficient informațiile în manieră proprie.
3.	Demersul profesorului este unul strict educațional/instructiv-educativ, incluzând o metodologie și tehnologie specială, în care se îmbină ansamblul de forme, metode, procedee și strategii în funcție de disciplina predată, temă, vârsta elevilor etc.	Demersul consilierului este unul psihoeucațional, cu focalizare pe aspectele de ordin psihologic și formativ/pedagogic, menite să asigure dezvoltarea personală și socială diferențiată a fiecărui individ.
4.	Activitățile de predare-învățare-evaluare se reduc la sprijinul acordat elevilor în procesul de învățământ.	Activitățile de consiliere educațională presupun o paletă mai largă de activități specifice legate de abilitarea elevilor de a învăța să-și rezolve eficient problemele, indiferent de natura lor.

Consilierea elevilor din clasele primare are anumite particularități, care depind de specificul vârstei acestora; particularitățile perioadelor de dezvoltare cognitivă, emoțională, psihofizică, socială și biologică, inclusiv de implicarea familiei în educația copiilor.

Procesul de consiliere a elevilor de la nivelul învățământului primar va fi ghidat de *obiectivele* care stau la baza acestei activități: formarea unor abilități de inițiere, menținere și îmbunătățire a relațiilor cu colegii sau cu adulții; învățarea unor abilități de *coping* pentru a face față schimbărilor legate de vârstă și problemelor cu care se confruntă; formarea și consolidarea unei imagini de sine pozitive; înțelegerea propriilor emoții și învățarea unor strategii de gestionare a emoțiilor

negative; dezvoltarea responsabilității pentru propriile acțiuni și decizii; formarea unor atitudini pozitive față de ceilalți; formarea deprinderilor de învățare; de viață și de dezvoltare personală; dezvoltarea unor abilități de explorare a traseelor educaționale și orientare profesională [38].

CE a elevilor de vârstă școlară mică se va axa pe formarea și asimilarea valorilor și atitudinilor morale, precum ar fi: respectul și încrederea în sine și în ceilalți; aprecierea unicității sale și a fiecăruia; receptivitatea la emoțiile celorlalți; valorizarea relațiilor interpersonale; valorificarea critică și selectivă a informațiilor; adaptarea și deschiderea la noi tipuri de învățare; motivația și flexibilitatea în elaborarea traseului educațional și profesional; responsabilitate și ambiție pentru decizii și acțiuni privind viitoarea carieră; interesul pentru învățarea permanentă într-o lume în continuă schimbare; orientarea spre o viață de calitate în prezent și în viitor; formarea deprinderilor sănătoase și exersarea conduitelor morale.

De asemenea, în consilierea elevilor de vârstă școlară mică se va ține cont de **principiile generale ale consilierii copiilor** [186], cum ar fi: *intervenția trebuie să fie adecvată vârstei* (de exemplu: copilul mic comunică, mai ales, prin intermediul jocului și al desenului, activități care pot fi utilizate și în consiliere ca modalitate de comunicare cu copilul/elevul); *durata unei ședințe de consiliere trebuie să fie adecvată capacității copilului de a se concentra* (la elevii de vârstă școlară mică s-ar putea să fie suficiente 30 de minute pentru o ședință); *se cer alternate metodele aplicate* (trebuie alternate discuțiile cu activitățile de joc sau desen, pentru ca elevul să nu-și piardă interesul, inclusiv și pentru o eficiență mai mare a intervenției); *trebuie să i se explice acestuia într-un limbaj accesibil care este rolul consilierului și al consilierii* (în acest sens, i se va spune elevului că jocul, desenul sau discuțiile au un anumit scop); *elevului i se va explica pe înțelesul lui, că tot ceea ce se întâmplă în cadrul consilierii este confidențial și i se vor comunica limitele confidențialității*, precum și necesitatea informării părintelui sau învățătorului/ dirigintelui în legătură cu evoluția intervenției. Aceste informații vor fi generale și elevul va ști care sunt informațiile ce vor fi dezvăluite și își va da acordul în prealabil. Pentru a nu-și pierde încrederea în consilier, este importantă relația care se stabilește cu copilul/elevul, consilierul nu va putea rămâne doar în postura neutră de *specialist*, ci va trebui ca prin diferite modalități să-i capteze acestuia interesul și încrederea; elevul va fi asigurat de la început că ședința de consiliere nu este pentru *elevii dificili*, ci este orientată spre dezvoltarea personală pentru îmbunătățirea comunicării cu ceilalți, pentru obținerea performanțelor școlare; pentru gestionarea emoțiilor negative etc. Consilierul trebuie să fie pregătit, în mod special, în domeniul tehnologiei CE, pentru a aplica unele tehnici și instrumente de formare și de evaluare necesare în intervenția realizată [Ibidem].

Evident că în CE a elevilor, experiența demonstrează că *specialistul* întâmpină și unele dificultăți: elevii la această etapă de vârstă nu pot lua decizii proprii, fiind influențați deseori de

opinia consilierului, părinților; dacă este adus/delegat de către cineva la consiliere, elevul trebuie motivat și implicat în acest context; așteptările părinților vizavi de obiectivele consilierii pot coincide cu cele ale acestuia, dar, uneori pot fi ireale; elevul încă nu poate verbaliza emoțiile și trăirile proprii sau nu descrie explicit care este problema; uneori, școlarul mic îi este frică să dezvăluie anumite lucruri (de exemplu: dacă părinții sau alte persoane l-au amenințat); alteori, copilul/elevul poate fi anxios, timid, fie pentru că întrevvederea cu un consilier este o situație nouă sau că acesta nu este sigur pe sine, pentru că nu știe la ce să se aștepte ori îi este frică.

Așadar, momentul-cheie al consilierii educaționale în clasele primare este reprezentat de dezvoltarea unor noi strategii de evoluție existențială, activarea resurselor blocate, complementare sau compensatorii, astfel încât elevii aflați în dificultate să-și găsească propriile soluții, utilizându-și potențialul de care dispun. Consilierul lucrează cu elevul, pentru a-i ajuta să se perceapă în contextul situației cu care se confruntă, pentru a-l ajuta în a conștientiza mai adecvat și mai complet propriile nevoi, așteptări și posibilități, să-și rezolve și să depășească problemele personale.

În contextul vizat, anticipând cercetarea experimentală, menționăm factorul principal de care am ținut cont în CE a elevilor, părinților și cadrelor didactice. Toți actorii nominalizați au fost familiarizați cu Anexa 2, *Harta principalelor achiziții ale școlarul mic* [137, p. 201-202].

Reieșind din studierea și analiza fundamentelor teoretice ale CE, am stabilit că unele aspecte ale managementului CE sunt infiltrate în textele științifice sau în cele cu caracter experiențial, inclusiv la nivelul exigențelor unor documente de politici statale [133; 134; 188] și educaționale [25; 66].

Totodată, am stabilit că, în literatura consacrată CE, nu sunt elucidate suficient de explicit particularitățile MCE, lipsesc reperele teoretico-aplicative cu privire la componentele acestuia, nu sunt specificate prioritățile, dimensiunile managementului consilierii educaționale, mai cu seamă, în ceea ce privește nivelul învățământului primar.

1.3. Managementul consilierii educaționale din perspectivă pedagogică

Definiția primară a managementului a fost inclusă în circuitul științific de către *M. Follet*, una dintre fondatorii managementului clasic, care percepea și aborda managementul *drept artă de a înfăptui ceva împreună cu alți oameni* [99, p. 12].

Din punct de vedere etimologic, conceptul de *management* derivă din limba latină, provenind de la sintagma *manum agree* (a conduce cu mâna). Astăzi regăsim acest termen în mai

multe limbi, de exemplu: în franceză – *manage*, ceea ce înseamnă a gestiona; în italiană – *maneggio*, ceea ce înseamnă manipulare; în engleză – *to manage* înseamnă a reuși, a conduce etc. [Ibidem].

Bineînțeles de-a lungul timpului termenul de *management* a dobândit diverse nuanțe, dar, esențiala desemnează o activitate de conducere. Deși acesta s-a îmbogățit semnificativ, s-a afirmat ca o *activitate și concept evolutiv cu sferă reală complexă și dinamică*. Managementul, în mod generic, poate fi definit cu o maximă claritate printr-o triadă explicită [Ibidem, p. 13] și destul de exactă:

- a) ca *știință integrată* de conducere a unei instituții;
- b) ca *metaștiință*, ce implică o îmbinare echilibrată de știință și artă, configurată ca o teorie sintetizatoare și unificatoare a unor achiziții științifice, constatări și concluzii provenite din practică/experiența managerială;
- c) ca *transdisciplină*, respectiv ca disciplină de hotăr, aflată la intersecția mai multor științe (axiologie, ergonomie, filosofie, logică etc.).

Pentru a defini MCE din perspectivă pedagogică, vom pleca de la unele precizări, mai întâi, de la analiza esențializată a *managementului educațional* și, apoi, ne vom referi la categoriile de competențe și la componentele epistemice ale acestuia.

Așadar, ME reprezintă o știință complexă a sistemului științelor educației, care operează cu un sistem articulat, coerent și integrat de achiziții științifice proprii axiologiei pedagogice, filosofiei, politicii și pragmaticei educaționale – toate acestea, asigurând convergent și consensual atingerea finalităților pedagogice prestabilite [99, p. 13].

La fel ca și celelalte discipline pedagogice, ME are caracter dual, teoretic-conceptual, dar și practic-aplicativ, deținând concomitent statutul de știință integrată descriptivă, teorie normativă și realizare practică [65; 70; 99 etc.].

S. Cristea menționează faptul că este important să conștiintizăm esența definirii *activității de management educațional/pedagogic* ca *activitate psihosocială specifică*, ce presupune delimitarea calităților care conferă superioritate procesului de conducere a sistemului de învățământ în perspectiva generalizării modelului cultural al societății postindustriale informatizate. De aici, *managementul educațional/pedagogic* reprezintă astfel o modalitate de conducere superioară, globală, optimă, strategică, proiectată și realizată la toate nivelurile de funcționare ale acestuia: *nivelul de vârf* (Ministerul învățământului), *nivelul intermediar* (inspectoratele școlare teritoriale) și *nivelul de bază* (unitatea de învățământ) [33, p. 276].

În calitatea sa de știință pedagogică interdisciplinară, ME este definit și caracterizat prin modalitățile operaționale și nuanțate, explorate în funcție de particularitățile realității

educaționale la nivelul căreia acționează, respectiv macro-, mezo- sau micronivelul educațional [99, p. 13].

În acest context, dintr-o perspectivă generală, cercetătorii domeniului vizat [10; 27; 70; 99 etc.] consideră că *ME poate fi abordat ca un sistem de concepte, metode, instrumente de orientare, conducere și coordonare, utilizat în realizarea obiectivelor educației*, la nivelul performanțelor așteptate, prin apelul și prin valorificarea datelor și orientărilor științifico-practice oferite de domeniile conexe: economia, psihologia, sociologia, praxiologia, marketingul, teoria sistemelor, tehnologia informației, egronomia, etica, deontologia etc.

Într-o concluzie definitoare, menționăm că în prezent, *ME reprezintă un concept multidimensional*, abordat sistemic, care integrează un număr mare de componente epistemice ale ramurilor disciplinare, iar conducătorii unităților de învățământ, în viziunea noastră, ar trebui să dezvolte nu numai pluralismul conceptual, ci și unul decizional și acțional.

M.-D. Bocoș și R. Răduț-Taciu [99, p. 19-20] scot în evidență o idee-cheie, pe care o considerăm definitorie în tendința noastră de a cerceta și explica managementul consilierii educaționale. Cercetătoarele susțin că în diferite domenii de activitate umană, conceptele de sistem și gândire, abordare sistemică, integratoare sunt de maximă relevanță în investigațiile științifice. Înlocuirea paradigmei analitice cu paradigma sistemică (Tabelul 1.1) și a metodelor analitice cu metodele sistemică reprezintă modificări paradigmatică în cercetarea științifică, care au condus și conduc la rezultate valoroase atât în cercetarea fundamentală, cât și în cea aplicativă [Ibidem].

Perspectiva pedagogică a MCE din rațiuni epistemice va repera pe un șir de particularități ale managementului educațional. Astfel, este important să menționăm un șir de elemente ce țin de ME, fără de care nu vom putea fundamenta managementul consilierii educaționale. Acestea sunt: *componentele de bază*: proiectarea, organizarea-desfășurarea, coordonarea, monitorizarea, evaluarea; *competențele-cheie* (competențe științifice, actionale/practice și transversale); *atributele ME modern* (paradigma sistemică a educației, structurile organizatorice de tip rețea, miza formativă a priorităților strategice, autonomie, atitudine activă și productivă, flexibilitate, dinamism, interacțiunile psihosociale, schimburi intelectuale între membrii colectivelor, participare activă în procesul decizional și acțional; echipa managerială, exercitarea coerentă a funcțiilor, responsabilizarea, oferirea sprijinului psihomoral, colaborare și cooperare eficientă etc.); *atributele ME clasic* [99, p. 16-18]. Evident este faptul că elementele expuse vor fi selectate și utilizate de către cadrele didactice care vor realiza consilierea educațională a elevilor și părinților acestora, pentru a administra și a conduce eficient procesul vizat.

Anticipând desfășurarea și descrierea experimentului pedagogic, considerăm oportun să menționăm că în programul formativ vom include aspectele descrise (Anexa 10).

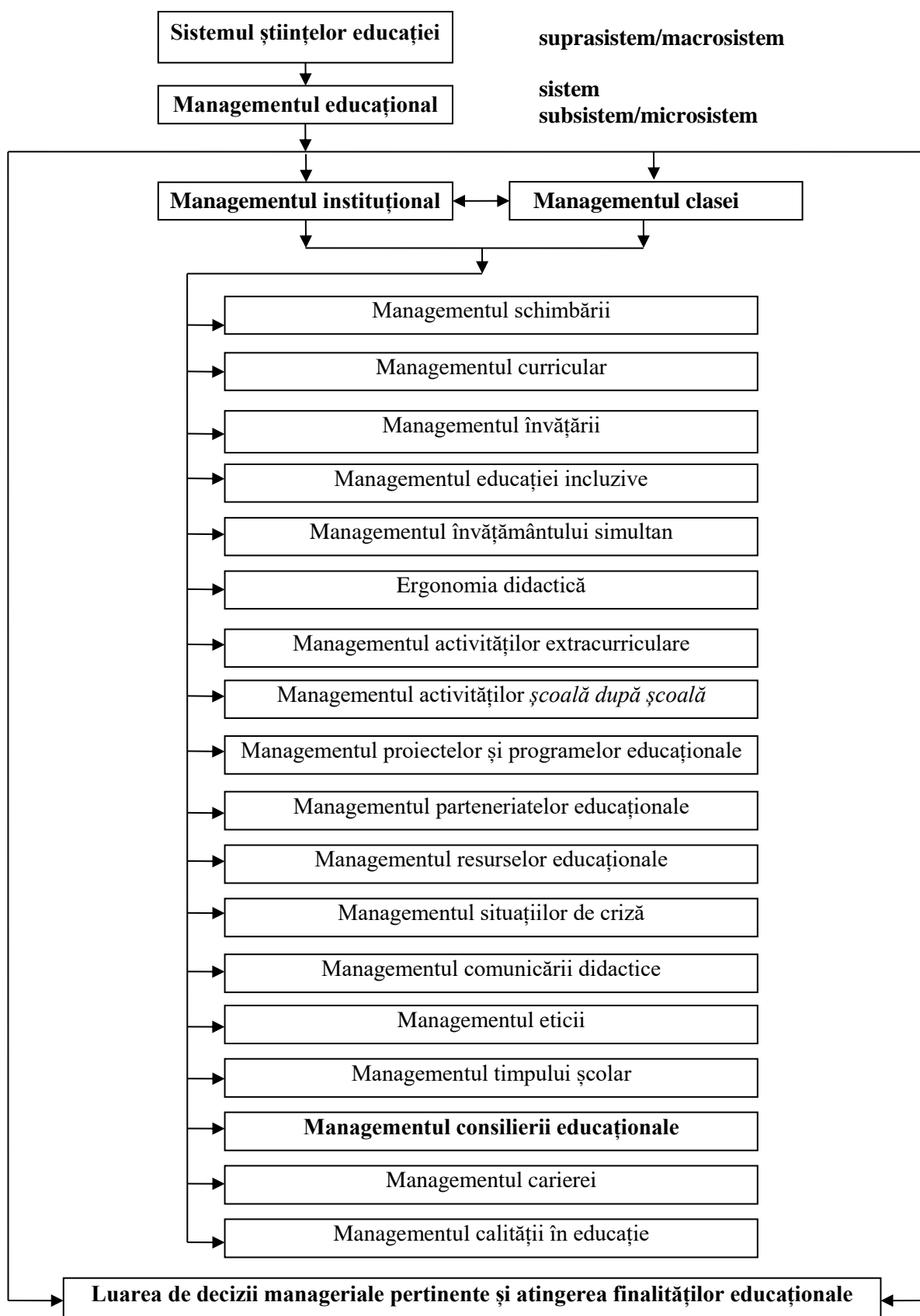

Figura 1.1. Conceptul de ME în abordare sistemică, autori R. Răduț-Taciu și M. Bocoș [99, p. 18]

Evident că noi acceptăm ideea expusă, însă realizăm o precizare importantă pe care am formulat-o astfel: abordarea sistemică se bazează pe o analiză sistemică, care presupune aplicarea metodelor de analiză și interpretare științifică a faptelor, obiectelor, proceselor, fenomenelor realității etc., acestea fiind studiate în totalitatea și integritatea lor ca entități valorificate în sistem. Astfel, concretizăm faptul că sistemul este un ansamblu de elemente componente între care se stabilesc relații și conexiuni reciproce modelatoare și decisive, conferindu-i structurii coerență teleologică, valorică și acțională.

În ordinea de idei expusă, plecând de la propria experiență managerială în învățământul primar și analizând Figura 1.1, am decis să acceptăm și să luăm ca punct de reper conceptul de ME în abordare sistemică [99, p. 21].

O simplă analiză a activității instituției de învățământ, permite să conștientizăm ansamblul mare de elemente componente, domenii și ramuri/direcții disciplinare, care sunt, activ și permanent, implicate în conducerea fie a unității de învățământ, fie a unei subdiviziuni a acesteia sau doar a unui tip de activitate concretă (ca în cazul nostru de CE).

În acest sens, considerăm oportun să delimităm valoroase aspecte ale ME care au fost cercetate și explorate de mulți savanți din Republica Moldova, precum: *V. Cojocar* (ME autentic din perspectiva proceselor inovatoare, a democratizării și integrării europene [27]); *V. Gh. Cojocar* (Politicile educaționale în contextul asigurării calității [26]); *V. Guțu, M. Șevciuc* (Managementul strategic și operațional în cadrul învățământului general și profesionalizarea cadrelor didactice [70]); *O. Dandara* (Managementul resurselor financiare și Managementul procesului de ghidare în carieră [51]); *L. Pogolșa, V. Guțu* (Managementul curriculumului școlar); *V. Guțu, L. Darii* (Managementul schimbării/inovațiilor în învățământ); *E. Muraru* (Managementul calității în cadrul învățământului general); *V. Chicu, R. Solovei* (Managementul școlii incluzive); *A. Pofting* (Dimensiunile psihologiei manageriale); *V. Chicu* (Metodologia luării deciziilor în cadrul educațional); *S. Semionov* (Comunicarea – instrument de realizare a managementului educațional) [Apud].

În același context, remarcăm că există un șir de investigații cu caracter inovator și semnificativ în domeniul ME realizate și de alți cercetători: *M. Barbărasă* [3], *N. Bibu* [4], *Ș. Buzărnescu* [11], *S. Chirică* [22], *D. Csorba* [34], *M. Dragomir* [53], *A. Gherguț* [65], *M. Petrița* [93], *R. Răduț-Taciu* [99], *A. Țircă* [141], *Курачицки А.* [156] ș.a., care ne-au oferit un șir de idei valoroase pentru investigația realizată, ne-au servit drept puncte de reper în determinarea specificului și definirea MCE.

Așadar, dimensiunea pe care ne-am propus să o explorăm în cadrul cercetării reprezintă **managementul consilierii educaționale/MCE**. Conform viziunii cercetătorilor *R. Răduț-Taciu* și *M. Bocoș*, MCE este o ramură disciplinară componentă a ME (Figura 1.1) și, totodată, un domeniu de acțiune strategică, integrat și complementar cu cel al consilierii care are ca obiective:

proiectarea, conducerea, coordonarea, gestionarea și controlul activităților, serviciilor și programelor de consiliere educațională, realizându-se prin strategii manageriale diferențiate pe cel puțin trei niveluri: *macrosistemic* (al politicilor comunitare), *mezosistemic* (local, al organizațiilor sociale cu funcții educative de sprijin: familia, școala ș.a.), *microsistemic* (al coordonării programelor de consiliere individuală/de grup) [99, p. 483].

În contextul dat, venim cu o precizare importantă: problema managementului consilierii educaționale este abordată în literatura de specialitate de unii cercetători doar tangențial, regăsindu-se în capitolele sau subcapitolele dedicate desfășurării ședințelor și activităților de consiliere. Propunem să menționăm în continuare un mic fragment separat despre *managementul consilierii ontologice complexe a familiei*, elucidat în lucrarea cercetătoarei autohtone Larisa Cuznețov cu titlul *Consilierea ontologică complexă a familiei* (2018). Capitolul IV al lucrării redă o serie de aspecte importante ale MC [45, p. 219-259], proiectarea, structurarea și organizarea ședințelor de consiliere, administrarea documentației în consiliere, managementul valorificării acțiunilor, metodelor și tehnicilor aplicate nu numai în consilierea ontologică complexă a familiei și managementul conflictelor interioare și interpersonale, ci și în CE școlară. Ultimul subcapitol reprezintă chintesența MCE a părinților, analizată ca componentă operațională a consilierii ontologice complexe [Ibidem].

Un alt studiu monografic *Epistemologia consilierii educaționale* [50] reflectă un șir de elemente esențiale valoroase cu privire la managementul CE. De asemenea, în ghidul metodologic *Dezvoltarea personală – disciplină școlară în clasele primare* (2021), L. Saranciuc-Gordea oferă un șir de aspecte științifice, normative, metodologice, de proiectare și aplicare în predarea modulelor disciplinei nominalizate [106, p. 3-8], care au tangențe directe nu numai cu desfășurarea procesului educațional și formarea competențelor specifice elevilor din clasele primare în concordanță cu aria curriculară *Consiliere și dezvoltare personală*, ci conțin și unele orientări în domeniul managementului educațional cu impact asupra CE.

1.4. Orientări științifice și abordarea teoretico-aplicativă a consilierii educaționale a elevilor din învățământul primar

Construcția și fundamentarea oricărei teorii a dezvoltării umane, ca atare, se desfășoară într-un context științific, istoric, sociocultural, psihologic și pedagogic relativ determinat.

În științele educației, validitatea teoriilor despre dezvoltarea și educația, formarea personalității umane este corelată gradului de conversie și posibilitate de explorare eficientă a strategiilor acțional-aplicative în practica școlară, educația familială și chiar în practica comunitară din *perspectiva învățării pe tot parcursul vieții*. Totodată, considerăm că are importanță decisivă *crearea unității între dimensiunea epistemologică*, generatoare de cunoaștere, cea

pedagogică cu caracter praxiologic, producătoare de schimbări pozitive în comportamentul și personalitatea subiecților și cea de management, administrare și conducere a ansamblului de activități decizionale și formative.

Din punctul de vedere al principiului explicativ cu privire la transformările care au loc în comportamentul uman, orice teorie a dezvoltării umane trebuie să aibă drept țintă atingerea a trei obiective prioritare, considera G. Miller [Apud 86], după cum urmează: să descrie coerent natura și conținutul schimbărilor în una sau mai multe arii ale comportamentului uman; să asigure, prin relevanța conceptelor utilizate un set de enunțuri pertinente care conferă legitimitate/identitate teoriei; să asigure aplicații productive și transferuri substanțiale la modelele de experimentare sau reconceptualizare a studiilor în domeniu.

În acest sens, teoriile cu privire la consiliere nu sunt o excepție și, conform viziunii cercetătorului R. Nelson-Jones [89, p. 34-35], principiul explicativ al transformărilor în comportamentul omului reprezintă un cadru conceptual, care permite practicienilor să gândească sistematic și să acționeze la dezvoltarea umană și la procesul de consiliere a individului, parcurgând patru etape distincte:

- o expunere a conceptelor de bază sau a ipotezelor care stau la temelia teoriei;
- o explicație a achiziției de comportament adaptativ sau neadaptativ;
- o explicație a menținerii unui comportament adaptativ sau neadaptativ;
- o explicație a modului în care clienții pot fi ajutați să-și schimbe comportamentul și să-și consolideze performanțele atunci când consilierea ia sfârșit.

O idee ce trebuie evidențiată în acest context este cea care asigură delimitarea dintre școli și abordări teoretice ale consilierii psihologice, propusă de R. Nelson-Jones. Cercetătorul susține că *o abordare teoretică* reprezintă o singură poziție privind teoria și practica consilierii; *o școală de consiliere* reprezintă un ansamblu de abordări teoretice variate, care posedă anumite caracteristici importante, fapt ce asigură efectuarea distinctei dintre acestea. Bineînțeles cele trei școli principale care influențează practica de consiliere și terapie, evidențiate de R. Nelson-Jones (Figura 1.2), reprezintă, în viziunea noastră, elementul fundamental de la care se va pleca în cercetarea și elaborarea principiilor și condițiilor managementului consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică [Ibidem].

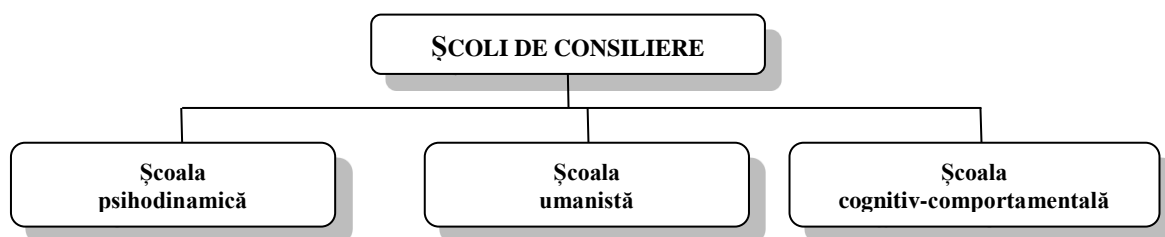

Figura 1.2. Școli de consiliere (autor: R. Nelson-Jones)

Așadar, **școala psihodinamică**, se referă la transferul *energiei psihice sau mentale* între diferite structuri și niveluri de conștiință ale psihicului uman. Abordările psihodinamice accentuează importanța *influențelor inconștiente* asupra modului în care funcționează oamenii. Consilierea în acest caz își propune să sporească abilitățile persoanelor de a practica un *control conștient mai mare* asupra propriilor lor vieți. Dacă analizăm și interpretăm succint importanța acestei școli pentru consilierea educațională și managementul acesteia, atunci, din experiența empirică, conchidem că elementele de bază valorificate sunt concentrate asupra învățării adulților (părinți și cadre didactice), pentru a-și controla-monitoriza acțiunile conștiente, dar și cele automatizate, întrucât deseori influențele date au impact negativ asupra educației și formării copilului. Concomitent, consiliind adulții, îi orientăm spre eficientizarea controlului conștient, fie în cadrul familiei, fie în profesie și/sau în viața socială, inclusiv în cadrul școlar [89].

Școala umanistă, care se bazează pe umanism, un sistem de valori și credințe ce accentuează și promovează calitățile umanismului, inclusiv abilitățile oamenilor de a-și dezvolta la un grad superior *potențialul uman*. Consilierii umaniști pun accentul pe sporirea abilităților beneficiarilor de a-și *experimenta sentimentele*, de a gândi și acționa în armonie cu tendințele lor fundamentale; de a se percepe *pe ei înșiși* ca indivizi unici, capabili de a se autoactualiza permanent [Ibidem]. Menționând chintesența școlii umaniste, realizăm evidențierea principiului de bază, care constă în *consilierea nondirectivă*, delicată, dar insistentă de orientare, susținere și ghidare a celui consiliat, conducându-l spre facilitarea dorinței de autoperfecționare, dezvoltarea potențialului intelectual și moral, spre conștientizarea acțiunilor de autoactualizare permanentă, ceea ce, în viziunea noastră, este foarte aproape de scopul autoeducației permanente, adică a învățării pe tot parcursul vieții.

Școala cognitiv-comportamentală se concentrează, în primul rând, asupra schimbării *comportamentelor observabile* prin intermediul explicării unor consecințe nefaste sau recompensatorii. Momentul-cheie al consilierii de tip cognitiv-comportamental presupune consilierea individului pentru a observa și depista *modul în care acesta gândește, transformând procesul* de creare, susținere sau schimbare a cognițiilor, atitudinilor și a comportamentului care vor ajuta la soluționarea problemelor sale. În abordările cognitiv-comportamentale, consilierii îi *asistă* pe beneficiari și apoi *intervin* pentru a-i ajuta să se cunoască pe sine, să schimbe anumite cogniții și moduri de a gândi și a se comporta [89, p. 34-35].

Continuăm analiza epistemologică cu precizarea aspectelor metodologice ale abordărilor acestor trei școli.

Așadar, **abordările psihodinamice** își au originea în psihanaliza clasică (S. Freud) și modernă (A. Adler, C. G. Jung, H. Sullivan). Rolul consilierii în această abordare este de a ajuta persoanele cu tulburări emoționale și comportamentale să descopere cauzele interne și externe ce

au condus la dezechilibru, să le analizeze lucid pentru a le putea controla în mod conștient. Metodele și tehnicile specifice consilierii, dar și terapiei de tip psihodinamic sunt: *metoda asociațiilor libere, interpretarea acțiunii persoanei, tehnica analizei ego-ului subiectului, analiza materialului produs de beneficiar; analiza viselor* ș.a. [1; 56; 64].

Abordările umaniste/experiențiale își află originea în eforturile unor psihologi, precum C. Rogers (fondatorul terapiei non-directive/centrate pe persoană), A. Maslow etc., de a soluționa problemele cu care se confruntă oamenii în parametrii nevoii de autocunoaștere, de consolidare a *Eu-lui*, de dezvoltare personală, de adaptare etc. Principiul de bază, după care se orientează consilierii umaniști, este *experiența trăită aici și acum*, fapt ce îi permite subiectului consiliat conștientizarea și exprimarea propriilor emoții, percepții, gânduri și acțiuni. *Tehnicile aplicate sunt: ascultarea activă, tehnici de stimulare a reflecției, exerciții de conștientizare corporală, afectivă, relațională și cu suport imaginativ* [6; 28; 43; 52; 56 etc.].

Abordările cognitiv-comportamentale au la bază concepția și orientările behavioriste ale lui J. B. Watson, inclusiv teoriile condiționării clasice, condiționării operante și *teoria învățării sociale*. Scopul acestui tip de consiliere constă în ideea modificării comportamentului persoanei, fie prin schimbarea efectelor observabile, fie prin schimbarea condițiilor de mediu ale comportamentului observabil. *Metodele și tehnicile* care se aplică sunt: *metoda modelării, tehnica eludării comportamentelor nedorite, desensibilizarea sistematică, tehnica expunerii, tehnica inclusivă, tehnica aversivă prin sancțiune; tehnica asertivă, raționalizarea, programarea neurolingvistică* etc. [Apud 55, p. 198-203].

Din cele relatate, putem conchide că abordările și teoriile nominalizate reprezintă fundamentul teoretico-aplicativ al unei consilieri eficiente, având impact asupra modului de conceptualizare a comunicării cu beneficiarul, a respectării eticii profesionale, dezvoltării relațiilor interpersonale optime și realizarea unor schimbări evolutive pozitive și, desigur, că de constituire a managementului CE, întrucât cunoașterea teoriilor oferă consilierului un model și suport explicativ pentru construirea ipotezelor privind situațiile problematice și pentru identificarea posibilelor soluții în dirijarea, ghidarea și realizarea acțiunilor manageriale în procesul CE.

În arealul autohton, cercetătoarea V. *Pascaru-Goncear*, propune, din perspectiva abordărilor generale ale consilierii, o delimitare și o clasificare a abordărilor *psihologice* ale consilierii și abordărilor *pedagogice* ale consilierii. Autoarea menționează că din multitudinea *abordărilor psihologice* ale consilierii, literatura de specialitate [90], sugerează faptul că cele mai reprezentative și aplicabile teorii sunt:

Teoria psihodinamică/psihanalitică (*S. Freud*); Teoria umanistă centrată pe persoană (*C. Rogers, A. Maslow*); Teoria cognitiv-comportamentală (*J. Watson, B. Skinner, J. Wolpe, H. Eysenck, A. Bandura*); Teoria psihologiei individuale (*A. Adler*); Teoria rațional-emoțională

(A. Ellis); Teoria gestaltistă (F. Perls); Teoria existențialistă (R. May și V. Frankl); Teoria realității (W. Glasser).

Evident că noi am completat aceste teorii cu școlile de terapii și consiliere care se explorează activ în cadrul CE (Anexa 15).

Dacă am lua în considerare doar punctul de vedere istoric, atunci teoriile psihanalitice au fost primele dintre cele recunoscute, aplicate și acceptate public. Ulterior, mulți dintre teoreticienii proeminenți ai consilierii au fost influențați de conceptele freudiene, fie direct, prin relația cu S. Freud, fie indirect, preluând-i viziunile. În această ordine de idei, având în vedere că managementul consilierii educaționale presupune o cunoaștere profundă a teoriilor și abordărilor psihologice și a celor pedagogice, întrucât un aspect-cheie al MCE rezidă în valorificarea principiului inter- și pluridisciplinarității, am realizat o sinteză a acestora. Inițial, propunem prezentarea teoriilor care vizează abordările psihologice ale consilierii. Evidențiind pozițiile definitorii ale teoriei și activitatea specifică a consilierului, am structurat *Grila teoriilor psihologice și a terapiilor aplicate în consilierea psihopedagogică/educațională* (Anexa 15).

Abordările psihologice sunt importante, ele reprezintă perfect *dimensiunea psihologică*, descrisă de cercetătorul român I. Al. Dumitru în lucrarea sa *Consilierea psihopedagogică/educațională, Baze teoretice și sugestii practice*, care detaliază dimensiunea expusă și dimensiunea pedagogică a consilierii copiilor și adulților, evident că operând și cu unele elemente de management al acestui proces [56].

Bineînțeles că analiza conceptelor ce țin de școlile psihologice și psihoterapeutice, mai precis, a dimensiunii psihologice a consilierii individului la general, determină evidențierea abordărilor și dimensiunii pedagogice/educaționale ale procesului, elementele căreia sunt prezente, într-o anumită măsură, în fiecare tip de consiliere, chiar și în psihoterapiile curative. Noi aderăm la ideea dată și susținem că aspectele de ordin psihologic și cele de ordin pedagogic se îmbină într-un mod organic, armonios, consistent din punct de vedere epistemic și logic, contribuind la construirea demersului teoretico-aplicativ care vizează formarea și dezvoltarea personalității umane [45; 56].

În ceea ce privește *abordările pedagogice* ale consilierii, cercetătoarea V. Pascaru-Goncear, menționează importanța câtorva teorii privind dezvoltarea personalității umane: *dezvoltarea zonei proxime* (Л. Выготский); *teoria constructivismului cognitiv* (Л. Выготский și J. Piaget); *teoria învățării cognitive și sociale* (A. Bandura și W. Mischel); *teoria-lifeskills helping* – ajutor pentru formarea deprinderilor de viață, fondatorul căreia este R. Nelson-Jones [89]. Bineînțeles că, efectuând un șir de analize epistemologice, noi am realizat anumite precizări și completări în instrumentul elaborat de către cercetătoarea V. Pascaru-Goncear (Tabelul 1.4).

Tabelul 1.4. Teoriile pedagogice ale consilierii

(autor: V. Pascaru-Goncear [90])

Teoria	Generalizări	Activitatea formativă cu elevii
Teoria dezvoltării zonei proxime	Chintesența teoriei constă în micșorarea distanței dintre nivelul de dezvoltare actual, așa cum se manifestă în rezolvarea independentă a problemelor și nivelul dezvoltării potențiale, determinat prin rezolvarea problemelor sub îndrumarea adultului. Л. Выготский susține ideea că înțelegerea este de origine socială și că dezvoltarea cognitivă individuală este un proces legat de transformarea cunoștințelor reglate și mediate social. Pe măsură ce copilul face progrese, zona proximală devine o arie a dezvoltării actuale, înconjurată de o nouă zonă pentru dezvoltarea ulterioară. Întrucât gândirea nu poate exista fără limbaj, acesta permite oamenilor să modeleze propriile acțiuni și acțiunile altora.	Consilierea se referă la stimularea și asistarea elevilor în vederea implicării lor în variate medii sociale. Instrumentele de consiliere sunt vorbirea și acțiunea, iar copiii operează cu ceea ce cunosc și cu zona proximei dezvoltări, creându-și propriile lor concepte. Consilierul stimulează învățarea prin joc, deoarece în joc un copil se comportă întotdeauna dincolo de vârsta sa medie, dincolo de comportamentul său cotidian. În joc copilul este ca și cum <i>ar fi puțin mai înalt decât el însuși</i> . Consilierul e obligat să cunoască la perfecție nu numai psihologia vârstelor, ci și pedagogia și anume metodele de învățământ.
Teoria cognitiv-constructivistă a învățării	Constructivismul în învățământ propune o paradigmă în care învățarea este percepută și realizată ca un proces dinamic, participativ și interactiv al subiectului. Constructivismul în educație, ca un concept de predare, este aplicat în predarea axată pe acțiune/activități practice, strategii create de cel ce învață. Cunoștințele sunt construite pornind de la interacțiunea elevului cu mediul înconjurător prin dezvoltarea metacogniției.	Consilierul trebuie să ofere discipolilor instrumente de cunoaștere prin acțiune/ construcție, ceea ce le va permite să elaboreze propriile strategii pentru a rezolva cu succes o situație problematică. Aceste strategii vor include planificarea scopurilor, elaborarea strategiei de atingere a acestora, de autoghidare, corecție etc.
Teoria învățării/educației cognitive și sociale	Conform acestei teorii, personalitatea nu este doar un produs al mediului sau rezultatul dezvoltării sale interioare, ci reprezintă și o reconstrucție, care se desfășoară în mod constant ca rezultat al interacțiunii dintre mai mulți factori. Cunoașterea nu este o copie fidelă a realității, ci este o re/construcție a cunoștințelor individului. Elevul își formează cunoștințe în baza celor existente, în interacțiune cu studiarea mediului și a posibilităților sale.	Consilierii și cadrele didactice au misiunea de a ghida elevii spre asimilarea noilor cunoștințe semnificative, inclusiv prin valorificarea mediului social și al potențialului său intelectual și moral-volitiv. Aici, cu succes, se poate aplica modelul, exersarea conduitei având la bază exemple concrete.
Teoria lifeskills-helping – ajutor pentru formarea deprinderilor de viață	Această teorie adoptă o perspectivă pronunțată, educațională, centrată pe câteva postulate fundamentale: - cele mai multe dintre problemele pe care beneficiarii le aduc în fața consilierului sunt legate de variate fenomene ale învățării; - o contribuție importantă în apariția problemelor o aduc deficiențele acumulate de beneficiari privind modul în care gândesc și acționează (deficiențe legate de abilitățile de gândire și acțiune).	Activitatea consilierului este eficientă atunci când, în condițiile constituirii unei relații de asistență suportivă, îl pregătește pe beneficiar pentru utilizarea unor abilități de gândire și acțiune adecvată situației. Obiectivul final al consilierului este acela de a-l aduce pe individ în situația de autoasistență, ast-fel, încât acesta să dezvolte propriile abilități de gândire și acțiune, nu doar pentru a depăși problemele prezente, ci și pentru a preveni și gestiona viitoarele probleme.

Plecând de la analiza reperelor teoretice, a ideilor expuse, analiza cadrului empiric și a propriei experiențe în domeniul vizat, insistăm asupra **următoarei constatări**: prin specificul ei, CE utilizează mai frecvent modelele eclectic-integrative de acțiune, ceea ce înseamnă integrarea unor abordări, aspecte a tehnicilor și procedurilor din mai multe teorii și concepții psihologice, pedagogice și sociologice, menite să conducă la realizarea obiectivelor propuse. Constatarea respectivă este importantă anume pentru MCE, deoarece include un ansamblu de operații și strategii cu caracter de administrare-conducere și realizare a proiectării; analizei; monitorizării și observării; evaluării, predicției, generalizării și corecției, îmbinării variatelor forme/modalități, metode și tehnici de lucru cu elevii și adulții.

Analiza literaturii de specialitate [1; 6; 16; 34; 45; 56 etc.] ne-a permis să selectăm câteva particularități ale CE, care în viziunea noastră, țin de **premisele managementului** procesului în cauză:

- tehnicile utilizate în realizarea consilierii educaționale pot fi aplicate cu succes, indiferent de cadrul teoretic în care au fost construite sau din care au derivat;
- problemele, disfuncționalitățile și grijile beneficiarilor sunt extrem de variate, iar identificarea domeniului în care acesta are nevoie de ajutor, constituie un criteriu important în alegerea celor mai potrivite tehnici de consiliere și realizare a unui management calitativ;
- severitatea și complexitatea problemelor actuale ale individului, precum și stabilirea unei relații empaticе de colaborare eficientă, care au o importanță decisivă în adoptarea modalității de realizare a consilierii educaționale;
- există câțiva factori comuni care stau la baza modelului de consiliere adoptat în MCE, care nu pot fi ignorați, indiferent de cadrul teoretic sau praxiologic în care se manifestă;
- gradul de implicare a beneficiarului în procesul schimbării sale evolutive este un factor major în conceperea și realizarea optimă a managementului și procesului consilierii educaționale.

După cum se știe, unul dintre cele mai importante aspecte ale abordărilor de tip eclectic-integrativ este deschiderea acestora, practic către toate teoriile și modelele teoretice și aplicative de psihoterapie și consiliere educațională [56, p. 50].

În acest context, cercetătoarea autohtonă, O. Răileanu, a efectuat o sinteză a abordărilor de tip *eclectic-integrativ*, aplicate în CE. Abordările de tip eclectic-integrativ conțin două orientări importante: *modelul terapiilor multimodale* (A. Lazarus) și *modelul terapiilor sistемice, abordate eclectic* (L. Beutler), pe care consilierii educaționali deseori le valorifică [Apud 101].

Primul model de consiliere își propune modificarea adaptativă a comportamentului elevilor și părinților. Acesta are rădăcinile, cu precădere, în consilierea comportamentală, cea

cognitivă și cea rațional-emoțională și reprezintă un model comprehensiv, care își propune să realizeze evaluarea și asigurarea funcționalității normale și optime a personalității beneficiarilor. *Metodele aplicate* sunt axate pe tehnici bazate pe condiționare și întărire pozitivă sau negativă a comportamentului; tehnici de relaxare; de autocontrol în situații problematice; jocul de rol; dramatizarea, explicația, metafora, analiza, sinteza etc.

Conform *modelului terapilor sistemice*, consilierea psihopedagogică trebuie să fie focalizată nu numai pe subiect, ci și pe apropiații acestuia, pentru a-l ajuta să-și rezolve problemele independente, iar selectarea și aplicarea tehnicilor și procedurilor se face cu scopul de a ajuta o persoană concretă să devină mai flexibilă și mai eficientă în rezolvarea problemelor sale, uneori, concomitent, ghidând și indivizii care sunt în contact direct cu acesta (mama, tata, bunicii etc.). Metodele aplicate aici sunt: *reglarea comportamentului; modelarea; antrenamentul/exersarea; ascultarea activă; analiza detaliată a motivelor comportamentale; conversația; ipotezarea; metafora, resemnificarea* etc.

Experiența avansată a demonstrat că, în prezent, cei mai mulți consilieri profesioniști se consideră eclecticici în utilizarea teoriilor, metodelor și tehnicilor de consiliere, însă aceștia, în primul rând, trebuie să țină cont de faptul că realizarea unei consilieri eficiente depinde de măiestria și experiența consilierului de a valorifica optim ideile și practicile provenite din diverse orientări și abordări teoretice și practice [56; 68; 85].

Așadar, studiul și analiza epistemică ale aspectului cercetat, permit să concluzionăm, că problema managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar există și necesită cercetare profundă și fundamentare teoretico-aplicativă. Includerea în programul de studii a disciplinei *Dezvoltarea personală*, a provocat un șir de întrebări și neclarități cu referire la MCE. Totodată, vârsta școlară mică și însăși procesul educațional în ansamblu desfășurat în învățământul primar, ca o primă verigă/etapă a învățământului general, desemnează începutul carierei școlare, conturând numeroase dileme și dificultăți de realizare a autoeducației, a obținerii performanțelor școlare, a corelării cunoașterii de sine cu procesul integral de instruire și dezvoltare optimă a personalității. În consens cu studiul și analiza reperelor teoretice a fost definită **problema cercetării**: care sunt fundamentele teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar?

Scopul cercetării constă elaborarea și validarea experimentală a fundamentelor teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar, structurate în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*.

Obiectivele cercetării, în esență, reprezintă direcțiile de soluționare a problemei și vizează: analiza epistemologică a conceptului și a evoluției consilierii educaționale a elevilor în instituția de învățământ; determinarea genezei fenomenelor și conceptelor de bază: *management educațional* și *management al consilierii educaționale*; identificarea și analiza orientărilor și abordărilor științifice privind managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar; examinarea nivelului și particularităților consilierii educaționale și a MCE în corelație cu specificul vârstei elevilor din clasele primare; stabilirea mecanismului, factorilor, principiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare și eficientizare a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar; elaborarea și validarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* (care include fundamentele teoretico-aplicative ale MCE).

1.5. Concluzii la Capitolul 1

Prin analiză și implicare analitică am stabilit următoarele:

- Preocuparea pentru consilierea educațională, fundamentarea și dezvoltarea MCE reprezintă un factor decisiv în educația și formarea personalității elevului la toate cele trei niveluri ale învățământului preuniversitar, inclusiv la nivelul învățământului primar, devenind o componentă integrativă valoroasă și indispensabilă a eficientizării colaborării școală-elev-familie-comunitate, a fortificării educației familiale prin consolidarea și reactualizarea competențelor parentale.
- Analiza și delimitarea conceptelor de bază a asigurat dezvăluirea esenței și genezei *consilierii educaționale* și a *managementului educațional* din perspectivă istorică și pedagogică, ceea ce a contribuit la diferențierea consilierii psihologice și consilierii educaționale; la determinarea locului MCE în abordarea sistemică a managementului educațional și în atingerea finalităților educaționale, totodată a permis să urmărim și să precizăm etapele evoluției ideilor esențiale ale consilierii copilului, la general, și a elevului în instituția de învățământ, în particular.
- Analiza și sinteza structurii și funcționării celor trei școli de consiliere (*psihodinamică/psihanalistă, umanistă și comportamentală*) care stau la baza fenomenului vizat, a delimitării și precizării teoriilor psihologice și teoriilor pedagogice privind CE, a abordărilor de tip eclectic-integrativ a asigurat identificarea particularităților consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică.

- Studiul epistemologic aprofundat al orientărilor și abordărilor științifice, inclusiv al rigurilor prevăzute în documentele de politici educaționale și statale, a condus spre stabilirea diferențelor între procesul instructiv-educativ și consilierea educațională; a contribuit la determinarea esenței și conținutului ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală*, la fel, a asigurat identificarea principiilor, tipurilor, etapelor ședințelor de consiliere și strategiile valorificate în procesul dat.
- Studiul teoretic efectuat comprehensiv a asigurat formularea definiției MCE la nivelul învățământului primar, după cum urmează: ***managementul consilierii educaționale reprezintă demersul științifico-tehologic de administrare și conducere a procesului de proiectare, organizare, desfășurare, monitorizare, evaluare, predicție și realizare eficientă a consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică, a părinților acestora și a tuturor actorilor din învățământul primar.***

2. CONDIȚII PSIHOPEDAGOGICE DE REALIZARE EFICIENTĂ A MANAGEMENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

2.1. Demersuri strategice și implicații practice în domeniul managementului consilierii educaționale

Procesul de educație și formare, desfășurat în școală, constituie puntea de trecere spre viața socială adultă, de aceea școala, în colaborare cu familia, trebuie să facă tot ce le stă în putință pentru valorizarea maximă a fiecărui elev prin stimularea intelectuală și morală a acestuia; dezvoltarea aptitudinilor, atitudinilor și trăsăturilor pozitive de personalitate.

În acest sens, *Codul Educației al Republicii Moldova* (2014), prevede un șir de atribuții ale instituțiilor de învățământ general, cum ar fi: asigurarea tuturor copiilor și elevilor cu educație de calitate, îngrijire și sprijin; identificarea copiilor și elevilor cu dificultăți de învățare și acordarea ajutorului și a asistenței individuale necesare în procesul de învățare; asigurarea oportunităților de dezvoltare personală a copiilor și elevilor cu aptitudini deosebite în anumite domenii; acordarea asistenței necesare copiilor și elevilor aflați în dificultate, în colaborare cu instituțiile de asistență socială; asigurarea armonizării componentei școlare a curriculumului cu cerințele, interesele și preferințele educaționale ale copiilor și elevilor [25, p. 13-14].

Totodată, rămâne actuală formarea în rândul elevilor, părinților, cadrelor didactice și managerilor școlari a interesului stabil pentru cunoștințele psihopedagogice, aplicarea acestora în educația tinerei generații și propria dezvoltare [8; 42; 148 etc.].

În *Curriculum-ul Național pentru învățământul primar* (2018) a apărut, cu caracter de inovație, aria curriculară *Consiliere și dezvoltare personală*, cu disciplina de studiu *Dezvoltarea personală* [38], aceasta fiind mult așteptată de pedagogi și părinți. Disciplina vizată se organizează în conformitate cu prevederile curriculumului, elaborat și construit în baza valorificării cercetărilor din domeniul educației, consilierii elevilor și a teoriei dezvoltării personalității. Aria curriculară și disciplina sus-menționate, au fost concepute în scopul dezvoltării competențelor necesare elevilor pentru autocunoaștere, autoacceptare, pentru dezvoltarea unui mod de viață sănătos și independent, în devenirea lor ca cetățeni informați, activi și integri, care ar putea relaționa deschis și liber, demonstrând responsabilitate în luarea deciziilor privind cariera și dezvoltarea personală pe parcursul întregii vieți [94, p. 6]. Concep-

tele și ideile ce se conțin în curriculum mai parvin și din valorificarea practicilor avansate ale specialiștilor din diverse domenii, inclusiv și din partea societății civile. Ulterior, se adaugă detalii metodologice pentru ca această ofertă să presupună un grad sporit de flexibilitate și diversitate a formelor de organizare a procesului educațional, începând de la o oră/lecție desfășurată în cadrul clasei, până la diversificarea activităților formative, de consiliere a elevilor și părinților acestora; a acțiunilor desfășurate în comunitate, în alte instituții, în natură etc. [68; 106; 182; 183; 184; 185].

Competențele specifice ale disciplinei date vizează finalități valoroase pentru dezvoltarea personalității elevului la diferite vârste care, în mod implicit, se impun și ca priorități în actul de CE, ca de exemplu: aprecierea identității personale și a celorlalți în contexte educaționale/familiale/comunitare, demonstrând încredere în forțele proprii și atitudine pozitivă; utilizarea rațională a resurselor personale, sociale și ale mediului; integritate și responsabilitate; adoptarea și urmarea modului sănătos de viață în contexte variate, demonstrând interes și implicare în activitățile de menținere a sănătății proprii și a celor din jur; proiectarea carierei din perspectiva potențialului individual și al intereselor profesionale, manifestând atitudine pozitivă față de dezvoltarea personală și învățarea ca muncă de bază a elevului; adaptarea comportamentului elevului în respectarea securității personale și a celor din jur în situații cotidiene, demonstrând atenție și atitudine responsabilă față de sine și alții [38, p. 179].

Modulele de conținut ale disciplinei *Dezvoltarea personală: arta cunoașterii de sine și a celuilalt; asigurarea calității vieții; modul sănătos de viață; proiectarea carierei profesionale și dezvoltarea spiritului antreprenorial*, sunt legate în mod logic de formarea competențelor sociale; sunt detaliate și aprofundate ulterior în subiecte utile și funcționale privind actul de educație per ansamblu și cel de consiliere, de natură mai specifică [Ibidem].

În *Ghidul pentru implementarea curriculumului* se explică unele aspecte-cheie privind rolul curricular al disciplinei *Dezvoltarea personală*, care schimbă anumite accente de realizare a procesului educațional în sistemul de învățământ din Republica Moldova, școala preocupându-se de formarea dimensiunilor personalității nu doar prin materiile de studii, care se valorifică prin diverse domenii ale cunoașterii umane (matematică, biologie, istorie etc.), dar și prin aplicarea tezaurului valoric al comunicării și relațiilor interpersonale, stabilite la nivel social [66].

Prin urmare, aceste repere ne-au servit drept bază în elaborarea parcursului curricular al CE la nivelul învățământului primar, axat pe competențele-cheie transversale/transdisciplinare,

competențele specifice prevăzute de disciplina *Dezvoltarea personală*, care include unitățile de competență, recomandate învățătorului la clasă/dirigintelui, care se vor extinde și forma prin activități de consiliere individuală, de grup și colectiv școlar [120].

Pentru a continua determinarea reperelor teoretice și a elabora, mai apoi, fundamentele praxiologice ale MCE, prezentăm structura ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* (Figura 2.1). După cum se poate observa, aria curriculară menționată identifică clar finalitățile scontate, cele șase competențe transversale: *învățarea pe parcursul vieții; gândirea complexă și critică; comunicarea eficientă; colaborarea/lucrul în echipă; cetățenia responsabilă și încadrarea în câmpul muncii*.

La fel, s-au scos în evidență două competențe transdisciplinare, relativ noi pentru elevii claselor primare: *competența de a învăța din diverse surse, independent și împreună cu alții* și *competența de a manifesta atitudine pozitivă și încredere în forțele proprii*, aspecte, extrem de importante în viziunea noastră, întrucât anume în învățământul primar se plăsmuiesc bazele cogniției științifice a omului, se consolidează calitățile morale prioritare ale caracterului și se formează deprinderile de autoevaluare, autoapreciere și autoeducație.

Competențele specifice ale disciplinei *Dezvoltarea personală* au fost corelate cu unitățile de conținut, ceea ce va orienta cadrul didactic în selectarea și pregătirea eficientă a subiectelor care urmează a fi studiate de elevi, apoi consolidate în comportamentul acestora.

Reieșind din structura instrumentului propus în Figura 2.1, ce oferă un tablou clar și amplu al parcursului curricular în consilierea și dezvoltarea personală a elevilor din învățământul primar, putem conchide că pedagogii vor avea un reper cert în proiectarea, organizarea, desfășurarea și monitorizarea activităților de consiliere a elevilor și părinților acestora, care, de fapt, reprezintă elemente importante de management.

Anticipând descrierea experimentului pedagogic, putem confirma că acesta reprezintă un prim și elementar instrument al MCE, care s-a dovedit a fi și funcțional.

Instrumentul propus și elucidat în Figura 2.1 identifică detaliat competențele transversale, competențele transdisciplinare pentru nivelul învățământului primar și redă competențele specifice ale disciplinei *Dezvoltarea personală*, corelându-le cu unitățile de conținut și cu activitățile de consiliere educațională a elevilor din învățământul primar.

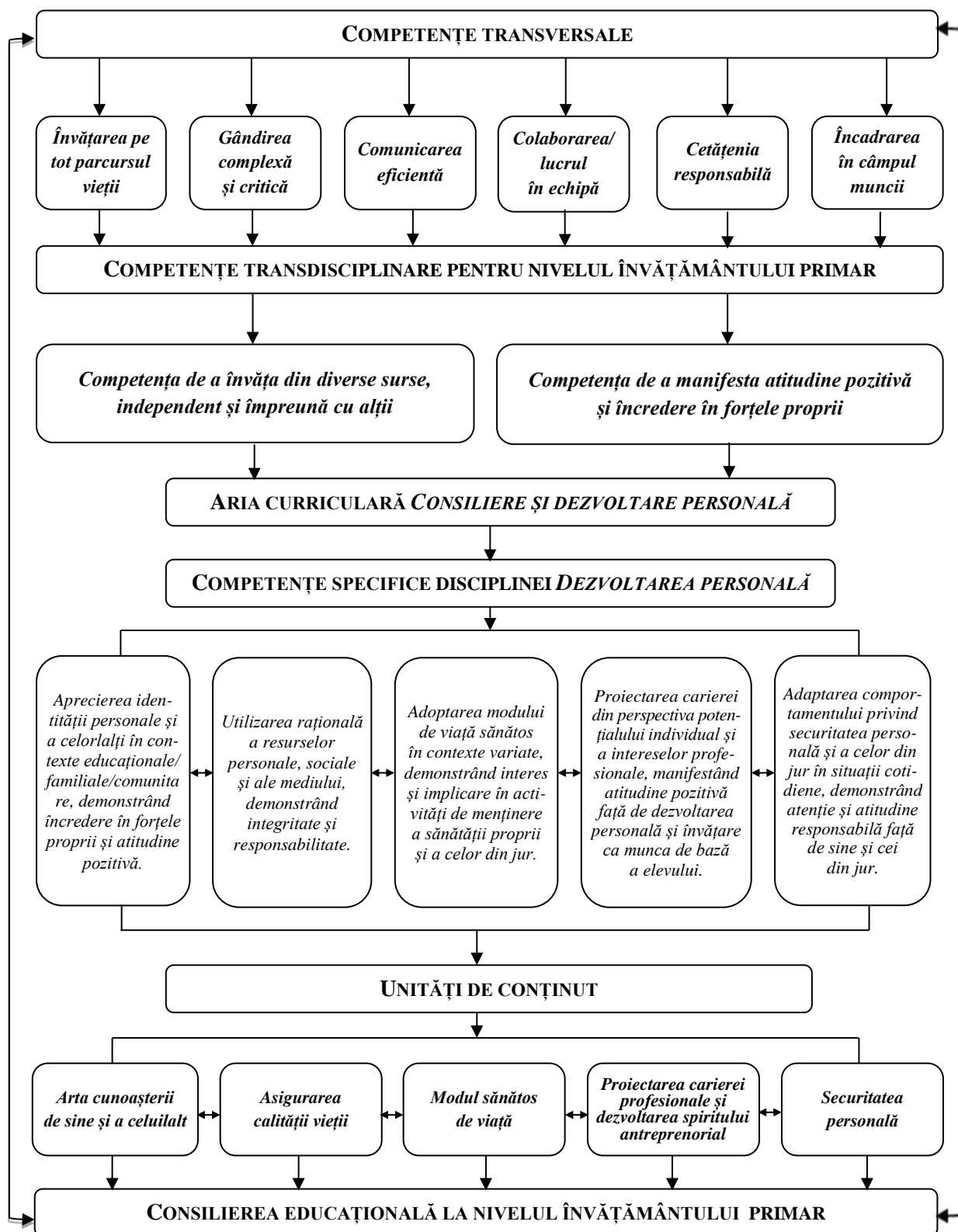

Figura 2.1. Parcursul curricular al consilierii și dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar (Autor: L. Stegărescu)

Dacă realizăm o analiză a impactului implementării disciplinei descrise anterior, putem conchiziiona că aceasta este binevenită, în primul rând, din punct de vedere praxiologic și metodologic, întrucât a reglementat acțiunile cadrelor didactice și a managerilor școlari privind desfășurarea activităților educaționale și consultative cu elevii și părinții acestora în cadrul eficientizării propriei dezvoltări sociale și formării psihopedagogice în cele mai prioritare direcții de viață (autodezvoltarea, autoeducația, comunicarea și relaționarea etc.).

Aspectul dat îl confirmă cercetarea preliminară realizată de noi pe un eșantion reprezentativ de **330 de părinți** ai elevilor din IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, precum și **262 de cadre didactice** din învățământului primar (sectorul Buiucani, municipiul Chișinău).

De asemenea, observațiile proprii și activitățile, desfășurate în funcția de director adjunct la clasele primare și ca învățătoare la clasă în aceeași instituție de învățământ, ne-au orientat spre realizarea unei investigații pentru a stabili dacă se percepe necesitatea CE și a administrării acesteia din perspectivă managerială. Concomitent, am discutat cu mai mulți psihologi, inclusiv cu specialistul din instituția noastră care se ocupă cu elevii claselor primare. La fel, am analizat *Planul de activitate al psihologului cu elevii din clasele primare* pe o perioadă de 3 ani (2018-2019; 2019-2020; 2020-2021), evaluând calitatea impactul și efectul activităților realizate (Anexa 19).

Efectuăm o trecere în revistă a celor mai importante rezultate. În primul rând, ne-a interesat opinia părinților, ca să înțelegem dacă ei au observat careva schimbări în conduita elevilor în cadrul familiei după ce a fost inclusă disciplina *Dezvoltarea personală* în procesul educațional. **Răspunsurile părinților** au întrecut așteptările noastre:

- 82,1% de părinți au constatat că după implementarea disciplinei *Dezvoltarea personală*, copiii au devenit mai conștienți cu privire la comportamentul lor; sunt mai organizați și mai responsabili;
- 83,3% de părinți susțin că copiii lor comunică cu semenii și adulții mai amabil și mai politicos, sunt deschiși spre a asculta părerile acestora pe variate subiecte (chiar și mai puțin plăcute);
- 94,2% de părinți au menționat că, după lecțiile și activitățile de consiliere educațională (preventivă și axată pe dezvoltare) cu elevii și părinții acestora, inclusiv, cu ghidarea psihologului școlar, a pedagogilor, au reușit să schimbe modul de viață din cadrul familiei, valorificând strategii educative pro-sănătate; dezvoltare personală (moral-volitivă, intelectuală, estetică etc.); comportament pro-social, centrare pe autoperfecționare ca părinte și familist;

- 90,3% de părinți consideră că copiii lor au început să învețe mai bine; respectă regimul fără capricii și încăpățănare.

Cadrele didactice din liceu (13 învățătoare) au avut următoarele opinii:

- 92,3% de subiecți menționează interesul constant al elevilor pentru lecțiile din cadrul disciplinei *Dezvoltarea personală*;
- 84,6% de subiecți denotă deschiderea elevilor pentru a comunica sincer cu adulții (cadrele didactice, psihologul școlar, părinții);
- 77% de subiecți consideră că s-a ameliorat colaborarea între elevi și colaborarea familiei cu școala;
- 92,3% de subiecți cred că manifestarea conștiinței morale, a interesului pentru acțiunile civice se datorează, în mare parte, studierii acestei discipline;
- 69,2% de subiecți și-au exprimat părerea că sporirea eficienței la învățatură se datorează procesului de consiliere educațională a elevilor și părinților;
- 85% de învățători consideră că ar fi necesară și binevenită pregătirea lor, dar și a cadrelor didactice care predau în clasele primare limbile străine, educație muzicală, educație fizică etc., fie că în cadrul cursurilor de formare continuă a competențelor profesionale sau a unui program instituțional special. Același număr de respondenți au menționat că au nevoie de cunoștințe și competențe speciale cu privire la managementul consilierii educaționale (aspectele de proiectare, organizare și desfășurare, monitorizare a activităților extracurriculare de CE; practici de verificare a rezultatelor CE etc.).

La fel, părerea unei părți mari (94,1%) a cadrelor didactice (sectorul Buiucani din municipiul Chișinău) ne-a convins că persistă problema ce ține de necesitatea investigării, determinării și a elaborării unor fundamente teoretico-practice (aplicative) ale managementului CE a elevilor și părinților din învățământul primar.

Ca manager la nivelul învățământului primar din liceu, pot să constat cu certitudine că, după implementarea ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală*, a sporit calitatea mai multor indicatori, care țin de reușita școlară, de comportamentul elevilor (în liceu, familie și comunitate); s-a eficientizat comunicarea și interrelaționarea elevi-cadre didactice-părinți și elevi-elevi; practic, au dispărut manifestările de *bullying* printre elevii din clasele primare etc.

Totodată, ținem să remarcăm unele dificultăți întâmpinate de noi în procesul valorificării ariei curriculare nominalizate. Este evident faptul că învățătorii percep necesitatea unei pregătiri mai bune în domeniul consilierii educaționale/psihopedagogice a elevilor și părinților, mai cu seamă în direcția autodezvoltării, auto perfecționării, autoeducației personalității umane, inclusiv, resimt nevoia de aprofundare a cunoștințelor din domeniul psihologiei personalității, psihologiei

vârștelor, pedagogiei familiei, managementului consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică.

Așadar, investigațiile realizate au asigurat depistarea și conștientizarea dificultăților în predarea disciplinei *Dezvoltarea personală* și a lacunelor din cadrul CE a elevilor, inclusiv, au contribuit la elaborarea și formularea următoarelor demersuri strategice:

- valorificarea sistematică și creativă a ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* prin proiectarea, desfășurarea, monitorizarea și evaluarea calității activităților preconizate;
- explorarea optimă a celor cinci unități de conținut ale disciplinei *Dezvoltarea personală*, inclusiv prin activitățile de consiliere a elevilor, desfășurate de cadrele didactice prin variate activități extracurriculare și prin ședințe special organizate pentru elevi și părinții acestora (familiile elevilor);
- pregătirea teoretico-metodologică în domeniul CE și a MCE a tuturor cadrelor didactice, care predau elevilor din clasele primare (învățătorul la clasă; cadrele didactice care predau: limbile străine, educație muzicală; educație fizică etc.);
- planificarea și desfășurarea *Programelor de familiarizare și pregătire practică a cadrelor didactice din învățământul primar, axate pe eficientizarea procesului de CE și realizare calitativă a managementului consilierii educaționale*.

Plecând de la reperetele teoretice determinate și descrise în primul capitol și de la investigația preliminară, conchidem că a fost creat un teren favorabil pentru elaborarea și fundamentarea *condițiilor psihopedagogice de realizare eficientă a managementului CE* a tuturor actorilor din învățământul primar, inclusiv pentru elaborarea fundamentelor aplicative.

Observațiile noastre și conversațiile cu învățătorii claselor primare ne conving că nu este suficient ca specialistul care se ocupă de consilierea educațională să aibă doar cunoștințe în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticilor particulare, ci trebuie să cunoască ME și atribuțiile managementului consilierii educaționale.

Este cunoscut faptul că elevul de vârstă școlară mică nu este capabil să-și identifice și să-și exprime dificultățile sociale și psihopedagogice, cele care îl împiedică să asimileze materia; nu întotdeauna își înțelege sentimentele și atitudinile care-i generează starea de disconfort emoțional și psihocomportamental. În aceste situații, pedagogul, în funcția sa de consilier, trebuie să găsească modalități concrete și eficiente de a-l ajuta pe elev să învețe, să înțeleagă informațiile; să se concentreze asupra a ceea ce simte să-și exprime clar ideile, interesele, sentimentele, încurajându-l astfel să depășească problemele pedagogice și cele psihoemoționale și nicidecum să nu le evite. Desigur că acest lucru cel mai bine îl poate face învățătorul la clasă, care cunoaște mult mai bine copilul [93, p. 176]. Activitatea de consiliere, acordarea asistenței

psihopedagogice elevilor, părinților acestora, cadrelor didactice și altor actori ai procesului educațional în materie de dezvoltare, educație și formare, vizează activitatea psihologului școlar, dar și relația interumană dintre persoana specializată în CE și persoanele consiliate, fără a ignora asistența educațională, realizată de către orice cadru didactic în activitățile curriculare și extracurriculare, precum și suportul acordat de managerii școlari.

În cercetare ne-am propus să abordăm managementul CE a elevilor de vârstă școlară mică din perspectiva cadrului didactic/dirigintelui, acesta fiind principalul sfătuitor, îndrumător și modelator al elevilor, începând cu formarea unei conduite adecvate, până la învățarea lor a formula și a se orienta în scopuri, valori și aspirații de viață. Anume cadrul didactic al clasei rămâne mereu în prim-plan responsabil de opera de educare și formare a personalității elevilor, prin administrare eficientă, sub semnul valorilor civic-democratice și al soluționării conflictelor inerente sălii de clasă [113, p. 9].

Considerăm că aceste abordări sunt mai aproape de posibilitățile cadrelor didactice de a satisface interesele elevilor de autocunoaștere, dezvoltarea stimei de sine, comunicarea interpersonală, dezvoltarea abilităților sociale, promovarea unui mod sănătos de viață, planificarea carierei școlare, a securității personale etc., precum sunt aproape și de rolul/funțiile consilierului educațional, îndeplinit de învățătorul de la clasă, pe care le regăsim în lucrarea cercetătoarei V. Goraș-Postică [68], *Elemente de consiliere spirituală în activitatea cadrului didactic (2020)*.

Funcțiile cadrului didactic și responsabilitățile acestuia obiectivate de cercetătoare în rolurile de: expert și facilitator al actului de predare-învățare-evaluare, agent motivator, lider, consilier, model, profesionist reflexiv și manager, clar și convingător, demonstrează necesitatea cunoașterii și valorificării optime a MCE de către cadrele didactice din învățământul primar. Observațiile și experiența noastră empirică de durată permit să afirmăm că, în fiecare din cele șapte roluri nominalizate mai sus, este prezent unul sau câteva elemente de consiliere educațională, care necesită o susținere conștientă din partea cadrului didactic versat în MCE.

Bineînțeles că noi aderăm la ideile expuse și la rolurile menționate, inclusiv, responsabilitățile-cheie enumerate anterior, totodată, *le completăm și le dezvoltăm în felul următor:*

- cadrul didactic, în esență, este obligat să fie *ghid practic* și *evaluator* nu numai al procesului de învățământ, ci și al conduitei elevilor, stilului lor de comunicare și relaționare școlară; posibilitățile și modul de asimilare a cunoștințelor și competențelor etc.;
- cadrul didactic, permanent se află *în rolul/funția de cercetător* care studiază cu atenție personalitatea elevilor săi, transformările care se produc, investighează calitatea lor;

stabilesc ritmul individual de învățare și dezvoltare; întreprind acțiuni concrete de optimizare a întregului proces educațional și al fiecărui individ în parte.

În această ordine de idei, apare necesitatea să precizăm succint esența și specificul competențelor pedagogice ale cadrului didactic.

În contextul dat și în consens cu viziunile analizate, considerăm că *I. Jinga* propune una din cele mai reușite definiții ale competenței profesionale a cadrelor didactice, ținând cont de principiile pedagogice, de personalitatea și funcția îndeplinită, formulând-o astfel: *ansamblu de capacități cognitive, afective, motivaționale și manageriale, care interacționează cu trăsăturile de personalitate ale educatorului, conferindu-i acestuia calitățile necesare efectuării unei prestații didactice, care să asigure îndeplinirea obiectivelor proiectate de către marea majoritate a elevilor, iar performanțele obținute să se situeze aproape de nivelul maxim al potențialului intelectual al acestora* [73].

Ș. Buzărnescu susține faptul că un cadru didactic trebuie să fie foarte bine pregătit nu numai la specializarea predată, ci să fie un bun psiholog și un bun manager [11].

Romiță B. Iucu menționează importanța următoarelor roluri ale cadrului didactic, îndeplinite sistematic în activitatea instructiv-educativă cu clasa de elevi: *planificarea, organizarea, decizia educațională, controlul, evaluarea și consilierea* [103].

De fapt, aspectele-cheie ale accepțiunilor analizate, în mare parte, ne direcționează la un șir de elemente cu caracter managerial.

Reieșind din cele relatate, ne vom referi la unul din aceste roluri, la cel de *ghid educațional al elevilor de vârstă școlară mică*, însă, realizat din perspectiva managementului bine gândit și construit ca demers pedagogic teoretico-acțional, care este foarte important nu doar în instruire, ci și contribuie la sporirea educației, calității în soluționarea diverselor probleme cu care se confruntă elevul, părinții, însele cadrele didactice și alți actori educaționali.

Astfel, menționăm că și *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* se referă la funcțiile cadrelor didactice, acoperind întreaga activitate de predare-învățare-evaluare [116, p. 5-9], inclusiv competențele manageriale. Analizând domeniile de competență profesională (*proiectarea didactică, mediul de învățare, procesul educațional, dezvoltarea profesională și parteneriate educaționale*), raportate la standarde, indicatori și descriptori, stipulate în *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*, am scos în evidență *descriptorii de performanță* care, în mod direct, se atribuie funcției și competenței cadrului didactic de a desfășura eficient consilierea educațională a elevilor și părinților acestora etc. și, în baza acestuia, am elaborat *Metodologia ghidării CE Standard-Indicatori-Descriptori ai competenței profesionale a cadrului didactic* (Tabelul 2.1).

Tabelul 2.1. Metodologia ghidării CE *Standard-Indicatori-Descriptori* ai competenței profesionale a cadrului didactic [116]

(sinteză de: L. Stegărescu)

Domeniul de competență 1. PROIECTAREA DIDACTICĂ		
Standard	Indicatori	Descriptori
1	2	3
Cadrul didactic proiectează demersul educațional din perspectiva teoriei curriculare.	1.1. Proiectează demersul didactic în conformitate cu rigorile cadrului curricular al disciplinei.	1.1.1. Utilizează adecvat teoriile și rezultatele cercetărilor relevante <i>în domeniul psihologiei, pedagogiei și didacticii</i> , recomandate pentru implementarea în sistemul de învățământ din RM.
		1.1.2. Elaborează proiecte didactice de lungă și de scurtă durată corelând competențe, conținuturi, strategii și tehnologii didactice cu <i>necesitățile fiecărui copil/elev</i> .
		1.1.4. Selectează și eșalonează conținuturile curriculare și strategiile de învățare în funcție de cunoștințele și <i>particularitățile individuale ale copiilor/elevilor</i> .
		1.1.7. Valorifică specificul disciplinei pentru <i>formarea de atitudini și valori fezabile</i> .
	1.2. Proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor școlare.	1.2.2. Elaborează obiectivele de evaluare, probele de evaluare, respectând <i>particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor</i> , în baza curriculumului disciplinar.
Domeniul de competență 2. MEDIUL DE ÎNVĂȚARE		
Standard	Indicatori	Descriptori
Cadrul didactic asigură un mediu de învățare dezvoltativ.	2.1. Creează un climat relațional de încredere, solidaritate și respect, bazat pe principiile echității și ale toleranței.	2.1.1. Aplică prevederile cadrului legal în vigoare privind <i>securitatea vieții și sănătății copiilor, prevenirea și raportarea abuzului față de copii</i> .
		2.1.2. Colectează <i>date generale despre elev și familia acestuia</i> , asigurând confidențialitatea lor.
		2.1.3. <i>Previne și soluționează conflictele</i> , promovând atitudine tolerantă și acceptarea de opinii diferite.
		2.1.4. Asigură dezvoltarea unor <i>relații de colaborare deschise</i> și oneste între toți subiecții educaționali.
	2.2. <i>Asigură managementul clasei</i> și al comportamentului elevilor.	2.2.1. Asigură participarea democratică a copiilor/elevilor în cadrul procesului educațional, <i>respectând principiul diversității</i> .
		2.2.2. Monitorizează permanent activitatea subiecților educaționali, promovând <i>comportamentul adecvat/etic</i> .
		2.2.3. Diversifică activitățile colectivelor de copii/elevi în scopul asigurării unei <i>autonomii comportamentale</i> .
	2.3. Organizează și utilizează în mod rațional spațiul fizic.	2.3.1. Organizează spațiul fizic conform cerințelor ergonomice (aranjarea mobilierului, a materialelor didactice și a celor educaționale în funcție de specificul disciplinei și al activităților proiectate), <i>particularităților și necesităților individuale de învățare și dezvoltare ale copiilor/elevilor</i> .

1	2	3
Domeniul de competență 3. PROCESUL EDUCAȚIONAL		
Standard	Indicatori	Descriptori
Cadrul didactic asigură realizarea procesului educațional de calitate.	3.2. Demonstrează o comunicare didactică eficientă.	3.2.3. Dezvoltă abilități de comunicare a copiilor/elevilor pentru <i>integrarea socială</i> a acestora.
	3.3. Stimulează motivația, autonomia și responsabilizarea subiecților pentru propria învățare.	3.3.1. Aplică strategii și creează situații <i>de motivare a copiilor/elevilor, orientate</i> spre atingerea performanțelor.
		3.3.2. Contribuie la <i>dezvoltarea</i> în deplină măsură a <i>capacităților fiecărui copil/elev</i> .
Domeniul de competență 4. DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ		
Standard	Indicatori	Descriptori
Cadrul didactic gestionează propria dezvoltare profesională continuă.	4.1. Edifică propria identitate profesională în concordanță cu rolurile prescrise de funcția didactică.	4.1.2. Dezvoltă permanent competențele necesare realizării <i>rolurilor profesionale</i> asumate.
Domeniul de competență 5. PARTENERIATE EDUCAȚIONALE		
Standard	Indicatori	Descriptori
Cadrul didactic asigură relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, dezvoltând parteneriate.	5.1. Comunică în mod curent cu membrii familiei/reprezentanții legali despre activitatea și progresul subiecților educaționali.	5.1.2. Prezintă periodic informația necesară părinților/reprezentanților legali ai copiilor despre <i>progresul înregistrat, succesele și necesitățile de dezvoltare și sprijin</i> ale elevilor pe parcursul învățării, respectând principiul confidențialității.
	5.2. Antrenează membrii familiei și ai comunității în eficientizarea procesului educațional.	5.2.1. <i>Motivează implicarea părinților și a membrilor comunității</i> , menite să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție.
		5.2.3. Organizează evenimente interactive cu elevii, părinții și membrii comunității în funcție de <i>interesul, capacitățile și cultura acestora</i> , menite să consolideze relația între școală și comunitatea locală și să eficientizeze procesul educațional.
5.3. Facilitează implicarea copiilor/elevilor în realizarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat.	5.3.2. <i>Încurajează, îndrumă și consultă subiecții educaționali</i> în implementarea de proiecte și acțiuni de voluntariat, desfășurate în instituție și în comunitate.	

După cum am menționat anterior, *consilierea educațională a elevului* este un proces complex care poate fi structurat în 3-4 etape: inițială, fundamentală, finală, dar mai pot fi și etape

intermediare, iar metodologia propusă include un șir de componente ale MCE, ceea ce se observă în Tabelul 2.1.

Conținutul procesului de CE, în esență și, respectiv, al managementului consilierii educaționale, reiese din necesitățile și relațiile subiectului educațional cu: **învățarea** (eșec școlar, scăderea motivației de învățare, învățare mecanică, oboseală, ineficiență, învățare în salturi, învățare superficială), **comportamentul manifestat în spațiul școlar** (fumatul, toxicomania, furtul, minciuna, agresivitatea, relații sexuale premature, perversiuni sexuale sau alte forme de delincvență), **relaționarea în grup** (hiperactivitatea, timiditatea, izolarea), **relația profesor-elev** (autoritarismul profesorilor față de subiecții educaționali, liberalismul excesiv manifestat de profesor subiecților educaționali, izolarea celor două tabere exprimată prin indiferență, agresivitatea uneia dintre părți față de cealaltă concretizată în absenteismul elevilor, acordarea în mod predominant a calificativelor mici de către profesor etc.); consumarea **timpului liber** (supra-aglomerarea programului școlar, absenteismul școlar, dependența de calculator); **alegerea școlii** (apropierea de casă, specificul școlii, preferințele părinților, influențele prietenilor etc.), **informarea-ghidarea profesională și alegerea viitoarei profesii** în funcție de structura propriei personalități, de cerințele sociale; **efortul școlar** (igiena activității școlare, relaxare, somn); educația moral-volitivă (cultivarea morală și dezvoltarea trăsăturilor de voință); realizarea **educației sexuale** (maturizarea și asumarea identității sexuale, alegerea partenerului sexual, probleme de homosexualitate masculină sau feminină, relația sex-afectivitate la băieți și la fete); formarea interesului și **respectului față de muncă** (eficiență, rezultatele benefice ale muncii) etc. [52, p. 67]. Această listă poate fi completată la nesfârșit, deoarece toate situațiile în viața școlară și extrașcolară pot deveni problematice, dacă nu sunt rezolvate la timp, nu se angajează persoana în cauză să le rezolve sau nu sunt soluționate corect. În această ordine de idei, menționăm că **consilierul** trebuie să posede o gamă variată de strategii de lucru prin care să-l ajute pe elev în a-și atinge scopurile propuse. Conform viziunii cercetătoarei *Larisa Cuznețov*, strategia de bază a valorificării CE ocupă un loc central în cadrul managementului educațional și al tehnologiei acestuia.

Analizând și descriind cele mai frecvent utilizate strategii, metode și tehnici în CE a elevilor din clasele primare, vom realiza o concluzie prealabilă, apelând la accepțiunile cercetătoarei și consilierului practic, *Larisa Cuznețov* [43; 45; 47 etc.]. Cercetătoarea consideră că strategiile aplicate în consiliere reprezintă o manieră de abordare a acesteia pentru realizarea unui scop specific de depășire a dificultăților personale prin traducerea în practică a principiilor consilierii și valorificării metodelor de intervenție asupra unui caz concret, inclusiv, axarea pe

acțiuni de asistare, orientare, ajutorare a persoanei. Pentru a fi competent în asigurarea MCE, apare necesitatea definirii și precizării tehnologiei consilierii educaționale.

Tehnologia consilierii poate fi definită ca știință aplicată și reprezintă demersul praxiologic al procesului de consiliere, care include totalitatea metodelor, procedeele și tehnicilor de intervenție utilizate într-un anumit scop [45, p. 72]. Specificul tehnologiei constă în caracterul ei creativ și activ-participativ, care se referă fie la activitatea cu un subiect educațional, fie cu un grup sau cu toată clasa. Cele mai eficiente metode, tehnici și procedee ale CE au fost clasificate de către cercetătoare, iar noi le-am completat și am elaborat un *Support tehnologic al CE pentru cadrele didactice*.

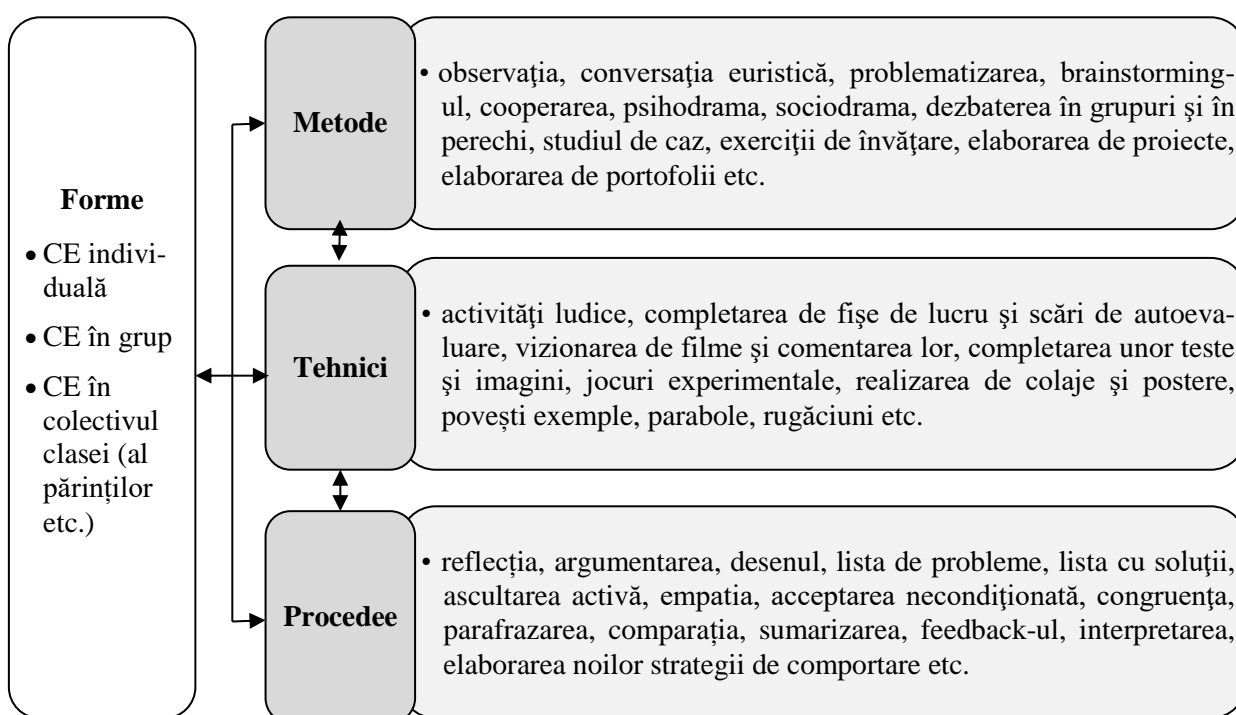

Figura 2.2. Suport tehnologic al CE pentru cadrele didactice

(Autor: L. Stegărescu)

Evident că elevii/copiii sunt beneficiari ai activităților de CE într-un fel diferit decât adulții, deoarece ei au dificultăți de înțelegere a cerințelor și normelor de conviețuire socială și de integrare în activitatea școlară, manifestă dorința de obținere a independenței față de adulți și pun uneori în discuție sau chiar nu respectă unele norme și reguli. Pornind de la aceste realități, consilierea copiilor și elevilor include un ansamblu de activități specific, focalizate pe abilitarea acestora cu competențe la nivel de cunoaștere și de aplicare privind necesitatea respectării unor norme și reguli; condiții ale formării și dezvoltării propriei personalități; convingerea copiilor și elevilor că, pentru a se dezvolta conform dorințelor și aspirațiilor lor, este necesar să învețe

continuu; sprijinul acordat beneficiarilor pentru a însuși modalități, metode și tehnici de învățare eficientă și durabilă, inclusiv, pentru a preveni dificultățile de învățare; orientarea elevilor în alegerea studiilor și a profesiilor; construirea unei imagini de sine adecvate și a unei stime de sine realiste; rezolvarea unor probleme personale [38].

Specificul consilierii educaționale a elevilor/copiilor decurge din particularitățile de vârstă, de personalitate și din dificultățile percepute de aceștia. Elevii sunt în plin proces de formare a personalității, parcurg anumite perioade de creștere și se confruntă cu unele *crize*, au probleme de autocontrol comportamental și de adaptare la cerințe, norme, reguli etc. [51; 56 etc.]

În vederea obținerii rezultatelor așteptate, cadrele didactice, în rolul lor de consilier școlar, trebuie să posede nu numai teoria, ci și tehnologia procesului de consiliere educațională, respectând un șir de condiții psihopedagogice al MCE; să îmbine eficient diverse forme, metode, procedee și tehnici de lucru, axându-se pe particularitățile de vârstă, de personalitate, pe respectarea drepturilor copilului, pe deontologia profesională, precum și pe principiile desfășurării demersului teoretico-tehnologic al consilierii educaționale.

Studiul, conceptualizarea și analiza efectuată, ne-au condus la realizarea sintezelor pe care le-am concretizat în *ansamblul de Condiții psihopedagogice de eficientizare a managementului CE a elevilor din învățământul primar și al părinților acestora*, după cum urmează:

1. *Pregătirea tuturor actorilor învățământului primar în mod sistemic și sistematic (manageri, cadre didactice, părinți) în vederea cunoașterii și explorării adecvate a particularităților de vârstă; de personalitate; a specificului ariei curriculare **Consiliere și dezvoltare personală**, inclusiv specificului managementului CE în cadrul școlar, extra-curricular, ceea ce va asigura realizarea cu succes a acțiunilor pedagogice necesare elevului din clasele primare în variate contexte (școlar, familial, comunitar). Anticipând descrierea experimentului pedagogic de formare, remarcăm că această condiție a fost una călăuzitoare.*
2. *Cunoașterea și valorificarea optimă a principiilor, strategiilor și tehnologiei proiectării, desfășurării și evaluării calității CE, care, de facto, constituie conținutul de bază al managementului consilierii educaționale. Acestea au fost fundamentate științific, elaborate și experimentate, reprezentând componente ale modelului elaborat/fundamente aplicative ale acestuia.*
3. *Formarea profesională continuă a cadrelor didactice în domeniul consilierii educaționale; a psihologiei vârstelor; psihologiei și pedagogiei școlare, ceea ce presupune, prin conținutul și esența sa, **învățarea pe tot parcursul vieții**.*
4. *Optimizarea colaborării școală-elev-familie-comunitate, axată pe fortificarea comunicării și relaționării eficiente a tuturor actorilor implicați în activitățile învățământului primar.*

Elemente importante ale MCE aici vor fi: analiza profundă a procesului dat, proiectarea colaborării, desfășurarea planificată, monitorizarea și corecția sau restructurarea acțiunilor colaborative la necesitatea și trebuințele actorilor educaționali.

5. *Implementarea atributelor ME în managementul CE*, în scopul eficientizării procesului de consiliere și dezvoltare personală a elevilor de vârstă școlară mică, ceea ce va contribui la valorificarea optimă a interdisciplinarității.
6. *Exersarea permanentă a adulților (pedagogi și părinți) în propria autoactualizare*, ceea ce va crea modele pozitive și un mediu favorabil, facilitator dezvoltării personale a elevilor.

Bineînțeles că condițiile expuse sunt complexe și cer cunoașterea lor și o pregătire specială a cadrelor didactice, dar și a părinților, pentru a consolida efectul sinergic al influenței actorilor din învățământul primar.

Observațiile efectuate pe parcursul implementării ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* în clasele primare și a desfășurării experimentului pedagogic ne-au convins de faptul că pedagogii, învățătorii de la clase, care posedă competențe și cunosc particularitățile de vârstă ale elevilor din clasele primare, operează sigur cu legitățile, componentele și strategiile managementului educațional, foarte rapid s-au orientat în explorarea fundamentelor teortico-aplicative ale MCE și, ca efect, în realizarea calitativă a consilierii educaționale pe toate dimensiunile dezvoltării personale. În continuare, vom oferi un model de personalitate a consilierului educațional, pentru a identifica trăsăturile de bază ale acestuia.

2.2. Personalitatea consilierului educațional ca factor decisiv al eficientizării managementului consilierii educaționale

Un factor foarte important în organizarea și explorarea procesului de consiliere și a managementului educațional reprezintă personalitatea specialistului vizat, care este evidențiat ca unul decisiv în toate sistemele teoretice și în praxiologia consilierii. Analizând lucrările și opiniile cercetătorilor din domeniu [1; 28; 56; 89; 148 etc.], ne-am propus să identificăm profilul profesional al consilierului școlar.

Reprezentantul psihologiei umaniste, *C. Rogers*, susține că teoria și metodele aplicate de consilier sunt importante, dar esențial este rolul său și capacitatea de înțelegere și facilitare a schimbării beneficiarului. Cercetătorul menționa faptul conform căruia pedagogul eficient trebuie să fie centrat pe elev, să-l orienteze spre atingerea finalităților educaționale, axate pe dezvoltarea autonomiei, creativității și a spiritului activ-participativ.

Accentul se va pune pe înțelegerea empatică a elevilor, pe ascultarea comprehensivă, pe crearea climatului pozitiv și a condițiilor propice dezvoltării interesului, gândirii, imaginației și abilităților cognitive [Apud 154, p. 16-21].

Potrivit lui *Д. Трунов* [169], se disting următoarele abilități profesionale ale unui consilier, care, în viziunea noastră, sunt mai operaționale și mai concrete:

- abilitatea de a asculta, să-l faci pe beneficiar să vorbească despre el însuși;
- capacitatea de a vorbi, care include o varietate de abilități verbale și non-verbale (exprimare corectă din punct de vedere gramatical, modelarea intonației, capacitatea de a-și exprima clar gândurile, un vocabular activ variat);
- capacitatea de a accepta interlocutorul, care include bunăvoința și respectul față de o altă persoană; răbdarea, capacitatea de a lua o poziție diferită, precum și toleranța față de incertitudine și comportarea persoanei;
- capacitatea de a simți starea unei alte persoane presupune capacitatea de a empatiza, de a percepe subtil, delicat și atent beneficiarul;
- o atitudine pozitivă față de sinceritate, adică capacitatea de a fi sincer și de a accepta sinceritatea; a o valorifica în favoarea beneficiarului;
- autoînțelegerea, care include abilitatea de reflecție, autoobservare detașată, încredere în sine, abilități de autoreabilitare și autoactualizare;
- abilități intelectuale; cogniție și metacogniție dezvoltate;
- deschidere spre experiențe noi, dorința de a face schimb de experiență cu colegii, extinderea cunoștințelor proprii și ale colegilor etc.

Analiza literaturii de specialitate [1; 10; 19; 28; 52; 81 etc.] ne-a convins că, practic, fiecare cercetător elucidează un șir de reguli, cerințe și norme etice; descrie calitățile pe care trebuie să le dezvolte și să le manifeste consilierul.

În continuare, ne vom referi concret la ***personalitatea consilierului școlar***. Astfel cercetătorii români *I. Mitrofan* și *A. Nuță* [81, p. 33-35], susțin părerea că consilierul școlar trebuie să dispună de unele caracteristici deosebite de personalitate, precum ar fi:

Identitatea. Consilierii școlari eficienți au propria identitate bine definită. Ei știu cine sunt, cine sunt capabili să devină, ce vor de la viață și ce este esențial. Sunt dispuși să-și reexamineze valorile și scopurile. Nu se gândesc doar la ceea ce așteaptă ceilalți de la ei, ci trăiesc conform normelor moral-etice.

Respectul și aprecierea. Dincolo de simțul propriei valori și forțe, consilierii școlari pot oferi ajutor și dragoste. În plus, ei sunt capabili să ceară și să primească ajutor de la alții.

Capacitatea de a-și recunoaște și accepta propria putere. Consilierii școlari eficienți se simt adecvat cu ceilalți și le permit altora să fie puternici în prezența lor. Nu-i subapreciază pe ceilalți pentru a resimți putere față de ei și, în același timp, își folosesc puterea în mod adecvat, în beneficiul clienților, evitând, însă, să facă abuz de ea.

Deschiderea la schimbare. Consilierii școlari eficienți sunt deschiși la schimbare, ei posedă bunăvoință și curaj de a părăsi ceea ce este sigur și cunoscut, atunci când nu sunt satisfăcuți de ceea ce au sau de ceea ce sunt [Ibidem]. După cum s-a observat, acești cercetători, de fapt, oferă un șir de idei și caracteristici ale personalității consilierului școlar, care nu se prea regăsesc la alți autori.

Extinderea cunoștințelor despre sine și despre alții, abordată ca o conștiință limitată ce înseamnă o libertate limitată. Consilierii ce posedă calitatea nominalizată se implică în sarcinile propuse de realitate și nu-și investesc energia în comportamente defensive, menite să evite experiența directă.

Importantă este și **capacitatea de a tolera ambiguitatea**, deoarece eficiența în profesie depinde de abandonarea familiarului și pătrunderea în teritorii necunoscute. Oamenii care sunt angajați într-un proces de dezvoltare personală, sunt dispuși să accepte un anumit grad de ambiguitate. Pe măsură ce își consolidează *Eul*, ei manifestă mai multă încredere în sine.

Capacitatea de a experimenta și cunoaște lumea beneficiarului. Empatia lor este nonposesivă. Consilierii sunt conștienți de propriile lor conflicte și, în același timp, au un cadru de referință pentru a se identifica în alții și prin alții. De asemenea, ei nu-și pierd identitatea prin identificarea cu ceilalți [Ibidem].

De o mare valoare este **orientarea alegerilor spre viața reală, spre mediul înconjurător.** Alegerile consilierilor școlari eficienți sunt orientate spre viață. Consilierii școlari sunt angajați în a trăi din plin și nu acceptă ca evenimentele să-i modeleze pasiv, având o atitudine activă și chiar creativă față de viață.

Autenticitatea, sinceritatea și onestitatea. Consilierii încearcă să fie ceea ce gândesc și simt. De multe ori, ei sunt dispuși să se dezvăluie altora cu un anumit discernământ față de situația și persoana în raport cu care fac acest lucru.

Manifestarea simțului umorului. Consilierii școlari eficienți au simțul umorului. Ei au capacitatea de a privi evenimentele vieții dintr-o perspectivă mai largă și de a nu uita să râdă, îndeosebi de propriile slăbiciuni și contradicții. Simțul umorului îi determină pe consilierii școlari să-și vadă problemele și imperfecțiunile dintr-o perspectivă de ansamblu.

Capacitatea de a face greșeli, de a le admite și capacitatea de a învăța din greșeli o considerăm indispensabilă oricărui specialist, dar, mai cu seamă, consilierilor școlari, care colaborează cu foarte multe persoane (elevi, pedagogi, părinți etc.). Uneori, consilierii școlari fac greșeli, ei sunt dispuși să le admită, să le analizeze și să învețe din ele.

Capacitatea de a se revitaliza. Ei pot revitaliza și recrea relații semnificative din viața lor, pot lua decizii asupra modului în care ar vrea să se producă schimbarea și să lucreze pentru a deveni persoana care le-ar plăcea să devină și, desigur, ca să se autoreface, să se restaureze moral [81, p. 33-35].

În acest sens, noi acceptăm și ne vom axa pe concepția și conceptul de *restaurare morală*, folosită de C. Enăchescu [57] și Larisa Cuznețov [43; 45] etc., care înseamnă revigorarea și auto-actualizarea specialistului vizat. Atât activitatea pedagogică, cât și consilierea școlară, în particular, sunt extrem de solicitante și necesită anumite pauze și restabilire morală, psihofizică și mentală.

Așadar, procesul de consiliere presupune o relație specială între consilier și persoana consiliată. Această relație este bazată pe responsabilitate, confidențialitate, încredere și respect. Întotdeauna procesul de consiliere trebuie să înceapă prin asumarea de către consilier a responsabilității, respectării unui sistem de valori și a unor coduri etice stabilite de către asociațiile profesionale din domeniul consilierii. Sistemul de valori al consilierului se întemeiază pe filosofia și psihologia umanistă, precum și pe *coordonatele învățământului centrat pe elev* [108, p. 114].

Conform viziunii cercetătorului L. Șoitu, consilierului îi sunt necesare cunoștințe teoretice și practice de consiliere și terapie educațională, științele educației, psihologie, limbă și comunicare, servicii de tip *clienți și personal*, calculatoare și software, precum și deprinderi sociale, deprinderi utilizate în învățare și deprinderi de rezolvare de probleme, ceea ce conduce la un profil de interese specific ocupației de tip *SII* (social, investigativ, întreprinzător). Totodată, exercitarea acestei ocupații presupune seriozitate, exigență și meticulozitate în realizarea sarcinilor, capacitate de comunicare, echilibru emoțional, toleranță, sensibilitate la sentimentele celuilalt, spirit analitic/sintetic, creativitate, flexibilitate și simțul umorului [138, p. 109-112].

Interesantă și valoroasă ni se pare experiența avansată a politicilor educaționale din România, privind consilierea școlară.

Astfel, în documentul **Standard ocupațional Consilier școlar** [117 p. 4], elaborat de Autoritatea Națională pentru Calificări (România), competențele consilierului școlar sunt împărțite în trei categorii:

Tabelul 2.2. Competențele consilierului școlar [117 p. 4]

Competențe-cheie	Unități de competență generale	Unități de competențe specifice
Comunicare în limba oficială	Managementul carierei	Analiza problemelor specifice mediului școlar
Comunicare în limbi străine	Implementarea standardelor de calitate specifice domeniului	Organizarea activităților de consiliere educațională
Competențe de bază în matematică, științe, tehnologie	Integrarea TIC în educație și formare	Orientarea vocațională
Competențe informatice/digitale		Educația pentru carieră
Competența de a învăța să înveți		Promovarea programelor de educație pentru sănătate
Competențe sociale și civice		Aplicarea principiilor, metodelor, tehnicilor de consiliere educațională
Competențe antreprenoriale		
Competențe de exprimare culturală		

După cum observăm, competențele consilierului școlar sunt clar formulate în documentul dat. Totodată, s-ar cere o operaționalizare și precizare a competențelor specifice, deoarece în instituțiile de învățământ, inclusiv la nivelul învățământului primar, deseori, în funcția dată și în funcția de cadru didactic activează și tineri specialiști/debutanți. Aceștia au nevoie de indicații metodice concrete și valide. Noi am analizat aspectele expuse anterior, definindu-le ca dimensiuni și valori ale MCE și le-am redat detaliat în Anexa 9.

Activitățile consilierului școlar vizează, în special, sprijinirea procesului de adaptare și integrare a elevilor în comunitatea școlară și locală, proiectarea pedagogică adecvată a activității didactice și educative, dar și elaborarea programelor de dezvoltare individuală și formare diferențiată.

Plecând de la studierea accepțiunilor teoretice, analiza experienței avansate și în conformitate cu cerințele specifice activității/ocupației, concluzionăm că un **consilier școlar** realizează următoarele sarcini:

- identifică și analizează problemele specifice mediului școlar: condițiile psihopedagogice, anturajul nou/școlar; adaptarea școlară, motivația școlară, cunoștințele și deprinderile de învățare, de comportare în mediul școlar al elevului; aspectele legate de absenteism, eșec, abandon școlar; bullying etc.;
- observă și evaluează succesul, performanța școlară, comportamentul și dezvoltarea elevului din punct de vedere moral, intelectual, estetic, psihologic și tehnologic;
- identifică problemele de natură familială (abuz, neglijare, hărțuire) care pot afecta dezvoltarea și performanța școlară a elevului;

- planifică și organizează activități de consiliere educațională în colectivul clasei de elevi, individual și/sau în focus-grupuri adresate elevilor, pedagogilor și părinților;
- oferă intervenții cu caracter suportiv în situații de criză elevilor care se confruntă cu probleme specifice mediului școlar (dificultăți de învățare, de comunicare și relaționare, de adaptare școlară, absentism etc.);
- implică elevii în activități de autocunoaștere, autoeducație și dezvoltare personală și îi asistă în formarea și dezvoltarea abilităților, deprinderilor și atitudinilor necesare în luarea deciziilor legate de cariera școlară;
- investighează particularitățile personale relevante pentru a începe orientarea vocațională și le analizează în raport cu opțiunile și oportunitățile educaționale ale elevilor;
- elaborează profilul vocațional al elevilor și le recomandă acestora și părinților programe de studiu adecvate aptitudinilor, intereselor și scopurilor educaționale în conformitate cu posibilitățile familiei;
- organizează activități extracurriculare, care facilitează accesul elevilor la informații relevante pentru deciziile legate de alegerea viitoarei cariere (zilele carierei, vizite în instituții/organizații; întâlnirea cu invitați din diferite domenii de activitate etc.);
- dezvoltă, propune și implementează variate programe de prevenție și intervenție privind violența în școală, în familie, comunitate; consumul de droguri și alcool sau alte comportamente nocive și de risc;
- recomandă și încurajează elevii și părinții acestora pentru a solicita și accepta asistență specializată în cazul în care elevul și familia se confruntă cu probleme de sănătate fizică, psihică sau socială;
- selectează și aplică eficient și selectiv principii, metode și tehnici, strategii de consiliere educațională care ar satisface cazurile și situațiile concrete dificile întâmpinate de elevi și părinți;
- colaborează cu părinții, tutorii legali și alți specialiști din domeniul educației, în scopul adaptării programului individual la nevoile elevului, precum și a soluționării problemelor școlare, comportamentale sau de altă natură.

Principala sarcină a consilierului școlar este de a ajuta elevii și părinții să parcurgă pașii unui demers de conștientizare, prin determinarea și clarificarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor care, uneori, nu sunt adecvate vârstei, mediului școlar, familial, comunitar și, desigur, creează dificultăți în procesul de instruire, de comunicare și colaborare cu semenii și adulții (pedagogi, părinți etc.). La fel, consilierul educațional, inclusiv învățătorul, trebuie să cunoască și să posede competențele managementului CE, pentru a asista elevul și familia acestuia, a-i oferi sprijin în depășirea situațiilor critice: conflicte interioare și interpersonale; stări anxioase; timiditate; crize de vârstă etc.

În baza celor relatate, vom delimita atribuțiile pe care ar trebui să le respecte și să le realizeze un consilier școlar eficient. În acest sens, am analizat, sistematizat și am sintetizat un ansamblu de viziuni specifice ale mai multor cercetători (A. Baban [1]; A. Baciuc A., M. Cazan [2]; Șt. Boncu, A. Holman [7]; Larisa Cuznețov [46; 47]; E. Dimitriu-Tiron [52]; I. Al. Dumitru [56]; L. Șoitu [138]; В. МЕНОВЩИКОВ [161]; Д. ТРУНОВ [169] etc.).

În primul rând, vom explica **acceptarea necondiționată** care se obiectivează în atitudinea de recunoaștere a demnității și valorii personale a elevilor, cu trăsăturile, calitățile și defectele lor; cu atitudinile pozitive și negative; cu interesele și aspirațiile lor; cu stările pe care le trăiesc, cu gândurile și comportamentele lor, dar fără a deranja, critica, judeca și controla, mai cu seamă, fără a condiționa aprecierea. Este obligatoriu să înțelegem că *acceptarea necondiționată a persoanei consiliate* este premisa fundamentală a succesului în consilierea educațională, a procesului de dezvoltare personală. Să reținem că *acceptarea necondiționată* nu este, însă, echivalentă cu aprobarea oricărei atitudini sau a oricărui comportament, cu neutralitatea/ignorarea sau cu simpatia și toleranța. De asemenea, acceptarea unei persoane nu presupune nici aprobarea și nici dezaprobarea a ceea ce spune sau simte persoana; avându-se în vedere că acceptarea modului în care persoana simte sau crede într-un fel diferit de ceilalți, susține A. Baban [1, p. 21-22].

Manifestarea **empatiei**, a capacității individului de a se transpune în locul altei persoane, înseamnă identificarea individului cu o altă persoană; preluarea modului ei de a gândi, de a relaționa, de a-și exprima atitudinea, emoțiile și comportamentul. Prin urmare, empatia reprezintă capacitatea de a înțelege cum gândește, simte și se comportă o altă persoană. Un indicator important al empatiei consilierului se poate observa în starea și sentimentul persoanei consiliate: *că este înțeleasă și acceptată*. Empatia, în niciun caz, nu poate fi confundată cu mila față de o altă persoană aflată în dificultate. Empatia înseamnă a fi alături de persoana consiliată; ea redă o atitudine care facilitează exprimarea autentică a emoțiilor, convingerilor și valorilor, optimizând comunicarea și relaționarea dintre consilier și persoana consiliată.

O altă atribuție de care depinde calitatea CE este **congruența**. Aceasta se referă la concordanța dintre acțiuni, comportamentul consilierului și convingerile, emoțiile și valorile sale personale. De fapt, congruența este atitudinea consilierului care definește autenticitatea sa. Consilierul nu trebuie să exprime convingeri și idei în care el nu crede cu adevărat. Decalajul între ceea ce simte sau gândește și ceea ce comunică consilierul se va transpune în manieră falsă de exprimare sau de comportament, care este ușor sesizabilă de către persoana consiliată. Congruența este generată de acordul existent între convingerea, trăirea emoțională și exprimarea verbală și non-verbală a consilierului. Lipsa de autenticitate a comportamentului consilierului duce la pierderea relației de încredere cu persoana consiliată, remarcă aceeași cercetătoare [Ibidem].

Atribuțiile care vor urma, în esență, sunt descrise și explicate în numeroase lucrări ale teoreticienilor și practicienilor în domeniul CE [1; 15; 39; 52; 62; 119 etc.] noi, însă, le vom

concretiza și completa. Așadar, **colaborarea** reprezintă abilitatea de a implica persoana sau grupul de persoane (clasa de elevi, părinți sau grupul de consiliere) în deciziile de dezvoltare personală, autoperfecționare și autoactualizare. Relația de consiliere este o relație etică de respect și parteneriat; de transmitere a informațiilor, proces asemănător procesului educațional. Consilierul școlar sprijină pe cel consiliat (elev, părinte, profesor) îl învață să găsească variate informații și studii necesare pentru ca acesta să poată lua decizii și să acționeze responsabil. Consilierul școlar nu oferă soluții gata, nu are rețete de rezolvare pentru problemele elevilor, profesorilor și părinților, el este un catalizator și un facilitator al procesului de dezvoltare personală a copilului, realizând, conducerea și orientarea acestuia, mai exact, managementul CE. Consiliații sunt ghidați în găsirea soluțiilor la problemele cu care se confruntă într-un mod independent.

În prezent se scrie și se discută mult despre **gândirea pozitivă**. Menționăm faptul că consilierea, întemeiată pe filosofia și psihologia umanistă și cea evoluționistă, concepe omul drept o ființă pozitivă, care poate fi ajutată să-și optimizeze/eficientizeze acțiunile sale mai puțin dezvoltate. Perspectiva vizată, obligă consilierul școlar să se focalizeze pe cultivarea imaginii de sine pozitive, pe acceptarea și dezvoltarea respectului de sine și a responsabilității personale.

În acest sens, **responsabilitatea** ar putea fi definită ca rezultat/produs, ca și calitate formată, dar și ca o condiție de obținere a unui succes în schimbarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentului celor consiliați.

Referindu-se la structura și personalitatea consilierului, *E. Dimitriu-Tiron* [52, p. 204-205], enumeră un șir de *trăsături bio-psiho-socio-culturale*: caracterul sintetic, echilibrul nervos, nevoia fundamentală de a ajuta, inteligența interpersonală, interesele de cunoaștere, umanismul; *atitudinile favorizante pentru activitatea de consiliere*.

Cercetătoarea nominalizată, remarcă **maturitatea** consilierului, explicând-o ca atitudine și calitate ce se referă la capacitatea de a participa conștient la acțiunea de orientare și modelare a altei persoane, fără a-i leza propria personalitate. Anume maturitatea consilierului oferă puterea de a trăi și a comunica sentimente autentice; de a reflecta sentimentele consiliatului, susținându-l prin manifestarea stabilității și securității afective a celui consiliat [Ibidem, p. 205].

În această ordine de idei, realizând o concluzie prealabilă, constatăm că CE, fiind o activitate de influențare, transformare și restructurare a cognițiilor, atitudinilor, comportamentului persoanei, în cazul nostru - a elevului, cu dificultăți existențiale școlare, cotidiene, familiale etc. necesită respectarea și explorarea unui ansamblu de rigori, principii și strategii manageriale.

Convorbirile și discuțiile cu învățătorii de la clasele primare și managerii școlari, ne-au determinat să evidențiem *principiile consilierii educaționale* (Tabelul 2.3), *principiile MCE* și *strategiile MCE* (Tabelul 2.4).

Cu acest scop, unele idei și teze importante au fost selectate din *Standardele de competență profesională ale cadrelor de conducere din învățământul general din Republica*

Moldova [115], *Standardul ocupațional Consilier școlar, România* [117], lucrările cercetătorilor E. Dumitru-Tiron și M. Dragomir [52; 53]; Л. Степанова [168]; Larisa Cuznețov [39; 40] etc.

Bineînțeles că am analizat, am comparat, am extins și am dezvoltat esențial principiile expuse în Tabelul 2.3, completându-le cu un șir de aspecte pe care le-am observat și le-am aplicat în activitatea de consiliere a elevilor din clasele primare și a părinților acestora, inclusiv în activitatea de orientare și ghidare a cadrelor didactice, axată pe familiarizarea acestora cu elementele de management al CE.

Tabelul 2.3. Principiile consilierii educaționale
(autor: L. Stegărescu)

Principiile consilierii educaționale			
generale			specifice
etice	pedagogice	psihologice	consilierii
<i>Respectarea:</i>	<i>Promovarea:</i>	<i>Valorificarea:</i>	<i>Centrarea:</i>
<ul style="list-style-type: none"> • promovării sănătății psihofizice și sănătății morale 	<ul style="list-style-type: none"> • optimismului pedagogic și atitudinii pozitive 	<ul style="list-style-type: none"> • transferului 	<ul style="list-style-type: none"> • susținerea afectivă și morală
<ul style="list-style-type: none"> • centrării pe acțiunile etice/pozitive 	<ul style="list-style-type: none"> • încrederii și stimei reciproce 	<ul style="list-style-type: none"> • interiorizării 	<ul style="list-style-type: none"> • susținerea cognitivă
<ul style="list-style-type: none"> • acceptării reciproce 	<ul style="list-style-type: none"> • evoluției și actualizării de sine a consiliatului 	<ul style="list-style-type: none"> • conștientizării problemei, a soluției, a căilor de acțiune 	<ul style="list-style-type: none"> • susținerea volitiv – decizională
<ul style="list-style-type: none"> • adevărului personal al consiliatului în unitate cu adevărul moral 	<ul style="list-style-type: none"> • educației, transmiterii de informații și experienței de viață 	<ul style="list-style-type: none"> • empatiei și orientării de principiu 	<ul style="list-style-type: none"> • descărcarea emoțională – provocarea stării de catharsis, insight etc.
<ul style="list-style-type: none"> • nonagresivității și nondisciplinării în consiliere 	<ul style="list-style-type: none"> • orientării și ghidării consecvente 	<ul style="list-style-type: none"> • propriei actualizări și actualizării consiliatului 	<ul style="list-style-type: none"> • orientare-dirijare-învățare-motivare-stimulare-aprobare
<ul style="list-style-type: none"> • influențelor benefice și evitării manipulării 	<ul style="list-style-type: none"> • adaptării la noile realități 	<ul style="list-style-type: none"> • autenticității personalității consilierului 	<ul style="list-style-type: none"> • exersare și consolidare
<ul style="list-style-type: none"> • drepturilor copilului; inculpabilității 	<ul style="list-style-type: none"> • integrării cogniției, atitudinii și acțiunii 	<ul style="list-style-type: none"> • tranzacției acțiunilor spre beneficiar 	<ul style="list-style-type: none"> • implementare în propriul comportament
<ul style="list-style-type: none"> • confidențialității 	<ul style="list-style-type: none"> • fundamentelor teoretice și practice ale managementului CE 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretării optime a situației și a noilor strategii comportamentale 	<ul style="list-style-type: none"> • ghidare în autoevaluare și autoactualizare

Concomitent cu principiile vizate, am stabilit greșelile tipice și frecvent comise în CE, la baza având câteva surse bibliografice consacrate [32; 42; 144; 151; 162; 166 etc.] și observațiile proprii în funcția de director adjunct, responsabil de învățământul primar.

Astfel, *greșelile tipice și frecvent comise în activitatea de CE* sunt: aroganța și autoafirmarea consilierului în comunicare și relaționare. Acesta se simte și se prezintă ca o persoană mai deșteaptă

și mai eficientă decât consiliatul, pe când elevul sau părintele se poate simți umilit și înjosit, naturalețea excesivă sau artificialitatea comportamentului consilierului, dorința să ofere sfaturi, axarea pe *consilierea-monolog*; consilierul transferă/proiectează propriile dificultăți asupra beneficiarului; consilierul evaluează dur și etichetează beneficiarul; consilierul experimentează problemele acestuia ca pe ale sale și nu poate asigura pe deplin asistența necesară persoanei concrete, consilierul devine obiect de manipulare a beneficiarului sau invers, specialistul îl manipulează pe cel consiliat.

P. Кочюнас [154] evidențiază trăsăturile deosebit de dăunătoare pentru un consilier. Acestea sunt: *autoritarismul, pasivitatea și dependența, izolarea, tendința de a folosi beneficiarii pentru a-și satisface nevoile, incapacitatea de a fi tolerant față de diferite probleme ale persoanei consiliate.*

Noi completăm greșelile comise de cadrele didactice în CE a elevilor prin a enumera următoarele: neglijarea unor probleme și dileme educaționale evidente (chiar dacă elevul cere ajutor în mod insistent); variate manifestări legate de preferințele învățătorului sau de ostilitatea pentru un elev concret; incapacitatea de a asculta și a pătrunde în esența cazului; incompetența profesională cu privire la CE, nerespectarea drepturilor copilului.

În Anexele nr.13 și nr.14 am sumarizat caracteristicile comportamentului consilierului competent și al celui incompetent, axat pe deontologia profesională, principiile ME și ale MCE, selectând aspectele vizate din mai multe surse, însă, în esență, ne-am condus de caracteristicile stabilite în procesul cercetării teoretice și experimentale.

Așadar, ***competențele consilierului școlar*** se definesc ca fiind acel ansamblu de cunoștințe, abilități și atitudini necesare pentru a îndeplini cu succes activitatea de consiliere. În viziunea noastră, pregătirea consilierului presupune asimilarea unor repere teoretice și aplicative din mai multe domenii, cum ar fi: psihologia dezvoltării, psihologia personalității, pedagogia școlară, managementul educațional, psihologia socială, psihologia sănătății, psihologia cognitivă și teoria educației cognitive, a autocunoașterii, teorii și tehnici de consiliere educațională/ psihopedagogică.

Reieșind din cele expuse și sintetizând elementele constitutive ale personalității consilierului, cadru didactic din învățământul primar, abilitățile și competențele profesionale ale consilierului școlar [1; 4; 100; 128]; sarcinile și obligațiunile acestuia [66; 133; 134]; atribuțiile profesionale; unitățile de conținut ale ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* [38; 66] și principiile consilierii [48; 50; 186], am elaborat ***Matricea reperelor teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale*** (Tabelul 2.4).

Tabelul 2.4. Matricea reperelor teoretico-aplicative ale MCE
(Autor: L. Stegărescu)

	Atitudini valorice	Module ale disciplinei <i>Dezvoltarea personală</i>	Principii ale managementului CE	Strategii aplicate în managementul CE
1.	Abordare democratică , centrarea pe respectarea drepturilor omului/copilului	<ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea de sine și a celuilalt 	<ul style="list-style-type: none"> • respectării drepturilor omului/copilului; • tratării individuale/axării pe particularitățile personalității elevului și a ritmului individual de dezvoltare. 	<ul style="list-style-type: none"> • centrării pe necesitățile elevului; • consilierii individuale; • consilierii în focus-grupuri; • consilierii colective (în aspecte generale: morale, intelectuale, estetice, psihologice etc.
2.	Abordare axiologică , axare pe explorarea și interiorizarea valorilor socio-umane	<ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea calității vieții 	<ul style="list-style-type: none"> • formării atitudinilor de valoare (copiilor și părinților acestora); • formării sistemelor de valori (valori-scopuri și valori-mijloace). 	<ul style="list-style-type: none"> • formării predispozițiilor cognitive și afectiv-motivaționale elevilor; • cognitiv-acțională de cultivare valorică (formarea sistemelor de valori-scopuri și valori-mijloace.
3.	Abordare pro-sănătate , axare pe sănătatea individuală ca valoare umană	<ul style="list-style-type: none"> • Modul sănătos de viață 	<ul style="list-style-type: none"> • valorificării modului sănătos de viață în cadrul familial, școlar și comunitar; • explorării variatelor forme, metode, procedee și tehnici de consolidare a sănătății elevilor și familiei. 	<ul style="list-style-type: none"> • studierii și exersării modalităților de ocrotire a propriei sănătăți (regimul zilei; agenda călirii; organizarea odihnei active etc.); • probării unor exerciții speciale pentru dezvoltarea fizică a elevilor; • elaborării proiectelor personale de fortificare a sănătății.
4.	Abordare strategică , axare pe viitor (de perspectivă)	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectarea carierei profesionale și dezvoltarea spiritului antreprenorial 	<ul style="list-style-type: none"> • axării pe analize și reflecții cu privire la traseul <i>carieră școlară – carieră profesională</i>, îmbinată cu elemente de creativitate, spirit antreprenorial și cunoaștere. 	<ul style="list-style-type: none"> • formării abilităților și deprinderilor de învățare, auto-evaluare; cogniție și metacogniție în cadrul variatelor domenii (limbă și literatură; științe; matematică, cunoștințe economice etc.).
5.	Atitudine civică pozitivă, deschisă în comunicare cu semenii și adulții	<ul style="list-style-type: none"> • Securitatea personală și integrarea socială optimă 	<ul style="list-style-type: none"> • centrării pe umanism și dezvoltarea gândirii pozitive la elevi și la părinții acestora; • axării pe valorificarea atitudinii proactive a elevilor; • dezvoltării culturii colaborării interpersonale în îmbinare cu respectarea propriei securități. 	<ul style="list-style-type: none"> • valorificării activităților de caritate; • valorificării acțiunilor ecologice de organizare și asanare a mediului; • exersării comunicării și relaționării empatic; • explorării colaborării și cooperării în variate activități școlare, familiale și sociale.

Astfel, *Matricea reperelor teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale* (Tabelul 2.4), reprezintă un instrument pedagogic important, care poate servi ca ghid pentru cadrul didactic de la clasele primare în realizarea eficientă a funcției sale de consilier. În mod intenționat, s-a pornit de la cele 5 module/unități de conținut ale disciplinei *Dezvoltarea personală* (destinate claselor I-IV). Anticipând descrierea experimentului pedagogic, ținem să menționăm că instrumentul fundamentat și elaborat de noi s-a dovedit a fi funcțional, deoarece a orientat și a ghidat procesul de consiliere al elevilor și părinților, prin oferirea elementelor manageriale de reper: centrarea pe *atitudinile valorice* (pentru fiecare unitate de conținut a disciplinei DP), pe respectarea celor 10 principii și explorarea celor 14 strategii de consiliere educațională, elucidate în Tabelul 2.4.

2.3. Managementul consilierii educaționale în situații școlare dificile

Așadar, vom începe subcapitolul de la cele mai importante aspecte școlare care necesită un management bine gândit și realizat al CE.

Întrucât, *maturitatea școlară* reprezintă un grad de dezvoltare a abilităților psihice și a sănătății fizice și sociale a copilului, evident că anume ea asigură îndeplinirea programului școlar, a sarcinilor educaționale, respectarea disciplinei și comportarea adecvată în mediul școlar. *Maturitatea școlară* poate fi determinată prin trei componente ce au legătură reciprocă: ***pregătirea fizică*** pentru școală (starea de sănătate și dezvoltarea fizică a copilului în corespundere cu normele existente); ***pregătirea specială*** (aptitudini și abilități necesare pentru asimilarea citirii, scrisului, efectuării calculelor); ***pregătirea psihologică*** (unitatea dezvoltării calităților psihice pentru nivelul necesar de dezvoltare, nivelul necesar și suficient de formare la copil a anumitor structuri psihologice, precum poziția interioară a școlarului) [83; 86; 97; 136; 149 etc.].

Conceptul de maturitate școlară este abordat în literatura clasică de specialitate de către mai mulți savanți. Abordările cercetătorilor Л. Выготский, А. Леонтьев, Д. Эльконин, Л. Венгер [Apud 166; 170]; F. Golu [67] și T. Crețu [32] etc. au caracter inter- și pluridisciplinar comprehensiv și denotă interconexiunea și interdependența tuturor componentelor personalității din perspectiva dezvoltării holistice a copilului.

Conform viziunilor cercetătoarei autohtone, Z. Stanciuc [114, p. 77], stabilirea maturității școlare vizează investigația nivelului de dezvoltare fizică și neurofizică, a nivelului de dezvoltare a proceselor cognitive elementare și a gradului de socializare a copilului. Managerii școlari și cadrele didactice din învățământul primar trebuie să conștientizeze că aspectele esențiale ale maturității școlare, *maturitatea intelectuală* (care prevede dezvoltarea cognitivă a copilului și se

referă la procesele psihice de învățare) și *maturitatea socială* (capacitatea de a demonstra priceperi în a stabili diverse contacte sociale, a acționa împreună cu semenii, a se integra în mediul social) reprezintă reperetele succesului școlar [Ibidem].

Reieșind din cele expuse mai sus, concluzionăm că maturitatea școlară este determinată de pregătirea fizică, cognitivă, psihologică și socială a elevului-debutant, precum și de conexiunea reciprocă a acestor domenii – condiție importantă în realizarea procesului instructiv, a managementului educational, la general, și a MCE, în particular.

Propunem în continuare *profilul personalității copilului* care manifestă maturitate școlară și este axat pe 6 dimensiuni conform accepțiunilor lui M. Bernard [Apud 31] și adaptat de noi.

1. **Dimensiunea fizică** include dezvoltarea fizică și forța de rezistență la efort.
2. **Dimensiunea mintală** include dezvoltarea creierului, a capacităților de analiză-sinteză, comparare etc. și de planificare, înțelegere a regulilor și normei;
3. **Dimensiunea intelectuală** presupune dezvoltarea tuturor proceselor cognitive; capacitatea de concentrare, atenția și perseverența, necesitatea de performanță;
4. **Dimensiunea morală** încadrează sentimentul datoriei și al responsabilității, conștiința sarcinii și manifestarea trăsăturilor moral-etice;
5. **Dimensiunea volitivă** vizează capacitatea valorilor etice de autoreglare, de dirijare și controlare a impulsurilor și de reglare a tendințelor și conduitei personale;
6. **Dimensiunea socială** reflectă necesitatea de manifestare a apartenenței la grup, asigurând conduita socială adecvată în grup [31; 32].

Precizarea dimensiunilor *maturității școlare*, cunoașterea și înțelegerea acestora, asigură proiectarea, organizarea și realizarea eficientă a MCE. Acest lucru se observă clar în procesul monitorizării activităților instructiv-educative la nivelul învățământului primar.

Următorul aspect important, **integrarea școlară**, proces complex, continuu de adaptare la mediul școlar, exprimă atitudinea pozitivă a elevului față de școală, incluzând: condiția psihică în care acțiunile instructiv-educative devin accesibile copilului; consolidarea unei motivații puternice ce susține efortul acestuia în activitatea de învățare, interconexiunea între solicitările formulate și posibilitățile copilului de a le rezolva; existența unui randament școlar și comportamental, raportat la potențialul elevului și cerințele instituției școlare. Ca procesualitate, distingem următoarele modalități ale integrării: **integrarea fizică**, care presupune reducerea distanței fizice dintre copii, utilizarea acelorași spații fizice, materiale și echipamente, facilitarea intercunoașterii și familiarizării reciproce, crearea condițiilor optime de participare eficientă a copilului la activitatea grupului, precum și comunicarea în cadrul acestuia; **integrarea**

funcțională, care semnifică participarea la procesul comun de învățare; **integrarea socială**, care presupune stabilirea și dezvoltarea relațiilor și interrelațiilor în interiorul grupului, la care copilul participă activ. Astfel, valorizarea modalităților expuse mai sus demonstrează că elevul este inclus în toate activitățile comune din viața școlii, stabilindu-și legături reciproce, relații de acceptare și participare relativ egale la viața grupului școlar, ceea ce dezvoltă treptat sentimentul de apartenență și participare deplină la comunitate, cu asumarea de roluri. În funcție de caracterul activ al individului și de capacitatea de răspuns a mediului în care se integrează școlarul mic, se disting mai multe **faze ale procesului de integrare școlară: acomodare, adaptare, participare, integrare propriu-zisă**. Integrarea optimă a elevului în cadrul școlii poate fi privită ca o stare de echilibru social și se poate realiza, dacă există colaborarea permanentă între elevi, cadre didactice, părinți, consilieri, psihologi școlari etc.

Un alt aspect, la fel de important, pentru consiliere și asigurarea MCE, reprezintă **dificultățile socioemoționale ale elevilor din clasele primare în asigurarea succesului școlar**, care, la fel, sunt legate de *adaptarea școlară* și de *învățare*.

Adaptarea școlară este de o importanță majoră în viața elevului de vârstă școlară mică, deoarece anume de aceasta depinde succesul și performanțele școlare viitoare. În opinia mai multor cercetători [6; 23; 31; 32; 60; 65 etc.], adaptarea școlară reprezintă procesul de stabilire a echilibrului dintre personalitatea în evoluție a elevului pe parcursul formării sale și îndeplinirea exigențelor crescânde ale mediului educațional, în condițiile asimilării optime a conținutului informațional și competențelor practice, în conformitate cu programul instructiv-educativ și potențialul intelectual al elevului. Aceasta implică acțiunea de modificare, de ajustare, de transformare a copilului pentru a deveni *apt* pentru școală, capabil să reziste cerințelor instructiv-educative și de a fi compatibil, sub aspectul disponibilităților bio-psihosociale, cu normele și regulile pretinse de conținuturile curriculare, pentru dobândirea succesului în asimilarea rolului și statutului de elev. Prin urmare, adaptarea școlară este rezultatul interacțiunii unui ansamblu de factori care pot fi clasificați în două categorii: **factori interni** (biopsihologici) și **factori externi** (pedagogici și socio-familiali). **Factorii interni** se referă la caracteristicile anatomo-fiziologice și la variabilele interioare ale personalității elevului, fiind considerați condiții subiective, iar **factorii externi** reprezintă circumstanțele mediului și sunt solicitări obiective parvenite din exteriorul elevului. Anume de funcționarea acestor factori depinde succesul școlarului mic. Dacă interacționarea și funcționalitatea factorilor interni și externi se manifestă distorsionat, elevii încep a avea și percepe disfuncționalități socioemoționale care pot provoca eșec școlar, probleme de sănătate și semne de inadaptare școlară. În acest context, situația dată necesită o evaluare și analiză detaliată a acestor factori, ceea ce reprezintă o primă componentă a MCE.

Studiul *factorilor interni*, divizați în: a) *biologici* presupun existența unor dereglări psihice; starea sănătății organismului copilului; gradul de maturitate școlară; anumite deficiențe ale analizatorilor; echilibrul endocrin; boli organice; tulburări nervoase și în dezvoltare fizică; b) *psihologici* cuprind funcționalitatea proceselor psihice (cognitive, afective, volitive); însușirile psihice (temperament, atitudini, interese); fenomenelor psihice (atenția, limbajul); nivelul de inteligență și de aspirație; atitudinea față de muncă; voința de a învăța.

Factorii externi/de mediu se divizează în *factori pedagogici, familiari și sociali*. Cunoașterea și dirijarea funcționării lor optime, de asemenea, este o componentă importantă a ME și MCE.

Factorii pedagogici se referă la: forma de organizare a procesului de învățământ; metodele, formele și strategiile didactice și adaptarea acestora la copil și la tipul de personalitate al acestuia; natura expunerii și monitorizarea realizării cerințelor școlare; personalitatea cadrului didactic și măiestria lui pedagogică, inclusiv cea managerială; atitudinea pozitivă a învățătorului față de elevi; regulile școlare; calitatea relațiilor elev-cadru didactic-părinți, elev-elev, elev-colectiv de elevi.

Factorii familiari, dintre care se remarcă drept cei mai importanți: nivelul educațional-cultural și climatul afectiv al familiei; aspirațiile adulților; nivelul de inteligență al părinților.

Factorii sociali se referă la: sistemul de relații extrafamiliale/comunitare; experiența de viață a elevului, trăită și acumulată în cadrul comunitar; influența grupului de vârstă și efectele acestuia asupra elevului (grup de referință, prieteni etc.).

Aceste categorii de factori interacționează, formând sisteme de relații și corelații, adevărate rețele intercondiționate, dificil de separat, având roluri complementare și compensând, uneori, deficitul unuia, favorizând o bună adaptare școlară sau, dimpotrivă, influențând negativ și provocând inadaptarea școlară .

Investigațiile științifice și observările noastre asupra elevilor din clasa întâia au arătat că adaptarea școlară sociopsihopedagogică a elevilor se desfășoară în mod diferit [Apud 24].

Cercetătorii din domeniul științelor educației [24; 31; 42; 54; 63; 164 etc.] evidențiază trei grupe de copii, procesul adaptării la școală al lor fiind diferit.

Prima grupă de copii, aproximativ 56%, se adaptează la școală în decursul primelor două luni, procesul, desfășurându-se cam în aceeași perioadă cu adaptarea fiziologică. Acești copii, relativ repede, se încadrează în colectivul de copii, se obișnuiesc cu cerințele și condițiile școlii, își fac prieteni în clasă, chiar și în școală, permanent manifestă o bună dispoziție, sunt binevoitori și, fără mult efort, execută toate însărcinările propuse de învățător. Uneori, întâmpină unele dificultăți în relațiile cu învățătorul sau cu colegii, deoarece, deocamdată, le vine greu să respecte toate

normele (doresc să mai alerge la recreații, vorbesc cu colegii la lecție etc.). Către sfârșitul lunii octombrie, acești copii se încadrează definitiv în noul statut – cel de elev, manifestând atitudine pozitivă față de procesul educațional.

O altă grupă de copii, aproximativ 30%, necesită o perioadă mai lungă de adaptare. Acești copii nu pot interioriza și accepta noua activitate, cea de învățare, de comunicare cu învățătorul sau colegii (ei se joacă la lecții, vorbesc cu colegii pe alte teme, nu reacționează la observațiile învățătorului, dar, dacă reacționează, atunci o fac foarte dureros, cu lacrimi). De regulă, ei întâmpină dificultăți la însușirea conținuturilor curriculare. Abia la sfârșitul primului semestru, reacțiile lor devin adecvate, apare interesul față de instruire și se formează atitudinea pozitivă față de ea.

Ultima categorie de copii, aproximativ 14%, sunt copiii la care adaptarea școlară decurge cu mari dificultăți: ei nu asimilează conținuturile curriculare, manifestă abateri comportamentale [181].

Atât teoreticienii, cât și practicienii atrag atenția asupra comportamentului inadecvat al elevilor debutanți, fiindcă în spatele acestuia pot fi diverse motive. Printre acestea ar putea fi copiii cu deficiențe neuropsihice, copiii nepregătiți pentru școală sau care provin din familii vulnerabile. Comportamentul inadecvat este un indicator de a cunoaște mai bine copilul și, împreună cu părinții, de a determina cauzele dificultăților de adaptare școlară. Între reușită, atitudine pozitivă față de instruire și adaptare este o relație specială. Psihologul român *A. Coașan* consideră că ele nu sunt sinonime, iar adaptarea școlară are o acoperire mai largă, mai complexă. Un copil poate avea rezultate școlare bune, dar poate prezenta dificultăți de adaptare școlară, din motivul că se integrează dificil în colectivul clasei sau al școlii [24].

În urma cercetărilor realizate cu referire la problema adaptării școlare și a dificultăților socioemoționale ale elevilor din clasele primare, constatăm următoarele:

- numărul copiilor care se adaptează foarte bine solicitărilor școlare este mai mare decât al celor care se adaptează cu greu;
- randamentul școlar slab este mai frecvent întâlnit la copiii care se adaptează mai anevoios;
- copilul se adaptează cu atât mai lesne în clasa întâi, cu cât a început să frecventeze mai devreme grădinița de copii (minimum la 4 ani);
- se adaptează mai ușor la școală copiii care au frecventat colectivități de copii;
- se adaptează mai repede acei copii care provin din familii cu mai mulți copii, mai ales, dacă au frați sau surori mai mari;

- diversitatea conduitelor adaptative se resimt diferit în funcție de sex, de nivelul dezvoltării psihice, intelectuale, de volumul cunoștințelor;
- la începutul școlarizării, fetițele prezintă calități de adaptare care corespund sau chiar sunt superioare nivelului lor de dezvoltare; ele se adaptează mai repede și mai eficient, în raport cu băieții cu același nivel intelectual de dezvoltare;
- vârsta copilului are o mare importanță în procesul de adaptare; copiii veniți la școală de șase ani și cei de șapte ani diferă prin dezvoltarea lor fizică, psihică, funcțională și necesită atenție sporită [104].

Așadar, studiul de ansamblu și analiza observațiilor noastre au demonstrat că pedagogii de la clasele primare depistează elevii cu variate dificultăți: elevi care *nu țin pasul* cu ritmul general al activității în clasă; care prezintă lucrările ultimii; care finalizează primii sarcinile de lucru, dar au multe greșeli, corectări etc., de asemenea, estimează timpul de atenție activă în cadrul lecției (15-20 min). Totodată, orice pedagog cu experiență didactică în clasele primare este capabil să enumere un șir de comportamente care pot semnala inadaptația școlară. Observarea acestora și înscrierea lor într-o agendă specială de monitorizare a conduitei elevilor în clasele primare (îndeosebi în clasa întâi), reprezintă un suport managerial important pentru CE a elevilor și asigurarea unei învățări eficiente. ***Semnele de inadaptație școlară se pot manifesta prin dificultăți socioemoționale ca:***

- ***epuizare*** (copilul se învârtă în bancă, nu respectă poziția corectă în bancă, cascadează, clipește frecvent, frământă buzele, face alte mișcări obsesive, mută stiloul din mână în mână, la fiecare lecție cere permisiunea de a merge la toaletă, aruncă în mod repetat obiectele de scris, nu poate repeta o întrebare adresată, comite greșeli necaracteristice atât în scris, cât și în vorbire, spre sfârșitul lecției, scrisul lui de mână se deteriorează etc.);
- ***oboseală manifestată la lecții și în timpul pauzei*** (are pielea palidă, obraji roz strălucitori, e albastru deasupra buzei superioare, nu comunică cu colegii de clasă, manifestă agresivitate față de semenii, aleargă prin clasă, nu poate trece la o activitate liniștită, este agitat, merge în vârful picioarelor etc.);
- ***erori la sarcinile scrise*** (sarcinile nu-s în ordine succesivă, scrie la întâmplare, pe pagina la care a deschis caietul, nu respectă cerințele unice de ortografie, prezintă omiteri/substituiri de litere, nu poate reda cele scrise anterior etc.);
- ***nivel crescut de anxietate la elevii cu performanțe școlare*** (copilului îi este frică să răspundă tema învățată, oferă răspunsuri mai bune de pe loc decât din fața clasei, preferă să răspundă profesorului în privat decât în fața colegilor, plânge/devine agresiv dacă i se fac comentarii, se bâlbâie doar în clasă, atunci când răspunde manifestă neliniște motorie, clipește des, își mușcă buzele etc.).

Dacă cadrul didactic observă la elev o manifestare frecventă, a cel puțin unuia dintre aceste semne, atunci trebuie să recomande părinților acestuia să mergă la consultație la psihologul școlar [158, p. 99-100].

Inadaptarea școlară, de multe ori, cauzează *fobia școlară* care constă în faptul că micul școlar refuză să meargă la școală. De obicei, copiii care nu au dobândit experiența necesară de comunicare cu adulții și colegii înainte de școală, care nu au încredere în sine, cărora le este frică să nu răspundă așteptărilor adulților, întâmpină dificultăți de adaptare la condițiile școlii și au frică de profesor. În centrul acestei frici se află teama de a greși și de a fi ridiculizat [164, p. 22].

Statistic, *fobia școlară* este mai frecventă la copiii care sunt singuri la părinți. Ea este legată de diferiți factori, printre care se pot cita anxietatea de despărțire, o depresie în legătură cu școala, o perturbare a personalității, o atitudine nepotrivită a unuia dintre părinți. Fobia școlară care persistă necesită tratament psihologic (psihoterapie, terapie comportamentală) [84, p. 85].

Într-o concluzie prealabilă, generalizăm că *adaptarea școlară* reprezintă un proces complex, proiectat și dirijat de profesor, în vederea asigurării unui raport optim între personalitatea elevului în devenire și mediul educațional, acțiunea acestuia de modificare, ajustare, transformare a copilului pentru a deveni capabil să facă față noilor cerințe instructiv-educative, în concordanță cu disponibilitățile biopsihosociale, cu normele și regulile mediului școlar. De aici, desprindem încă o premisă importantă în asigurarea MCE care constă în cunoașterea, monitorizarea și dirijarea interacțiunilor dintre factorii interni și cei externi ai adaptării școlare.

Pentru a facilita procesul de adaptare a copilului în debutul școlar, elevului trebuie să i se ofere un mediu de învățare prielnic, inovativ, stimulat, prietenos, captivant și personalizat; să i se asigure starea de bine; să-i fie sprijinită și ghidată familia [121].

Odată cu școlarizarea, activitatea dominantă a copilului devine *învățarea*, care se realizează prin interrelaționarea funcțiilor și proceselor psihice cognitive cum ar fi: senzația, percepția, atenția, memoria, reprezentările, imaginația și gândirea, iar ritmul de învățare este influențat semnificativ de personalitatea elevului și succesul pe care acesta îl obține.

În contextul determinării condițiilor și strategiilor de eficientizare a managementului consilierii educaționale a elevilor din clasele primare, urmează să precizăm tipurile dificultăților de învățare, structurându-le și clasificându-le în conformitate cu anumite criterii. Aspectul vizat, va asigura organizarea și desfășurarea activității de CE și ne va ajuta să proiectăm și să realizăm mult mai calitativ acțiunile de depășire a dificultăților de învățare.

Astfel, dificultățile de învățare clasificate *din perspectivă etiologică*, identifică două categorii mari de probleme: a) *dificultăți de învățare propriu-zise/innăscute*, care sunt determinate de deficiențele și incapacitățile greu vizibile (ascunse), aferente doar unui individ

concret, fiind generate de factori genetici; de boli, traumatisme, accidente; b) *dificultăți de învățare induse/dobândite* în cadrul mediului copilului. Acestea pot apărea pe parcursul/în finalul demersului de învățare, fiind cauzate de timpul insuficient de învățare; lacunele anterioare din procesul învățării; absenței unor tehnici și procedee de învățare eficiente; lipsei unui regim organizat de muncă; din cauza slabei calități a predării în clasă; suprasolicitării școlare; absenteismului; bolii; indispoziției etc.

Următoarea clasificare abordează dificultățile de învățare, identificând și concretizând domeniile funcționale ale dificultăților de învățare a elevului, care pot fi: *psihomotricitatea* (motricitatea globală și fină, schema corporală și lateralitatea, orientarea, organizarea și structurarea spațio-temporală); *percepția vizuală* (discriminare vizuală, ordine vizuală, memorie vizuală); *percepția auditivă* (discriminare auditivă, memorie auditivă, auz fonematic); *limbajul* (componenta semantică/vocabular, concepte, cunoașterea sintaxei, utilizarea limbajului – capacitatea de comunicare); *gândirea – rezolvarea de probleme* (funcționalitatea operațiilor gândirii, relaționarea evenimentelor, stabilirea ipotezelor, strategiilor rezolutive); *factori sociali și personali* (interacțiuni sociale/în familie și în clasă, ritm, stil de învățare și motivație pentru învățare, stima de sine, încrederea în sine etc.).

De partea cealaltă a acestei clasificări, specificăm dificultățile de învățare ale elevului produse de calitatea *intervenției educaționale*. Evident că aici se pot include toate greșelile și elementele nereușite ale procesului de predare-învățare-evaluare la nivelul învățământului primar. În acest sens, plecând de la propria experiență pedagogică și managerială de durată, colaborarea cu elevii, părinții și cadrele didactice (observațiile și sugestiile acestora), am elaborat o listă de evidență a acestor lacune (Anexa 16) care a servit drept instrument managerial în prevenirea și depășirea dificultăților de învățare ale micilor școlari, care pot fi induse de cadrele didactice.

Totodată, în scopul organizării unui management calitativ al consilierii educaționale a elevilor din învățământul primar, am decis să descriem detaliat dificultățile de învățare care parvin din particularitățile psihofiziologice și de vârstă ale copiilor de 6/7-10 ani (Anexa 17).

În viziunea lui A. Roșan [104, p. 182-186], consilierea educațională este un element de importanță vitală în oferta curriculară și pentru elevii capabili de performanțe. De aceea, este necesară cunoașterea principalelor vulnerabilități cu care este asociat succesul școlar și, desigur, peântâmpinarea și depășirea dificultăților de învățare. În acest sens, precizăm că și elevii supradotați pot avea anumite probleme de învățare. Spre exemplu, elevii pot avea emoții academice negative, în special, plictiseală sau probleme rezultate de presiunea din partea unui grup, a clasei. De asemenea, elevii supradotați se pot confrunta frecvent cu perfecționismul, în

forma sa dezadaptativă, riscând să manifeste comportamente de evitare a participării în concursuri, competiții etc. sau nivel sporit de anxietate și chiar eșec.

În concluzie, vârsta școlară mică este cea mai responsabilă etapă a copilăriei, cu ea începe viața școlară. Intrarea în școlaritate ocupă o poziție specială în configurația maturizării copilului, marcând începutul unei perioade responsabile în viața persoanei, deoarece debutul vieții școlare reprezintă începutul unei activități de învățare care necesită de la copil nu doar efort intelectual considerabil, efort moral, dar și o mare rezistență fizică. Odată cu debutul școlar, se interiorizează statutul de elev, apare motivația pentru învățare, care devine activitate dominantă a copilului. În această perioadă, elevului mic i se formează deprinderi și capacități de învățare, se formează interesul și curiozitatea, se cultivă creativitatea, se pun bazele inteligenței. Succesul școlar reprezintă un indicator de apreciere a personalității elevului atât din partea adulților, cât și a semenilor și se reflectă în autoaprecierea, autoacceptarea și stima de sine a elevului de vârstă școlară mică, ceea ce contribuie la fortificarea voinței, rezilienței și a orientării de principiu a acestuia. La această etapă de școlaritate, copiii se confruntă cu noi reguli și exigențe morale, cu însușirea unor cunoștințe și abilități intelectuale superioare. În acest context, activitatea cadrului didactic, pe toate filierele, inclusiv și a CE, dirijează motivația, entuziasmul și energia elevilor, canalizându-le spre obținerea performanțelor.

Pe parcursul traseului studiilor în învățământul primar, elevii își formează, consolidează și dezvoltă multiple abilități și capacități. Achizițiile pozitive sunt o bază necesară pe care se construiește dezvoltarea ulterioară a elevului ca subiect activ al învățării pe tot parcursul vieții. Sarcina principală a cadrelor didactice este de a crea condiții optime pentru dezvoltarea personalității copiilor, luând în considerare individualitatea fiecăruia.

Acest subcapitol include o trecere în revistă a tuturor aspectelor pe care le pot întâmpina pedagogii și părinții în procesul școlarizării copilului. Experiența proprie și cea avansată demonstrează că cea mai dificilă perioadă este legată de parcurgerea clasei I, adică de adaptarea școlară. Consilierea educațională, realizată de cadrele didactice de la clasă, necesită cunoașterea și conștientizarea tuturor aspectelor expuse anterior.

Bineînțeles că în domeniul *pedagogiei învățământului primar* și în managementul educațional al primului nivel școlar există un șir de aspecte foarte importante care necesită studiere, actualizare, fundamentare și valorificare sistematică și sistemică. Mai exact, una dintre formulările acestei constatări ar fi următoarea: succesul școlar al elevilor din clasele primare depinde, în mod direct, de calitatea acțiunilor instructiv-educative; de acțiunile centrate pe stimularea dezvoltării personale a inteligenței și creativității elevilor, inclusiv de CE și managementul educațional, abordate permanent ca resurse polivalente cu mari posibilități formative.

În această ordine de idei, vom analiza câteva elemente esențiale care fac parte din aspectele de bază ce asigură succesul școlar al elevilor de la nivelul învățământului primar. Reieșind din observațiile noastre și specificul învățământului primar, inclusiv, plecând de la definiția MCE, funcțiile și statutul CE în clasele primare, competențele cadrelor didactice implicate în consilierea elevilor și părinților acestora, abordate în *Tratatul de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*, de un grup de cercetători români: I. Peculea; I. Orban; M. Bocoș; I. Petrea [99, p. 482-493], am stabilit câteva blocuri mari de interes ce necesită o investigație profundă și detaliată care ar asigura determinarea reperelor teoretice și elaborarea reperelor praxiologice ale MCE a actorilor din învățământul primar.

În scopul delimitării și diferențierii acțiunilor experimentale care vor urma în continuare, am decis să evidențiem și să conturăm succint problematica actorilor educaționali, structurându-i în câteva blocuri de interes investigațional.

Astfel, *Blocul I* include elevii de vârstă școlară mică și dificultățile acestora (cu care ei se confruntă mai frecvent).

Blocul II include părinții elevilor din învățământul primar și dificultățile observate în educația familială a copiilor; particularitățile de învățare și consiliere a familiei.

Blocul III încorporează cadrele didactice și managerii școlari, implicați în educația și instruirea elevilor din clasele primare.

Consilierea familiei privind integrarea optimă a elevului în cadrul școlii

Blocul I elevii claselor primare, dificultățile acestora și specificul consilierii educaționale a copiilor au fost abordate în subcapitolele 1.2 și 2.3 din prezenta lucrare.

Blocul II de actori educaționali include părinții elevilor din clasele primare. Este blocul de interes investigațional nominalizat, ține direct de problemele pe care le întâmpină părinții elevilor. Printre acestea putem menționa: incompetența parentală, colaborarea insuficientă cu școala; așteptările exagerate privind potențialul intelectual și moral al copilului, inclusiv așteptările legate de obligațiunile și activitatea instituției de învățământ (unii părinți se eschivează complet de responsabilitatea și obligațiunile sale).

Cât privește *blocul III* de actori educaționali, cadrele didactice și managerii școlari, la fel, se confruntă cu un șir de probleme și dificultăți școlare și simt necesitatea de profesionalizare, mai cu seamă în ceea ce privește MCE.

Consilierea educațională a familiei și managementul procesului vizat necesită o definire foarte clară, mai cu seamă la debutul școlarității.

Sprijinul psihopedagogic al părinților contribuie la crearea unor condiții favorabile în familie necesare pentru dezvoltarea potențialului emoțional, intelectual și social al copilului,

ținând cont de vârsta și individualitatea acestuia; implică părinții în implementarea modelelor moderne în creșterea și dezvoltarea copiilor; previne distorsiunile dezvoltării și devianțele comportamentale ale copilului la vârstele de tranziție și în viitor [175].

Încurajarea familiei pentru a-și exercita cu succes funcția educativă se realizează în cadrul colaborării cu școala, atât prin consiliere, cât și prin educația acesteia. Intervenția în ambele forme este de tip socio-educational, care constă într-un complex de măsuri ce sprijină familia și intervine în mecanismele care eficientizează relațiile intrafamiliale, comunicarea și educarea copiilor [174]. Printre aceste forme de colaborare și activitate cu părinții elevilor, un loc deosebit de important îl ocupă consilierea educativă a familiei sau consilierea familială. **Consilierea familiei** se referă la un set de acțiuni preventive și directe de sprijinire a membrilor familiei pentru optimizarea creșterii, îngrijirii și educației urmașilor. **Consilierea parentală** se adresează părinților și presupune consolidarea competențelor și rolului acestora în acțiunile ce favorizează educația și păstrarea coeziunii familiei. Ea se deosebește de consilierea cuplului, care se referă la păstrarea relațiilor maritale și rezolvarea diferitelor situații de criză între parteneri. Ambele forme, **consilierea familiei și consilierea parentală** se adresează, în esență, familiilor cu copii. Preocupările cadrelor didactice în CE a familiei țin de sfera îndeplinirii funcției educative, concentrate în formarea deprinderilor morale și sănătoase de viață la copii; în formarea atitudinilor, capacităților și competențelor parentale. Experiența noastră, demonstrează elocvent că consilierea educațională a părinților este o forță impunătoare de intervenție asupra părinților. Consilierea educațională a părinților este constituită dintr-un set de acțiuni educative care le ajută acestora pe următoarele dimensiuni: *înțelegerea propriilor sale nevoi; cunoașterea particularităților de vârstă, de personalitate, asigurarea succesului școlar, acceptarea și satisfacerea nevoilor copiilor lor*. Consilierea educațională a părinților își concentrează atenția asupra întregului spectru de aspecte în domeniul cognitiv, moral-volitiv și decizional, preocupându-se de inițierea și menținerea colaborării eficiente cu elevii și familiile acestora. Spre deosebire de alte forme ale intervenției asupra adulților, consilierea educațională se adresează tuturor părinților, fără discriminări, acoperind marea majoritate a întrebărilor și dificultăților legate de educația familială a copiilor. Scopul consilierii educaționale este de a sprijini părinții, de a dezvolta priceperile, competențele parentale, încrederea în forțele proprii; de a îmbunătăți capacitățile părinților în asigurarea succesului școlar. Evident că consilierea familiei presupune acțiuni de informare, exersare și implicit de transmitere a unor cunoștințe și strategii importante pentru asigurarea succesului în comunicarea intrafamilială și în rezolvarea situațiilor conflictuale.

În vederea asigurării unei integrări optime a elevului în școală, **consilierea educațională se axează pe unitatea triadică: familie-copil-școală**, astfel școlii revenindu-i sarcina de prestare a serviciilor de informare, documentare, asistență și consiliere psihopedagogică și instruire a părinților. În acest sens, considerăm oportun să menționăm că crearea și asigurarea funcționării rețelei de suport continuu, supervizare și coaching pentru prestatorii de programe și specialiștii implicați în consiliere și informarea părinților, reprezintă ansamblul de acțiuni prevăzute în *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*, elaborată de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova [134, p. 15].

Așadar, este important să conștientizăm că în relația cu școala, părintele parcurge șapte pași, după cum consideră *M. Dragomir* [53, p. 47].

În primul rând, **părintele învață** – se informează asupra modului de conducere și organizare a procesului instructiv-educativ și este familiarizat cu specificul suportului pe care îl poate oferi copilului său. Apoi, **părintele ajută**, adică sprijină școala în realizarea unor proiecte și activități, axate pe educația copil-elev și, desigur, se implică în acțiuni colective de colaborare cu alți părinți. Pasul ulterior se rezumă la faptul că **părintele devine un suport** al formării și promovării imaginii pozitive despre școală, înțelege și promovează importanța școlii, apoi **părintele devine o sursă de informație** complementară, ce furnizează învățătorului informații despre comportamentul copilului în familie, despre problemele afective și de sănătate ale acestuia (pasul al patrulea). Al cincilea pas, **părintele devine o sursă educațională** care contribuie la educația propriului copil, îl ajută și îl sprijină în activitatea zilnică. Pașii finali, șase și șapte, se consideră ca cei mai importanți, deoarece **părinții și cadrul didactic, oferă context și condiții favorabile pentru dezvoltarea personalității copilului**.

La fel, părintele este inițiator al schimbărilor din școală, acesta are dreptul și chiar obligația să solicite adaptarea școlii la cerințele actuale ale societății, el poate să propună unele schimbări care ar contribui la asigurarea succesului școlar și a dezvoltării armonioase, integrale a copilului.

Studierea și analiza surselor bibliografice consacrate [1; 3; 26; 42; 61; 82; 99 etc.] a contribuit la fundamentarea și elaborarea unui instrument important pentru eficientizarea CE a elevilor din clasele primare și a părinților acestora, numit **Schița asigurării managementului CE** (Tabelul 2.5).

După cum putem observa, acest instrument poate fi folosit pentru consilierea eficientă a părinților, ceea ce orientează pedagogul în asigurarea unor condiții: să se respecte anumite etape acționale/niveluri ierarhice; să fie valorificate strategii din variate tipuri de management (managementul eticii, managementul comunicării etc.); să fie concretizate attributele și operațiile MCE.

Tabelul 2.5. Schița asigurării managementului CE

(Autor: L. Stegărescu)

Nr. d/o	Etapă: niveluri ierarhice	Atribute ale managementului consilierii educaționale ce determină traseul și structura unei ședințe de consiliere
1.	<p>Pregătirea mediului ambiant confortabil. Managementul eticii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea și respectarea regulilor relaționării în CE; - etica dialogului conversativ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ambianță: deschisă, prietenoasă, eliminarea surselor de zgomot sau alți stimuli perturbatori care pot distra atenția; • Poziția: alături și la același nivel cu părintele, la o distanță optimă care nu amenință poziția părintelui; • Se anunță regulile de comportare în timpul ședinței.
2.	<p>Managementul comunicării și relaționării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asigurarea comunicării empatică și asertive, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Formularea întrebărilor din timp (întrebări circulare, directe); • Ascultarea activă (atentă); • Comunicare empatică, dar nepărtinitoare; • Menținerea contactului vizual; • Actualizarea informațiilor anterioare și desemnarea pașilor care vor fi realizați în cadrul CE.
3.	<p>Managementul acțiunilor practice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adecvanța acțiunilor întreprinse de consilier; - monitorizarea și evaluarea acțiunilor realizate de elevi și părinți ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trecerea la întrebări ipotetice/axate pe reflecție (de exemplu: <i>Cum credeți dacă copilul ar fi avut un regim de viață stabil, ar fi obosit așa repede?</i>); • Desfășurarea exercițiilor structurate (elaborarea agendelor/suporturi de acțiuni pentru timpul liber; a regimului zilei etc.); • Antrenarea părinților în simularea conversațiilor, discuțiilor, explicațiilor etc. cu copiii; • Analiza și interpretarea acțiunilor realizate și confruntarea acestora cu scopul și obiectivele educației familiale; • Sinteza.
4.	<p>Managementul evaluării și autocontrolului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza finalităților obținute; - evaluarea noilor comportamente ale elevilor și părinților ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Corelarea finalităților obținute în ședință cu scopul și obiectivele proiectate; • Actualizarea și consolidarea acțiunilor și abilităților învățate; • Reproducerea strategiilor asimilate; • Determinarea schimbărilor obținute și proiectarea celor de viitor.

În acest context, considerăm important să menționăm că managementul consilierii cadrelor didactice, formarea abilităților și competențelor acestora care pot fi formate prin: *autoinstruire sistematică*; cursuri de formare continuă în cadrul instituțiilor superioare de învățământ și, desigur, și prin intermediul proiectării și desfășurării programelor speciale în cadrul întrunirilor și activităților metodice sectoriale, a activităților desfășurate de departamentul municipal și a celor organizate în fiecare instituție de învățământ (de către psihologul școlar și manageri/directori adjuncți etc.) – reprezintă ansamblul de forme utile și eficiente de sporire a calității consilierii educaționale a elevilor. Bineînțeles că programele nominalizate se axează mai mult pe implementarea și valorificarea eficientă a ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală*. Pe noi, însă, în cadrul cercetării, ne interesează **MCE** la nivelul învățământului primar, pe care l-am definit *ca dimensiune teoretico-aplicativă integrată, cu caracter metodologic de acțiune, orientată asupra obținerii succesului în educația elevilor de vârstă școlară mică, care*

incorporează ansamblul de funcții, principii, condiții, strategii, forme și metode de conducere și realizare optimă a proiectării, organizării, desfășurării, coordonării, monitorizării și evaluării elementelor și resurselor activității consilierii educaționale.

Plecând de la definiția expusă și valorizând studiul și analiza epistemologică a specificului consilierii copiilor și elevilor, de la abordările teoretice privind ME în instituțiile de învățământ [34; 70; 99], orientările științifice și politicile educaționale care țin de implementarea ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* la nivelul învățământului primar [38], am elaborat *Mecanismul de eficientizare a managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar: abordare sistemică* (Figura 2.3).

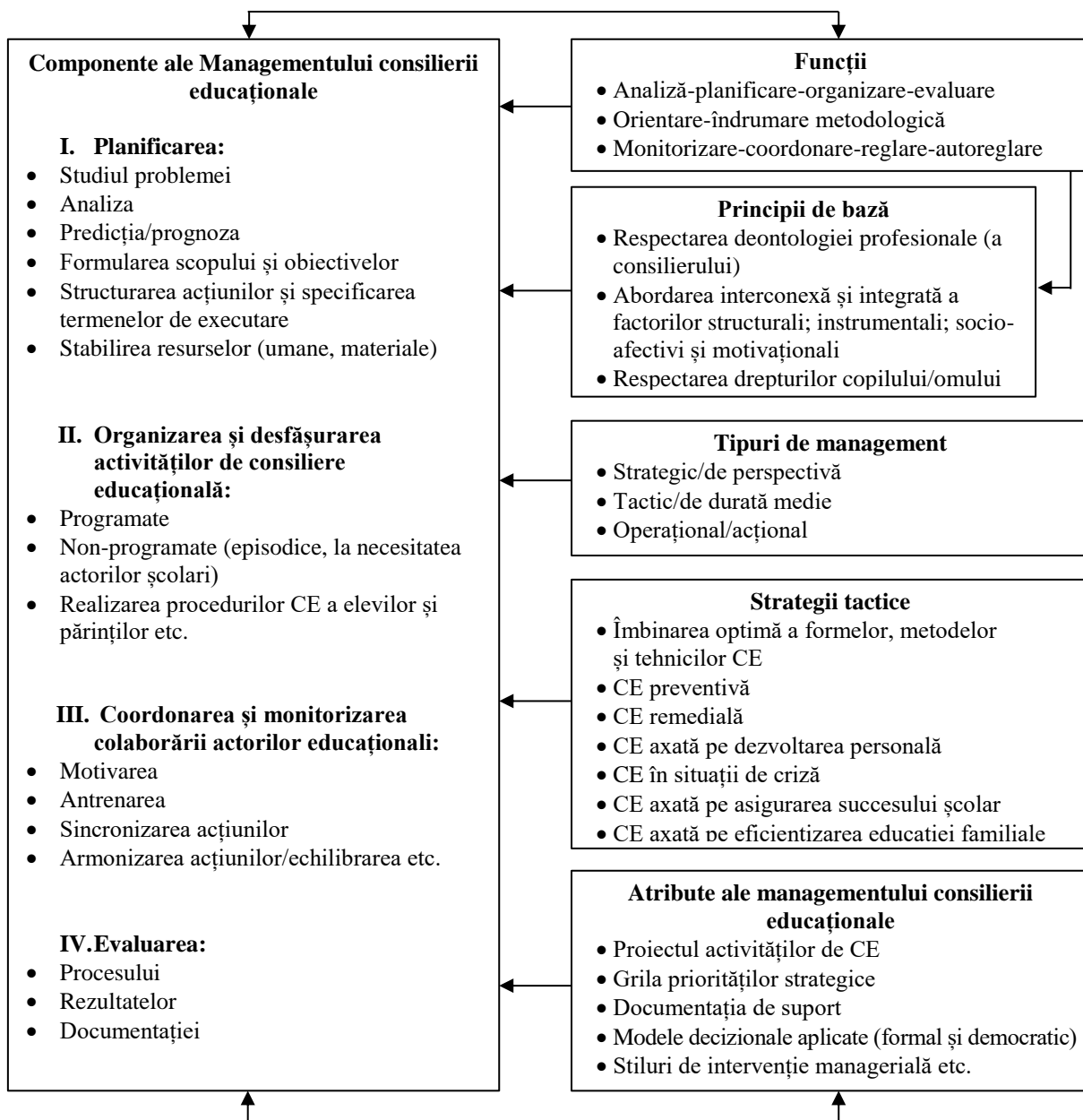

Figura 2.3. Mecanismul de eficientizare a MCE la nivelul învățământului primar: abordare sistemică

(Autor: L. Stegărescu)

După cum se poate observa din Figura 2.3, cele 4 componente ale MCE corelează cu elementele esențiale (funcțiile, principiile de bază, tipurile de management, strategiile tactice și atributele MCE), care reprezintă formațiuni structurale deschise ce pot fi completate și dezvoltate în funcție de cazul concret, contextul și actorul școlar consiliat (elev, părinte sau pedagog).

În esență, parcursul cercetării ne-a orientat spre decizia: demersul experimental va începe cu elaborarea instrumentelor speciale de cercetare: indicatorii de competență a cadrelor didactice în domeniul MCE; *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar*.

2.4. Concluzii la capitolul 2

Studiul, analiza și precizarea situației privind CE în documentele de politici statale și educaționale (Codul Educației al Republicii Moldova; Curriculumul Național pentru învățământul primar; Ghidul pentru implementarea disciplinei *Dezvoltarea personală. Aria curriculară Consiliere și dezvoltare personală* etc.), ne-a orientat spre un șir de investigații preliminare, analize și constatări ale observațiilor științifice și a experienței avansate în domeniul CE și a managementului acestui proces, rezultatele cărora au confirmat necesitatea fundamentării teoretico-aplicative ale MCE a actorilor din învățământul primar. În acest context:

- Au fost interpretate și evidențiate competențele, rolurile și responsabilitățile-cheie ale cadrelor didactice din învățământul primar, concomitent, a fost precizat și structurat *Instrumentul metodologic de ghidare a CE Standard-Indicatori-Descriptori* pentru cadrele didactice din învățământul primar. A a fost stabilit și elaborat *Parcursul curricular al consilierii și dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar*, definite ca constructe pedagogice determinante pentru elaborarea fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE la nivelul învățământului primar. Au fost delimitate și descrise patru etape esențiale ale CE a elevilor din clasele primare (etapa inițială; etapa fundamentală; etapa finală și cea intermediară), fiind stabilite finalitățile acestora și caracterizate strategiile de schimbare a cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor elevilor consiliați.
- Acțiunile de ordonare și defnire a competențelor cadrului didactic în interconexiune cu cele ale consilierului școlar, principiile consilierii educaționale (etice, pedagogice, psihologice); calitățile și sarcinile CE; concretizarea factorilor succesului școlar, a calităților de personalitate ale consilierului; specificarea greșelilor tipice în activitatea acestuia au condus la fundamentarea științifică și elaborarea următoarelor instrumente/constructe pedagogice:

- *Suport tehnologic al CE pentru cadrele didactice;*
- *Condițiile psihopedagogice de eficientizare a MCE a elevilor din învățământul primar și a părinților acestora;*
- *Schița asigurării managementului CE;*
- *Mecanismul de eficientizare a MCE la nivelul învățământului primar: abordare sistemică.*

Cercetarea preliminară realizată pe eșantioane reprezentative de părinți (330 s.) și cadre didactice (262 s.) a permis să stabilim schimbări pozitive evolutive în comportamentul elevilor după implementarea disciplinei *Dezvoltarea personală*, totodată, a asigurat depistarea lacunelor în CE a elevilor, care au indicat asupra aspectelor ineficiente și asupra incertitudinii teoretice și praxiologice privind valorificarea MCE.

Prin implicare analitică, conceptualizare, sinteză și generalizare a investigațiilor preliminare au fost stabilite și caracterizate problemele/dificultățile și sarcinile consilierului școlar în corelare cu particularitățile de vârstă ale elevilor din clasele primare, ceea ce a permis elaborarea și fundamentarea *Matricei reperelor teoretico-aplicative ale managementului consilierii educaționale*, care cuprinde patru rubrici de bază: modulele disciplinei *Dezvoltarea personală*; atitudinile valorice; principiile MCE și strategiile aplicate în ME.

Instrumentele nominalizate reprezintă constructele teoretico-aplicative care evidențiază interconexiunea, structura și posibilitățile funcționării componentelor MCE prin valorificarea funcțiilor, principiilor de bază, tipurilor de management, strategiilor tactice și atributelor acestuia.

3. COORDONATA PRAXIOLOGICĂ A MANAGEMENTULUI CONSILIERII EDUCAȚIONALE LA NIVELUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR

3.1. Designul cercetării: managementul consilierii educaționale a actorilor din învățământul primar

Studiul, analiza și determinarea fundamentelor teoretice ne-a condus spre conturarea demersului praxiologic, mai exact, a asigurat proiectarea și realizarea cercetării experimentale. Aceasta are la bază experimentul pedagogic, care a fost desfășurat în *scopul* investigării funcționalității fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE în învățământul primar. În esență, s-a preconizat elaborarea și validarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* (care conține fundamentele teoretico-aplicative) și *Programului instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar*. Întregul demers experimental a derulat în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării. Inițial, expunem și argumentăm metodele care au fost aplicate.

Este incontestabilă explorarea *experimentului pedagogic*, care ne-a permis să stabilim relațiile de tip cauzal între fenomenele investigate; să obținem rezultatele etapei de constatare; să organizăm și să desfășurăm etapa de formare a actorilor implicați în cercetare; să verificăm, în final, rezultatele obținute. Elementul cel mai important al metodei experimentale constă în valorificarea corectă a variabilelor cercetării, cea *independentă*, care include procedurile exacte de formare a subiecților și cea *dependentă*, care este sensibilă la variațiile primei [96, p. 189].

În acest sens, vom avea grijă ca variabila dependentă să îndeplinească un șir de condiții clare, definite exhaustiv și să fie ușor de măsurat. Aici, noi am ținut în vizor variabilele externe, care pot influența variabila dependentă/subiecții. Păstrând constante condițiile externe, am realizat manipulări doar cu variabila independentă, cu instrumentarul pedagogic, care reprezintă fundamentele aplicative [Ibidem].

Experimentul pedagogic este unul multinivellar: s-a lucrat cu un eșantion experimental structurat (elevi de vârstă școlară mică, părinți și cadre didactice), conform strategiei investigative de tipul *înainte și după/before-and-After-Method* [137].

Totodată, ținem să mai includem datele unui mini experiment preliminar, realizat pe un eșantion de 182 s./cadre didactice din învățământul primar, IPÎLT „Orizont”, municipiul Chișinău.

Experiența acumulată în cadrul cercetărilor din domeniul științelor educației [145; 154; 155; 156; 157 etc.] ne-a orientat spre valorificarea unui eșantion/lot experimental alcătuit din trei grupuri constante de subiecți, actori importanți ai învățământului primar (Anexa 4). Așadar, eșantionul a fost compus din trei grupuri experimentale: *135 de elevi de vârstă școlară mică*,

clasele a III-a și a IV-a, părinții acestora – 135 de familii și 12 cadre didactice/învățătorii claselor primare, 13 profesori-specialiști care predau lecțiile de limba străină, educație muzicală, educație fizică etc. și *14 educatori la grupele cu program prelungit*, în total *39 de subiecți-pedagogi*. Experimentul pedagogic s-a desfășurat în IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, municipiul Chișinău.

O altă metodă importantă folosită a fost *observația științifică*, care ne-a oferit următoarele avantaje: am avut posibilitate să urmărim real conduita actorilor/subiecților investigați; să surprindem anumite momente și detalii, acțiuni, mai cu seamă, în cazul elevilor. Desigur, am planificat riguros activitățile și am înregistrat datele și rezultatele observate. Propunem un exemplu/model reflectat, în *Fișa de observație a conduitei elevilor în timpul școlar* (Anexa 5).

O altă metodă aplicată cu succes de noi a fost *Studiul de caz*. Pe acesta l-am folosit în baza și prin intermediul observațiilor realizate. Am studiat comportamentul indecent al unor elevi. Pe parcursul anului în care a fost desfășurat experimentul pedagogic, s-a realizat deseori studiul de caz (practic s-a lucrat cu 4-5 cazuri în fiecare dintre cele 6 clase). Fără îndoială, că studiile de caz au avut *caracter instrumental*, deoarece s-au referit la situații tipice de neascultare repetată; manifestarea încăpățănării; folosirii unor expresii urâte, necenzurate; comunicare nerespectuoasă a băieților cu fetițele; încălcarea disciplinei la lecții și recreații; folosirea unor etichetări/porecle; demonstrarea unor gesturi și a unei mimici neadecvate (a arăta limba, *cornițe*; *a strâmba* colegul sau colega; a imita urât unele dificultăți de limbaj, mișcare etc.), spre regret, au fost depistate și cazuri de bullying. Detaliile și acțiunile realizate au fost înregistrate într-un protocol special.

Protocolul studiului de caz (Anexa 6) reprezintă un instrument de cercetare formularul căruia trebuie să fie elaborat în prealabil/înainte de începutul anului de studii. Acesta trebuie să includă:

I – *Proiectul de cercetare/studiere a cazului* [73, p. 50-51]:

- problema ce necesită cercetare,
- scopul cercetării,
- ipoteza sau întrebările;

II – *Metode/modalități de colectare a datelor*:

- observația,
- conversația,
- interviul; analiza/studiul documentelor,
- notițe de reper,

- elaborarea unui model predictiv,
- elaborarea unei structuri-cadru de organizare și prezentare a datelor acumulate;

III – *Întocmirea raportului final:*

- investigarea detaliată a datelor,
- compararea datelor,
- realizarea sintezelor,
- analiza datelor de 2-3 membri ai Comisiei de Management educațional,
- elaborarea recomandărilor practice.

Experiența acumulată în activitatea de cercetare a demonstrat că metoda studiului de caz ajută cadrele didactice, părinților, dar și elevilor la conștientizarea mai profundă a situației, la găsirea soluțiilor și strategiilor eficiente de rezolvare a problemelor apărute.

Următorul instrument folosit de noi a fost *Chestionarul-aplicație privind explorarea managementului consilierii educaționale a actorilor din învățământul primar* (Anexa 7, partea I-a). Acesta a fost prevăzut pentru învățătorii claselor primare, pedagogii-specialiști, care predau celelalte discipline și pentru părinți.

La fel, am aplicat un *Chestionar de opinii pentru elevii claselor a III-a și a IV-a* care conținea câteva întrebări foarte simple și clar formulate privind comportarea și schimbările observate de elevi după CE în cadrul școlar și cel familial (Anexa 7, partea a II-a).

Bineînțeles investigația a fost susținută și prin aplicarea *metodei implicării Experților*, mai exact, participarea activă a persoanelor incluse în *Lista experților implicați în cadrul cercetării și a experimentului pedagogic* (Anexa 8). În primul rând, experții au luat parte la examinarea, analiza și aprobarea instrumentelor cercetării (chestionare, fișe, model etc.), inclusiv, au participat la discuțiile pe marginea desfășurării aplicațiilor investigative în cadrul etapelor experimentale preliminare, de constatare, de formare și de verificare. Unii experți au fost membri ai *Comisiei de Îndrumare*. Momentul-cheie, remarcat de toți experții, cu privire la implementarea ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* (aceasta fiind, relativ, recent introdusă în practica instituțiilor de învățământ din țară) reprezintă un aspect important al politicilor educaționale. S-a constatat că anumite întrebări, dileme și dificultăți, cu care se confruntă cadrele didactice din învățământul primar, există atât în sfera educativă, în activitatea cu părinții, în asigurarea succesului școlar etc., cât și în ceea ce privește dezvoltarea personală a elevilor, inclusiv, în managementul CE, pregătirea cadrelor didactice și lipsa unor fundamente științifico-practice de valorizare eficientă a consilierii elevilor și părinților.

Așadar, subcapitolul dat cuprinde instrumentele de bază ale cercetării, elucidează investigația preliminară, finală și descrierea etapei de constatare a experimentului pedagogic.

Studiul teoretic a demonstrat că vom avea nevoie de indicatori de competență pentru cadrele didactice în domeniul managementului consilierii educaționale, de un *model pedagogic* și un *program de formare a cadrelor didactice din învățământul primar (elaborate și explorate într-o abordare sistemică)*.

În această ordine de idei, plecăm de la tendința postmodernă actuală a managementului educațional, care constă în explorarea instituției școlare din perspectiva a două trăsături: *crearea organizațiilor care învață și crearea organizațiilor capabile să producă învățare* [99, p. 39]. Acceptăm și promovăm ideea, conform căreia instituția școlară trebuie să se manifeste și să se afirme atât ca organizație axată pe cunoaștere, cât și ca organizație axată pe reproducerea acesteia, capabilă, concomitent să învețe, să se perfecționeze, adaptându-se cu succes și permanent la schimbările și noile cerințe pedagogice și socio-culturale. Esența acestei idei nu numai că susține principiul educației permanente, ci scoate în evidență importanța culturii organizaționale a unității de învățământ, care depinde de profesionalizarea cadrelor didactice, sporirea culturii acestora, inclusiv, de eficientizarea capacităților și competențelor manageriale. Totodată, managementul educațional presupune investigații, chestionări, analize și predicții, care ar asigura calitatea procesului educațional. Astfel, cercetarea opiniei cadrelor didactice din învățământul primar, care va urma în continuare, a fost ultimul demers al experimentului preliminar, în baza căruia am elaborat obiectivele experimentului pedagogic.

În urma conversațiilor și a chestionarului realizate, am stabilit următoarea situație:

- practic, întregul eșantion a confirmat că nu există literatură specială cu un conținut clar și accesibil privind MCE (95%), cu excepția unor aspecte elucidate în ghidul elaborat de L. Saranciuc-Gordea;
- aproximativ, jumătate din eșantionul investigat (49%) cunoaște modesta contribuție a cercetătorilor români, reflectată în lucrarea *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*, coordonată de R. Răduț-Taciu; M. Dacia-Bocoș; O. Chiș, în care este un capitol (pag. 482-498) dedicat Managementului consilierii educaționale;
- o mare parte din eșantion (89,5%) consideră că ar avea nevoie de cunoașterea unor principii, strategii, mecanisme, forme și metode ce țin de managementul consilierii educaționale. Acestea le-ar spori calitatea acțiunilor specifice CE și ar contribui la eficientizarea consilierii elevilor și părinților, inclusiv, le-ar ajuta în desfășurarea eficientă a lecțiilor la disciplina *Dezvoltarea personală*. În această privință am observat un moment important, după părerea noastră, pedagogii au evidențiat ideea pregătirii în domeniul MCE a tuturor cadrelor didactice care predau la clasele primare (este vorba despre

învățătorii la clasă și specialiștii care predau limba străină, educație muzicală, educație fizică etc.).

Observațiile noastre și propria experiență pedagogică de circa 30 de ani ne-au confirmat corectitudinea și convenabilitatea solicitării expuse.

Studiind profund problema, inclusiv și din perspectiva explorării competențelor care ar avea la bază fundamentele teoretice și practice ale managementului consilierii educaționale ale elevilor din învățământul primar, am ajuns la concluzia că învățătorii claselor primare simt lipsa cunoștințelor din domeniul epistemologiei și praxiologiei educației care țin de MCE.

Investigația și incursiunea teoretică (capitolul 1 și 2) ne-a orientat spre delimitarea și precizarea valorilor, conținutului și structurii managementului consilierii educaționale în învățământul primar. Indiscutabil, ne-am condus de exigențele, sarcinile, competențele specifice, unitățile de conținut și statutul disciplinei *Dezvoltarea personală* (implementată în clasele primare din anul de studii 2018-2019), ținând în centrul atenției și plecând de la perspectivele, condițiile și dimensiunile schimbării organizaționale [Ibidem, p. 93-94].

Astfel, managementul consilierii educaționale, poziționat într-un mod holistic/sistemic, conține anumite valori, un ansamblu de dimensiuni, care vor necesita atât o abordare integrată, cât și una separată (aceasta va depinde de contextul și scopul concret al CE).

Funcția centrală a dimensiunilor vizează *direcția acțiunilor consilierului* și denotă criteriul de apreciere a lor, iar valorile MCE reflectă esența și calitatea explorării cât mai eficiente a dimensiunilor acestuia.

La identificarea și stabilirea valorilor și dimensiunilor MCE în învățământul primar, ne-au servit: cadrul conceptual, conținutul modulelor, sugestiile metodologice ale ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală* [38; 102], elementele constitutive ale paradigmei clasice și a celei moderne a ME [99, p. 16-18], concepția abordării sistemice a ME [Ibidem, p. 21] și *Modelul de analiză a funcționalității valorilor socioumane* [39, p. 143].

Așadar, ***managementul CE include următoarele dimensiuni:***

- ***Dimensiunea umană*** a MCE desemnează formarea personalității umane integrale a elevilor; *valori de bază:* umanism, cumsecădenie, onestitate.
- ***Dimensiunea socio-culturală*** a MCE înseamnă, de fapt, producerea culturii sociale, elevii fiind formați și înzestrați cu competențe, care le vor asigura integrarea optimală în mediul social, economic și cultural [38]; *valori de bază:* cultură, societate, bunăstare morală, bunăstare economică, antreprenariat.
- ***Dimensiunea morală*** a MCE penetrează toate acțiunile cadrului didactic în funcțiile sale de învățător, diriginte și consilier, fiind axată pe promovarea

modelului moral propriu și pe formarea profilului moral al elevului; *valori de bază*: morală, bine, binele moral, corectitudine, politețe, generozitate etc.

- ***Dimensiunea orientativ-axiologică*** a MCE deține orientarea acțiunilor și scopul explorării tuturor valorilor socio-culturale în educația elevilor de vârstă școlară mică; *valori de bază*: educație, cunoaștere, învățare, adevăr, bine, frumos.
- ***Dimensiunea prospectivă*** direcționează CE spre proiectarea carierei de viitor din perspectiva valorificării potențialului individual al elevilor; *valori de bază*: inteligență, proiecte de viață, învățare pe tot parcursul vieții.
- ***Dimensiunea psihopedagogică***, centrată pe valorificarea interdisciplinară a coordonatelor psihologică și pedagogică într-o conexiune armonioasă, presupune cunoașterea și axarea pe respectarea particularităților de personalitate și de vârstă ale elevilor în îmbinare cu valorificarea strategiilor educaționale potrivite; *valori de bază*: echilibru moral/psihopedagogic, armonie interioară, cunoașterea de sine, acceptarea de sine, comunicarea și relaționarea empatică.
- ***Dimensiunea dezvoltativ-formativă*** a MCE susține și asigură consolidarea acțiunilor consilierului în ceea ce privește dezvoltarea cunoașterii, proceselor psihice cognitive, a sferei de formare a abilităților și competențelor, a deprinderilor pozitive/sănătoase; *valori de bază*: cogniție, metacogniție, autoeducație, auto-actualizare, autocontrol.
- ***Dimensiunea corecțională*** este centrată pe corectarea unor comportamente, cogniții și atitudini; *valori de bază*: comportament dezirabil/decent, atitudine conștientă, responsabilitate.
- ***Dimensiunea motivațională*** a MCE este axată pe dezvoltarea și formarea sferei emoțional-volitive; a intereselor și aspirațiilor elevilor, inclusiv pe formarea interesului, responsabilității pentru învățatură și dobândirea succesului școlar; *valori de bază*: voință dezvoltată, emoții și sentimente pozitive, succes școlar, performanțe școlare.
- ***Dimensiunea creativă*** orientează CE spre cultivarea calităților ce ar asigura elevilor manifestarea spiritului inventiv, de inițiativă, de creare a frumosului, a pozitivului și moralului în jurul său; *valori de bază*: creativitate, creație, muncă, invenție (Anexa 9).

Definirea dimensiunilor și valorilor MCE ne-a facilitat elaborarea indicatorilor acestuia și a descriptorilor competențelor respective (Tabelul 3.1).

Tabelul 3.1. Indicatorii și descriptorii competențelor MCE

(Autor: L. Stegărescu)

I. Indicatorii competențelor managementului consilierii educaționale	II. Descriptorii competențelor managementului consilierii educaționale
1	2
La nivel de cunoaștere	
<p>Cadrul didactic manifestă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cunoaștere, logică și coerență în abordarea principiilor și condițiilor MCE; 	<p>1.1. Identifică particularitățile MCE în funcție de vârsta elevilor din învățământul primar.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • cunoaștere și îmbinare optimală a principiilor și strategiilor managementului eticii; comunicării; învățării; clasei de elevi; parteneriatelor educaționale etc. 	<p>1.2. Caracterizează tipurile de management educațional care sunt valorificate în CE;</p> <p>1.3. Delimitază și descrie dimensiunile și valorile MCE.</p>
La nivel de aplicare	
<ul style="list-style-type: none"> • abilități/priceperi de gestionare, prevenire și soluționare a dificultăților de învățare ale elevilor; • abilități/priceperi de gestionare a situațiilor de criză; • abilități/priceperi de gestionare și orientare a elevilor în direcția dezvoltării personale. 	<p>2.1. Elaborează proiecte/programe de consiliere educațională axate pe dezvoltarea personală a elevilor din punct de vedere psihopedagogic și social;</p> <p>2.2. Elaborează proiecte/programe de consiliere educațională axate pe stimularea succesului școlar;</p> <p>2.3. Elaborează și aplică strategii eficiente de gestionare a situațiilor de criză;</p> <p>2.4. Elaborează și gestionează: proiecte/programe de consiliere educațională a părinților (aspectele generale ale elevilor din clasele primare).</p>
La nivel de integrare	
<ul style="list-style-type: none"> • capacități de observare, analiză, proiectare, diagnosticare, realizare a pronosticurilor educaționale; • capacități de desfășurare/realizare a ședințelor și acțiunilor de consiliere a elevilor și părinților acestora; • capacități de evaluare și stabilire, apreciere a nivelului și calității acțiunilor CE. 	<p>3.1. Organizează-desfășoară diverse forme/modalități de analiză și explorare a specificului MCE;</p> <p>3.2. Elaborează un proiect instituțional axat pe eficientizarea MCE; proiecte de autoperfecționare în domeniul MCE a actorilor din învățământul primar;</p> <p>3.3. Întocmește proiecte de autoperfecționare în domeniul MCE a elevilor și părinților acestora.</p>

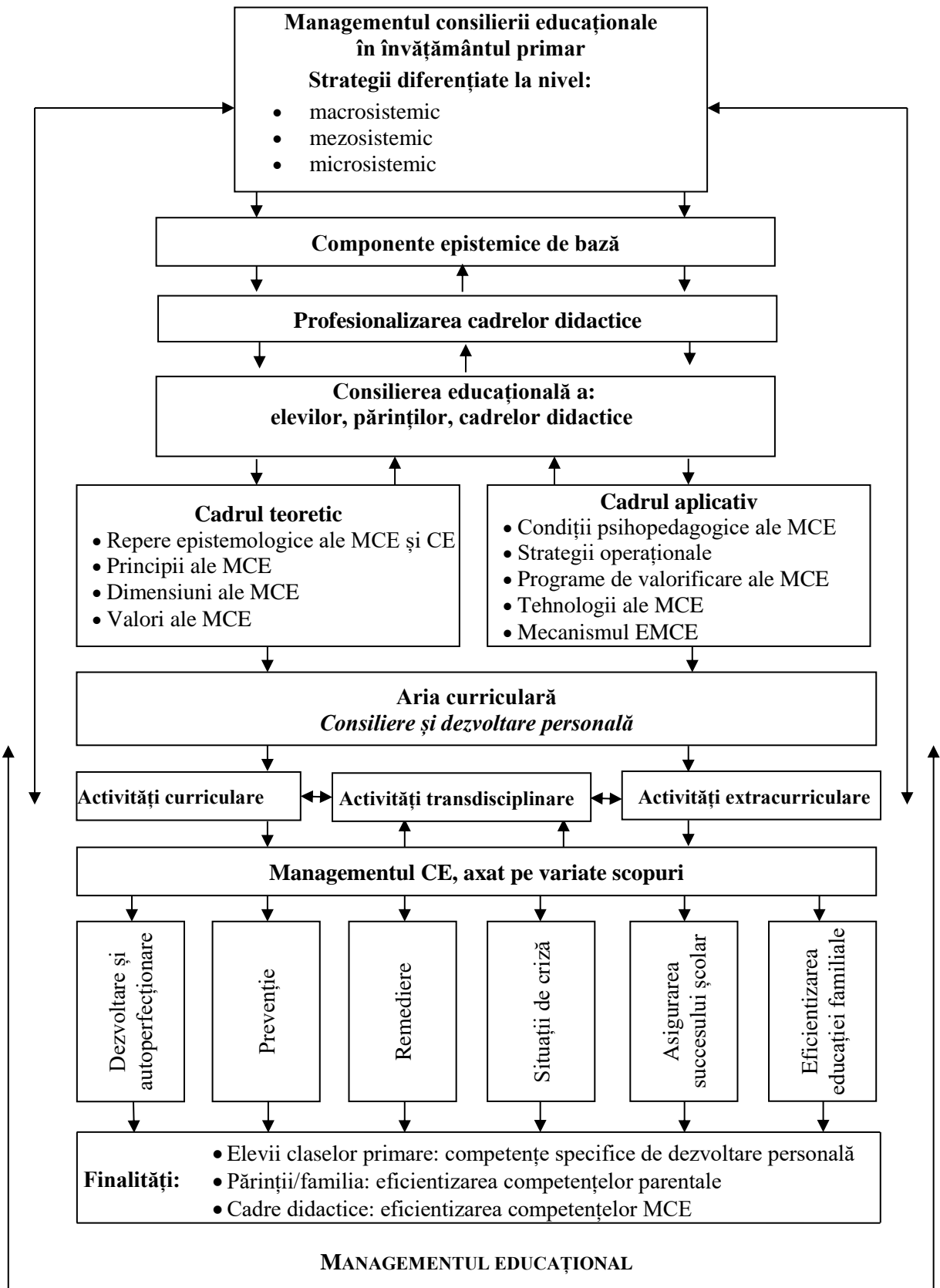
Aceasta, de fapt, este proba de bază pe care am folosit-o în experimentul pedagogic la constatare și la etapa de verificare, totodată, indicatorii și descriptorii MCE ne-au servit ca puncte de reper în elaborarea programului formativ.

Următorul instrument important, elaborat, *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* l-am definit ca construct pedagogic magistral, care va asigura eficientizarea procesului de consiliere a elevilor și a părinților acestora. Componentele de bază ale acestuia sunt descrise în capitolul 2.

Întrucât problema MCE este una complexă, multiaspectuală și multidimensională, abordarea noastră are caracter sistemic/holistic, strategic și prospectiv, ceea ce reprezintă aspectul-cheie important și vizibil al cercetării [129].

Studiul, analiza, conceptualizarea și determinarea fundamentelor teoretice (reflectate în capitolul 1 și, parțial, în capitolul 2 au asigurat elaborarea și validarea instrumentelor acțional-metodologice, după cum urmează: *precizarea specificului CE a elevilor de vârstă școlară mică; delimitarea și descrierea principiilor și condițiilor psihopedagogice a eficientizării MCE; elaborarea mecanismului de eficientizare a MCE, precizarea strategiilor și gestionarea structurii etapelor ședințelor CE; definirea dimensiunilor și valorilor structurale ale MCE; a indicatorilor și descriptorilor competențelor respective*. De fapt, anterior, s-a lucrat asupra definitivării componentelor modelului preconizat, implicand experții (Anexa 8) în examinarea și discutarea acestora.

Așadar, Modelul nominalizat anterior conține: ansamblul componentelor epistemice, *cadrul teoretic* și *cadrul aplicativ* (care sunt definite și descrise în primele două capitole). După cum se poate observa din organigrama *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* (Figura 3.2), managementul educațional, reprezintă componenta esențială situată la baza constructului ce încorporează managementul consilierii educaționale prin intermediul strategiilor diferențiate la *nivel macrosistemic* (ministerul de resort), *mezosistemic* (instituțiile ce conduc învățământul la nivel municipal sau raional) și *microsistemic* (unitățile de învățământ). Apoi urmează *componentele epistemice* de bază (profesionalizarea cadrelor didactice și consilierea educațională a elevilor, părinților și cadrelor didactice), care se vor produce în conformitate cu elementele cadrului teoretic și ale celui aplicativ. Evident că *aria curriculară Consiliere și dezvoltare personală* include activități curriculare, activități transdisciplinare și activități extracurriculare, ce se vor desfășura, în concordanță cu MCE, valorizat prin atingerea variatelor scopuri (dezvoltare și autoperfecționare, prevenție, remediere, situații de criză, asigurarea succesului școlar, eficientizarea educației familiale). Modelul culminează cu finalitățile preconizate pentru toți actorii educaționali din învățământul primar (elevi, părinți, cadre didactice).

**Figura 3.2. Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE
la nivelul învățământului primar (Autor: L. Stegărescu)**

După cum am remarcat, aspectul cel mai important al modelului elaborat rezidă în faptul inedit, preluat și adaptat din abordarea cercetătorilor români L. Peculea, I-Șt. Orban, M.-D. Bocoș, I. Petrea [99, p. 483], care au stabilit și menționat că MCE se realizează prin intermediul abordării sistemice și al strategiilor manageriale diferențiate pe trei niveluri: *macrosistemic*, al politicilor comunitare; *mezosistemic*, local, al organizațiilor sociale cu funcții educative și de sprijin (familia, școala, instituțiile de stat și particulare etc.); *microsistemic*, al coordonării programelor de consiliere individuală/de grup [Ibidem].

Întrucât cercetătorii enumerați mai sus, de fapt, sunt unicii care au unele investigații privind MCE în învățământul primar, noi am ținut cont de viziunile și constatările acestora, acceptându-le și dezvoltându-le în continuare. Aspectul dat este elucidat în construirea și denumirea modelului, precizând că acesta este unul pedagogic de tip amplu și integrat, care asigură o abordare sistemică a MCE.

În finalul subcapitolului respectiv, am plasat proiectarea și sinteza experimentului pedagogic (Tabelul 3.2).

Tabelul 3.2. Proiectarea și sinteza experimentului pedagogic (desing general)

(Autor: L. Stegărescu)

Etape	Obiective	Eșantion experimental	Termeni de realizare	Activități și metode aplicate	Rezultate scontate
1	2	3	4	5	6
Experimentul preliminar					
I Etapa inițială	*Analiza ariei curriculare <i>Consiliere și dezvoltare personală</i> . Curriculum Național. Învățământul primar (2018); *Elaborarea și explorarea chestionarelor; *Analiza rezultatelor experimentului preliminar.	262 s. (cadre didactice, sectorul Buiucani, municipiul Chișinău) 330 s. (părinții elevilor din învățământul primar IPÎLT „Orizont” 182 s. (cadre didactice/lice)	Anul de studii 2019-2020	Evidențierea oportunităților oferite de studierea disciplinei DP și CE în liceu. *chestionare-aplicație; *conversația; *observația științifică; *analiza și sinteza.	*Opinii și constatări; *Elaborarea instrumentului metodic <i>Parcursul curricular al CDP a elevilor din învățământul primar</i> ; *Diagnosticarea inițială a situației după implementarea disciplinei DP și activitatea de CE a elevilor și părinților acestora în liceu; *Prezentarea și interpretarea rezultatelor.

1	2	3	4	5	6
Experimentul pedagogic					
II Etapa de constatare	<p>*Pregătirea instrumentelor pedagogice (indicatori și descriptori ai competențelor MCE; Fișe de observație a conduitei elevilor; Dimensiunile MCE etc.);</p> <p>*Determinarea constatativă a nivelului de pregătire a cadrelor didactice din învățământul primar;</p> <p>*Examinarea componentelor structurale ale <i>Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar</i> în grupul de Experți;</p> <p>*Investigarea opiniilor privind CE a elevilor din clasele a III-a și a IV-a;</p> <p>*Investigarea opiniilor părinților elevilor din clasele a III-a și a IV-a/liceu.</p>	<p style="text-align: center;">39 s. (cadre didactice)</p> <p style="text-align: center;">135 s. (elevi din clasele a III-a și a IV-a)</p> <p style="text-align: center;">135 s. (părinții elevilor din clasele a III-a și a IV-a)</p>	Anul de studii 2021- 2022	<p>*Aplicarea probelor pentru cadrele didactice (competențe MCE) .</p> <p>*Aplicarea probelor și conversațiilor destinate elevilor.</p> <p>*Aplicarea probelor și conversațiilor destinate părinților.</p>	<p>*Obținerea rezultatelor etapei de constatare (pe cele 3 eșantioane);</p> <p>*Au fost elaborate toate componentele structurale ale modelului conceptualizat;</p> <p>*Am realizat ierarhizarea necesităților elevilor în CE;</p> <p>*Organizarea unei <i>Mese rotunde</i> cu pedagogii de la clasele primare pentru a discuta și configura pregătirea cadrelor didactice/formarea lor profesională</p>

1	2	3	4	5	6
	<p>*Pregătirea instrumentelor pedagogice (indicatori și descriptorii ai competențelor MCE; Fișe de observație a conduitei elevilor; Dimensiunile MCE etc.);</p> <p>*Determinarea constatativă a nivelului de pregătire a cadrelor didactice din învățământul primar;</p> <p>*Examinarea componentelor structurale a Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar în grupul de Experți;</p> <p>*Investigarea opiniilor privind CE a elevilor din clasele a III-a și a IV-a;</p> <p>*Investigarea opiniilor părinților elevilor din clasele a III-a și a IV-a/liceu.</p>	<p>39 s. (cadre didactice)</p> <p>135 s. (elevi din clasele a III-a și a IV-a)</p> <p>135 s. (părinții elevilor din clasele a III-a și a IV-a)</p>	<p>Anul de studii 2021-2022</p>	<p>*Aplicarea probelor pentru cadrele didactice (competențe MCE) .</p> <p>*Aplicarea probelor și conversațiilor destinate elevilor.</p> <p>*Aplicarea probelor și conversațiilor destinate părinților.</p>	<p>*Obținerea rezultatelor etapei de constatare (pe cele 3 eșantioane);</p> <p>*Au fost elaborate toate componentele structurale ale modelului conceptualizat;</p> <p>*Am realizat ierarhizarea necesităților elevilor în CE;</p> <p>*Organizarea unei <i>Mese rotunde</i> cu pedagogii de la clasele primare pentru a discuta și configura pregătirea cadrelor didactice/formarea lor profesională.</p>

1	2	3	4	5	6
<p>III Etapa de formare</p>	<p>*Implementarea <i>Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului i primar</i>;</p> <p>*Valorificarea Programului instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar „Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii educațional”/ FECMCE (Anexa 10)</p> <p>*Desfășurarea activităților practice de CE, realizate de cadrele didactice (în scopul exersării acestora) pe eșantioane de elevi și părinții acestora (câte 6 activități, desfășurate conform celor 6 scopuri reflectate în modelul pedagogic).</p>	<p>39 s. (cadre didactice)</p> <p>135 s. (elevi din clasele a III-a și a IV-a)</p> <p>135 s. (părinții elevilor din clasele a III-a și a IV-a)</p>	<p>Anul de studii 2021-2022</p>	<p>*Desfășurarea ședințelor cu pedagogii/consiliere de grup.</p> <p>*Prezentarea materialelor pregătite pentru formarea cadrelor didactice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - training-uri; - workshop-uri; - mese rotunde; - exerciții structurate; - analiza componentelor modelului pedagogic; - master class-uri la fiecare modul etc. 	<p>*Am obținut sporirea competențelor MCE la nivel de cunoaștere; nivel de aplicare și la nivel de integrare;</p> <p>*Am oferit <i>Portofolii la MCE</i> (tuturor cadrelor didactice care activează în învățământul primar);</p> <p>*Am implementat cu succes Programul FECMCE;</p> <p>*</p>

Experimentul de verificare					
1	2	3	4	5	6
IV Etapa de verificare	<p>*Constatarea nivelului de formare a competențelor MCE</p> <p>Desfășurarea (după 6 luni de la postexperiment):</p> <ul style="list-style-type: none"> -Probă de sinteză pentru cadrele didactice; - Probă de sinteză pentru elevi; - Probă de sinteză <i>Satisfacția părinților</i> (după formarea pedagogilor); -Conferința practică de încheiere a Programului FECMCE cu cadrele didactice; -Proba scrisă pentru cadrele didactice <i>Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar.</i> 	39 s. (cadre didactice)	Anul de studii 2022-2023	<p>*Activități de recapitulare și verificare a competențelor MCE;</p> <p>*Activități de verificare a opiniilor elevilor;</p> <p>* Activități de verificare a nivelului de satisfacție al părinților, după formarea pedagogilor.</p>	<p>*Suport metodologic de eficientizare a MCE;</p> <p>*Rezultatele finale reflectate în cifre, %, reprezentări grafice (histograme, diagrame, grafice).</p>

Așadar, traseul, conținutul și structura cercetării experimentale, realizată de noi, a fost concretizată în Tabelul 3.2 prin descrierea obiectivelor fiecărei etape investigative (experiment preliminar, etapa de constatare, etapa de formare, etapa de verificare) s-au evaluat competențele MCE, valorificate de către cadrele didactice în procesul consilierii educaționale a elevilor de vârstă școlară mică și a părinților acestora.

3.2. Rezultatele experimentului de constatare privind managementul consilierii educaționale în învățământul primar

Rezultatele obținute în cercetarea preliminară și discuțiile cu membrii *Comisiei de Îndrumare*, experții implicați în investigație, ne-au orientat spre valorificarea unui eșantion stratificat. După cum am menționat anterior, acesta este compus din 39 s./cadre didactice (12 învățători la clasă; 14 educatori la grupele cu program prelungit și 13 profesori-specialiști la clasele primare); 135 de elevi de vârstă școlară mică (clasele a III-a și a IV-a) și 135 de părinți ai acestora.

Este cert că am propus anumite probe tuturor participanților la experiment. În primul rând, ne-a interesat opinia cadrelor didactice, pe care am aflat-o în baza conversațiilor și discuțiilor cu aceștia, apoi a fost determinat nivelul competențelor MCE pe care le posedă pedagogii. În subcapitolul dat, descriem doar aspectele esențiale ale acestei investigații, deoarece analiza detaliată va urma în subcapitolul 3.3. unde vom efectua compararea și interpretarea datelor obținute la constatare cu cele de la postexperiment, adică după formare. Totodată, vom oferi ansamblul de reprezentări grafice.

Marea majoritate a cadrelor didactice (80%) consideră că CE, aria curriculară CDP și disciplina implementată în anul de studii 2018-2019 (*Dezvoltarea personală*), au fost absolut necesare elevilor, cu atât mai mult că pedagogii, mai cu seamă cei cu experiență, oricum realizau acțiuni și activități, centrate pe consilierea elevilor și părinților. Această inițiativă pozitivă a MEC al Republicii Moldova a fost una mult așteptată și acceptată de toți, inclusiv de părinți. Aria curriculară CDP a permis informarea, structurarea, precizarea și delimitarea conținuturilor, a obiectivelor și finalităților CE; a contribuit la conștientizarea importanței fenomenului dezvoltării personalității elevilor și desfășurarea cu succes a procesului de consiliere educațională.

Asupra importanței managementului CE, ca element necesar pentru eficientizarea consilierii elevilor și părinților acestora, s-au expus toate cadrele didactice, remarcând că simt necesitatea cunoașterii atât a fundamentelor/reperelor teoretice, cât și a celor practice/aplicative. În acest context, am organizat în liceu o *masă rotundă*, la care a fost discutată necesitatea unei pregătiri speciale a pedagogilor; au fost examinate instrumentele metodologice propuse pentru desfășurarea experimentului pedagogic (repere epistemologice; principii, condiții, strategii; model, indicatori etc.). La această ședință au participat pedagogii din învățământul primar și experții cercetării (Anexa 8).

Cadrele didactice au apreciat înalt implicarea educatorilor și specialiștilor, menționând că succesul școlar depinde de ei toți (100%). La fel, a fost remarcat faptul că este, totuși, o deosebire evidentă între *managementul educațional* și *managementul consilierii educaționale*,

chiar dacă acesta este abordat ca o ramură a primului (93,2%). Vizavi de această problemă, s-a decis să mai fie chestionați și elevii claselor a III-a și a IV-a. Paralel, au fost inițiate conversații nu doar cu elevii, dar și cu părinții acestora. În continuare, prezentăm opiniile elevilor.

Practic, toți elevii, 100%, au fost în stare să răspundă clar la întrebarea ce înseamnă consiliere educațională. La întrebarea dacă colegii de clasă au nevoie de consiliere, 95% de elevi au răspuns afirmativ. Adresările la psiholog și consilierea realizată de acesta au confirmat-o ca importantă 52,6% de elevi. Elevii au menționat că psihologul le-a ajutat în soluționarea unor neînțelegeri cu colegii (etichetări/porecle, glume urâte, comunicare neadecvată (*mă provoacă; își bate joc de mine*) etc.), iar învățătoarea de la clasă este persoana care le oferă explicații adăugătoare la îndeplinirea sarcinilor de lucru, la conținutul de învățare neînțeles 91,1%; anume învățătoarea de la clasă îi ajută să înțeleagă multe lucruri (să-și dezvolte memoria; voința; aptitudinile/capacitățile; cum să se comporte în societate, școală; cum să se înțeleagă cu colegii, părinții; le-a explicat ce este bullying-ul; în ce ordine să-și facă temele pentru acasă; cum să învețe mai bine; cum să prietenească etc.).

Am mai investigat opinia elevilor privind necesitățile lor. Prezentăm, ierarhizarea necesităților școlare a elevilor de vârstă școlară mică (9-10 ani, în viziunea lor), inclusiv propunerile, care au fost oferite pentru cadrele didactice:

- să-i asculte învățătoarea atent – 86%;
- să nu se enerveze (să nu strige) – 89,6%;
- să nu țină apărarea fetelor – 58,6%;
- să fie iubiți de învățătoare la fel – 43,7%;
- educatoarea să le ajute la realizarea temelor pentru acasă – 49,6%;
- să-i laude (aprecieze) mai frecvent – 67,4%;
- să le fie interesant la toate lecțiile – 58,5%.

Necesitățile elevilor cu privire la conduita părinților. În cadrul familiei, elevii au nevoie cel mai mult de: comunicare liniștită/calmă 88,8%; înțelegere și stimă 91,1%; să nu se certe părinții 84,4%; să nu fie numiți cu cuvinte urâte/etichetați 74,8%; să nu fie pedepsiți pe nedrept 72,6%.

Ca rezultat am observat următoarele: copiii înțeleg foarte bine ce se întâmplă cu ei și în jurul lor, dorind să fie auziți, stimați și apreciați. Niciun elev nu a scris că dorește bunuri materiale, ceea ce ne-a părut curios și foarte interesant (pentru actualitate).

Părinții au recunoscut faptul că au nevoie cu toții de consiliere și auto/educație, dar nu prea au timp pentru acestea. Cea mai mare parte din părinți – 72,6% consideră că nu cunosc

îndeajuns metode și strategii educative familiale; deseori fac abuz de amenințări, interdicții și pedepse (83%); nu întotdeauna își înțeleg copiii susțin 73% de părinți.

Totodată, un procent impunător de părinți – 91,1% au remarcat faptul că în cadrul ședințelor colective de consiliere își completează cunoștințele, conștientizează funcțiile parentale referitoare la crearea condițiilor favorabile de educație, urmarea unui mod sănătos de viață și află metode de aprobare și educație eficientă etc.

Paralel cu aspectele pozitive, părinții ar dori să fie abordate: *problematika profilaxiei deprinderilor negative și nocive*, ca: *excesul utilizării gadgeturilor, a calculatorului (73,3%)*; *fumatul (56,3%)*; *interesul pentru stupefiante (21%)*; *interesul pentru a fi acceptați și primiți în grupurile de preadolescenți care au o conduită caracterizată de fapte ce nu pot fi considerate dezirabile*, dar, totuși, sunt la limita bunului simț și al măsurii/exigențelor sociale (39,3)%.

Întregul eșantion de părinți propune ca psihologul școlar să desfășoare mai multe ședințe de consiliere, axate pe explicarea particularităților de vârstă și de personalitate (temperament, caracter, voință etc.). La fel, pe părinți i-ar interesa crizele de vârstă; conținutul și metodele educației familiale, cum să aplice corect pedepsele etc.

Cât privește asigurarea succesului școlar, ajutorul acordat de către părinți copiilor, mai cu seama în clasa întâi și în clasa a doua, îl solicită 86,6% de părinți.

O parte din părinți (34,8%) au menționat că puțin se lucrează pe aspectele tratării individuale, personalizate a copiilor și, totuși, puțină atenție se acordă consilierii de tip preventiv 38,5%. Practic, întregul eșantion a menționat că învățătorii sunt obligați să realizeze CE care ar asigura succesul școlar al elevilor.

Întrebările legate de MCE au fost discutate în cadrul *meselor rotunde*, al *conversațiilor* cu părinții. În acest sens, au fost necesare un șir de explicații de rigoare, iar, în final, s-a ajuns la concluzia, că formarea competențelor respective la cadrele didactice ar contribui la eficientizarea CE a elevilor și părinților acestora.

3.3. Demersul de formare a competențelor manageriale

în consilierea educațională a cadrelor didactice din învățământul primar

Demersul nominalizat în titlu va oglindi totalitatea acțiunilor și activităților etapei de formare a experimentului pedagogic, inclusiv rezultatele obținute, analiza, interpretarea lor, demonstrând impactul implementării *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar și a Programului instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar*, definit „*Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii educaționale*” (Anexa 10).

Aceste două instrumente pedagogice importante au fost implementate în cadrul etapei formative a experimentului pedagogic. Modelul a servit drept construct orientativ de implementare, iar programul, ca parte componentă a acestuia, a asigurat structurarea și ordonarea acțiunilor de formare-învățare a actorilor din învățământul primar. Astfel, cadrele didactice la clasă (12 învățătoare), 14 educatoare, 13 profesori-specialiști, care predau în clasele primare: educație fizică, educație muzicală, limba străină etc. – au fost pregătite special, frecventând activitățile destinate formării competențelor manageriale în CE a elevilor și părinților. Totodată, s-a lucrat adăugător cu 135 de elevi din clasele a III-a și a IV-a care au participat (în afara orelor de curs) la șase activități de consiliere, axate pe dezvoltarea personală. Părinții elevilor (135), la fel, au fost atrași în activitățile de consiliere, axate pe cele șase scopuri, reflectate în model (dezvoltare și autoperfecționare; prevenție; remediere; situații de criză; asigurarea succesului școlar și eficientizarea educației familiale).

Durata formării a fost de un an de studii (2021-2022). Pedagogii au participat la 8 activități, în procesul cărora aceștia au fost familiarizați cu toate elementele structurale ale cadrului teoretic și a celui aplicativ al MCE. Încă două activități au fost desfășurate în formă de *workshop* și *masă rotundă*, destinate recapitulării, consolidării informațiilor și exersării competențelor manageriale. Concomitent cu aceasta, pedagogii au primit ***Suporturi metodologice de eficientizare a MCE*** care au inclus: *notițe speciale* cu privire la MCE; *hărți conceptuale tematice*; *Principiile MCE*; *Dimensiunile și valorile MCE*; *Condițiile psihopedagogice de eficientizare a MCE*; *Mecanismul de eficientizare a MCE*; *Strategiile și Fișa tehnologiilor utilizate în MCE* etc. (Anexele 9; 11; 12 și 13 etc.).

Bineînțeles au fost realizate și ședințe de consiliere în focus-grupuri, deoarece învățătorii la clasă și educatorii de la grupele cu program prelungit au manifestat interes sporit, la ei au apărut mai multe întrebări specifice. Pedagogii de la celelalte discipline au fost preocupați de dezvoltarea aptitudinilor speciale a elevilor legate de muzică, arta plastică, sport, învățarea limbilor străine etc. Menționăm faptul ca unele aspecte ale MCE privind orientarea profesională a elevilor și consilierea părinților în acest domeniu, cadrele didactice respective le realizau mult mai eficient decât învățătorii la clasă, care mai mult țineau în vizer succesul școlar la general; formarea carierei școlare a elevilor, dezvoltarea lor personală privind sporirea însușitei la limba și literatura română, matematică, științe etc. Elementul central care le unea și consolida eforturile pedagogilor și părinților s-a dovedit a fi axarea acestora pe valorizarea: cunoașterii de sine a elevilor, cunoașterii colegilor; dezvoltarea stimei de sine; utilizarea resurselor personale în obținerea succesului școlar; adaptarea socială și de mediu; cunoașterea și urmarea modului sănătos și moral de viață; asigurarea securității sale; dezvoltarea aptitudinilor generale și speciale, a spiritului creativ, activ și antreprenorial.

Rezultatele obținute după formare le prezentăm în comparație cu cele de la etapa de constatare, pentru a face mai vizibile succesele cadrelor didactice. Astfel, oferim histogramele care redau competențele cadrelor didactice în MCE ***la nivel de cunoaștere*** (Figurile 3.3; 3.4; 3.5).

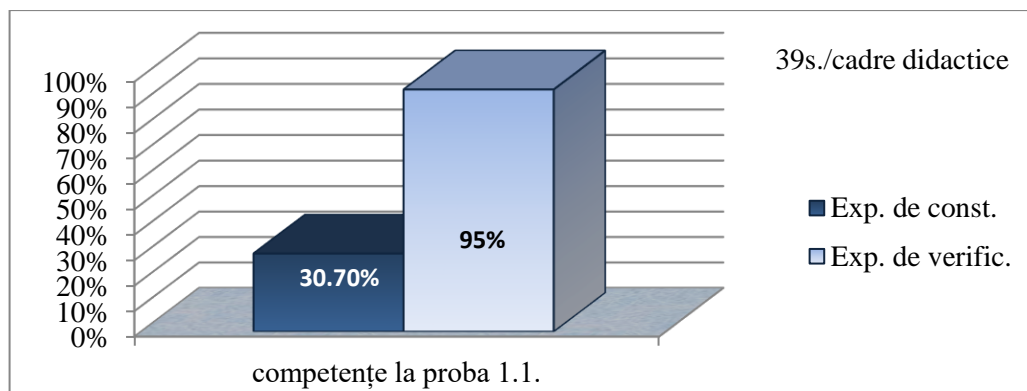

Figura 3.3. Competențe la nivel de cunoaștere privind identificarea particularităților MCE

Se poate observa că, inițial, pedagogii foarte vag și superficial identifică particularitățile MCE, în funcție de vârsta și personalitatea elevilor din clasele primare. Doar 30,7% de cadre didactice au reușit să identifice și să descrie particularitățile MCE a elevilor, făcând unele diferențieri la 7-8 ani, 9 ani și 10 ani.

Dirijarea activităților de CE, orientarea elevilor în dezvoltarea personală, obținerea succesului școlar, fortificarea sinelui, autoaprecierii; dezvoltarea creativității etc., respectând specificul vârstei elevilor și a dimensiunilor MCE a sporit cu circa 60% după formarea pedagogilor și constituia 95% (Figura 3.3).

De asemenea, considerăm pozitiv faptul că 95% de cadre didactice, după activitățile formative, au identificat: specificul comunicării, ghidării diferențiate a acțiunilor elevilor claselor I-IV; dirijării relațiilor elev - elev, elev - pedagog; au explicat selectarea și explorarea metodelor și strategiilor de obținere a succesului în memorarea, analiza, compararea, învățarea, reproducerea și generalizarea cunoștințelor din cadrul disciplinelor studiate.

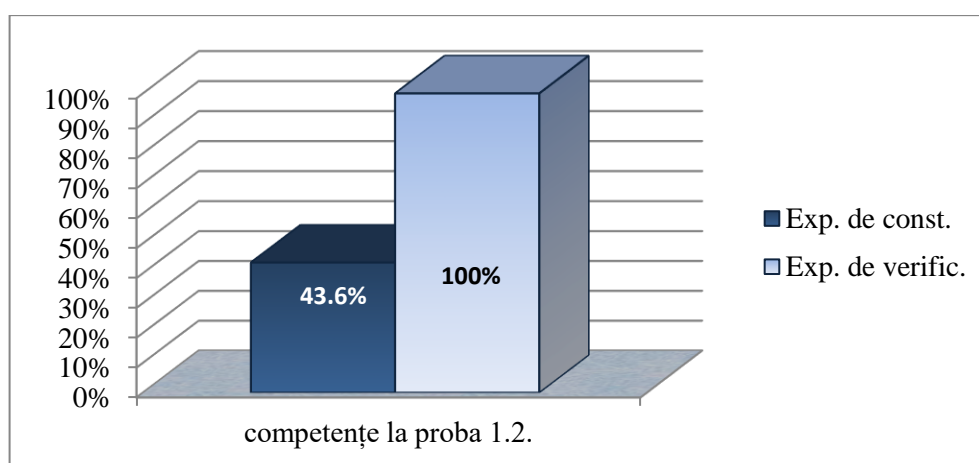

Figura 3.4. Competențe la nivel de cunoaștere privind caracterizarea tipurilor de ME care se valorifică în MCE

Cunoașterea și caracterizarea tipurilor de management educațional, valorificate în procesul CE a elevilor și părinților, la început a constituit 43,6%, adică un număr de pedagogi suficient de mare nu au făcut față acestei sarcini, însă după activitățile de formare a competențelor respective, întregul grup experimental a reușit, caracterizând, în mare parte cele 17 tipuri de ME. Acestea au fost analizate și studiate în abordare sistemică, oferită de cercetătorii R. Răduț-Taciu și M.-D. Bocoș [99, p. 21].

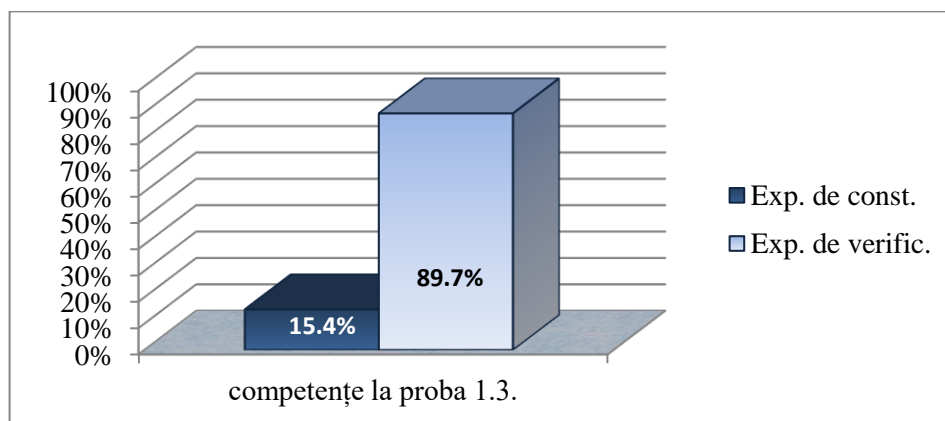

Figura 3.5. Competențe la nivel de cunoaștere privind delimitarea și descrierea dimensiunilor MCE

Competența privind delimitarea și descrierea dimensiunilor MCE la constatare a fost la un nivel inferior, doar 15,4% de subiecți le-au manifestat, iar după frecventarea programului de formare, observăm că 89,7% de cadre didactice și-au sporit competența respectivă. Ținem să remarcăm, că literatura de specialitate reflectă doar tangențial și incert dimensiunile și valorile MCE; Acestea au fost determinate, formulate și fundamentate științific în procesul cercetării noastre (Anexa 9).

Continuăm cu prezentarea rezultatelor obținute *la nivel de aplicare* (Figurile 3.6; 3.7; 3.8).

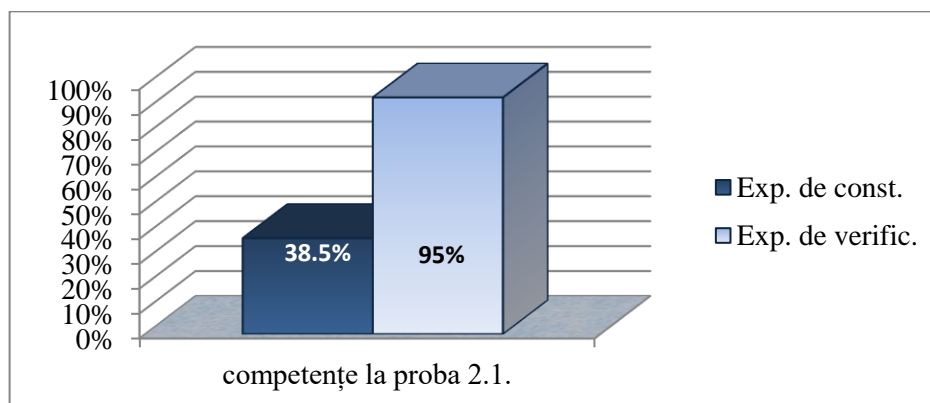

Figura 3.6. Competențe de elaborare și gestionare a proiectelor de CE, axate pe dezvoltarea personală a elevilor (nivel de aplicare)

La constatare, s-au descurcat cu proba 2.1 doar 38,5% de pedagogi. Bineînțeles că s-au luat în vedere doar proiectele care au fost realizate *foarte bine* și *excelent*. După formarea pedagogilor, în cadrul căreia au fost explicate particularitățile MCE și specificul proiectelor vizate, competențele de elaborate și gestionare a proiectelor cu caracter psihopedagogic și social, axate pe dezvoltarea personală a elevilor de vârstă școlară mică, a sporit simțitor și constituia 95%. La proba aceasta s-a luat în seamă și ce tipuri de management au inclus pedagogii în strategiile de lucru cu elevii.

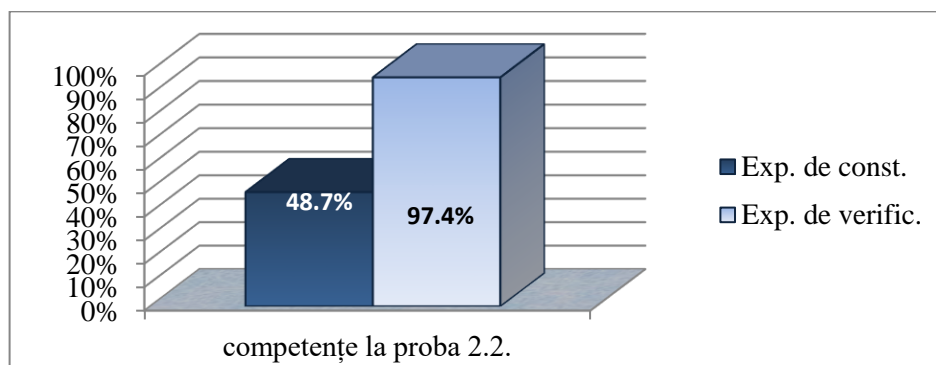

Figura 3.7. Competențe de elaborare a proiectelor de CE, axate pe stimularea succesului școlar (nivel de aplicare)

La proba 2.2, la constatare, s-a observat un fapt îmbucurător – mai bine de jumătate de eșantion 48,7% a îndeplinit această sarcină la un nivel înalt. Evident, că după formare deja 97,4% de pedagogi s-au descurcat cu elaborarea unor proiecte calitative care au fost destinate stimulării învățării elevilor pe dimensiunile cele mai complicate (organizarea timpului pentru îndeplinirea temelor pentru acasă; organizarea-desfășurarea recapitulării materiei la diverse discipline; optimizarea memorării informațiilor; dezvoltarea capacităților de analiză, sinteză, comparație, concretizare, clasificare, generalizare etc.).

La proba 2.3, care constă în gestionarea strategiilor eficiente de gestionare a situațiilor de criză, cadrele didactice au manifestat priceperi și competențe mai modeste (Figura 3.8).

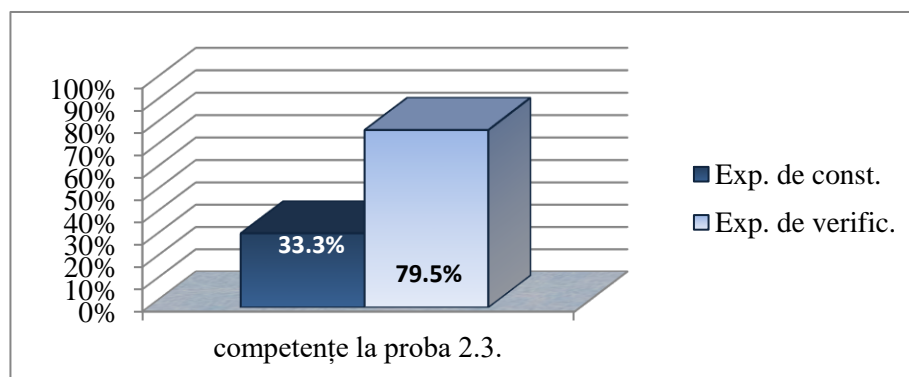

Figura 3.8. Competențe de elaborare și aplicare a strategiilor eficiente de gestionare a situațiilor de criză (nivel de aplicare)

Plecând de la experiența acumulată circa 30 de ani în domeniul educației și convorbirile desfășurate cu pedagogii, putem face următoarea concluzie:

– învățătorii la clasă sunt axați mai mult pe crearea condițiilor pedagogice de obținere a succesului școlar. Evident, predând disciplina *Dezvoltarea personală*, aceștia au obținut anumite cunoștințe și competențe specifice în domeniul dat, totuși, recunosc faptul că au nevoie de o pregătire psihologică și psihopedagogică mai consistentă, mai cu seamă în aspectele legate de așa stări ca: anxietatea, timiditatea, frica; depășirea stresului elevilor; crearea situațiilor de succes la învățare; preîntâmpinarea bullying-ului etc. La fel, au menționat că psihologul școlar le vine în ajutor și poate că anume acest fapt (desigur, pozitiv) îi face mai pasivi în contextul expus. La sarcinile de tip aplicativ, educatorii de la grupele cu program prelungit s-au dovedit a fi mai abili, iar profesorii-specialiști (de la limba străină, educație muzicală, educație plastică, educație fizică etc.) necesitau ajutorul învățătorului de la clasă sau al psihologului. Acest moment ne-a orientat să lucrăm în focus-grupuri, initial s-a lucrat separat, apoi în colaborare cu toți pedagogii. Situația s-a modificat după ce s-au completat conținuturile la programul formativ (s-a atras o atenție deosebită la particularitățile de vârstă și crizele de vârstă 6-7 ani; 10-11 ani, caracteristica și specificul manifestării lor în funcție de personalitate/temperament, caracter, sfera emoțional-volitivă etc.). Concomitent, au fost analizate și explicate detaliat: *procesul trecerii de la grădinița de copii la școală/adaptarea școlară; procesul de adaptare la mai mulți pedagogi; procesul depășirii fricilor școlare; criza de început a maturizării sexuale; procesul adaptării familiilor tinere cu noua poziție de școlar a copilului; crizele legate de abuzul psihologic și/sau fizic în cadrul familiei și în mediul școlar (bullying etc.)*.

Proba finală, redă competențele de la nivelul de aplicare și a fost realizată destul de competent. Evident, motivul succesului parvine din faptul că pedagogii de la clasele primare muncesc mai mult și mai intensiv cu elevii și părinții în domeniul CE, decât profesorii de la clasele gimnaziale și liceale (Figura 3.9).

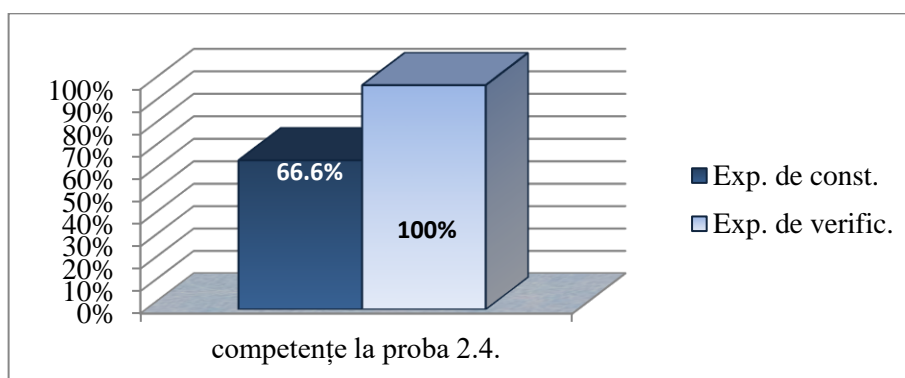

Figura 3.9. Competențe de elaborare și gestionare a programelor de CE a elevilor și părinților (aspecte generale)

Observăm că, la constatare, au îndeplinit *foarte bine* și *excelent* sarcina 66,6% de pedagogi, iar după formare, întregul lot a dat dovadă de o anumită măiestrie în organizarea-desfășurarea și argumentarea necesității ședințelor și programelor de CE a elevilor și părinților (aspecte generale).

Competențele *la nivel de integrare*, în întregime au fost dedicate MCE la nivelul învățământului primar.

Proba 3.1. a fost o încercare de a verifica și stabili particularitățile, aspectele de bază și componentele structurale ale MCE, care ar contribui la eficientizarea procesului de consiliere a elevilor și părinților acestora.

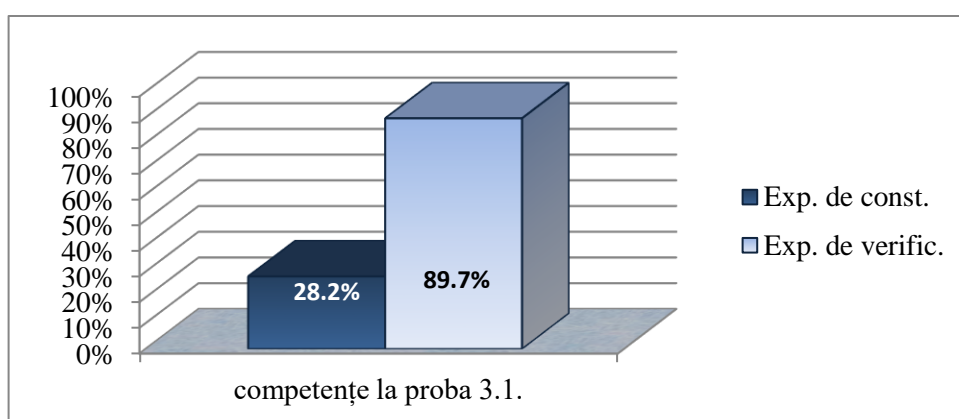

Figura 3.10. Competențe de organizare-desfășurare a diverselor forme/modalități de explorare a specificului MCE (nivel de integrare)

La proba dată, doar 28,2% de subiecți au reușit la un nivel înalt, iar după formare, numărul acestora a sporit până la 89,7%. Remarcăm că aspectele de bază ale MCE, la constatare, au fost intuite, iar după activitățile formative au fost expuse și analizate foarte clar, cu argumente și exemple.

Proiectele instituționale, , cu referire la eficientizarea MCE, la constatare, au fost modeste și se axau mai mult pe respectarea unor legități ale ME la general, iar după formare, s-a observat o sporire a competențelor care a permis cadrelor didactice să țină cont de dimensiunile, valorile, principiile MCE și să demonstreze cunoașterea și valorificarea strategiilor și condițiilor psihopedagogice de realizare și eficientizare a managementului CE în domeniul învățământului primar. Histograma de mai jos oferă rezultatele obținute la constatare și postexperiment (Figura 3.11).

Competențele la nivel de integrare, prin esența, conținutul și specificul lor, sunt de tip transversal și, desigur, cer de la pedagogi eforturi intelectuale mai sporite, fapt consemnat și recunoscut de noi și de către cadrele didactice implicate în experimentul pedagogic.

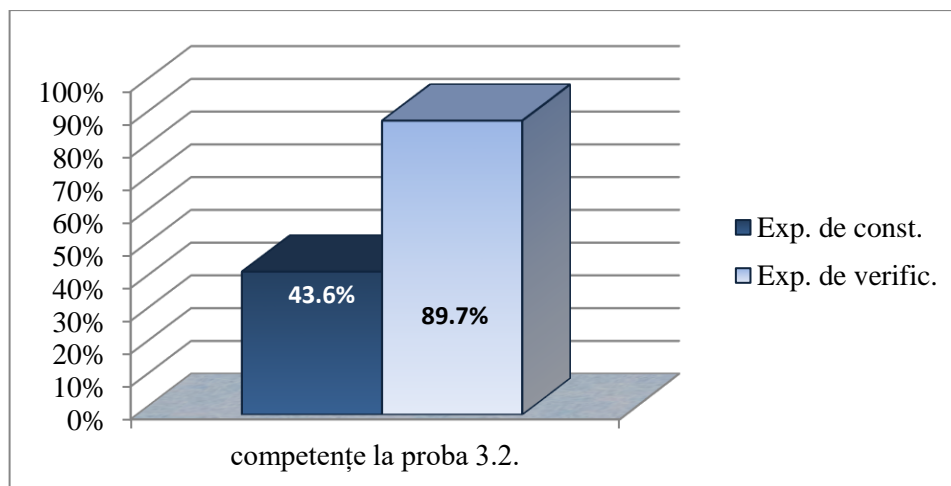

Figura 3.11. Competențe ce denotă capacitățile de eficientizare a MCE în învățământul primar (nivel de integrare)

Ultima probă a competențelor la nivel de integrare 3.3, a înregistrat următoarele rezultate (Figura 3.12).

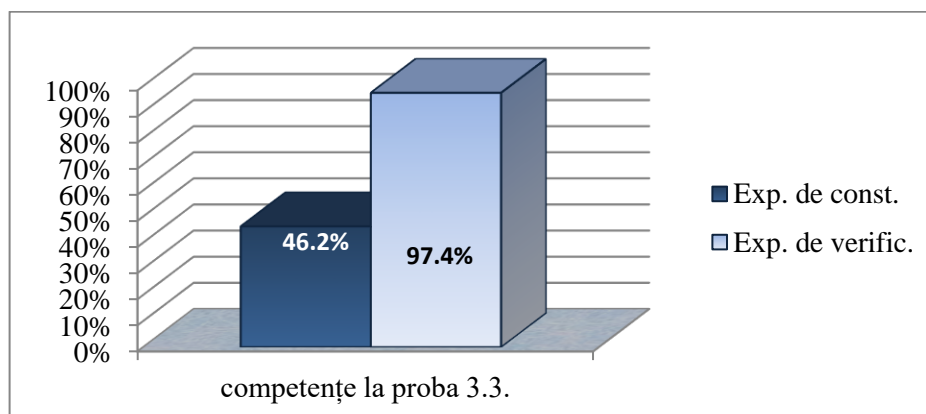

Figura 3.12. Competențe privind elaborarea unui proiect de autoperfecționare în domeniul MCE a elevilor și părinților (nivel de integrare)

La această probă, cadrele didactice au demonstrat anumite competențe la etapa de constatare 46,2%, iar după formare, acestea au constituit 97,4%, adică au sporit cu 51,5%, ceea ce ne bucură și ne creează optimism privind interesul pedagogilor și tendințele pozitive, deschiderea pentru învățare și formare profesională continuă.

În final, *după șase luni de la formare, am mai repetat o probă de sinteză* pentru a determina limitele, lacunele programului formativ și ce anume s-a schimbat în comportamentul, strategiile și tehnologia aplicate de pedagogi în MCE a elevilor și a părinților (Figura 3.13).

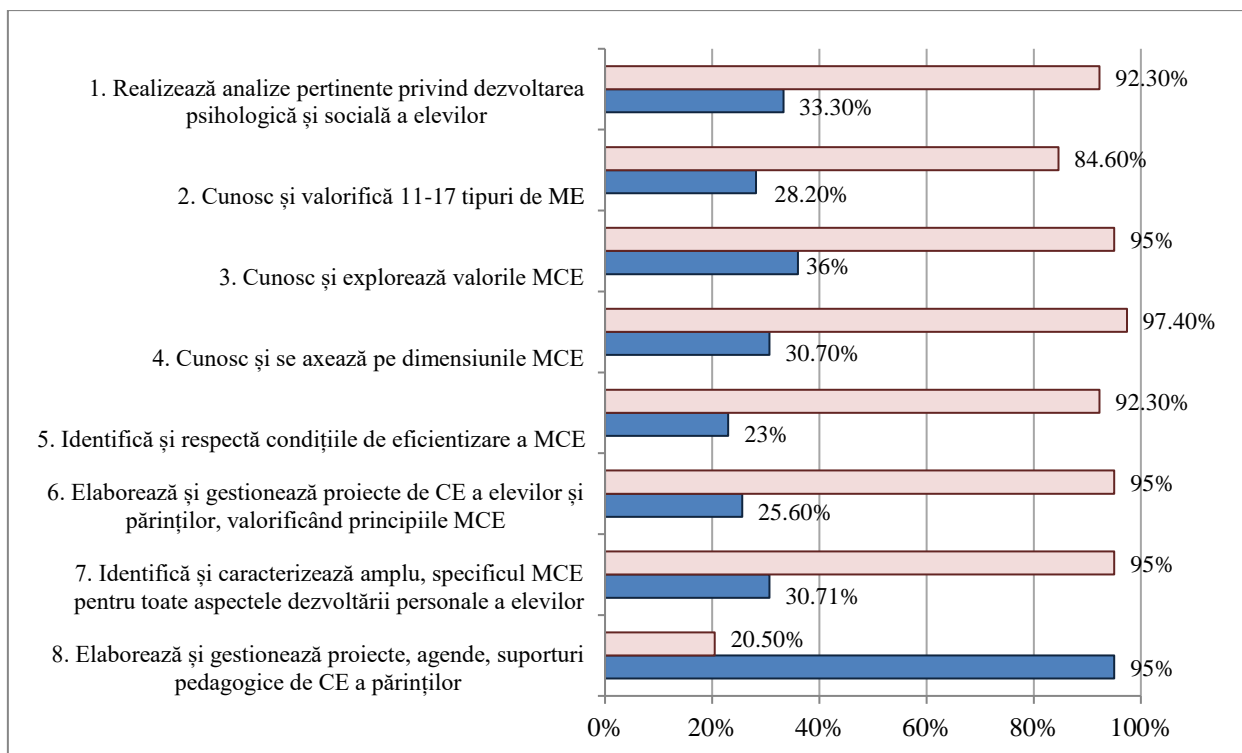

Figura 3.13. Competențe generale/transversale privind explorarea MCE de cadrele didactice (proba de sinteză)

Conversațiile, discuțiile, probele prezentate de pedagogi ne-au convins că determinarea și implementarea fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE prin intermediul *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*, au asigurat sporirea calității predării disciplinei *Dezvoltarea personală*, a activităților extracurriculare și au contribuit la optimizarea CE a elevilor și părinților acestora, inclusiv a colaborării cu familia în baza valorificării MCE. În următoarele două diagrame, observăm nivelul de satisfacție al părinților la etapa de constatare (Figura 3.14) și la etapa de verificare (Figura 3.15).

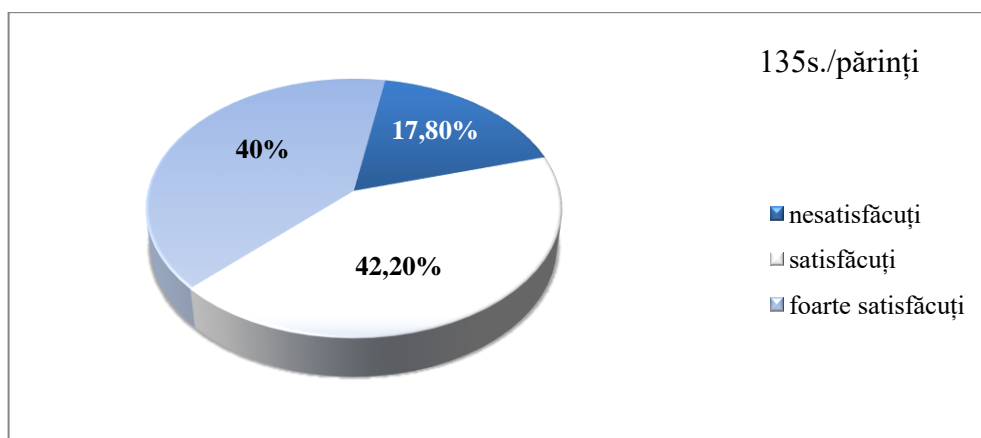

Figura 3.14. Nivelul de satisfacție al părinților în rezultatul consilierii lor educaționale (la constatare)

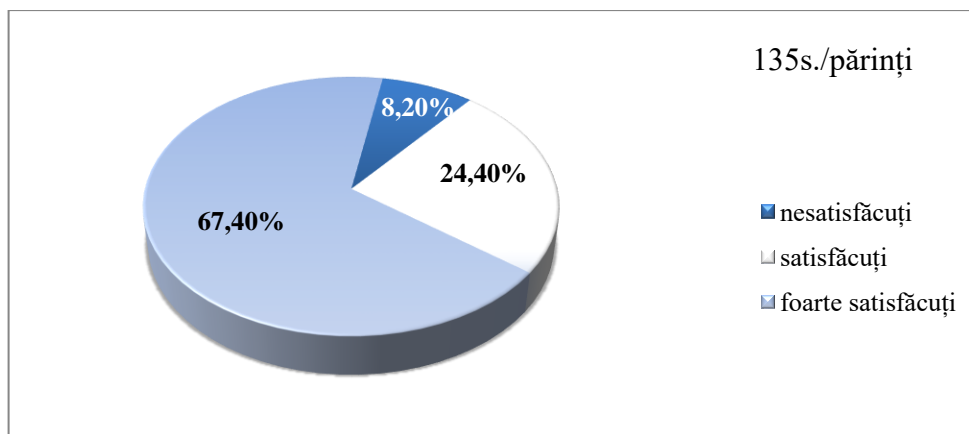

Figura 3.15. Nivelul de satisfacție al părinților în rezultatul consilierii lor educaționale (la verificare/postexperiment)

Compararea acestor rezultate demonstrează o sporire a satisfacției parentale în rezultatul ședințelor de CE, axată pe variate probleme și dificultăți de educație a copiilor. Deci, foarte satisfăcuți de consiliere, după formarea pedagogilor au devenit 67,4%, comparativ cu 40% la etapa de constatare. Din conversația cu părinții, am înțeles că pedagogii au devenit mai atenți, mai abili și mai siguri în desfășurarea ședințelor de consiliere cu aceștia; răspund clar și consistent la întrebări; organizarea și desfășurarea ședințelor este suficient de calitativă și funcțională, pe când cu un an în urmă, multe acțiuni ale pedagogilor lăsau de dorit; deseori, părinții nu primeau răspunsuri argumentate, iar strategiile de consiliere aveau, uneori, caracter pripit, simplist, autoritar și contradictoriu.

După frecventarea programului formativ, cadrele didactice au însușit și consolidat competențele MCE. Astfel, strategiile aplicate în consilierea elevilor și părinților au caracter binevoitor, interactiv, empatic, orientativ, democratic și amplu, adică centrat pe argumente concrete și îmbinare optimă a formelor, metodelor și tehnicilor de consiliere necesare în funcție de situația/cazul concret.

Conferința practică de încheiere a programului formativ ne-a oferit posibilitatea să auzim de la cadrele didactice ce le-a reușit, ce au învățat și propunerile acestora vizavi de eficientizarea MCE. La fel, am realizat o probă în scris **Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar**, propunând expunerea anonimă a viziunii personale sincer, obiectiv, clar, și cu argumente, în baza a patru poziții esențiale:

- Viziunea/ideile proprii cu privire la valorificarea managementului în CE a elevilor și părinților (clasele primare).
- Enumerați competențele manageriale care vă ajută în CE. Concretizați.

- Numiți aspectele dificile din cadrul CE a elevilor și părinților. Caracterizați succint punctele slabe în predarea disciplinei *Dezvoltarea personală*. Concretizați.
- Oferiți sugestii și propuneri pentru eficientizarea MCE a elevilor și părinților/învățămintului primar (Anexa 19).

Sintetizând rezultatele obținute, conchidem că pedagogii conștientizează importanța implementării ariei curriculare anterior menționate și necesitatea deținerii și explorării fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE. În final, menționăm că s-au observat schimbări pozitive în comportamentul și reușita școlară a elevilor (89,4%); dificultățile cele mai frecvent percepute de către cadrele didactice țin de cunoștințele din domeniul psihologiei vârștelor și pedagogiei adulților (98,2%). Cadrele didactice au remarcat drept un ajutor binevenit editarea Ghidului metodologic *Dezvoltarea personală - disciplină școlară în clasele primare*, supliment la suporturile de curs *Didactica dezvoltării personale*, *Consiliere educațională* și *Consiliere școlară*, autor L. Saranciuc-Gordea [106]. Totodată, cadrele didactice au propus editarea unui ghid practic, centrat pe eficientizarea MCE în învățământul primar.

Marea majoritate a sugestiilor și propunerilor (94,4%) au fost axate pe necesitatea de a organiza și desfășura activități de perfecționare a competențelor manageriale în consilierea educațională privind ghidarea succesului, carierei școlare a elevilor la toate disciplinele școlare.

Evident că în investigația experimentală s-au observat și **anumite limite**, de exemplu:

- la începutul programului de formare mulți pedagogi aveau o atitudine sceptică, considerând că posedă cunoștințe și competențe suficiente în domeniul managementului educațional și nu observă diferențe între MCE și ME;
- specialiștii de la disciplinele educație muzicală, educație fizică, limbi străine etc., inițial, au fost pasivi, susținând că au nevoie de aceste activități în domeniul MCE doar învățătorii de la clasă, deoarece aceștia se ocupă de implementarea ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală*;
- lasă de dorit participarea taților în cadrul colaborării școlii cu familia (consilierea lor).

Sintetizând, menționăm faptul că **cercetarea realizată**, în viziunea noastră, **are un caracter prospectiv și deschide mari posibilități** și perspective pentru extinderea și aprofundarea investigațiilor axate pe formarea competențelor manageriale în consilierea educațională a preșcolarilor și elevilor de la nivelul învățământului gimnazial, deoarece acestea constituie verigi adiacente învățământului primar, primul – îndeplinind rolul de bază/fundament al pregătirii copiilor pentru școală, al doilea – de asigurare a continuității și adaptării elevilor la noile condiții, mai complexe, ale gimnaziului și nivelului de învățământ liceal.

3.4. Concluzii la capitolul 3

- Cercetarea experimentală a încadrat un set de acțiuni investigative de tip preliminar și structurat, acestea fiind axate pe verificarea situației în domeniul explorării managementului CE a elevilor din clasele primare și investigația generală/experimentul pedagogic, ceea ce a facilitat determinarea fundamentelor teoretice și încheierea elaborării fundamentelor aplicative/praxiologice de formare și eficientizare a competențelor MCE la cadrele didactice din învățământul primar.
- Abordarea sistemică în soluționarea problemei, realizarea scopului și obiectivelor au necesitat nu numai aplicarea metodelor tradiționale investigative, ci și valorificarea minuțioasă a: *observației științifice, a studiului de caz, metodei implicării Experților; a chestionarului-aplicație pentru elevi și părinți; a unei probe scrise, în special pentru cadrele didactice cu genericul Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar.*
- În baza analizei și determinării fundamentelor teoretice, au fost elaborate și componentele *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*: valorile și dimensiunile MCE; indicatorii și descriptorii competențelor vizate; scopurile CE a elevilor din clasele primare; *Programul de formare a cadrelor didactice în domeniul MCE* și tehnologia aplicată, care, în esență, reprezintă fundamentele aplicative/praxiologice.
- Prezentarea detaliată a designului și conținutului experimentului pedagogic, descrierea implementării *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*, prin și cu ajutorul programului formativ, a asigurat elucidarea, analiza și interpretarea rezultatelor obținute în cadrul etapei de constatare, de formare și de verificare a întregului proces investigativ.
- Consilierea și formarea cadrelor didactice prin intermediul implementării *Modelului pedagogic integrat*, a permis obținerea unor rezultate performante în colaborarea școală-familie, consilierea elevilor și părinților; cadrele didactice au sporit calitatea procesului de CE prin: explorarea valorilor MCE cu 59%; a dimensiunilor MCE cu 66,7%; cunoașterea și aplicarea principiilor și condițiilor de eficientizare a MCE cu 69,3% etc.
- Experimentul pedagogic multinivellar realizat, a demonstrat funcționalitatea fundamentelor teoretico-aplicative, concentrate în modelul vizat și a confirmat posibilitățile valorificării cu succes a acestuia în pregătirea și profesionalizarea cadrelor didactice.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată are un caracter teoretico-aplicativ, procesul CE și acțiunile pedagogice, ordonându-se logic în funcție de conceptul de bază și direcția orientativă dată de elementele proiectate în aparatul științific categorial al lucrării denotă aspectele precizate, care susțin ideea formării competențelor manageriale în CE a actorilor de la nivelul învățământului primar (cadre didactice, elevi, părinți). Raportând rezultatele finale ale cercetării la problemă, scop, obiective și ipoteză, concomitent, plecând de la studiul, analiza, conceptualizarea și determinarea reperelor teoretice, a celor experiențiale, elaborarea și fundamentarea reperelor aplicative, dar și de la datele obținute în experimentul pedagogic, putem **concluziona** următoarele:

1. Analiza epistemologică a evoluției CE în instituția de învățământ, abordată din mai multe perspective: istorică, metodologică, psihologică, psihoterapeutică și pedagogică a asigurat determinarea esenței și a genezei fenomenelor și conceptelor de *management educațional* și *management al CE*.

2. Studiul analitico-diacronic a contribuit la precizarea și delimitarea tipurilor de management/componente ale ME; la concretizarea specificului consilierii școlare și a scos în evidență unele accepțiuni și aspecte pedagogice și psihologice legate de CE a copiilor și elevilor. Analiza politicilor educaționale din țară, asigură precizarea și conturarea funcțiilor, atribuțiilor și specificului activității psihologului școlar, a cadrelor didactice, care implementează aria curriculară *Consiliere și dezvoltare personală*, ceea ce a permis caracterizarea și explicarea deosebirilor și asemănarilor dintre consilierea educațională și consilierea psihologică [119; 123].

3. Identificarea și analiza abordărilor și orientărilor științifice cu privire la MCE din punct de vedere istoric și pedagogic, a condus la determinarea esenței valorificării în CE a elevilor a celor trei perspective importante: *democratică, etică și epistemică*. Acest fapt a susținut necesitatea fundamentării științifice a MCE în învățământul primar prin explorarea inter-/pluridisciplinară și sistemică a conceptului central, a fenomenului și a procesului de management în consilierea educațională [124].

4. Studiul teoretico-analitic și conceptualizarea efectuată în vederea identificării esenței *școlilor de consiliere* (psihodinamică, umanistă, cognitiv-comportamentală); a abordărilor și teoriilor psihopedagogice de tip eclectic-integrativ; a teoriilor pedagogice, a contribuit la stabilirea punctelor comune de reper, a posibilităților de a îmbina organic și armonios dimensiunile psihologică și pedagogică a consilierii elevilor din învățământul primar. Totodată, a fost stabilită consonanța reușită a conținuturilor unor articole din *Codul Educației al Republicii*

Moldova (nr. 55 și 130) cu specificul conținuturilor ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală*, implementată la toate nivelurile de învățământ general, începând cu anul de studii 2018-2019 [127; 128].

5. După determinarea fundamentelor teoretice ale MCE în învățământul primar, au fost desfășurate un șir de investigații preliminare, la care au participat cadrele didactice, elevii (clasele a III-a și a IV-a) și părinții acestora din liceul implicat în cercetarea experimentală. Rezultatele obținute au stimulat elaborarea constructului pedagogic principal, obiectivat în fundamentele aplicative, structurate în **Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar**, după cum urmează: *dimensiunile și valorile MCE; condițiile psihopedagogice de eficientizare a managementului CE a elevilor și părinților acestora; strategiile operaționale de realizare a MCE; tehnologia profesionalizării cadrelor didactice în domeniul MCE; indicatorii și descriptorii competențelor în MCE și specificarea tipurilor și scopurilor de consiliere educațională*, valorificată la nivelul învățământului primar. Totodată, au fost specificate și fundamentate științific *Mecanismul de eficientizare a MCE/abordare sistemică, principiile CE și a MCE*, strategiile aplicate în MCE, structurate în *Matricea reperelor teoretico-aplicative ale MCE* și corelate cu *modulele disciplinei Dezvoltare personală* și atitudinile valorice care urmează a fi formate la elevi [131].

6. Implementarea Modelului pedagogic integrat FCMCE la nivelul învățământului primar prin intermediul programului formativ, desfășurat un an de studii, a demonstrat funcționalitatea acestuia, contribuind la optimizarea colaborării școală - familie și a sporirii calității CE a elevilor și a părinților acestora din perspectiva valorificării cu succes a competențelor manageriale în domeniul vizat. În acest context, au fost identificate și analizate: calitățile personalității consilierului școlar; greșelile tipice care se comit în CE a elevilor și a părinților acestora; au fost determinați și descriși factorii principali ai asigurării succesului școlar, inclusiv au fost stabilite dificultățile procesului instructiv-educativ și soluțiile, strategiile aplicate în CE pentru a le lichida [129].

7. Rezultatele experimentului pedagogic au demonstrat un șir de schimbări pozitive ale următoarelor aspecte decisive pentru eficientizarea managementului consilierii educaționale la nivelul învățământului primar:

- a sporit calitatea procesului de predare-învățare-evaluare a disciplinei *Dezvoltarea personală* la elevii claselor primare;
- s-a observat o ameliorare în activitatea cu părinții, mult mai eficientă a devenit colaborarea școală - familie; educația familială a elevilor; a sporit varietatea tematicii și calitatea ședințelor de CE a elevilor și a familiilor acestora;

- s-au format și s-au consolidat competențele manageriale în domeniul CE a elevilor și a părinților acestora la cele trei categorii de pedagogi (învățători de la clasă, educatori la grupele cu program prelungit și cadre didactice care predau disciplinele speciale);
- valorificarea fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE, în profesionalizarea cadrelor didactice de la nivelul învățământului primar, a contribuit la conștientizarea importanței acestora în realizarea cu succes a ariei curriculare *Consiliere și dezvoltare personală*, în optimizarea colaborării școală-familie prin intermediul desfășurării ședințelor de CE a elevilor și a părinților acestora, axate nu doar pe obținerea succesului școlar, ci și pe îmbunătățirea comunicării și educației familiale (satisfăcuți sunt 24,4% și foarte satisfăcuți de aceste schimbări sunt 67,4% de părinți);
- s-a schimbat substanțial atitudinea cadrelor didactice, *cognițiile și competențele la nivel de cunoaștere a fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE* – cu 64,3%; *la nivel de aplicare* – cu 66,5%, iar *la nivel de integrare* – cu 48,7% [122; 129].

Astfel, rezultatele cercetării au confirmat ipoteza lansată și au demonstrat soluționarea problemei științifice importante, proces realizat în conformitate cu scopul și obiectivele investigației, acestea fiind axate pe determinarea, elaborarea și validarea fundamentelor teoretico-aplicative ale MCE în învățământul primar, structurate în ***Modelul pedagogic integrat de FCMCE la nivelul învățământului primar*** și valorificate prin intermediul programului formativ, ceea ce a demonstrat posibilitățile și importanța profesionalizării cadrelor didactice prin intermediul formării continue la locul de muncă.

În consens cu rezultatele cercetării, propunem următoarele **recomandări**:

1. Plecând de la importanța CE a elevilor și a părinților acestora, necesitatea optimizării managementului instituțional, ar fi cazul ca Ministerul Educației și Cercetării din Republica Moldova să revadă și să completeze *Serviciul psihologic școlar* cu o unitate de consilier școlar;
2. Includerea unui criteriu/indicator cu privire la eficiența valorificării MCE în evaluarea cadrelor didactice din învățământul primar, inclusiv în atestarea acestora, respectiv, completarea *Fișelor de post* a acestora și a managerilor școlari din perspectiva competențelor manageriale în domeniul CE;
3. Includerea unui curs special de *MCE în învățământul primar* în programele de formare continuă a pedagogilor și managerilor din clasele primare;
4. *Modelul pedagogic integrat FCMCE la nivelul învățământului primar și Programul formativ de eficientizare a MCE*, pot fi explorate în activitatea de autoperfecționare și profesionalizare a cadrelor didactice atât în context instituțional, cât și ca instrumentar

metodologic, utilizat de cadrul didactic pentru sporirea calității consilierii educaționale a elevilor și a părinților acestora;

5. Eficientizarea activității psihologului școlar prin diversificarea metodelor și tehnicilor de intervenție în baza aprofundării cunoștințelor și competențelor în domeniul aplicării fundamentelor teoretice și practice ale MCE;
6. Adăugarea unui indicator privind MCE a elevilor și părinților în *Planul managerial de activitate educațională al instituției* care prevede variate tipuri de control: frontal, tematic, individual și inopinat;
7. Eficientizarea colaborării școală-familie-comunitate prin intermediul explorării sistemice și constante a valorilor, dimensiunilor, principiilor și strategiilor MCE.

Cercetarea complexă a MCE la nivelul învățământului primar posedă un caracter sistemic, prospectiv, inter- și pluridisciplinar, oferind posibilități și perspective concrete de extindere și aprofundare a investigațiilor, axate pe formarea competențelor manageriale în CE a preșcolarilor, a elevilor din gimnaziu și liceu.

BIBLIOGRAFIE

ROMÂNĂ

1. Baban A. *Consiliere educațională*. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. Cluj-Napoca: Ed. Ardealului, 2009. 307 p. ISBN 973-0-02400-6.
2. Baci A., Cazan M. *Educația părinților*. București: MarLink, 2006. 5; 16-18 p. ISBN 973-8411-50-5.
3. Barbărasă M. *Managementul educațional – profesorul manager*. În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Managementul educațional și calitatea în educație*. Iași: Lumen, 2019. 23 p. ISBN 978-973-166-512-2.
4. Bibu N., Predișcan M. *Management*, Suport de curs. Timișoara: Mirton, 2006. 2 p. ISBN 978-973-125-109-7.
5. Boisgrollier N. *Fericiți la școală. Totul începe acasă*. Ghid practic pentru părinți. Trad.: Belabed G. București: Niculescu, 2017. 15 p. ISBN 978-606-38-0129-7.
6. Boncu Șt., Ceobanu C. *Psihosociologie școlară*. Iași: Polirom, 2013. 381 p. ISBN 978-973-46-4045-4.
7. Boncu Șt., Holman A. *Cum gândim în viața de zi cu zi*. Iași: Polirom, 2019. 500 p. ISBN 978-973-46-7794-8.
8. Braghiș M. *Parteneriatul școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar*. Chișinău: CEP USM, 2013. 84 p. ISBN 978-9975-48-038-3.
9. Bruna Z., Palmonari A. *Manual de psihologia comunității*. Iași: Polirom, 2003. 424 p. ISBN 973-681-092-5.
10. Bush T. *Leadership și management educațional*, Traducere de Romaniuc L., Prodan I. Iași: Polirom, 2015. 234 p. ISBN 978-973-46-4290-8.
11. Buzărnescu Ș. *Management academic: reconstrucție conceptuală și deschideri praxiologice*. Timișoara: Augusta, 2001. <https://www.revistadesociologie.ro>
12. *Cadrul de referință al Curriculumului Național*. Chișinău: Lyceum, 2017. 104 p. ISBN 978-9975-3157-7-7.
13. Calaraș C. *Cultura educației elevului*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2010. 133 p. ISBN 978-9975-4120-8-7.
14. Calaraș C. *Formarea culturii relațiilor intergeneraționale. Pedagogia și sociologia educației familiale*. Primex-Com SRL, 2017. 304 p. ISBN 978-9975-110-76-1.
15. Callo T., Cuznețov L. et. al. *Educația integrală. Fundamentări teoretico-pragmatice și aplicative*. Chișinău: IȘE, 2015. 248 p. ISBN 978-9975-48-096-3.

16. Callo T., Cuznețov L. *Formarea personalității elevului în perspectiva educației integrale*. Chișinău: Print Caro, 2013. 140 p. ISBN 978-9975-56-149-5.
17. Călineci M. C., Țibu S. L. *Părinții în școala mea*. București: UNICEF, Vanemonde, 2013. 9 p. ISBN 978-973-1733-47-0.
18. Carabet N. *Consilierea familiei*. Chișinău: CEP UPSC, 2009. 19-26 p. ISBN 978-9975-46-047-7.
19. Carnegie D. *Ascultă. Artă comunicării eficiente*. București: Coregi, 2019. 237 p. ISBN 978-606-44-0764-1.
20. Ceban V., Calaraș C. *Educația parentală pozitivă. Cum să devii părinte eficient*. Ghid metodologic pentru părinți, psihologi școlari, diriginți/cadre didactice. Chișinău: Primex-Com SRL, 2019. 175 p. ISBN 978-9975-3359-1-1.
21. Cerghit I. *Metode de învățământ*. Iași: Polirom, 2006. 43 p. ISBN 973-46-0175-X.
22. Chirică S. *Inteligența organizațiilor. Rutinele și managementul gândirii colective*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujană, 2003. ISBN 973-610-178-9.
23. Clichici V., Duminică S. *Pregătirea copiilor pentru debutul școlar în instituția de educație timpurie*. Ghid metodologic. Chișinău: IȘE, 2019. 6 p. ISBN 978-9975-48-167-0.
24. Coașan A., Vasilescu A. *Adaptarea școlară*, București: Editura Științifică și Tehnică, 1988. 10, 14 p. <https://dokumen.tips/documents/aurelia-coasan-anton-vasilescu-adaptarea>
25. *Codul Educației al Republicii Moldova*. Nr. 152 din 17 iulie 2014. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, nr. 319-324 (4958-4963), 2014. 13-63 p. ISBN 978-9975-30-506-8.
26. Cojocaru V. Gh. *Calitatea în educație. Managementul calității*. Chișinău: Tipografia Centrală ÎSFEP, 2007. 73 p. ISBN 978-9975-78-524-2.
27. Cojocaru V. *Managementul proceselor inovatoare în sistemul educațional*. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice: Psihopedagogie și managementul educației*, Ed. 1, 10-11 martie 2018, Chișinău. Universitatea de Stat din Tiraspol, 2018, Vol. 5, pp. 152-158. ISBN 978-9975-76-233-5.
28. Condurache C., Petrescu D., Dumitru A. *Consilierea educațională*. Suport de curs. 2011. 114 p. <http://mentoratrural.pmu.ro/sites/default/files/ResurseEducationale/>
29. Coteanu I. ș.a. *Dicționar explicativ al limbii române: DEX*. București: Univers enciclopedic, 1998. 214, 595 p. ISBN 973-9243-29-0.
30. Crețu C. *Psihopedagogia succesului*. Iași: Polirom, 1997. 245 p. ISBN 973-683-010-1.
31. Crețu E. *Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar*. București: Aramis, 1999. 79, 100, 161 p. ISBN 973-9285-77-5.
32. Crețu T. *Psihologia vârstelor*. Iași: Polirom, 2009. 389 p. ISBN 978-973-46-1358-8.

33. Cristea S. *Dicționar de termeni pedagogici*. R.A-București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998. 534 p. ISBN 973-30-5130-6.
34. Csorba D. *Managementul educațional*. București: Editura Universitară, 2012. 9, 16 p. ISBN 978-606-591-608-1.
35. Cucuș C. *Istoria pedagogiei, idei și doctrine pedagogice fundamentale*. Iași: Polirom, 2017. 200 p. ISBN 978-973-467-111-3.
36. Cucuș C. *Psihopedagogie*. Iași: Polirom, 2009. 304 p. ISBN 978-973-46-1403-5.
37. Curelaru V., *Conceptul de sine și performanța școlară*, Iași: Editura UAIC, 2014. 175 p. ISBN 978-606-714-071-2.
38. Curriculum Național. Învățământul primar. *Aria curriculară: Consiliere și dezvoltare personală*. Chișinău: Lyceum, 2018. 179 p. <https://mecc.gov.md/sites/default/files/>
39. Cuznețov Larisa. *Educație prin optim axiologic. Teorie și practică*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2010. 159 p. ISBN 978-9975-4073-2-8.
40. Cuznețov Larisa *Teoria și metodologia cercetării familiei în științele educației*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2021. 97 p. ISBN 978-9975-152-84-6.
41. Cuznețov Larisa *Familia ca proiect existențial. Management familial*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2018. 215 p. ISBN 978-9975-3232-7-7.
42. Cuznețov Larisa *Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2018. 26 p. ISBN 978-9975-110-93-8.
43. Cuznețov Larisa *Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015. 488 p. ISBN 978-9975-110-20-4.
44. Cuznețov Larisa *Universul familiei. Familia ca proiect existențial și cultural al educației familiale*. Chișinău: Lexon-Prim, 2022. 409 p. ISBN 978-9975-163-12-5.
45. Cuznețov Larisa *Consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2018. 433 p. ISBN 978-9975-3232-1-5.
46. Cuznețov Larisa *Consilierea sistemică a familiei cu elevi de vârstă școlară mică în perioada crizei pandemice și post pandemice*: În: Culegerea Materialelor Conferinței Internaționale *Condiții pedagogice de optimizare a învățării în post criză pandemică prin prisma dezvoltării gândirii științifice*. Chișinău: CEP UPSC, 2021. 218-226 Pp. ISBN 978-9975-46-541-0.
47. Cuznețov Larisa *Consilierea parentală*. Ghid metodologic. Chișinău: Primex-Com SRL, 2013. 110 p. ISBN 978-9975-4253-8-4.

48. Cuznețov Larisa *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: CEP USM, 2008. 624 p. ISBN 978-9975-70-717-6.
49. Cuznețov Larisa *Cultura educației familiale sau Mica enciclopedie de formare a competențelor parentale*. Chișinău: CEP USM, 2020. 306 p. ISBN 978-9975-152-21-1.
50. Cuznețov Larisa, Simcenco I. *Epistemologia consilierii educaționale*. Chișinău. CEP USM, 2020. 110 p. ISBN 978-9975-152-22-8.
51. Dandara O. *Disciplina Dezvoltare personală, un răspuns la realitățile sociale și o provocare pentru cadrele didactice*. În: *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 2019, nr. 4-5(116-117), pp. 9-12. ISSN 1810-6455.
52. Dimitriu-Tiron E. *Consiliere educațională*. Iași: Institutul European, 2005. 205 p. ISBN 973-611-336-1.
53. Dragomir M. *Manual de management educațional pentru directorii unităților de învățământ*. Turda: Hiperborea, 2000. 47 p. <https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag>
54. Dulman A., Dumitru G. *Consilierea în grădiniță – start pentru viață*. București: Educația 2000+, 2008. 38 p. ISBN 978-973-1715-17-9.
55. Dumitriu Gh., Dumitriu C. *Psihopedagogie*. București: EDP, 2004. 198-203 p. ISBN 973-30-1864-3.
56. Dumitru I. Al. *Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice*. Iași: Polirom, 2008. 11-12, 14, 50, 236 p. ISBN 978-973-46-0869-0.
57. Enăchescu C. *Tratat de psihologie morală*. Iași: Polirom, 2008. 390 p. ISBN 978-9975-46-0910-9.
58. Foca E. *Analiza comparativă a programelor de adaptare școlară pentru elevii clasei I-âi*
În: Culegerea materialelor Conferinței Științifico-Practice Internaționale *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*. Bălți: Tipografia din Bălți, 2017. 78 p.
<https://ibn.idsi.md/>
59. *Funcțiile managementului*. <http://www.stiucum.com/management/management-general>
60. Garștea N., Stegărescu L. *Managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar*. În: Culegerea materialelor Conferinței Internaționale *The Contemporary issues of the socio-humanistic sciences*. Ed-a a X-a. Chișinău: Print Caro, 2019. 99-100 pp. ISBN 978-9975-3371-4-4.
61. Garștea N. *Paradigma psihosociocentristă în educație*. În: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*. Ed. 1, 7-8 decembrie 2018, Chișinău: IȘE, 2018. 79-83. pp. ISBN 978-9975-48.

62. Garștea N. *Condiții de optimizare a educației elevului de vârstă școlară mică în cadrul familiei*. În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane*, 15-16.05.2017, Chișinău: Primex-Com SRL, 2017. 95-100. Pp. ISBN 978-9975-46-325-6.
63. Garștea N. *Învățătorul – mediator al interacțiunii dintre familie și școală*. În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane*, 15.08.2012, Chișinău: CEP USM, 2012. 121-126 Pp. ISBN 978-9975-71-325-2.
64. Geldard K. *Consilierea copiilor. O introducere practică*, Traducere de Andriescu M. Iași: Polirom, 2013. 69 p. ISBN 978-973-707-826-1.
65. Gherguț A. *Management general și strategic în educație*. Ghid practic. Iași: Polirom, 2007. 232 p. ISBN 978-973-46-0586-6.
66. Ghid pentru implementarea disciplinei *Dezvoltarea personală*. *Aria curriculară Consiliere și dezvoltare personală*. Repere metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina școlară *Dezvoltarea personală*. <https://mecc.gov.md/sites/>
67. Golu F. *Manual de psihologia dezvoltării. O abordare psihodinamică*. Iași: Polirom, 2015. 339 p. ISBN 978-973-46-5627-1.
68. Goraș-Postică V. *Elemente de consiliere spirituală în activitatea cadrului didactic*. În: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională, nr. 2-3 (120-121), 2020. 13-18. pp. ISSN 1810-6455.
69. Guerin V. *Criza adolescenței, mod de administrare*. București: Niculescu, 2018. 43 p. ISBN 978-606-38-0201-0.
70. Guțu V. *Concepția managementului calității în învățământul general*. În: Revistă Științifică a USM, nr. 5, 2013. 4 p. <http://dspace.usarb>
71. Iluț P. *Psihologie socială și sociopsihologie*. Iași: Polirom, 2009. 336 p. ISBN 978-973-46-1486-8.
72. Janis-Norton N. *Cum să-ți ajuți copilul la teme cu calm și fără stres*, Traducere: Dodu I., București: Trei, 2016. 34 p. ISBN 978-606-719-825-6.
73. Jinga I., Istrate E. (coord.). *Manual de pedagogie*. București: Bic All, 2008. ISBN 978-973-571-632-5.
74. Khan S. *O singură școală pentru toată lumea*. București: Publica, 2013. 74 p. ISBN 978-606-8360-30-0.
75. Konya Z., Konya A. *Terapie familială sistemică*. Ed. a II-a rev. București: Polirom, 2012. 293 p. ISBN 978-973-46-3075-2.

76. Maslow A. *Motivație și personalitate*. București: Trei, 2007. 510 p. ISBN 978-973-707-159-0.
77. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV. Chișinău, 2019. 5-10 p. <https://mecc.gov.md/sites/default/files/mec>
78. Micleușanu Z., Cuznețov Larisa *Bazele consilierii*. Ghid metodologic. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015. 127 p. ISBN 978-9975-110-24-2.
79. Micleușanu Z., Teză de doctor în științe pedagogice *Potențialul formativ al consilierii familiei în instituția de învățământ*, UPSC, 2016, 44 p. <http://www.cnaa.md/files/theses/>
80. Mihai A. *Adaptarea școlară – abordare psiho-socio-pedagogică în învățământul primar*. Brăila: Sfântul Ierarh Nicolare, 2010. 6-13 p. ISBN 978-606-8193-65-6.
81. Mitrofan I., Nuță A. *Consilierea psihologică. Cine, ce și cum?* București: SPER, 2011. 33-35 p. ISBN 9738383307.
82. Moisin A. *Călăuza părinților în educarea copiilor*. București: Aramis, 2017. 27 p. ISBN 978-606-706-598-5.
83. Montgomery H. *Parentingul magic*. București: Trei, 2019. 12 p. ISBN 978-606-40-0614-1.
84. Morand P. *Psihologia copilului*. București: Teora, 2006. 85 p. ISBN 978-973-601-984-5.
85. Muscă A., Botnariuc P. *Educația și consilierea părinților*. Ghid. București: IȘE, 2006. 9 p. ISBN 973-7714-28-8.
86. Neacșu I. *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării*. Iași: Polirom, 2020. 331 p. ISBN 978-973-46-1798-2.
87. Neacșu I. *Psihologia educației*. Iași: Polirom, 2018. 86-87, 417 p. ISBN 978-973-46-7576-0.
88. Neculau A. *Manual de psihologie socială*. Iași: Polirom, 2004. 352 p. ISBN 973-681-759-8.
89. Nelson-Jones R. *Manual de consiliere*. București: Trei, 2014. 34-35 p. ISBN 978-973-707-998-5 I.
90. Pascaru-Goncear V. Teza de doctor în științe pedagogice: *Fundamente teoretice și metodologice ale formării competenței de consiliere psihopedagogică la studenți*. <http://www.cnaa.md/thesis/>
91. Pânișoară G. *Psihologia învățării. Cum învață copiii și adulții*. Iași: Polirom, 2019. 294 p. ISBN 978-973-46-7725-2.
92. Pânișoară I. *Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune educațională*. Iași: Polirom, 2015. 42 p. ISBN 978-973-46-5479-6.
93. Petrița M. *Importanța managementului educațional în învățământul preuniversitar*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale Managementul educațional la clasă și în școală*. Iași: Lumen, 2018. 176 p. ISBN 978-973-166-504-7.

94. Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal anul de studii 2018-2019, MECC al RM. Chișinău, 2018. 6 p. <https://mecc.gov.md/sites>
95. Popa N. *Eficientizarea autoeducației elevilor de vârstă școlară mică în contextul consilierii familiei*. Chișinău: Primex-Com, 2018. 54 p. ISBN 978-9975-110-98-3.
96. Popa N. L., Antonesei L. et. al. *Ghid pentru cercetarea educației*. Iași: Polirom, 2009. 189 p. ISBN 978-973-46-1279-6.
97. ProForm – Profesionalizarea cadrelor didactice prin formare continuă, bază de date online cu resurse educaționale. *Consilierea părinților: principii, stiluri, direcții de acțiune*. <https://proform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale>
98. ProForm – Profesionalizarea cadrelor didactice prin formare continuă, bază de date online cu resurse educaționale. *Dificultățile de învățare la copil*. <https://proform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale>
99. Răduț-Taciu R. ș.a. *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*. Pitești: Paralela 45, 2015. 483 p. ISBN 978-973-47-1526-8.
100. Răileanu O. *Consilierea și educația familiei în instituția de învățământ*. Ghid metodologic. Chișinău: CEP UPSC, 2020. 163 p. ISBN 978-9975-46-476-5.
101. Răileanu O. *Consilierea educațională a familiei cu preadolescenți*. Monografie. Chișinău: CEP UPSC, 2017. 172 p. ISBN 978-9975-46-350-8.
102. *Repere metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina școlară Dezvoltarea personală, a/s 2021-2022*, 2 p. <https://mecc.gov.md/sites/>
103. Romiță B. *Managementul și gestiunea clasei de elevi*. Iași: Polirom, 2000. 7 p. ISBN 973-683-400-X.
104. Roșan A. *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*. Iași: Polirom, 2015. 519 p. ISBN 978-973-46-5304-1.
105. Sacaliuc N., Cojocaru V. *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2012. 355 p. ISBN 9975601855.
106. Saranciuc-Gordea L. *Dezvoltarea personală disciplină școlară în clasele primare*. Chișinău: CEP UPSC, 2021. 233 p. ISBN 978-9975-46-556-4.
107. Sălăvăstru D. *Psihologia educației*. Iași: Polirom, 2004. 254 p. ISBN 978-973-681-553-9.
108. Sălăvăstru D. *Psihologia învățării*. Teorii și aplicații educaționale. Iași: Polirom, 2009. 228 p. ISBN 978-973-46-1525-4.
109. Segalen M. *Sociologia familiei*. Iași: Polirom, 2011. 436 p. ISBN 978-973-46-1995-5.
110. Sillamy N. *Dicționar de psihologie*. București: Univers Enciclopedic, 2000. 351 p. ISBN 973-8243-25-8.

111. Sir Ken R. *Tu, copilul tău și școala*. București: Publica, 2018. 206 p. ISBN 978-606-722-294-4.
112. Smith C. *Dizabilitățile legate de învățare explicate de la A la Z*. București: Aramis Print, 2011. 206-211 p. ISBN 978-973-679-882-5.
113. Stan E. *Managementul clasei*. Iași: Institutul European, 2009. 9 p. ISBN 978-973-611-606-3.
114. Stanciuc Z. *Calitatea educației din perspectiva socializării și a pregătirii copilului pentru școală*. În: *Revista Univers Pedagogic*. Nr. 3 (43), Chișinău, 2014. 77 p. ISSN 1811-5470.
115. *Standardele de competență profesională ale cadrelor de conducere din învățământul general*. <https://mecc.gov.md/chișinău>
116. *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*. <https://mecc.gov.md/chișinău>
117. *Standard ocupațional Consilier școlar*. https://www.conta-conta.ro/standarde_ocupationale
118. Stănciulescu E. *Sociologia educației familiale*. Iași: Polirom, 1998. 175 p. ISSN 973-681-127-1.
119. Stegărescu L. *Competențele și atributele consilierului școlar*. În: **Culegerea materialelor Conferinței Științifice Naționale cu participare internațională *Calitatea în educație – imperativ al societății contemporane***. Chișinău: UPSC, 2020. 326 p. ISBN 978-9975-46-482-6; 978-9975-46-484-0.
120. Stegărescu L. *Consilierea elevilor – acțiune complexă a învățătorului la clasă*. În: **Culegerea materialelor Seminarului Științifico-Practic Național cu participare internațională *Implicarea studenților, masteranzilor și doctoranzilor în activități de cercetare dezvoltate de mediul asociativ: provocări și soluții***. Chișinău, UPSC, 2021. 281 p. ISBN 978-9975-46-558-8.
121. Stegărescu L. *Debutul și adaptarea copilului la mediul școlar*. În: **Culegerea materialelor Simpozionului Pedagogic Transfrontalier *Profesionalizarea cadrelor didactice: Tendințe și realități socio-psiho-pedagogice***. Chișinău, IȘE, 2021. 374 p. ISBN 978-9975-3336-2-7.
122. Stegărescu L. *Dificultățile de învățare ale elevilor de vârstă școlară mică*. În: **Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane***. Chișinău, UST, 2021. 99. p. ISBN 978-9975-76-345-5.
123. Stegărescu L. *Aspecte teoretice ale managementului educațional*. În: **Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Managementul educațional la clasă și în școală***. Iași: Lumen, 2018. 191 p. ISBN 978-973-166-504-7.

124. Stegărescu L. *Condiții și strategii de eficientizare a managementului consilierii educaționale în treapta primară a învățământului*. În: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională, nr. 2-3 (138-139), 2023. 59-64. pp. ISSN 1810-6455.
125. Stegărescu L. *Educația familială și succesul școlar în managementul consilierii elevilor din treapta învățământului primar*. În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Naționale cu participare internațională, Ed-a a III-a *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane* din 12.05.2023. 108-117 pp. ISBN 978-9975-46-803-9.
126. Stegărescu L. *Eficientizarea formării competenței de învățare în mica școlaritate din perspectiva managementului consilierii educaționale*. În: Revista științifică a UPSC ACTA ET COMMENTATIONES Științe ale Educației, nr.1 (31), 2023. 174-181 pp. ISSN 1857-0623.
127. Stegărescu L. *Consilierea educațională – activitate indispensabilă pentru o educație de calitate*. În: Culegerea materialelor Conferinței Internaționale *Managementul educațional și calitatea în educație*. Iași: Lumen, 2018. 177 p. ISBN 978-973-166-512-2.
128. Stegărescu L. *Consilierea educațională a elevilor din clasele primare*. În: Culegerea materialelor Simpozionului Național *Inițiative didactice*, Ed-a a IV-a. Vaslui, România, 2019. 533 p. (CD-ROM) ISSN 2558 – 8869/ ISSN-L 2558 – 8869.
129. Stegărescu L. *Explorarea Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale, destinat cadrelor didactice din învățământul primar: cercetare experimentală*. În: Revista științifică a USM STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, nr. 5 (165), 2023. 90-103. pp. ISSN 1857-2103.
130. Stegărescu L. *Dezvoltarea optimă a personalității școlarului mic prin consiliere educațională*. În: Culegerea materialelor Conferinței Republicane a cadrelor didactice. Chișinău: UST, 2019. 382 p. ISBN 978-9975-76-269-4.
131. Stegărescu L. *Managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar*. În: Culegerea materialelor Conferinței Internaționale *The Contemporary issues of the socio-humanistic sciences*. Ed-a a X-a. Chișinău: Tipografia Print Caro, 2019. 99-100 pp. ISBN 978-9975-3371-4-4.
132. Stoica-Constantin A. *Conflictul interpersonal. Prevenire, rezolvare și diminuarea efectelor*. Ed-a a II-a. Iași: Polirom, 2018. 330 p. ISBN 978-973-46-7672-9.
133. *Strategia Națională de dezvoltare Moldova Europeană 2030*. <https://www.mediu.gov.md/>
134. *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*. În: Monitorul Oficial, nr. 347-352, 2016. 15 p.

135. *Strategii și metode de consiliere*. <https://ro.scribd.com/document/>
136. Szentagotai-Tătar A., David D. *Tratat de psihologie pozitivă*. Iași: Polirom, 2017. 339 p. ISBN 978-973-46-6234-0.
137. Șpac S. *Educația pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar*. Ghid metodologic. Chișinău: Primex-Com SRL, 2014. 180 p. ISBN 978-9975-110-15-0.
138. Șoitu L. *Dimensiuni ale consilierii educaționale*. Iași: Institutul European, 2014. 109-112 p. ISBN 978-606-24-0064-4.
139. Tomșa G. *Abordări generale ale consilierii și consultanței școlare*. Focșani: Terra, 2011. 146 p. ISBN 978-606-8299-25-9.
140. Tudoran D. *Consiliere educațională*. Timișoara: Presa Universitară Română, 2002. 18 p.
141. Țircă A. *Management educațional*. București: Millenium Design Group, 2011. 65 p. <http://mentoraturban.pmu.ro/>
142. Ungureanu D., *Copiii cu dificultăți de învățare*, București: EDP, 1998. 19 p. ISBN 973-30-5755-x.
143. Vlasie M. *Consilierea școlară – continuitate și schimbare*. În: *EQuilibrium – revista consilierilor școlari ieșeni*, nr.1, 2016. 11 p. <http://www.cjrae-iasi.ro/>
144. Vrăsmaș E. *Consilierea și educația părinților*. București: Aramis, 2002. 176 p. ISBN 973-8294-74-6.
145. Zait D., Spalanzani A. et. al. *Construcția strategică a cercetării*. Opțiuni metodologice – între logic și euristic. Iași: Sedcom Libris, 2015. 363 p. ISBN 978-973-670-085-9.

ENGLEZĂ

146. Patterson C. *Do we need multicultural counseling competencies*. In: *Jurnal of Mental Health Counseling*. Volume 26, Number 1, 2004. 67-73 p. <http://www.sageofasheville.com/>

RUSĂ

147. Алёшина Ю. *Индивидуальное и семейное психологическое консультирование*. Москва: Независимая фирма Класс, 2004. 208 с. ISBN 5-86375-111-8.
148. Битянова М. *Работа психолога в начальной школе*. Москва: Генезис, 2000. 352 с. ISBN 5-85297-037-9.
149. Бритт А. *Нейробиология роста*. Перевод с англ. Самсонов П. Минск: Попурри, 2020. 336 с. ISBN 987-985-15-4699-8.
150. Диспенза Д. *Развивай свой мозг*. Перевод с англ. Шепелева Д. Москва: ЭКСМО. 2021. 688 с. ISBN 978-5-04-098065-9.

151. Дубровина И. *Практическая психология образования*. Учебное пособие 4-е изд. Питер: СПб, 2004. 16-33, 275 с. ISBN 5-94723-870-5.
152. Елизаров А. *Основы индивидуального и семейного психологического консультирования*: Учебное пособие. - М.: Ось-89, 2003. 20-26 с. ISBN 5-86894-714-2.
153. Зайцева Г. *Педагогическое просвещение молодых родителей как компонент психолого-медико-педагогического сопровождения семьи*. Екатеринбург: Урал. гос. пед. ун-т, 2013. 146 с. <https://cyberleninka.ru/article/n/mediko-pedagogicheskoe>
154. Кочюнас Р. *Основы психологического консультирования*, Вильнюс М: Академический проект, 1999. 16-21 с. ISBN 5-8291-0002-9.
155. Красило А. *Психологическое консультирование: проблемы, технологии*: Учебное пособие. Москва: Московский психолого-социальный институт, 2007. ISBN 978-5-89395-747-1.
156. Курачицки А. *Менеджмент в начальном образовании*. СЕР UPSC, 2020. 11 с. ISBN 978-9975-46-493-2.
157. Лазарус А. *Краткосрочная мультимодальная психотерапия*. Практическое руководство. Переводчик Гуреев И. Москва: Издатель Базенков И., 2022. 214 с. ISBN 978-5-6046794-6-3. <https://www.labirint.ru/books/846537/>
158. Лукьяненко М. *Психолого-педагогическое консультирование родителей*. Славянск-на-Кубани: Издательский центр филиала Кубанского государственного университета, 2018. 99-100 с. <https://sgpi.ru/user/>
159. Максимов А. *Как оказывать первую психологическую помощь* Записки психофилософа. Санкт-Петербург – Москва: Питер, 2021. 320 с. ISBN 987-5-4461-1482-5.
160. Медведев В. *О проблеме адаптации// Компоненты адаптационного процесса*. Л.: Наука, 1984. 16 с. <https://monographies.ru/en/book/section?id=4545>
161. Меновщиков В. *Введение в психологическое консультирование*. Москва: Смыслу, 2000. 109 с. ISBN 5-89357-083-9.
162. Немов Р. *Основы психологического консультирования*. Москва: Гуманит. изд. центр Владос, 1999. 15-24 с. ISBN 5-691-00268-6.
163. Обухова Л. *Детская психология: теории, факты, проблемы*. Москва: Тривола, 1998. 272 с. ISBN 5-78415-008-3.
164. Овчарова Р. *Практическая психология в начальной школе*. Москва: ТЦ Сфера, 2001. 22 с. ISBN 5-7218-8454-0.

165. Олифиревич Н. *Индивидуальное психологическое консультирование: Теория и практика*. Минск: Тесей, 2005. 34-35 с. ISBN 985-463-149-4.
166. Петровский В., Бороденко М. *Хрестоматия. Консультативная психология и психотерапия*. <https://psihdocs.ru/kniga-praktikuyushego-psihologia>
167. Прохорова О. *Основы психологии семьи и семейного консультирования*. Учебное пособие /ред. В. С. Торохтий. Москва: ТЦ Сфера, 2005. 224 с. ISBN 5-89144-644-8.
168. Степанова Л. *Психологическое консультирование*. Минск: Вышэйшая школа, 2017. 42 с. ISBN 978-985-06-2861-9.
169. Трунов Д. *Индивидуальное психологическое консультирование*. Москва: Этерна, 2013. 37 с. ISBN 978-5-480-00257-7.
170. Хухлаева О. *Основы психологического консультирования и психологической коррекции*. Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб, заведений. Москва: Академия, 2011. 10 с. ISBN 978-5-7695-8076.

REZUMATE/AUTOREFERATE ALE TEZELOR DE DOCTORAT

171. Braghiș M. *Strategii pedagogice de optimizare a parteneriatului școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar*: autoreferat la teza de doctorat.
172. Ceban V. *Fundamente pedagogice ale educației parentale pozitive*: autoreferat la teza de doctorat.
173. Micleușanu Z. *Potențialul formativ al consilierii familiei în instituția de învățământ (liceu)*: autoreferat la teza de doctorat.
174. Pereu T. *Fundamente pedagogice ale formării eficienței personale la membrii adulți ai familiei*: autoreferat la teza de doctorat.
175. Răleanu O. *Consilierea educațională ca factor de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți*: autoreferat la teza de doctorat.
176. Șpac S. *Fundamente pedagogice ale educației pentru mass-media în cadrul colaborării școală-familie (treapta învățământului primar)*: autoreferat la teza de doctorat.

WEBOGRAFIE

177. *Repere metodologice privind activitatea psihologului în instituțiile de învățământ general*, accesat 01.08.2019. Disponibil: <https://mecc.gov.md/>
178. *Consilierea școlară*, accesat 12.02.2023. Disponibil: <https://www.google.com/Consilierea>

179. *Despre dificultățile de învățare*, accesat 12.02.2023. Disponibil: <https://www.learn2b.ro/>
180. *Clasificarea dificultăților de învățare*, accesat 12.02.2023.
Disponibil: <https://www.google.com/>
181. *Adaptarea școlară*, accesat 14.03.2021. Disponibil: <http://dspace.usarb.md>
182. Ghidul învățătorului pentru disciplina *Dezvoltarea personală*, clasa 1, accesat 21.06.2023.
Disponibil: <https://mecc.gov.md/>
183. Ghidul învățătorului pentru disciplina *Dezvoltarea personală*, clasa 2, accesat 21.06.2023.
Disponibil: <https://mecc.gov.md/>
184. Ghidul învățătorului pentru disciplina *Dezvoltarea personală*, clasa 3, accesat 21.06.2023.
Disponibil: <https://mecc.gov.md/>
185. Ghidul învățătorului pentru disciplina *Dezvoltarea personală*, clasa 4, accesat 21.06.2023.
Disponibil: <https://mecc.gov.md/>
186. *Principiile consilierii*, accesat 14.03.2021. Disponibil: <https://www.rasfoiesc.com/>
187. *Strategii și metode de consiliere*, accesat 31.03.2020.
Disponibil: <https://www.rasfoiesc.com/>
188. *Codul de etică al cadrului didactic*. Nr. 861 din 07.09.2015. Monitorul oficial Nr. 59-67; 18.03.2016, accesat 31.03.2020. Disponibil: <https://mecc.gov.md/>
189. <https://www.dex.md/>, accesat 24.07.2022.
190. <https://www.psihologist.ro>, accesat 24.07.2022.

ANEXE

GLOSAR

- **Analiza sistemică** – metodă de interpretare și analiză științifică a faptelor, obiectelor, proceselor, fenomenelor realității, bazată pe cercetarea acestora în totalitatea lor, considerate ca întreg/entitate [110, p. 19].
- **Ancorele carierei** – cariera profesională, conform *Teoriei ancorelor carierei*, formulată de Edgar Șhein (1975), are la bază un tipar distinct al scopurilor, valorilor și nevoilor proprii. Ancorele carierei, conform teoriei lui E. Șhein, sunt:
 - autonomia și independența;
 - siguranța și stabilitatea;
 - competența tehnico-funcțională;
 - competența managerială generală;
 - creativitatea;
 - servirea unei cauze;
 - provocarea în competențe;
 - stilul de viață.

Acestea se configurează într-un mod unic, în funcție de percepția individuală a talentelor, abilităților, nevoilor și valorilor proprii [110, p. 504]. Completăm ideea dată cu o teză foarte importantă, în viziunea noastră: *ancorele carierei depind și de potențialul intelectual, moral-volitiv, inclusiv de manifestarea aptitudinilor și talentului individului.*

- **Actor** – concept preluat din sociologie și aplicat pe larg în științele educației, care desemnează un factor social: instituție socială/școală, familie etc.; un individ concret ce posedă o conduită stabilă, acesta poate fi abordat în pedagogie ca subiect al cunoașterii sau a producerii acțiunilor și interacțiunilor de învățare, educație etc.; actori educaționali pot fi: managerii școlari, învățătorii, părinții etc.
- **Catharsis** – descărcare, purificare. În psihanaliză și consilierea de tip eclectic, eliberarea emoțiilor negative [189].
- **Coping** – mecanism de depășire a dificultăților în cunoaștere, comportare, prevenire-învingere a stresului sau ale altor probleme pentru a-și dobândi starea de bine. Acest mecanism poate include variate instrumente și modalități de auto/influențare și autoacțiune.

- **Competențe științifice** – se referă la cunoașterea și înțelegerea acțiunilor teoretice științifice diferitor domenii, inclusiv ME.
- **Competențe acționale/practice** – se referă la faptul a *ști să acționezi* în situații practice.
- **Competențe transversale** – se referă la faptul complex a ști să fii și să devii, în situația noastră – un manager iscusit al CE.
- **Managementul calității** constă în crearea unor mecanisme, sisteme și proceduri prin care este asigurată calitatea [110, p. 540].

Putem menționa calitatea întregii instituții școlare sau a unui aspect: învățare, educație, consiliere etc. eșantionul-moment constă în faptul că managementul calității include:

- ansamblul etapelor de proiectare și planificare a dezvoltării unității școlare/sau a unui aspect;
 - implementarea proiectelor, programelor, planurilor și acțiunilor preconizate;
 - funcționarea concretă și eficientă a unității școlare sau a diviziunilor acesteia;
 - modalitățile de evaluare a activității și a îndeplinirii scopurilor și obiectivelor propuse [Ibidem].
- **Insight** – iluminare, reorganizare bruscă a elementelor unei percepții, ceea ce duce la o reacție nouă și imediată diferită de experiențele anterioare (provine din psihologia gestaltistă) [190].

Harta principalelor achiziții ale școlarului mic (Autor: S. Șpac) [137, p. 201-202];

Vârsta	Principalele achiziții
6-7 ani	<ul style="list-style-type: none"> • Percepția se afirmă ca activitate și proces orientat și dirijat de scop • Reprezentări mai largi, dar încă confuze și puțin sistematizate • Folosirea voluntară a fondului de reprezentări în desene, lecturi, povestiri etc. • Caracter predominant intuitiv al cunoașterii/copilul gândește <i>ceea ce vede</i> • Interiorizarea acțiunii prin mentalizarea ei • Adaptarea la mediul școlar • Esența perioadei preoperatorii constă în centrarea în jurul funcției semiotice • Vocabular relativ bogat/2500 cuv. • Operațiile gândirii dezvoltă formele mediate ale memoriei bazate pe legăturile de sens • Axarea pe imaginația reproductivă • Formele creative ale imaginației sunt stimulate de joc și alte imagini • Apariția și dezvoltarea curiozității intelectuale • Emoțiile și sentimentele sunt legate de procesul contemplării – obiectelor artistice și participarea activă • Dezvoltarea capacității citit-scrisului • Crește indicele de socializare • Funcționează moralitatea ascultării
7-8 ani	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea achizițiilor precedente și lărgirea fondului de reprezentări • Inversarea, dovadă și semn al apariției structurilor logice • Se conturează tot mai mult fenomenul <i>poate vedea ceea ce gândește</i> • Activizarea vocabularului în baza intensificării memoriei logice, a spiritului de observație • Dezvoltarea conduitei voluntare și începutul planificării conștiente a acțiunilor • Perfecționarea capacității citit-scrisului • Continuă moralitatea ascultării/standardele de judecată sunt etichetele morale/culturale ale anturajului apropiat • Indicele de socializare devine tot mai pregnant
9-10 ani	<ul style="list-style-type: none"> • Cristalizarea și dezvoltarea operațiilor mintale • Formarea/consolidarea capacității citit-scrisului • Apariția fenomenului <i>reversibilității</i>/ înțelegerea faptului că fiecărei acțiuni îi corespunde o acțiune inversă • Saltul de la gândirea de tip concret-funcțional la cea de tip categorial • Se manifestă începutul stadiului operațional-formal/gândirea abstractă • Sporesc funcțiile mnezice • Formarea competențelor transversale: digitale, acțional-strategice, de comunicare, interpersonale, civice, morale; capacitatea de înțelegere a sinelui/autocunoaștere.

**Consilierea educațională care se valorifică la nivelul învățământului primar
în funcție de scop**

- **Dezvoltare și autoperfecționare:** centrare pe asigurarea suportului, ajutorului și orientării elevilor în cunoașterea personalității sale, a potențialului său intelectual, psihoemoțional și moral/volitiv.
- **Prevenție:** axare pe preîntâmpinarea/profilaxia apariției dificultăților în dezvoltarea personală și conduita elevilor (adaptare școlară sinuoasă, inadaptare, stres, bullying; deprinderi neadecvate de comportare etc.)
- **Remediere:** desfășurarea unui ansamblu de acțiuni care vor asigura depășirea unor stări negative la elevi cu anumite dificultăți de sănătate, CES etc.
- **Situații de criză:** axare pe desfășurarea acțiunilor de tipul *coping* în cazul crizelor de vârstă; crize provocate de incompetența parentală, divorț, deces etc.
- **Asigurarea succesului școlar:** centrare pe sprijinirea copilului și a familiei în contextul studierii disciplinelor curriculare.
- **Eficientizarea educației familiale** se va realiza pe două axe, prin ședințe de CE, destinate elevilor și ședințe destinate părinților, organizate și desfășurate sinergetic.

Notă: Scopurile precizate în anexă se regăsesc în *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar*. Ele ghidează acțiunile cadrului didactic în valorificarea CE a elevilor de vârstă școlară mică.

Schița experimentului pedagogic

1. **Observații științifice:** studiul și analiza experienței avansate și experienței cadrelor didactice privind CE la nivelul învățământului primar, în IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, municipiul Chișinău.
2. **Experiment preliminar:**
 - a) lotul experimental de cadre didactice 39 s.; proba *Chestionar-aplicație privind explorarea MCE a actorilor din învățământul primar*;
 - b) lotul de elevi (clasele a III-a și a IV-a);
 - c) lotul experimental de cadre didactice – 182 s. din IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, municipiul Chișinău.
3. **Etapele experimentului pedagogic:**
 - I. **De constatare** (în baza *Indicatorilor și descriptorilor competențelor MCE/Tabelul 3.1*)

Scopul: stabilirea situației inițiale – prezența competențelor MCE la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare;
 - II. **De formare** – implementarea *Modelul pedagogic integrat de formare a competențelor MCE la nivelul învățământului primar* care conține fundamentele teoretico-aplicative ale MCE prin intermediul *Programului formativ de eficientizare a MCE a cadrelor didactice din învățământul primar*.
 - III. **De verificare/control:**
 - a) a competențelor MCE formate – 39s. – cadrele didactice;
 - b) elevilor (135s.) și părinților (135s.)
 - conduita elevilor;
 - succesul școlar;

Părinții investigați privind calitatea schimbărilor la nivelul comportamentului elevilor.
4. **Experiment complementar de verificare** (realizat după 6 luni de la formare):
 - a) îndeplinirea sarcinilor privind MCE;
 - b) proba *Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar*.

I. Fișă de observație a conduitei elevilor (conține 2 componente)

Numele observatorului _____

Numărul elevilor _____

Vârsta elevilor _____

Învățătorul _____

Notă: De apreciat pe o scală de la 1-4 frecvența manifestării comportamentelor dificile sau neadekvate a elevilor.

Barem: 1 – niciodată; 2 – foarte rar; 3 – deseori; 4 – frecvent (4-5 ori pe săptămână).

Nr. de ord.	Descrierea succintă a acțiunilor	Rezultatele observației			
		„1”	„2”	„3”	„4”
1.	Elevii respectă orarul activităților școlare (lecții, recreații, ora mesei etc.)				
2.	Respectă cultura comportării în clasă				
3.	Se implică activ în activități extracurriculare				
4.	Se implică eficient în acțiunile de management sanitar al clasei, școlii etc.				
5.	Elevii comunică respectuos cu colegii				
6.	Elevii relaționează politicos și calm				
7.	Se implică activ în pregătirea sărbătorilor, victorinelor, seratelor etc.				
8.	Refuză îndeplinirea unor sarcini				
9.	Se observă comportament agresiv				
10.	Se observă comportament timid, anxios etc.				
11.	Se observă certuri/conflicte distructive				
12.	Acțiuni violente/bullying				
13.	Se observă elevi respinși/outsider				
14.	Sunt elevi care manifestă negativism				
15.	Sunt elevi cu dificultăți la învățatură (de precizat în sinteză)				
16.	Sunt elevi care întâmpină dificultăți în comunicarea și relaționarea cu adulții (învățători, părinți etc.)				

Sinteză și concluzii:

Recomandări:

Observator: _____

II. Fișa de caracterizare sociopsihologică și pedagogică a elevului de vârstă școlară mică

I. Date personale:

Nume, prenume: _____

Data nașterii: _____

Clasa: _____

Unitatea de învățământ: _____

II. Date despre mediul familial:

1. Familia (nume, vârstă, loc de muncă):

a) Tata: _____

b) Mama: _____

c) Tutore: _____

d) Frați: _____

e) Asistent maternal/Centru de plasament: _____

2. Tipul familiei

a) completă incompletă

b) tata decedat mama decedată

c) părinți divorțați

d) părinți vitregi

e) părinți plecați în străinătate: mama tata ambii părinți

f) concubinaj

g) altă situație (de precizat) _____

3. Situația materială a părinților:

foarte bună bună medie

precară la limita strictului necesar sub limita strictului necesar

4. Climatul familial:

Înțelegere deplină între părinți și copii

Conflicte mici și trecătoare

Dezacord puternic în familie, conflicte frecvente și marcante

Familie pe cale de destrămare

Familie dezorganizată, climat nefavorabil

Raporturi armonioase în adopție/plasament

5. Regim educativ

Sever (supraveghere strictă)

Normal

Liberal (copilul este lăsat să facă ceea ce dorește)

Abuziv

Dezinteres total

Lipsa supravegherii/cauze _____

6. Colaborarea școală-familie:

Optimă Interes sporit din partea familiei

Familie ce nu răspunde la solicitările școlii Răspunde doar la solicitări-expres

III. Date medicale semnificative:

1. Starea de sănătate:

foarte bună bună medie precară

2. Dezvoltarea fizică:

armonioasă bună deficitară

IV. Trăsături individuale:

1. Rezultatele la învățătură:

a) discipline curriculare cu rezultate de excelență _____

b) discipline cu rezultate foarte bune _____

c) discipline cu rezultate modeste _____

d) discipline unde întâmpină dificultăți _____

e) cercuri pe obiecte frecventate de elev/rezultate _____

f) cursuri pe obiecte frecventate de elev/rezultate _____

g) abilități sau interese speciale _____

h) discipline preferate _____

2. Nivelul achizițiilor școlare (nivelul învățământului primar):

Citire:

- Citește cursiv Citește cu dificultate Citește pe litere Citește pe silabe
- Inversează literele Deformează cuvintele (ghicește cuvântul) Omite, adaugă litere
- Reluări, repetări de litere, cuvinte Confuzii de litere Recunoaște literele
- Citește inexpresiv/fără intonație Citește sacadat Omite rânduri
- Nu înțelege mesajul citit Înțelege mesajul textului

Scriere:

- Scrie corect Scrie cu omisiuni/confuzii Scrie propoziții simple Scrie cuvinte
- Scrie doar litere Scrie cu sprijin Realizează grafisme Transcrie corect un text

Calcul:

- Face operații de adunare și scădere în limita 0-10 cu/fără sprijin
- Face operații de adunare și scădere în limita 0-20 cu/fără sprijin
- Face operații de adunare și scădere în limita 0-100 cu/fără sprijin
- Face operații de adunare și scădere în limita 0-1000 cu/fără sprijin
- Face operații de înmulțire și împărțire cu/fără sprijin
- Recunoaște și denumește corect figuri geometrice

Gândirea:

- înțelege noțiuni simple complexe
- definește noțiuni simple complexe
- operează cu noțiuni simple complexe
- lucrează repede, rezolvă ușor și corect sarcinile de învățare
- lucrează repede, rezolvă ușor și corect sarcinile de învățare
- rezolvă corect, dar consumă mult timp și investește multă energie
- lucrează încet și nu se încadrează în timp
- lucrează greoi, incorect, cu erori, nu se încadrează în timp
- are nevoie de sprijin, explicații suplimentare
- aptitudini speciale (artistice, sportive, tehnice, științifice)

–preocupări în timpul liber

3. Conduita la lecții/în clasă

a) Participarea

- atent, participă activ, cu interes, este spontan, intervine cu completări
- manifestă interes inegal, fluctuant
- este de obicei pasiv, așteaptă să fie solicitat
- se lasă greu antrenat, participă numai când este solicitat
- este absent, cu frecvente distrageri

b) Disciplina la lecții

- se încadrează în disciplina activității, este receptiv la observații și îndrumări
- este disciplinat numai în condiții de supraveghere directă
- este pasiv la cerințe, indisciplinat

4. Conduita în grup, integrarea socială / Participarea la viața de grup

activ, bun organizator, animator al grupului ; sociabil, comunicativ, vine cu idei, propuneri ; se integrează în grup, dar preferă sarcinile executive ; mai mult retras, rezervat, izolat, puțin comunicativ ; nu manifestă interes, este dezorganizat ; fuge de la activități ; este individualist ; prezintă ticuri (clipește din ochi, se leagănă ritmic) .

5. Trăsături de personalitate

a) Temperamentul

exteriorizat ; interiorizat ; impulsiv ; nestăpânit ; calm, controlat ; iritabil ; tolerant ; uneori agresiv ; echilibrat ; activ, energic ; lent ; apatic ; rezistent la solicitări ; obosește repede ; ușor adaptabil ; greu adaptabil ; vorbăreț ; tăcut, retras ; nesigur, lipsit de încredere ; hotărât, plin de inițiativă ; cu tendință de dominare a altora ; perseverent ; nestatornic ; sensibil, emotiv ; îndrăzneț ; emoțiile îi perturbă activitatea ; emotiv, fără reacții dezadaptive ; vesel, optimist ; pesimist ; neemoțional ; hipersensibil ; retras ; timid .

b) Trăsături de caracter

– Atitudini față de ceilalți

respect agresivitate bunătate cordialitate
lipsă de respect minciună amabilitate răutate cooperare colaborare curaj
aroganță invidie egoism onestitate

– Atitudini față de muncă

- înțelege relațiile cauza-efect harnic leneș creativ

6. Probleme școlare:

absenteism rezultate școlare slabe lacune în cunoștințe lipsa interesului și a motivației

7. Procesele cognitive și intelectuale/stilul de muncă:

a) Percepții/reprezentări

analitic sintetic mixte detectare identificarea obiectelor cunoscute

identificarea obiectelor inedite percepție vizuală percepție auditivă

b) Spirit de observație

sesizează cu ușurință detaliile: da nu

diferențiază esențialul de secundar: da nu

alte particularități _____

c) Atenția

distributivă concentrată mixtă fluctuantă

alte particularități _____

d) Memoria

de scurtă durată de lungă durată mecanică logică fidelă fragmentară vizuală
auditivă predominant: voluntară involuntară

Recunoașterea _____

Reproducerea _____

e) Imaginația

- reproductivă
- creativă

f) Limbajul

vocabular bogat, exprimare frumoasă exprimare anevoioasă și corectă tulburări de limbaj
 vocabular redus, exprimare greoaie vocabular sărac, exprimare incorectă

g) Stilul de muncă

temeinic, conștient sistematic, ritmic, organizat inegal, cu fluctuații și salturi neglijent
 dezorganizat improvizează răspunsurile învață în salturi se implică în activitate: greu
 ușor alte caracteristici

h) Responsabilitatea

- responsabil
- iresponsabil

i) Creativitatea

inventiv, manifestă creativitate uneori manifestă inițiativă, independență lucrează după
model, stereotip nesigur, dependent, fără inițiativă

j) Însușiri aptitudinale

- aptitudini generale
- aptitudini speciale (matematice, muzicale, sportive etc.)

8. Atitudinea față de sine

spirit autocritic optimism modestie nepăsare îngâmfare pesimism

9. Acțiuni pentru îmbunătățirea situației

a) Cu părinții:

b) Cu elevul:

10. Alte informații despre elev:

V. Cariera școlară și orientarea profesională

1. Opțiunile elevului:

2. Arii de interes ale elevului:

3. Dorințele părinților:

4. Propunerile învățătorului/dirigintei:

5. Propunerea profesorului-psihopedagog/consilierului școlar:

VI. Concluzii și recomandări:

Observator: _____

Protocolul studiului de caz

nr.1. clasa a IV-a „C”

Problema de investigat: cauza tachinării elevei noi cu elemente de bullying (lovirea ochelarilor, pentru ca aceștia să cadă, și umilirea colegei).

Scopul investigării: stabilirea motivului comportamentului agresiv al colegilor față de noua elevă și a modalităților de manifestare a ostilității față de aceasta.

Obiectivele investigării:

1. Observarea comportamentului elevilor clasei a IV-a „C”;
2. Analiza situației apărute;
3. Conversații individuale cu elevii clasei și eleva X;
4. Discuție colectivă pe marginea cazului și respectarea normelor morale în școală, familie și comunitate.

Întrebări de reflecție:

*Au mai fost situații asemănătoare în clasa dată? Cum s-au manifestat? Poate într-un astfel de mod neadecvat, chiar agresiv, s-a dorit a atrage atenția asupra sa (elevii care au agresat fetița)? De clasificat motivul faptelor comise. De stabilit care sunt limitele comportării indezirabile a elevilor din clasa a IV-a „C”.

Metodele aplicate în studiul de caz: observația, conversația, avertizarea și dezaprobarea faptei agresive; discuția cu părinții elevilor; modelarea situațiilor similare în care victimă au fost elevii-agresori; analize, interpretări, comparații și concluzii.

Raport final:

*Studiul de caz a derulat două săptămâni, observațiile au fost sistematice, din partea pedagogilor, părinților și a altor colegi mai disciplinați și conștienți.

*S-au realizat discuții cu părinții și elevii-agresori. Aceștia au fost avertizați de învățător, directorul-adjunct și președintele Consiliului de părinți al clasei.

*Simularea situației cu schimbarea rolurilor a fost de folos real. Elevii au cerut scuze de la victimă și de la adulții implicați (părinți, pedagogi).

*Acțiunile educative în clasă au un caracter mai consistent și sistematic, în comparație cu situația de până la acest incident. Se realizează activități axate pe formarea moral-volitivă a elevilor și sporirea calității educației morale în familie și în școală.

*S-au realizat ședințe de consiliere individuală, în grup și colectivă, cu tematică preventivă, axată pe dezvoltarea culturii elevilor și formarea competențelor parentale privind educația familială a copiilor de vârstă școlară mică.

**Chestionar-aplicație privind managementul consilierii educaționale
a actorilor din învățământul primar (conține 3 componente)**

(Autor: L. Stegărescu)

Notă: *Chestionarul propus conține două probe, prima este destinată părinților, iar a doua este destinată cadrelor didactice.*

Vă rugăm să fiți obiectivi, sinceri și să îndepliniți sarcinile cu caracter aplicativ. Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor acolo unde considerați necesar. Vă mulțumim pentru implicare și colaborare!

I. Chestionar pentru părinți

1. Cum înțelegeți Dvs. activitatea de consiliere a familiei?
2. Concretizați care specialiști din liceu se ocupă de consilierea familiei (elevilor și părinților).
3. Numiți ce fel de suport consultativ ați primit Dvs. din partea specialiștilor liceului. Apreciați calitatea consilierii cu patru calificative: 4 (foarte bine); 3 (bine); 2 (suficient); 1 (insuficient).
4. Enumerați dificultățile întâmpinate în educația familială a copilului Dvs. Încercuiți-le pe acelea la care percepeți necesitatea unui suport consultativ.
5. Ați participat în activități de consiliere a elevilor sau a părinților? Precizați modalitățile și problemele abordate.
6. Care sunt cei mai competenți specialiști din liceu în consilierea familiei? Concretizați.
7. Care sunt, în viziunea Dvs., condițiile unei consilieri eficiente a elevilor și a părinților?
8. Ce propuneri/sugestii puteți oferi pentru optimizarea consilierii educaționale?

II. Chestionar pentru cadrele didactice

(Autor: L. Stegărescu)

1. Expuneți scopul și obiectivele de bază ale consilierii elevilor din învățământul primar.
2. Expuneți scopul și obiectivele de bază ale consilierii familiei cu elevi de vârstă școlară mică în liceu.
3. Numiți cel mai potrivit specialist în consilierea elevilor și familiei acestora în liceu.
4. Concretizați aspectele și problemele consilierii valorificate de membrii administrației în liceu.
5. Numiți aspectele din cadrul școlar care ar putea fi eficientizate prin consiliere.
6. Numiți aspectele din cadrul familial care ar putea fi eficientizate prin consiliere.
7. Cum credeți care actori din învățământul primar au nevoie de consiliere. Ierarhizați și argumentați.
8. Care sunt, în viziunea Dvs., acțiunile manageriale indispensabile în consilierea educațională. Argumentați.
9. Care sunt necesitățile învățătorilor din clasele primare privind eficientizarea consilierii educaționale?
10. Oferiți propuneri vizavi de managementul consilierii educaționale și procesul consilierii educaționale.

III. Chestionar de opinii pentru elevii claselor a III-a și a IV-a

(135 subiecți)

(Autor: L. Stegărescu)

1. Ce înseamnă consiliere?
2. Cum crezi, au nevoie elevii/colegii din clasă de consiliere?
3. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de psiholog? Descrie succint.
4. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de învățătoare? Descrie succint.
5. De ce anume ai nevoie cel mai mult la școală? Enumeră, concret (le așezi în ordinea de la important – spre mai puțin important).
6. De ce anume ai nevoie, cel mai mult, în cadrul familiei? Enumeră, concret (la fel, așezi nevoile după importanța lor pentru tine).

**Lista experților implicați în cercetarea realizată
privind problema managementului consilierii educaționale
în învățământul primar**

1. **CUZNETOV Larisa, dr. hab.**, prof. univ., UPSC, membru al Comisiei de îndrumare;
2. **GORAȘ-POSTICĂ Viorica, dr. hab.**, prof. univ., USM, membru al Comisiei de îndrumare;
3. **BRAGHIȘ Maria, dr.** în Științe ale educației, membru al Comisiei de îndrumare;
4. **BINER Mucahit** – director al IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, master în informatică și limba engleză, experiență managerială – 17 ani;
5. **GOREA Svetlana, dr.** în pedagogie, master în psihologie, grad didactic superior, formator internațional, psiholog pentru clasele primare, IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani;
6. **NEAGU Lucia**, învățătoare, clasa a I-a „A”, master în Științe ale educației, grad didactic unu, experiență pedagogică – 32 de ani;
7. **PUIU Angela**, învățătoare, cl. a III-a „B”, master în Științe ale educației, grad didactic unu, experiență pedagogică – 28 de ani;
8. **CUJBĂ Lilia** – învățătoare, cl. a II-a „B”, master în Științe ale educației, grad didactic unu, experiență pedagogică – 25 de ani;
9. **BUJOR Valentina** – director adjunct la clasele gimnaziale, IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, grad didactic unu, grad managerial unu, experiență managerială – 37 de ani.

**Dimensiunile și valorile
Managementului consilierii educaționale în învățământul primar**

(Autor: L. Stegărescu)

Nr. de ord.	Dimensiuni ale MCE	Valori ale MCE
1.	Dimensiunea umană	<ul style="list-style-type: none"> • Umanism, cumsecădenie, onestitate.
2.	Dimensiunea socio-culturală	<ul style="list-style-type: none"> • Cultură, societate, bunăstare morală, bunăstare economică, antreprenariat.
3.	Dimensiunea morală	<ul style="list-style-type: none"> • Morală, bine, binele moral, corectitudine, politețe, generozitate.
4.	Dimensiunea orientativ-axiologică	<ul style="list-style-type: none"> • Educație, cunoaștere, învățare, adevăr, bine, frumos.
5.	Dimensiunea prospectivă	<ul style="list-style-type: none"> • Inteligență, proiecte de viață, învățare pe parcursul vieții.
6.	Dimensiunea psihopedagogică	<ul style="list-style-type: none"> • Echilibru moral/psihopedagogic, armonie interioară, cunoașterea de sine, acceptarea de sine, comunicarea și relaționarea empatică.
7.	Dimensiunea dezvoltativ-formativ	<ul style="list-style-type: none"> • Cogniție, metacogniție, autoeducație, autoactualizare, autocontrol.
8.	Dimensiunea corecțională	<ul style="list-style-type: none"> • Comportament decent/dezirabil, atitudine conștientă, responsabilitate.
9.	Dimensiunea motivațională	<ul style="list-style-type: none"> • Voință dezvoltată, emoții și sentimente pozitive, succes școlar, performanțe școlare.
10.	Dimensiunea creativă	<ul style="list-style-type: none"> • Creativitate, creație, muncă, invenție.

Program instituțional de formare a cadrelor didactice din învățământul primar
Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii educaționale/FECMCE

Instituția: IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, mun. Chișinău

Scopul programului: Familiarizarea cadrelor didactice din învățământul primar cu fundamentele teoretico-aplicative ale MCE în contextul formării și eficientizării competențelor vizate.

Subiecți: 39 de cadre didactice, dintre care:

- 12 învățători la clasele primare;
- 13 profesori-specialiști la disciplinele: limba străină, educație muzicală, educație plastică, educație fizică etc.
- 14 educatori la grupele cu program prelungit.

Cadrul conceptual. Programul dat are menirea să faciliteze procesul învățării pe parcursul tot vieții și profesionalizarea cadrelor didactice din învățământul primar la locul de muncă. *Programul FECMCE* corelează și are un șir de tangențe cu *Planul activității psihologului IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, municipiul Chișinău*, ceea ce va asigura aprofundarea cunoștințelor, consolidarea competențelor adaptative, comunicative, de relaționare armonioasă ale actorilor educaționali din învățământul primar. Activitățile și acțiunile preconizate se vor axa pe realizarea sarcinilor și prevederilor din *Codul Educației al Republicii Moldova* și aria curriculară *Consiliere și dezvoltare personală* (implementată din anul de studii 2018-2019).

Totodată, programul reprezintă un instrument metodologic important de reactualizare a cunoștințelor și competențelor ME, inclusiv de familiarizare a cadrelor didactice cu fundamentele teoretico-aplicative ale MCE, determinate, elaborate și fundamentate științific în procesul cercetării desfășurate în instituție.

Strategii aplicate: informativă; expozitiv-euristică; explicativă; logic-interpretativă; de consolidare și actualizare; axate pe dezvoltarea cogniției și metacogniției/gândirii științifice.

Metode: Povestirea; explicația; conversația euristică; discuția/polemica; lectura; elaborarea fișelor și schițelor conceptuale, inclusiv cu caracter metodologic etc.

Forme de lucru: ședințe cu caracter informativ, formativ și consultativ; workshop-uri; mese rotunde; conferințe practice etc.

Nr. de ord.	Teme și conținuturi	Obiective	Strategii operaționale
1	2	3	4
1.	<p>I. Aspecte informative Management educațional și management al CE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - definirea conceptelor de ME și MCE; - scurt istoric al dezvoltării ME; - componentele ME și MCE (planificarea, organizarea, conducerea și administrarea activității; evaluarea și monitorizarea acesteia). 	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cadrelor didactice cu conceptele de bază, scopul și conținutul ME și MCE; • Analiza comparativă a istoricului ME și MCE; • Identificarea componentelor ME și al MCE (la general și în învățământul primar); • Caracterizarea asemănarilor și deosebirilor între ME și MCE. 	<ul style="list-style-type: none"> - de tip expozitiv-euristic; - logic și motivațional; - de analiză și sinteză; - comparativ-interpretativă; • Metode aplicate: povestirea și explicația; conversația euristică; discuția; lectura; notițe informative etc.
2.	<p>Paradigma clasică și paradigma modernă a ME și MCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ME ca știință practică și artă; - specificul MCE; - competențe ale MCE (științifice/la nivel de cunoaștere; practice/la nivel de aplicare și transversale/la nivel de integrare). - ME și MCE: abordare sistemică. 	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cadrelor didactice cu atributele paradigmei ME clasic și ME modern; • Analiza comparativă a specificului și a componentelor ME și MCE în învățământul primar; • Determinarea tipurilor de competențe în ME și MCE în învățământul primar. 	<ul style="list-style-type: none"> - de tip expozitiv-euristic; - logic și motivațional; - de analiză și sinteză; - comparativ-interpretativă; • Metode aplicate: povestirea și explicația; conversația euristică; discuția; lectura; notițe informative etc.
3.	<p>Analiza ME și a MCE – abordare structurală și funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> - ME în abordarea învățământului primar; - MCE în clasele primare; - Schița MCE în învățământul primar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cadrelor didactice cu abordarea sistemică a ME și MCE; • Identificarea tipurilor de management, valorificat în MCE la nivelul învățământului primar; • Elaborarea unei schițe a MCE pentru învățământul primar. 	<ul style="list-style-type: none"> - strategii de tip informativ; - strategii de dezvoltare a gândirii științifice (a cogniției și metacogniției); - strategii operaționale/acționale. Metode: conversația euristică, acțiuni practice, hermeneutica etc.
4.	<p>Dimensiunile și valorile MCE în învățământul primar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - managementul consilierii cadrelor didactice; - managementul consilierii elevilor; - managementul consilierii părinților; - schițe de proiecte ale CE și MCE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cadrelor didactice cu dimensiunile și valorile MCE; • Caracterizarea specificului MCE a elevilor, părinților, cadrelor didactice; • Elaborarea unei schițe de proiect în CE și în MCE. 	<ul style="list-style-type: none"> - strategii de tip informativ; - strategii de dezvoltare a gândirii științifice (a cogniției și metacogniției); - strategii operaționale/acționale. Metode: conversația euristică, acțiunile practice, hermeneutica etc.

1	2	3	4
5.	Modelul pedagogic integrat de FCCD din învățământul primar: <ul style="list-style-type: none"> - principii și condiții ale MCE; - fundamente teoretice și aplicative ale MCE; - strategii ale MCE (elevi, părinți, cadre didactice); - tehnologia MCE (scopuri și proiecte de dezvoltare personală a elevilor și părinților). 	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cadrelor didactice cu fundamentele teoretice și aplicative ale MCE; • Stabilirea asemănarilor și deosebirilor în CE a elevilor și părinților din învățământul primar; • Elaborarea Agendei CD de valorificare a tehnologiei MCE. 	<ul style="list-style-type: none"> - strategii de tip informativ; - strategii de dezvoltare a gândirii științifice (a cogniției și metacogniției); - strategii operaționale/acționale. <p>Metode: conversația euristică, acțiunile practice, hermeneutica etc.</p>
6.	Aspecte formative Elaborarea proiectelor de CE în învățământul primar pe categorii de actori educaționali.	<ul style="list-style-type: none"> • Desfășurarea acțiunilor practice de proiectare, explorare, evaluare-monitorizare și redactare a proiectelor MCE; • Selectarea și stimularea explorării strategiilor MCE a elevilor, părinților și cadrelor didactice; • Sintetizarea acțiunilor și activităților în domeniul MCE din perspectivă sistemică și predictivă. 	<ul style="list-style-type: none"> - Strategii axate pe acțiuni practice; - Strategii euristice; - Strategii axate pe autoactualizare și consolidare a cunoștințelor MCE. <p>Metode practice: acțiunile simulate și acțiuni în context real (înv. primar), analiza și sinteza, interpretarea, discuția, conversația euristică, proiectul MCE, metoda reflexivă și predicția etc.</p>
7.	Structurarea acțiunilor, selectarea și punerea în funcție a strategiilor MCE pe categorii de actori.		
8.	Evaluarea CE și a calității MCE în învățământul primar: <ul style="list-style-type: none"> - scopuri; - strategii; - metode; - monitorizare; - finalități. 		

Bibliografie selectivă

Notă: Sursele bibliografice au fost aranjate și ierarhizate conform importanței acestora pentru formarea competențelor MCE în învățământul primar.

1. Răduț-Taciu R., Bocoș M.-D.; Chiș O. *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*. Pitești: Paralela 45, 2015. 577 p. ISBN 978-973-47-1526-8.
2. Saranciu-Gordea L. *Dezvoltarea personală - disciplină școlară în clasele primare*. Chișinău: CEP UPSC, 2021. 233 p. ISBN 978-9975-46-556-4.
3. Baban A. *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: Ardealul, 2009. 307 p. ISBN 973-0-02400-6.
4. Brașiș M. *Parteneriatul școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar*. Chișinău: CEP USM, 2013. 84 p. ISBN 978-9975-48-038-3.
5. Cojocaru V. Gh., Cojocaru V. *Formarea cadrelor didactice din perspectiva profesionalizării cadrelor didactice: semnificații și implicații actuale*. Chișinău: CEP UPSC, 2020. 216 p. ISBN 978-9975-46-466-0.
6. *Curriculum Național. Învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p.
7. Cuznețov L. *Consilierea parentală. Ghid metodologic*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2013. 110 p. ISBN 978-9975-4253-8-4.
8. Stegărescu L. *Condiții și strategii de eficientizare a managementului consilierii educaționale în treapta primară a învățământului*. În: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională, nr. 2-3 (138-139), 2023. 59-64. pp. ISSN 1810-6455.
9. Vlasie M. *Consilierea școlară-continuitate și schimbare*. În: *EQuilibrium- revista consilierilor școlari ieșeni*, nr.1, 2016. 11p.

**Suport metodologic de formare și eficientizare a MCE,
destinat cadrelor didactice din învățământul primar**

1. **Cadru preliminar.** Suportul metodologic are menirea să orienteze cadrele didactice în procesul de formare și eficientizare a MCE a elevilor din învățământul primar și părinților acestora. Totodată, să ghideze procesul de profesionalizare în domeniul consilierii educaționale a elevilor, axat pe cele șase scopuri: dezvoltare și autoperfecționare, prevenție, remediare, situații de criză, asigurarea succesului școlar și eficientizarea educației familiale (prin acțiuni și influențe paralele la nivelul elevilor și părinților).

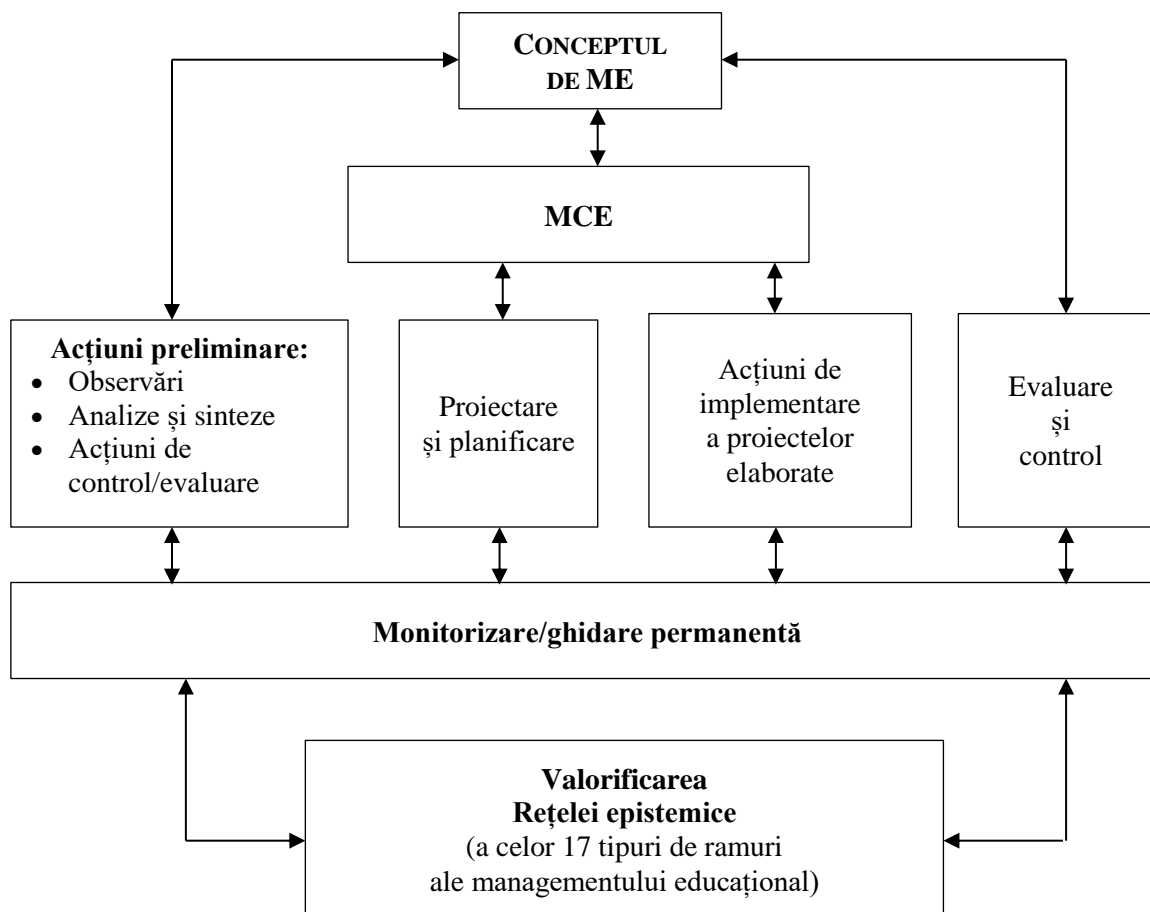
În contextul predării disciplinei *Dezvoltare personală*, orientăm cadrele didactice din învățământul primar să valorifice permanent inter-, pluri- și transdisciplinaritatea pentru a asigura succesul personal/autoactualizarea și succesul școlar.

2. **Componentele epistemice sau ramurile disciplinare ale Managementului educațional în abordare sistemică** [99, p. 22].

Scopul: Conștientizarea tipurilor/ramurilor de ME pe care cadrele didactice sunt obligate să le valorifice în Managementul CE (în diferită măsură).

Conceptul de ME în abordare sistemică, după R. Răduț-Taciu și M. Bocoș, reprezintă **Sistemul științelor educației** (*la nivel de suprasistem/macrosistem*) din care derivă **Managementul educațional** (*la nivel de sistem/subsistem/microsistem*), cu referire la **Managementul instituțional/Managementul clasei** – repere importante în luarea de decizii manageriale pertinente și atingerea finalităților educaționale la care se atribuie: *Managementul schimbării; Managementul curricular; Managementul învățării; Managementul educației incluzive; Managementul învățământului simultan; Ergonomia didactică; Managementul activităților extracurriculare; Managementul activităților școala după școală; Managementul proiectelor și programelor educaționale; Managementul parteneriatelor educaționale; Managementul resurselor educaționale; Managementul situațiilor de criză; Managementul comunicării didactice; Managementul eticii; Managementul timpului școlar; Managementul consilierii educaționale; Managementul carierei; Managementul calității în educație.*

HARTA
conceptuală a Managementului consilierii educaționale
în învățământul primar

Managementul eticii ca instrument de asigurare a profilului moral al CE în învățământul primar

Respectarea strictă a:

- **Moralei**, abordată ca sistem de idei, norme, principii care interpretează, explică și reglează conduita actorilor implicați în procesul CE.
- **Managementul eticii** – ramură a ME, în cazul CE, care asigură elaborarea și implicarea unor strategii și instrumente de conducere și ghidare care va contribui la dezvoltarea etică a cadrelor didactice și a procesului de consiliere educațională.
- **Strategii de creare a culturii organizaționale cu privire la CE a elevilor și părinților** (D. Menzel, 2007):
 - respectarea normelor morale;
 - organizarea trainingurilor etice cu cadrele didactice;
 - cunoașterea și respectarea drepturilor omului;
 - cunoașterea și respectarea codurilor etice (pedagogic, managerial etc.);
 - raportarea la jurămintele profesionale;
 - practicarea auditului critic;
 - asigurarea managementului eficient a resurselor umane (Apud 99).

Repere etice în desfășurarea ședințelor de CE a elevilor și a părinților

- Tratarea imparțială a subiecților;
- Confidențialitatea discuțiilor și acțiunilor cu beneficiarii;
- Ascultarea atentă, cu răbdare și empatie;
- Orientarea pe disciplinarea pozitivă treptată (etapizat);
- Stabilirea scopului și obiectivelor de comun acord;
- Îmbinarea variatelor forme, metode, procedee și tehnici pentru a acționa în mod facilitator, dar consecvent, plecând de la succesele, performanțele și reușitele beneficiarului.

Schița ședinței de consiliere

- I. Inițierea relației consilier-beneficiar în mod etic.
- II. Acumularea informației și observarea beneficiarului.
- III. Etapa de bază: consilierea propriu-zisă.
- IV. Etapa de încheiere (finalizarea CE).
- V. Observarea din partea consilierului, paralel cu orientarea beneficiarului spre autoobservare.

Agenda pentru consilierii școlari

I. Dificultăți în consilierea părinților:

- Există părinți cu dizabilități, iar consilierul nu deține codul de comunicare cu aceștia și este nevoie de un specialist;
- Așteptări exagerate ale părinților, graba acestora de a-și rezolva problemele;
- Lipsa de implicare autentică în rezolvarea problemelor, deoarece, uneori, părinții fie nu au timp, fie sunt prea afectați de problemele lor și rămân la stadiul de ascultare. Există și cazuri în care părintelui i se sugerează să vină la consiliere, pentru că nu o face din inițiativă proprie sau nu are convingerea că are nevoie de consiliere;
- Comunicare dificilă a unor aspecte reale, datorată faptului că e dificil să vorbești despre subiecte considerate *tabu*, până nu demult, de exemplu aspecte legate de psihosexualitatea copiilor;
- Prejudecăți, stereotipuri, care afectează modul de gândire și acțiune: părinții se resemnează, nu mai vor să vină la consiliere. Unii au experiențe negative în relația cu grădinița, cum ar fi respingerea directă sau mascată a copilului, mai ales, în situații delicate, cum ar fi copiii cu CES;
- Experiențe negative care i-au determinat să-și piardă încrederea în specialiști, în consiliere, în educație. [144, p. 176]

II. Consilierea familiei este strâns legată de consilierea psihopedagogică școlară și, plecând de la aspectele teoretice analizate și viziunile experiențiale a unor cercetători, delimităm *trei tipuri de consiliere școlară a familiei:*

- a) *Consilierea elevilor/copiilor* în probleme legate de autocunoaștere, cunoașterea și formarea imaginii de sine; adaptarea și integrarea socială, reușita școlară, crizele de dezvoltare; situațiile de criză, rezolvarea și depășirea unor conflicte interioare sau/și interpersonale; însușirea tehnicilor de învățare eficientă, orientarea în cariera școlară și cea profesională.
- b) *Consilierea cadrelor didactice* în probleme legate de cunoașterea elevilor, înțelegerea problemelor elevilor, sprijinirea în dezvoltarea acestora, asigurarea echilibrului între cerințele școlare și posibilitățile elevilor, în identificarea cauzelor insuccesului și inadaptării școlare, a abandonului școlar; optimizarea relației școală-elev.
- c) *Consilierea părinților* în probleme legate de cunoașterea copiilor lor, înțelegerea nevoilor și a comportamentului lor, identificarea factorilor de risc în integrarea școlară și cea socială a copiilor săi; ameliorarea comunicării și a relației cu propriii copii, sprijinirea școlii în educația copilului.

În conformitate cu obiectivele-cadru în procesul activității de consiliere în mediul școlar, consilierul va urma un șir de obiective operaționale:

1. Să creeze premisele necesare realizării unui mediu *ecologic* și prietenos familiei, prin intermediul acțiunii convergente a tuturor agenților educaționali implicați în procesul educativ;
2. Să valorifice dezvoltarea potențialului, resurselor de care dispune participantul la consiliere (elev, părinte) prin învățarea modalităților de optimizare a conduitei sale, prevenind distresul, depresia, angoasa etc.;
3. Să acorde ajutor în dezvoltarea capacităților decizionale prin învățarea participantului la consiliere de a se angaja în procesul de analiză a alternativelor și asumare a deciziilor (învățarea modalităților prin care se pot rezolva probleme sau se pot lua decizii centrate pe dezvoltarea personală, familia, școala etc.);
4. Să învețe și să exerseze elevii să-și atingă scopurile de bază prin reflecții și decizii fundamentale; prin anticiparea și/sau rezolvarea problemelor de natură cognitivă, afectivă sau interpersonală;
5. Să acorde ajutor psihopedagogic în suportul elevilor ce întâmpină dificultăți de învățare, comunicare sau trece printr-o stare emoțională negativă (stare de stres, conflict, de afect etc.);
6. Să formeze elevilor competențe de autocunoaștere, autodeterminare și autoanaliză; de valorificare a particularităților sale individuale și a posibilităților pentru instruirea cu succes; dezvoltarea, îmbunătățirea relațiilor interpersonale și a relațiilor cu sine;
7. Să co/participe la soluționarea problemelor elevilor și a părinților legate de instruire, educație și/sau de dezvoltare a eficienței personale;
8. Să informeze părinții despre problemele școlare ale elevilor, să le acorde ajutor în organizarea comunicării eficiente părinte-copil, în rezolvarea problemelor elevilor în perioada instruirii școlare, a orientării profesionale;
9. Să acorde ajutor psihopedagogic cadrelor didactice, managerilor școlari în problemele de instruire, comportament sau optimizare a relațiilor interpersonale cu elevii și/sau grupurile de elevi.
10. Să ajute părinții și cadrele didactice, în preîntâmpinarea și soluționarea problemelor legate de instruirea și educația elevilor în școală, în familie și comunitate [79, p. 44].

III. Strategii de lucru: Succesul consilierii școlare este asigurat de competența de comunicare a consilierului care se concentrează asupra abilității de a manifesta comportamente de comunicare potrivite în situațiile date, [92, p. 42] în cazul unui parteneriat eficient cu familia, iar pentru optimizarea relației familie-școală este nevoie de a îmbina variate forme și metode de colaborare a școlii cu familia:

- *ședințele cu părinții* oferă acestora ocazia de a se cunoaște între ei, de a acționa ca o echipă, de a se cunoaște reciproc cu cadrele didactice, de a discuta aspecte ale programului școlar, de a afla despre progresele/regresele copiilor, schimbările intervenite în evoluția lor;
- *lectoratele cu părinții* cu teme diverse prin care părinții sunt informați cu privire la importanța cunoașterii personalității propriului copil, aprecierea corectă a comportamentelor copiilor, măsuri și soluții pentru ignorarea sau limitarea comportamentelor negative, tehnici și metode prin care își pot ajuta copilul la lecții;
- *consultațiile individuale* (convorbirile) oferă prilejul abordării individualizate a problemelor cu care se confruntă copilul sau părintele, se pot oferi sfaturi, părinții pot furniza informații intime pe care nu doresc să le facă publice, dar sunt relevante pentru educația și instruirea copilului;
- *convorbirile telefonice* care au luat amploare datorită telefoniei mobile, dar și timpului limitat al părinților și cadrelor didactice;
- *chestionarul* permite obținerea unor informații privind organizarea colectivelor de elevi, teme abordate în ședințele ulterioare etc.;
- *participarea părinților la activități organizate de școală* – lecții publice pentru părinți, astfel părinții au posibilitatea să cunoască nivelul de pregătire al copilului, deprinderile achiziționate, să se familiarizeze cu metodele și procedeele de predare;
- *consilierea psihopedagogică*, constă în abordarea specializată, prin intermediul profesorilor, consilierilor școlari, a dificultăților de adaptare a elevilor la cerințele școlii;
- *vizite ale cadrelor didactice la domiciliul copiilor* - specificul acesteia constă în familiarizarea cu condițiile de viață și educație ale copilului în familie;
- *excursii, drumeții* – părinții pot contribui la organizarea și sponsorizarea acestor acțiuni, asigură supravegherea copiilor, trăiesc emoții pozitive alături de copiii lor, le oferă modele de comportare;
- *participarea părinților la expoziții cu lucrări ale copiilor* - reprezintă un prilej de a-i familiariza cu date importante despre evoluția copiilor, atât pe plan artistic, cât și al bagajului de cunoștințe;
- *sărbătorirea zilei de naștere a copilului în clasă* – copiii învață comportamentul civilizată, unele convenții sociale și se creează legături afective cu membrii familiilor, deoarece invitații sărbătoritului pot fi părinți sau alte rude;

- *serbările școlare* prin care părinții pot descoperi aptitudinile speciale ale copiilor, nivelul dezvoltării acestora, pot să le evalueze performanțele, să se implice în organizarea acestor activități;
- *implicarea părinților în proiecte și parteneriate școlare Ziua ușilor deschise* în cadrul cărora părinții participă la activitățile planificate;
- *Jurnalul clasei* – cuprinde fotografii, impresii ale copiilor, ale altor persoane implicate în activitățile clasei, descrieri de activități, diplome obținute, desene create de copii etc.;
- *scrisorile și însemnările* sunt necesare ca mijloc operativ, comod, în condițiile în care cadrele didactice nu au posibilitatea unor întâlniri directe cu părinții elevilor;
- *atelier de lucru cu părinții* în cadrul cărora aceștia se familiarizează cu standardele de eficiență a învățării, finalitățile educației, conținuturile, strategiile aplicate, programul de activitate a școlii;
- *mese rotunde* în cadrul cărora părinții și profesorii fac schimb de experiență educațională;
- *conferințe științifice* în cadrul cărora cadrele didactice, dar și părinții, prezintă comunicări cu privire la educația copiilor în școală și în familie;
- activități de tipul *Școala părinților*, în cadrul cărora se organizează sesiuni de formare psihopedagogică pentru părinți;
- *asociațiile de părinți* – participarea la gestiunea școlii. [8, p. 84].

Grila teoriilor psihologice și a terapiilor aplicate în consilierea psihopedagogică/educațională

- Teoria psihodinamică (S. Freud);
- Teoria psihologiei individuale (A. Adler);
- Teoria umanistă/centrată pe persoană (C. Rogers, A. Maslow);
- Teoria cognitiv comportamentală (J. Watson; B. Skinner; A Bandura etc.);
- Teoria rațional-emoțională (A. Ellis);
- Teoria existențialistă (R. May și V. France);
- Teoria realității (W. Glasser);
- Teoria gestaltistă (F. Perls).

Școli de terapie și consiliere

1. **Terapia/consilierea structurală** (S. Minuchin; Br. Montalvo etc.);
2. **Terapia/consilierea strategică** (Cl. Madanes; P. Papp etc.);
3. **Terapia/consilierea sistemică/Școala de la Milano** (M. Salvini; L. Bascalo; G. Prata etc.);
4. **Terapia/consilierea centrată pe soluție** (S. De Shazer; I. Kim Berg etc.);
5. **Terapia/consilierea colaborativă** (H. Andreson; L. Hoffman etc.);
6. **Terapia/consilierea centrată pe reflecție** (Tom Anderson);
7. **Terapia/consilierea narativă** (L. Hoffman; M. White etc.);
8. **Consilierea ontologică complexă a familiei** (L. Cuznețov).

Dificultăți de învățare care pot fi produse de cadrele didactice

I. Dificultăți/probleme deontologice:

- Nerespectarea drepturilor copilului;
- Încălcarea spațiului personal;
- Comunicarea distorsionată (despotică, excesiv de autoritară, elevul nu este ascultat, elevul este brutalizat și etichetat/numit indecent etc.);
- Relaționarea și comportarea dură, agresivă, uneori neadecvată;
- Nerespectarea timpului elevului (se reține din contul pauzelor sau după terminarea lecțiilor);
- Nerespectarea particularităților de vârstă și de personalitate ale elevilor;
- Blamarea elevilor, se face abuz de *notații* inutile;
- Criticarea unor părinți în prezența tuturor elevilor.

II. Dificultăți/probleme didactico-metodice:

- Pregătirea insuficientă de lecție a pedagogului și prestarea unor informații eronate (fără argumente și dovezi științifice);
- Comiterea greșelilor metodice în procesul de predare a noilor conținuturi de învățare;
- Săvârșirea greșelilor metodice în procesul evaluării cunoștințelor elevilor;
- Explicarea insuficientă a sarcinilor de lucru și a temelor pentru acasă;
- Nediversificarea și neeficientizarea strategiile de predare-învățare-evaluare;
- Explorarea insuficientă sau incorectă a consilierii educaționale/psihopedagogice în procesul educațional;
- Aprecierea subiectivă a unor elevi, crearea unor *elevi-vedete*;
- Insuficiența sau chiar lipsa stimulării elevilor etc.

Managementul consilierii educaționale axat pe depășirea dificultăților de învățare

I. Domeniile operaționale ale dificultăților de învățare: domeniul limbajului rostit care se referă la *dislalii*, adică incapacități de pronunțare corectă a sunetelor, a grupurilor de sunete, cuvintelor sau propozițiilor, tulburări de ritm, bâlbâiala, *disfonii*-tulburări de voce, întâzieri în apariția și dezvoltarea vorbirii, domeniul limbajului scris-citit care cuprinde *dislexiile*-incapacități parțiale de însușire a citirii), *disgrafiile*-incapacități parțiale de însușire a scrisului, domeniul limbajului nonverbal care se referă la psihomotricitate și expresie – dificultăți în motricitatea grosieră și fină, în coordonarea psihomotorie, în structurarea schemei corporale, domeniul atenției și concentrării în activitate și pe obiect, domeniul motivației, domeniul schemelor de percepție și orientare-dificultăți sau incapacități de structurare a schemelor de bază perceptiv-motorii, orientare spațială și temporală, domeniul structurilor simbolice matematice-*discalculiile* ca incapacități de operare cu simbolurile matematice și cu schemele de rezolvare, domeniul reacțiilor de răspuns și al ritmului de rezolvare a problemelor – dificultăți legate de ritm, domeniul relaționării sociale și al problemelor de comportament. Alți cercetători împart dificultățile de învățare în 4 grupe: tulburări de citire (dislexia), tulburări de matematică (discalculia), tulburări ale exprimării scrise (disgrafia), *tulburări mixte* [179].

M. Berchoud identifică trei mari clase de dificultăți:

A. Dificultăți legate de aptitudinile de învățare: memorie slabă, lentoare în execuția sarcinilor solicitate, lipsa de autonomie, integrare perceptivă deficitară.

B. Dificultăți legate de comportament: lipsa motivației, pasivitate, lipsa de concentrare, pierderea sensului activității și efortului, absența disciplinei intelectuale și dezinteresul elevului pentru școală și dificultatea de a intra în modelul școlar de învățare în grup/clasă.

C. Dificultăți legate de mediu: aici poate fi vorba despre lipsa de interes sau ambiție a părinților pentru copilul lor, lipsa susținerii și sprijinului parental, mediul familial dificil, cultura familiei și viața extrașcolară etc. [180].

În procesul de predare-învățare-evaluare elevul cu dificultăți de învățare are nevoie de mai multă atenție, mai mult ajutor din partea profesorului, ca totul să fie mai clar, mai flexibil, mai bine structurat. Pe lângă celelalte cauze care conduc la apariția dificultăților de învățare (frica nejustificată, autocenzura ridicată, autoeficacitatea scăzută, frenatorii sociali, lipsa motivației intrinseci), **A. Bandura**, consideră că este și nivelul scăzut de competență al cadrului didactic [Apud, 65].

În această ordine de idei, **C. Smith** [112] a remarcat standardele după care trebuie să se conducă cadrul didactic la clasă, pentru ca elevul cu dificultăți de învățare să progreseze în mod satisfăcător. Cele șase standarde esențiale presupun:

- *Așteptări legate de rezultate foarte bune:* obiectivele propuse de profesor sunt îndrăznețe, dar pot fi atinse, temele pentru acasă sunt concepute astfel, încât să consolideze subiectul lecției, tratează copiii la fel, indiferent de abilitățile lor, așteaptă cinci secunde pentru a primi răspuns;
- *Accent pe abilitățile de bază:* copiii petrec destul timp zilnic citind și scriind, se insistă asupra abilităților de bază, pentru ca elevii să le stăpânească bine, se alocă 80% din timp activităților de învățare și nu anunțurilor, notațiilor etc.;
- *Monitorizarea sistematică a performanțelor elevului:* cadrul didactic apelează la întrebări, teme, jocuri, prezentări, proiecte, pentru a-și da seama dacă copiii învață ceea ce trebuie, corectează greșelile copiilor, reprezintă grafic evoluția elevului, în timp ce elevii lucrează independent, profesorul circulă printre elevi, verificând dacă lucrează corect, răspunzând la întrebări și reacționând la rezultatele obținute;
- *Un climat școlar pozitiv, caracterizat prin ordine:* sala de clasă are aspect plăcut, pozitiv, prietenos, ordonat și oferă senzația de siguranță, profesorul transmite ideea că toți sunt bine-veniți și se bucură de apreciere, știe tot timpul ce se întâmplă în clasă și reacționează în mod corespunzător, anticipează apariția unor probleme, transmite o stare de entuziasm, apelând la umor; efortul elevilor este răsplătit prin aprecieri verbale, se utilizează recompensele în mod cumpătat; se evită criticele, procesul de învățare include și un nivel sporit de interacțiune de tip informal, cum ar fi proiectele de grup; sarcinile scrise se ghidează, iar activitățile de învățare sunt creative, variate și includ idei ale copiilor, cultivă mândria de a învăța la o anumită școală, de a fi elev; este încurajată implicarea părinților în procesul educațional;
- *Instruirea în condiții bine organizate:* sunt puse la punct reguli rezonabile de comportare în clasă; sala de clasă are dimensiuni corespunzătoare, copiii sunt așezați pe grupuri și nu pe rânduri, pentru a încuraja învățarea în grup și socializarea, cadrul didactic predă pentru întreaga clasă, dar și pe grupuri/individualizat, ritmul de instruire este destul de rapid, astfel încât să corespundă avântului elevului, dar, la necesitate, și destul de lent, astfel încât să răspundă nevoilor acestora; se alocă suficient timp pentru disciplinele prioritare, sarcinile elevilor nu sunt nici prea simple, nici prea complicate; cadrul didactic organizează elevii în mod diferit atunci când este vorba despre aspecte ce țin de comprehensiune și de conținut, de interese, astfel elevii cu dificultăți de învățare au de câștigat de pe urma explicațiilor și îndrumărilor oferite de colegi, cadrul didactic grupează elevii în grupuri de 3-4 elevi, astfel învățarea este mai ușoară, decât în grupuri de 6-7 elevi;

- *Strategii eficiente de predare:* cadrul didactic se implică în mod activ în predarea materiei și apelează mai puțin la caietele de lucru pe baza cărora elevii ar putea asimila materia, verifică la intervale regulate de timp dacă s-a înțeles tema, apelând la feedback-ul oral sau scris și explică din nou anumite noțiuni, corectează imediat greșelile elevilor, îi învață strategii de memorizare și de organizare a materiei de studii, utilizează variate strategii didactice, orientate spre diferite modalități de învățare. Se recomandă ca tema pentru acasă să se înceapă în clasă, astfel cadrul didactic să poată răspunde la neclaritățile elevilor, noile cunoștințe sunt puse în relație cu viața elevului, face demonstrații în mod frecvent și explică trecerea de la o idee la alta; pedagogul solicită reacții din partea elevilor, se apelează la jocuri și activități care necesită un grad ridicat de reacție [Ibidem, p. 206-211].

Situații posibile în consilierea copiilor

Trebuie să cunoaștem și faptul că dificultățile de învățare se agravează pe măsură ce copilul crește, iar atunci când părintele este informat de către personalul didactic cu privire la problema dată, acesta trece printr-o serie de emoții înainte de a accepta cu adevărat copilul și problema lui, cum ar fi:

negare: *De fapt nu este nimic în neregulă. Așa am fost și eu când eram copil, nu vă faceți griji! Va face progrese!*

culpabilizare: *Așteptați prea mult de la el! Nu s-a transmis din familia mea!*

frică: *Poate ei nu-mi spun care este problema reală? Dacă este mai rău decât îmi spun ei? Se va căsători vreodată? Va merge la facultate? Va absolvi?*

invidie: *De ce nu poate fi ca sora lui sau verii săi?*

durere: *Ar fi putut avea atâta success, dacă nu avea problema de învățare!*

negociere: *Să așteptăm până la anul viitor!*

furie: *Profesorii nu știu nimic! Nu-mi place această școală, acest profesor!*

vinovăție: *Mai bine nu lucram în primul său an de viață. Am fost pedepsit pentru ceva și copilul meu are de suferit ca rezultat.*

izolare: *Nimănui nu-i pasă de copilul meu! Tu și eu împotriva lumii.*

fugă: *Să încercăm această terapie nouă – se spune că funcționează! Voi merge din clinică în clinică, până când cineva îmi va spune ceea ce vreau să aud!*

În asemenea caz, învățătorul, prin consilieri educaționale, explică natura tulburării, a modului în care trebuie realizată învățarea, a reducerii presiunilor asupra copilului, intervine cu un șir de recomandări comportamentale.

De reținut: Deși dificultățile de învățare sunt cauzate de probleme psihologice, măsura în care este afectat copilul depinde de mediul școlar și familial în care crește și se dezvoltă. Pentru a progresa în plan intelectual, elevul în cauză trebuie încurajat și sprijinit să lucreze conform stilului personal de învățare, ajustându-i mediul de învățare la necesitățile proprii: clasa corespunzătoare, curriculum adecvat, cadrul didactic potrivit, precum și strategiile și tehnicile de învățare individualizate. Atât părinții, cât și profesorii vor avea grijă de bunăstarea emoțională a copilului, de asigurarea stării de bine, a confortului psihologic, de dezvoltarea stimei de sine, încrederii în sine, pentru că copiii care se bucură de iubire, nu se lasă copleșiți prea mult timp de dificultățile lor de învățare, depășindu-le mai lesne și bucurându-se de progres [122, p. 99].

III. Succesul școlar

Succesul școlar constă în obținerea unui randament superior în activitatea instructiv-educativă, la nivelul cerințelor programelor și al finalităților învățământului [30].

Potrivit lui I. Cerghit, succesul școlar se reflectă în obținerea unui randament superior în activitatea didactică, corespunzător cerințelor programei și a finalităților educației; el reprezintă forma pozitivă optimă a randamentului, numită și reușită școlară. Se exprimă prin rezultate deosebite obținute în activitățile științifice, tehnice, practice, cultural-artistice, sportive etc., obținute la diferite competiții școlare interne sau internaționale [21].

Procesul de tranziție pe care copilul îl parcurge de la învățarea în mediul familial la cerințele și exigențele mediului școlar reprezintă un proces de formare, construire și reconstruire a personalității. Un copil care a fost pregătit emoțional și cognitiv pentru intrarea în spațiul educațional va simți acest proces ca fiind unul ușor și de ajustare continuă, evaluarea pozitivă a rezultatelor școlare ajutându-l să atingă succesul școlar. Atunci când elevii ating rezultatele școlare așteptate, acestea le influențează stilul de învățare și modul de raportare la cerințele profesorilor.

Succesul școlar reprezintă rezultatul echilibrului dintre calitățile, abilitățile, aspirațiile elevului și cerințele școlare prezentate elevului de către profesori. Putem discuta despre atingerea eficienței în învățare atunci când un elev reușește să ajungă la o performanță pe care a stabilit-o el însuși și pe care cadrul educațional a cerut-o. Reușita în învățare contribuie în mod pozitiv la dezvoltarea personalității elevului. În momentul în care un elev începe traseul educațional pe un sens pozitiv, șansele ca el să mențină același sens sunt mari, acest pozitivism contribuind și la obținerea unor rezultate ridicate în activitatea școlară. Cercetările evidențiază faptul că atitudinea care se formează cu privire la procesul educațional este decisivă, fie ea pozitivă sau negativă,

influențând motivația și dezvoltarea unor comportamente și acțiuni specifice atingerii obiectivelor educaționale.

În vederea identificării și analizei procesului de eficiență școlară, un rol important îl au și factorii care influențează atingerea succesului.

Factori interni: echilibrul psihosocial; capacitatea cognitivă; ansamblul aptitudinal; motivele intrinseci; nivelul aspirațional.

Factori externi: influențele socioculturale; valorile din mediul familial; grupul de prieteni; organizația școlară; relațiile educaționale; programa școlară; personalitatea cadrului didactic; competențele manageriale ale școlii [91].

Deprinderi necesare pentru a avea succes școlar: ascultatul, vorbitul, cititul, scrisul, deprinderile de calcul;

Atitudini pozitive: entuziasmul, motivația, cooperarea, curiozitatea, încrederea, bizuirea pe propriile puteri, controlul impulsurilor, ambiția, răbdarea, perseverența, atenția;

Obișnuințe utile: urmarea neîntârziată a instrucțiunilor, acceptarea corecturilor și dorința de a învăța din ele, exersarea unor noi deprinderi, până ce acestea devin automatisme, acceptarea faptului că nu se poate aștepta ca profesorii să ignore problemele și greșelile și să se abată de la reguli, folosirea simțului practic și găsirea unei soluții, fără a se îngrijora din cauza problemei, atenția la detalii, premisa că din orice situație avem fiecare ceva de învățat, lăsarea unei bune impresii prin faptul că elevul se comportă prietenos, interesat, politicos, respectuos și atent, chiar și atunci când simte altceva, acceptarea laudei și recunoașterea, față de sine, a propriilor merite atunci când au loc îmbunătățiri [72].

În contextul Codului Educației al Republicii Moldova, *Evaluarea criterială prin descriptori* este abordată ca un proces dinamic, holistic, continuu și complex de determinare și valorificare a particularităților individuale de învățare ale copilului în vederea sporirii performanțelor lui individuale. Fiind subordonat interesului superior al copilului, procesul *Evaluării criteriale prin descriptori* se fundamentează pe un sistem unitar de *principii psiho-pedagogice*: principiul centrării pe personalitatea celui evaluat (educat), pe caracteristicile sale individuale și de vârstă; principiul motivării pentru învățare; principiul confidențialității; principiul succesului; principiul transparenței și participării la procesul evaluării (copil/părinte/ reprezentant legal al copilului).

Evaluarea criterială prin descriptori se înscrie în paradigma evaluării formative, de aceea în clasele I-IV se acordă prioritate dimensiunii formative a aprecierii rezultatelor școlare. Astfel, elevului de vârstă școlară mică i se asigură condiții favorabile pentru edificarea comportamentului performanțial de succes într-un ritm confortabil și în contextul individual al formării personalității. Efectele urmărite vizează menținerea sănătății psihofiziologice a școlărilor

mici, formarea motivației intrinseci, dezvoltarea stimei de sine în baza educării capacităților de autoevaluare, favorizarea competențelor interpersonale în contextul evaluării reciproce, sprijinirea competențelor de învățare, dinamizarea autonomiei învățării și a autoeducației. Obiectul evaluării în școala primară îl constituie rezultatele școlare individuale ale copilului. Spectrul rezultatelor vizate este determinat de curriculumul școlar centrat pe formarea de competențe. De fapt, nu evaluăm competențe, dar *urme* vizibile ale acestora, adică produsele prin care se ajunge la rezultatele elevilor [77].

Succesul școlar ale elevului de la nivelul învățământului primar este reflectat în *Tabelul de performanță școlară* – un document obligatoriu pentru toți elevii claselor primare din Republica Moldova care este completat la sfârșitul anului școlar de către învățătoarea la clasă și profesorii-specialiști (limba străină, educație fizică, educație muzicală, educație plastică etc.).

Tabelul de performanță școlară conține următoarele compartimente:

Copilul la școală

- *Copilul ca subiect al învățării*: manifestă motivație pentru învățare; este atent în realizarea sarcinilor; este responsabil în efectuarea temelor; este obiectiv în autoevaluare și evaluarea reciprocă a colegilor; este perseverent în vederea îmbunătățirii rezultatelor personale.
- *Copilul în raport cu sine*: este responsabil față de înfățișarea, sănătatea și securitatea sa; este grijuliu față de obiectele personale; are încredere în forțele proprii; își gestionează eficient emoțiile; denotă capacități de autoeducație.
- *Copilul în interacțiune cu mediul*: îndeplinește regulile clasei și ale școlii, are o atitudine protectoare față de mediul înconjurător, colaborează cu ceilalți pe bază de respect și empatie; manifestă inițiativă și abilități de decizie în activități și contacte cu colegii; pare fericit la școală.

Descrierea rezultatelor elevului la disciplinele școlare – se completează anual pentru fiecare disciplină.

Recomandări/arii de dezvoltare generale – dirigintele poate propune recomandări/arii de dezvoltare, pentru a orienta părinții în educarea propriilor copii pe parcursul vacanței de vară.

La ședința cu părinții de la începutul anului școlar, învățătoarea prezintă părinților *Tabelul de performanță școlară* și le distribuie câte un *Extras curricular*, pentru a se familiariza cu performanțele școlare pe care trebuie să le atingă copilul pe parcursul anului școlar respectiv, iar la sfârșitul anului școlar părinții fac cunoștință, contra semnătură, cu *Tabelul de performanță școlară* completat care se anexează la *Dosarul personal al elevului*, după ce este vizat de către directorul instituției de învățământ.

Rezultatele probelor experimentale (8 componente în tabele de distribuție)

I. Indicatorii și descriptorii competențelor MCE a cadrelor didactice

Indicatori	Descriptorii competențelor MCE	Date experimentale			
		De constatare		De verificare	
		Date	%	Date	%
La nivel de cunoaștere	1.1.	12	30,7	37	95
	1.2.	17	43,6	39	100
	1.3.	6	15,4	35	89,7
La nivel de aplicare	2.1.	16	41	36	92,3
	2.2.	21	54	38	97,4
	2.3.	12	30,7	37	95
	2.4.	23	59	39	100
La nivel de integrare	3.1.	6	15,4	23	59
	3.2.	5	12,8	22	56,4
	3.3.	24	61,5	38	97,4

II. Tabelul de distribuție a rezultatelor obținute la Proba finală (de aplicație)

Competențe generale/transversale privind explorarea MCE de cadrele didactice

Sarcini de aplicație	Experiment pedagogic			
	De constatare		De verificare	
	Date	%	Date	%
1.	13	33,3	36	92,3
2.	11	28,2	33	84,6
3.	14	36	37	95
4.	12	30,7	38	97,4
5.	9	23,1	36	92,3
6.	10	25,6	37	95
7.	12	30,7	37	95
8.	8	20,5	37	95

III. Nivelul de satisfacție al părinților în rezultatul consilierii lor educaționale

PROBA I

Opinia părinților	Experiment pedagogic			
	De constatare		De verificare	
	Date	%	Date	%
1. Nesatisfăcuți	24	17,8	11	8,2
2. Satisfăcuți	57	42,2	33	24,4
3. Foarte satisfăcuți/nivel înalt	54	40	91	67,4
Total	135s.	100	135s.	100

PROBA II

Constatări parentale

Inițiale

- Se observa deseori nesiguranță și nervozitate;
- Ședințele deseori aveau caracter moralizator;
- Relațiile cu părinții autoritare, primitive, uneori chiar ostile;
- Mai des aveau caracter colectiv (clasa în întregime);
- Abuz de metode ca: PPT, moralizarea, învinuirea familiei, discuția.

După formarea cadrelor didactice

- Sporirea siguranței, atitudine binevoitoare și calmă;
- Ședințele au la bază un caracter orientativ și argumentat;
- Relațiile cu părinții au devenit colaborative și democratice;
- Au început a fi organizate ședințe individuale, în grupuri și selective;
- Prevalează metodele: explicația, analiza, povăța și orientarea, sugestia, convingerea etc.

IV. Rezultatele probelor experimentale (în tabele de distribuție)

Proba pentru părinți (135s.)

Nr. de ordine a itemilor	Experimentul pedagogic						
	Constatare		Evaluare după formare		Diferența		
	Date	%	Date	%	Date	%	
1.	107	79,2	134	99,3	27	20,1	
2.	98	72,6	132	97,8	34	25,2	
3.	4	24	17,8	50	37	26	8,2
	3	49	36,3	61	42,2	12	5,7
	2	56	41,5	24	17,7	32	23,8
4.	1	6	4,4	-	-	-	-
	1.	71	53	21	15,5	50	37,5
	2.	64	47	18	13,3	46	34,4
5.	1.	68	50,4	91	67,4	23	17
	2.	67	49,6	44	32,6	23	17
6.	1.	69	51,1	117	86,7	48	35,6
	2.	66	48,9	103	76,3	37	27,4
7.	87	64,4	133	98,5	46	34,1	
8.	96	71,1	132	97,8	36	26,7	

Notă:

- La itemul nr. 4 marea majoritate a părinților au indicat asupra metodelor de educație pe care ar putea să le aplice în familie (la constatare);
- După formare, o parte de părinți au indicat asupra sporirii succesului școlar;
- La itemul nr. 5 (5.1. și 5.2.) au fost răspunsuri axate pe aceleași dificultăți ca în itemul nr. 4;
- La itemul nr. 6 au fost două poziții:
6.1. – dirigintele
6.2. – psihologul școlar;
- La itemul nr. 7 a fost o singură poziție – competența;
- La itemul nr. 8 a prevalat o singură poziție: să se realizeze CE cu elevii și părinții.

V. Proba pentru cadrele didactice (39s.)

Nr. de ordine a itemilor		Experimentul pedagogic					
		Constatare		Evaluare după formare		Diferența	
		Date	%	Date	%	Date	%
1.	1.	32	82,1	39	100	7	17,9
	2.	34	87,2	39	100	5	12,8
2.	1.	35	89,7	39	100	4	10,3
	2.	38	97,4	39	100	1	2,6
3.	1.	32	82,1	38	97,4	6	15,3
	2.	31	79,5	39	100	8	20,5
	3.	30	77	38	97,4	8	20,4
4.	1.	35	89,7	39	100	4	10,3
	2.	36	92,3	39	100	3	7,7
5.	1.	34	87,2	38	97,4	4	10,3
	2.	36	92,3	37	95	1	2,6
6.		31	79,5	38	97,4	7	17,9
7.		27	69,2	35	89,7	8	20,5
8.		26	66,6	36	92,3	10	25,7
9.		33	84,6	38	97,4	5	12,8
10.		39	100	39	100	-	-

Notă:

- La itemul nr. 1, în esență, au răspuns că CE este orientată spre: 1.1. – asigurarea succesului școlar și 1.2. – asigurarea unui comportament moral al elevilor;
- La itemul nr. 12, la fel, răspunsurile se axau pe 2 poziții: 2.1. – învățătorul-diriginte și 2.2. – psihologul școlar;
- La itemul nr. 3 se repetau aceleași răspunsuri ca la itemul nr. 1. Răspunsurile au evidențiat 3 poziții (directorul adjunct, psihologul școlar și alți colegi cu experiență).
- La itemul nr. 4 au fost menționate 2 poziții de bază:
 - 4.1. – asigurarea succesului școlar;
 - 4.2. – eficientizarea colaborării și CE a elevilor și a părinților;
- La itemul nr. 5 au fost numite aceleași poziții ca și la itemul nr. 4;
- La itemul nr. 6 cadrele didactice, unanim, au fost de părerea că s-ar eficientiza educația familială a copiilor;
- La itemul nr. 7 răspunsul a fost – toți actorii;
- La itemul nr. 8 au fost numite componentele MCE;
- La itemul nr. 9 s-a elaborat o listă a necesităților învățătorilor privind eficientizarea MCE, inclusiv, au fost înregistrate propunerile (la itemul nr. 10).

VI. Proba pentru elevii claselor a III-a și a IV-a (135s.)

Nr. de ordine a itemilor	Experimentul pedagogic					
	Constatare		Evaluare după formare		Diferența	
	Date	%	Date	%	Date	%
1.	116	86	135	100	19	14
2.	115	85,2	128	95	20	9,8
3.	71	52,6	131	97	26	44,4
4.	66	48,9	123	91,1	57	8,1
5.	73	54,1	127	94,1	54	40
6.	87	64,4	123	91,1	36	26,7

Notă:

- La itemul nr. 3 și nr. 4 a prevalat răspunsul – la învățatură;
- La itemul nr. 5 elevii au răspuns – de ajutor la învățatură.

VII. Lista înregistrării necesităților și propunerilor expuse de cadrele didactice privind eficientizarea consilierii educaționale

Necesități:	Propuneri:
<ul style="list-style-type: none"> • Literatură metodică de suport (ghiduri, materiale didactice la conținuturile de învățare); • Activități de formare în cadrul instituției/formare continuă; • Cursuri de formare profesională cu referire la CE și MCE; • Activități de informare și consiliere din partea administrației și a psihologului școlar; • Implicarea mai activă a administrației în activitatea cu părinții; • Indicații concrete, urmate de o informare detaliată (cu exemple și suporturi didactico-metodice). 	<ul style="list-style-type: none"> • Procurarea literaturii didactice la tema respectivă (MCE); • Directorul-adjunct, responsabil de clasele primare, împreună cu învățătorii cu experiență avansată și psihologul școlar, să elaboreze suporturi metodice, axate pe MCE și CE (a elevilor și părinților acestora); • Elaborarea și editarea unui ghid, destinat cadrelor didactice de la nivelul învățământului primar, care ar conține indicații metodice clare cu referire la MCE; • Organizarea sistematică a activităților de consiliere și de inițiere a cadrelor didactice din învățământul primar privind realizarea eficientă a CE și MCE.

VIII. Informații suplimentare

Rețeaua de clase primare, IPÎLT „Orizont”, fil. Buiucani, mun. Chișinău

Nr. claselor pe paralele	Clasa	N. P. profesorului	N. P. educatorului	Nr. de elevi	Nr. total de elevi pe clase paralele
4	1 A	Neagu Lucia	Cotuna Valeria	25	94
	1 B	Talpa Tatiana	Popa Mariana	24	
	1 C	Gobelez Anghelina	Moiseev Tatiana	24	
	1 D	Chinzerschi Valentina	Cobzac Anastasia	21	
4	2 A	Stegărescu Lilia	Pînzari Alina	27	105
	2 B	Cujbă Lilia	Timuș Iulia	26	
	2 C	Butnaru Ludmila	Lozan Marina	26	
	2 D	Daranjiu Olesea	Matveiciuc Nadejda	26	
3	3 A	Oprea Ala	Dicusar Tatiana	24	70
	3 B	Puiu Angela	Glușcenco Valeria	24	
	3 C	Oprea Ala	Vîlcu Ariadna	22	
3	4 A	Savin Angela	Cracea Cristina	24	65
	4 B	Cobzac Natalia	Budeci Cristina	18	
	4 C	Pușcașu-Plăcintă Alina	Mîndrescu Anastasia	23	
Total:	14 clase	13 învățătoare	14 educatoare	334 elevi	

Discipline de studii în clasele primare

1. Limba și literatura română
2. Limba engleză
3. Limba turcă (din clasa a III-a)
4. Matematică
5. Științe (din clasa a II-a)
6. Istorie (din clasa a IV-a)
7. Educație tehnologică
8. Educație moral-spirituală
9. Educație muzicală
10. Educație fizică
11. Educație plastică
12. *Dezvoltare personală*
13. Matematică distractivă – oră opțională în clasa I-a
14. Informatică – oră opțională în clasele a II-a - a IV-a

Profesorii-specialiști la clasele primare (IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani)

1. Cebotari Domnica – educație muzicală, 1A, 1B, 1C, 1D
2. Cojocaru Viorica – limba engleză, 2A, 2B
3. Grosu Sergiu – informatică, 2A, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 4A, 4B, 4C
4. Gur Oxana – limba engleză, 4A, 4B, 4C
5. Gülay Canyon – limba turcă, 3A, 3B, 3C, 4A, 4B, 4C
6. Masliucova Aliona – limba engleză, 1A, 1B, 1C, 1D
7. Negura Stela – educație muzicală, 2A, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 4A, 4B, 4C
8. Panfil Veronica – limba engleză, 2A, 2B, 3A, 3B, 3C
9. Polevaia-Secareanu Angela – educație fizică, 4A, 4B, 4C
10. Popa Larisa – limba engleză, 2C
11. Postolachi Tatiana – limba engleză, 1A, 1B, 1C, 1D, 2D
12. Tretiac Viorica – educație plastică, 1- 4, toate clasele (14)
13. Vîrlan Valentina – educație fizică, 1- 4, toate clasele (14)

Proba scrisă Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar

(Autor: L. Stegărescu)

Puncte de reper:

- Viziunea/ideile proprii cu privire la valorificarea managementului în consilierea educațională a elevilor și a părinților (clasele primare).
- Enumerați competențele manageriale care Vă ajută în CE. Concretizați.
- Numiți aspectele dificile din cadrul CE a elevilor și a părinților.
- Caracterizați succint punctele slabe în predarea disciplinei *Dezvoltarea personală*.
- Oferiți sugestii și propuneri pentru eficientizarea MCE a elevilor și părinților (clasele primare).

Notă: Vă rugăm să vă orientați după aceste cinci poziții. Este de dorit ca răspunsurile să fie sincere, obiective, concrete și esențializate succint. Mulțumim pentru receptivitate și participare!

**Rezultatele finale privind implementarea Modelului pedagogic integrat de formare
a competențelor MCE la nivelul învățământului primar
(conține 3 componente)**

I. Notă informativă cu privire la realizarea controlului frontal

Monitorizarea activității didactice a învățătoarelor de la nivelul învățământului primar

Perioada desfășurării: 10.11.2022 - 08.12.2022

Cadrele didactice implicate în control: învățătoarele claselor primare

Termeni-cheie: proiectare didactică de scurtă durată, obiective, strategii didactice, lecție

Obiectivul verificării:

- Elaborarea proiectelor didactice de scurtă durată corelând competențe, conținuturi, strategii și tehnologii didactice cu necesitățile elevilor;
- Formularea obiectivelor lecției în concordanță cu prevederile curriculare;
- Selectarea și eșalonarea conținuturilor curriculare și strategiilor didactice în funcție de cunoștințele și particularitățile individuale ale elevilor;
- **Includerea consilierii educaționale** și a transdisciplinarității în demersul instrucțional;
- Gestionarea timpului proiectat pentru diferite etape ale lecției;
- Integrarea în procesul didactic a resurselor educaționale adecvate, inclusiv a mijloacelor TIC, în concordanță cu nevoile de dezvoltare ale elevilor.

Conform *Planului managerial al activității educaționale la nivelul învățământului primar*, în perioada 10.11.2022 – 08.12.2022, s-a desfășurat controlul frontal cu genericul *Monitorizarea activității didactice a învățătoarelor de la nivelul învățământului primar*. În control au fost implicate 12 învățătoare de la clasele primare.

Nr/r	Data	Clasa	Disciplina	Cadrul didactic asistat
1.	10.11.2022	a III-a „A”	l.română	Oprea Ala
2.	29.11.2022	I-a „A”	l. română	Neagu Lucia
3.	30.11.2022	a II-a „D”	l. română	Daranjiu Olesea
4.	30.11.2022	a IV-a „C”	matematică	Pușcașu-Plăcintă Alina
5.	01.12.2022	a II-a „B”	matematică	Cujbă Lilia
6.	01.12.2022	I-a „B”	l. română	Talpa Tatiana
7.	01.12.2022	a III-a „B”	matematică	Puiu Angela
8.	02.12.2022	I-a „C”	matematică	Gobelez Anghelina
9.	02.12.2022	I-a „D”	matematică	Chinzerschi Valentina
10.	07.12.2022	a IV-a „A”	l. română	Savin Angela
11.	07.12.2022	a II-a „C”	matematică	Butnaru Ludmila
12.	08.12.2022	a IV-a „B”	l. română	Cobzac Natalia

În timpul verificării s-a ținut cont de: stabilirea obiectivelor operaționale ale lecției în corespundere cu conținuturile curriculare și cu indicațiile metodice în vigoare; selectarea metodelor didactice adecvate; utilizarea mijloacelor de învățare în raport cu obiectivele, conținutul lecției, particularitățile de vârstă ale copiilor; dozarea timpului pe etape și în ansamblu; aprecierea conținutului lecției sub raportul rigurozității științifice; folosirea rațională a metodelor și procedeele didactice (completitudinea acestora, adecvarea la obiective, la particularitățile de vârstă ale copiilor, la nivelul clasei; raportul de pondere între metodele clasice și cele moderne); îmbinarea activității frontale cu activitatea în grup, în perechi, individual; **acordarea consilierii educaționale elevilor aflați în dificultate;** realizarea diferențierii și individualizării în procesul de predare-învățare-evaluare; crearea climatului pozitiv de activitate la lecție.

Concluzie: activitatea profesională a învățătoarelor de la nivelul învățământului primar se desfășoară în concordanță cu actele normative în vigoare care reglementează organizarea procesului educațional la nivelul învățământului primar; cadrele didactice elaborează proiectele **didactice** de scurtă durată în corespundere cu indicațiile metodice actuale, stipulate în *Ghidul de implementare a Curriculumului pentru învățământul primar*, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul MECC nr. 1124 din 20 iulie 2018); proiectarea demersului didactic al lecțiilor se realizează în baza fazelor lecției cadru *Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere* (ERRE); conținuturile curriculare, strategiile didactice și resursele educaționale sunt selectate conform cunoștințelor și particularităților de vârstă ale elevilor; activitatea de predare-învățare-evaluare include abordări curriculare inter- și transdisciplinare, inclusiv activitatea de CE; a aprecia activitatea didactică a învățătoarelor de la nivelul învățământului primar cu calificativul *Foarte bine*.

Se recomandă: respectarea în continuare a reperelor metodologice și recomandărilor de proiectare și realizare a activității educaționale conform normelor în vigoare; formularea obiectivelor lecției pentru toate domeniile: *cognitiv, afectiv și psihomotor*; acordarea atenției mai sporite asupra evaluării gradului de implicare a elevilor la lecție, în conformitate cu MECD; **Realizarea consilierii educaționale a elevilor și în cadrul activităților extracurriculare.**

Director adjunct:

Stegărescu Lilia

II. Notă informativă cu privire la realizarea controlului tematic

Valorificarea învățării prin activități transdisciplinare

Perioada desfășurării: 19.12.2022 - 21.12.2022

Cadrele didactice implicate în control: cadrele didactice care predau în 4B și 4C

Termeni-cheie: activități transdisciplinare, consiliere educațională

Obiectivul verificării:

1. Desfășurarea zilelor de *activități transdisciplinare* în baza *Curriculumului pentru învățământul primar*, conform unui demers integrativ prezentat într-un proiect didactic unitar;
2. Valorificarea diferitor tipuri de învățare care încurajează interacțiunea pozitivă, motivarea și implicarea elevilor în procesul propriei formări;
3. **Realizarea consilierii educaționale a elevilor (în grup/individual).**

În baza *Curriculumului pentru învățământul primar* (2018), în clasele primare, se realizează 7 zile de activități transdisciplinare pe durata anului școlar. Prevederile curriculare recomandă a alege: în săptămâna ce precede vacanța intersemestrială – 1 zi; în săptămâna ce precede vacanța de Paști – 1 zi; în luna mai – 5 zile. Conform Planului managerial al activității educaționale la nivelul învățământului primar, 2022-2023, în zilele de 19.12.2022 și 21.12.2022, s-a desfășurat controlul tematic *Valorificarea învățării prin activități transdisciplinare*. În control au fost implicați elevii din clasa a IV-a „B” și din clasa a IV-a „C”, învățătoarele Cobzac Natalia și Pușcașu-Plăcintă Alina, precum și profesorii-specialiști Gulay Canyon, Grosu Sergiu, Gur Oxana și Ayse Bayar.

Nr/r	Data	Clasa	Disciplina	Cadrul didactic asistat
1	19.12.2022	a IV-a „B”	l. română	Cobzac Natalia
2	19.12.2022		l. română	Cobzac Natalia
3	19.12.2022		l. turcă	Gulay Canyon
4	19.12.2022		matematică	Cobzac Natalia
5	19.12.2022		informatică	Grosu Sergiu
6	19.12.2022		l. engleză	Gur Oxana
7	21.12.2022	a IV-a „C”	l. română	Pușcașu-Plăcintă Alina
8	21.12.2022		l. română	Pușcașu-Plăcintă Alina
9	21.12.2022		l. turcă	Ayse Bayar
10	21.12.2022		matematică	Pușcașu-Plăcintă Alina
11	21.12.2022		l. engleză	Gur Oxana
12	21.12.2022		dezvoltare personală	Pușcașu-Plăcintă Alina

În timpul verificării s-a ținut cont de: elaborarea proiectării didactice de scurtă durată pentru zilele de *activități transdisciplinare* în conformitate cu reperatele metodologice în vigoare; aplicarea diverselor tipuri de învățare centrate pe elev; **consilierea educațională a elevilor în cadrul activităților transdisciplinare**; captarea interesului elevilor față de problemele lumii contemporane prin situații de învățare care valorifică achizițiile dobândite la disciplinele școlare, dar și propriile experiențe de învățare și de viață.

Concluzie: în fiecare clasă, implicată în control, activitățile transdisciplinare s-au realizat conform unui demers integrativ prezentat într-un proiect didactic unitar; foaia de antet și schița demersului transdisciplinar au fost completate conform indicațiilor metodice actuale; în elaborarea demersului transdisciplinar, învățătoarele la clasă, dna Cobzac și dna Pușcașu-Plăcintă Alina, au coordonat subiectele abordate cu profesorii-specialiști care aveau lecții în ziua respectivă, la clasele implicate în controlul tematic; conținuturile generice abordate în cadrul activităților curriculare au fost *Educație pentru familie, Educație interculturală*; s-au evidențiat următoarele contexte de învățare: învățarea experiențială, învățarea prin colaborare, învățarea prin descoperire, învățarea bazată pe probleme, învățare bazată pe proiect, învățarea bazată pe sarcini de lucru; activitățile transdisciplinare s-au desfășurat promovând cooperarea, în grup mare (clasa a IV-a „C”) și în grupuri mici (clasa a IV-a „B”); succesiunea secvențelor instrucționale s-a stabilit, la discreția învățătoarelor, în baza etapelor de realizare a produsului comun; produsele activităților transdisciplinare au fost: dramatizarea, cartea confecționată, mesajul colectiv, prezentare digitală, situații-problemă rezolvate, expoziție de creații; în timpul desfășurării activităților transdisciplinare, **toate cadrele didactice implicate în control, au demonstrat competențe profesionale în consilierea educațională a elevilor**; a aprecia cu calificativul „Foarte bine” realizarea activităților transdisciplinare, axate pe valorificarea învățării, desfășurate în clasa a IV-a „B” și în clasa a IV-a „C”.

Se recomandă: proiectul didactic al demersului transdisciplinar să reflecte caracterul integrat al interacțiunilor dintre discipline, fără a le evidenția ca secvențe instrucționale separate; activitățile transdisciplinare să se realizeze și în afara sălii de clasă; respectarea în continuare a reperelor metodologice și recomandărilor de proiectare și realizare a activităților transdisciplinare conform normelor în vigoare.

Director adjunct:

Stegărescu Lilia

**III. Teme de cercetare metodico-științifică ale membrilor
comisiei didactico-metodice *Clase primare*, IPÎLT „Orizont”,
filiala Buiucani, 2022-2023**

(extras din Planul de activitate a Comisiei didactico-metodice
Clase primare, 2022-2023)

1. Budeci Cristina – *Valorificarea dimensiunilor școlii prietenoase copilului în managementul calității.*
2. Butnaru Ludmila – Valorificarea învățării prin excursii în clasele primare.
3. Cobzac Natalia – Valorificarea învățării prin excursii în clasele primare.
4. Cobzac Anastasia – Jocul didactic – metodă propice pentru dezvoltarea competențelor de calcul la vârsta școlară mica.
5. Cracea Cristina – *Formarea competențelor sociale/civice la elevii claselor primare.*
6. Chinzerschi Valentina – *Managementul clasei în învățământul primar. Metode de cunoaștere a relațiilor interpersonale și de stimulare a coeziunii grupului.*
7. Cujbă Lilia – Utilizarea eficientă a noilor tehnologii ale informației și comunicării în învățământul primar.
8. Daranjiu Olesea – *Formarea competențelor sociale/civice la elevii claselor primare.*
9. Dicusar Tatiana – *Cultivarea modului sănătos de viață la elevii claselor primare.*
10. Gobelez Anghelina – *Pedagogia diferențiată – modele de implementare.*
11. Matveiciuc Nadejda – Jocul didactic – metodă propice pentru dezvoltarea competențelor de calcul la vârsta școlară mica.
12. Neagu Lucia – Utilizarea TIC în cadrul lecțiilor de matematică în clasele primare.
13. Oprea Ala – Dezvoltarea competenței de comunicare orală/scrisă în cadrul disciplinei *Limba și literatura română.*
14. Popa Mariana – *Managementul clasei în învățământul primar. Metode de cunoaștere a relațiilor interpersonale și de stimulare a coeziunii grupului.*
15. Pînzari Alina – *Importanța parteneriatului școală-familie în motivația pentru învățare a elevilor din treapta primară.*
16. Puiu Angela – Dezvoltarea interesului și preferințelor pentru lectură în cadrul disciplinei *Limba și literatura română.*
17. Pușcașu Alina – Valorizarea pauzelor dinamice în cadrul lecțiilor în clasele primare.
18. Savin Angela – *Profilul absolventului – finalitate a nivelului primar de învățământ.*

19. Talpa Tatiana – *Importanța parteneriatului școală-familie în motivația pentru învățare a elevilor din treapta primară.*
20. Timuș Iulia – Jocul didactic – metodă propice pentru dezvoltarea competențelor de calcul la vârsta școlară mica.
21. Lozan Marina – *Cultivarea modului sănătos de viață la elevii claselor primare.*
22. Vîlcu Ariadna – *Disciplinarea pozitivă a clasei de elevi.*
23. Cotuna Valeria – *Crearea mediilor de învățare cu eficiență înaltă și favorabile învățării centrată pe elev în clasele primare.*
24. Glușcenco Valeria – *Contracurarea fenomenului de bullying în clasele primare.*
25. Mîndrescu Anastasia – *Disciplinarea pozitivă a clasei de elevi.*

Exemple selectate din cercetarea experimentală (Completare la Anexa 5)

Fișă de observație a conduitei elevilor clasei A-a 10^a B **în timpul școlar**

- Numele observatorului Butnaru Ludmila
- Numărul elevilor 25 elevi
- Vârsta elevilor 7-8 ani
- Învățătorul _____

Notă: De apreciat pe o scală de la 1-4 frecvența manifestării comportamentelor dificile sau neadecvate a elevilor.
Baremul: 1 – niciodată; 2 – foarte rar; 3 – deseori; 4 – frecvent (4-5 ori pe săptămână).

Nr. de ord.	Descrierea succintă a acțiunilor	Rezultatele observației			
		„1”	„2”	„3”	„4”
1.	Elevii respectă orarul activităților școlare (lecții, recreații, ora mesei etc.)				✓
2.	Respectă cultura comportării în clasă			✓	
3.	Se implică activ în activități extracurriculare				✓
4.	Se implică eficient în acțiunile de management sanitar al clasei, școlii etc.			✓	
5.	Elevii comunică respectuos cu colegii			✓	
6.	Elevii relaționează politicos și calm			✓	
7.	Se implică activ în pregătirea sărbătorilor, victorinelor, seratelor etc.				✓
8.	Refuză îndeplinirea unor sarcini			✓	
9.	Se observă comportament agresiv			✓	
10.	Se observă comportament timid, anxios etc.	✓			
11.	Se observă certuri/conflicte distructive	✓			
12.	Acțiuni violente/bullying	✓			
13.	Se observă elevi respinși/outsider	✓			
14.	Sunt elevi care manifestă negativism		✓		
15.	Sunt elevi cu dificultăți la învățatură (de precizat în sinteză)		✓		
16.	Sunt elevi care întâmpină dificultăți în comunicarea și relaționarea cu adulții (învățători, părinți etc.)	✓			

Sinteză și concluzii
Elevii respectă orarul activităților școlare, respectă cultura comportării în clasă, se implică activ în activitățile extracurriculare. În unele clase sunt elevi care întotdeauna depășesc aceste bariere este necesar o colaborare între psihologul școlar, părinți, elevi.

Recomandări
Se recomandă să se lucreze cu părinții, să se organizeze activități de comunicare și relaționare.

Observator: _____

Fișă de observație a conduitei elevilor clasei A-III-a 10^a B **în timpul școlar**

- Numele observatorului Puiu Angela
- Numărul elevilor 24 elevi
- Vârsta elevilor 9-10 ani
- Învățătorul Puiu Angela

Notă: De apreciat pe o scală de la 1-4 frecvența manifestării comportamentelor dificile sau neadecvate a elevilor.
Baremul: 1 – niciodată; 2 – foarte rar; 3 – deseori; 4 – frecvent (4-5 ori pe săptămână).

Nr. de ord.	Descrierea succintă a acțiunilor	Rezultatele observației			
		„1”	„2”	„3”	„4”
1.	Elevii respectă orarul activităților școlare (lecții, recreații, ora mesei etc.)				✓
2.	Respectă cultura comportării în clasă				✓
3.	Se implică activ în activități extracurriculare				✓
4.	Se implică eficient în acțiunile de management sanitar al clasei, școlii etc.			✓	
5.	Elevii comunică respectuos cu colegii			✓	
6.	Elevii relaționează politicos și calm			✓	
7.	Se implică activ în pregătirea sărbătorilor, victorinelor, seratelor etc.			✓	
8.	Refuză îndeplinirea unor sarcini			✓	
9.	Se observă comportament agresiv			✓	
10.	Se observă comportament timid, anxios etc.			✓	
11.	Se observă certuri/conflicte distructive			✓	
12.	Acțiuni violente/bullying			✓	
13.	Se observă elevi respinși/outsider			✓	
14.	Sunt elevi care manifestă negativism		✓		
15.	Sunt elevi cu dificultăți la învățatură (de precizat în sinteză)		✓		
16.	Sunt elevi care întâmpină dificultăți în comunicarea și relaționarea cu adulții (învățători, părinți etc.)		✓		

Sinteză și concluzii
În clasa A-III-a 10^a B elevii sunt activi, curioși, comunicabili, sociabili. În clasă predomină o dispoziție optimistă. Elevii comunică eficient între ei și cu adulții, se implică în activități școlare și extracurriculare. Este necesar să se lucreze cu părinții, să se organizeze activități de comunicare și relaționare.

Recomandări
Se recomandă să se lucreze cu părinții, să se organizeze activități de comunicare și relaționare.

Observator: _____

Fișă de observație a conduitei elevilor clasei I **în timpul școlar**

- Numele observatorului Bobea Lucia
- Numărul elevilor 23
- Vârsta elevilor 6-7 ani
- Învățătorul Bobea Lucia

Notă: De apreciat pe o scală de la 1-4 frecvența manifestării comportamentelor dificile sau neadecvate a elevilor.
Baremul: 1 – niciodată; 2 – foarte rar; 3 – deseori; 4 – frecvent (4-5 ori pe săptămână).

Nr. de ord.	Descrierea succintă a acțiunilor	Rezultatele observației			
		„1”	„2”	„3”	„4”
1.	Elevii respectă orarul activităților școlare (lecții, recreații, ora mesei etc.)				✓
2.	Respectă cultura comportării în clasă				✓
3.	Se implică activ în activități extracurriculare				✓
4.	Se implică eficient în acțiunile de management sanitar al clasei, școlii etc.				✓
5.	Elevii comunică respectuos cu colegii			✓	
6.	Elevii relaționează politicos și calm			✓	
7.	Se implică activ în pregătirea sărbătorilor, victorinelor, seratelor etc.				✓
8.	Refuză îndeplinirea unor sarcini	✓			
9.	Se observă comportament agresiv	✓			
10.	Se observă comportament timid, anxios etc.		✓		
11.	Se observă certuri/conflicte distructive		✓		
12.	Acțiuni violente/bullying	✓			
13.	Se observă elevi respinși/outsider	✓			
14.	Sunt elevi care manifestă negativism		✓		
15.	Sunt elevi cu dificultăți la învățatură (de precizat în sinteză)			✓	
16.	Sunt elevi care întâmpină dificultăți în comunicarea și relaționarea cu adulții (învățători, părinți etc.)		✓		

Sinteză și concluzii
Sunt prezente cu dificultăți la învățatură din motivele timpurii melancolie, dar și neînțelegerea părinților.

Recomandări
Se recomandă să se lucreze cu părinții, să se organizeze activități de comunicare și relaționare.

Observator: _____

Fișă de observație a conduitei elevilor clasei A-III-a 10^a B **în timpul școlar**

- Numele observatorului Luță Lilița
- Numărul elevilor 26 elevi
- Vârsta elevilor 9-10 ani
- Învățătorul _____

Notă: De apreciat pe o scală de la 1-4 frecvența manifestării comportamentelor dificile sau neadecvate a elevilor.
Baremul: 1 – niciodată; 2 – foarte rar; 3 – deseori; 4 – frecvent (4-5 ori pe săptămână).

Nr. de ord.	Descrierea succintă a acțiunilor	Rezultatele observației			
		„1”	„2”	„3”	„4”
1.	Elevii respectă orarul activităților școlare (lecții, recreații, ora mesei etc.)				✓
2.	Respectă cultura comportării în clasă				✓
3.	Se implică activ în activități extracurriculare				✓
4.	Se implică eficient în acțiunile de management sanitar al clasei, școlii etc.			✓	
5.	Elevii comunică respectuos cu colegii			✓	
6.	Elevii relaționează politicos și calm			✓	
7.	Se implică activ în pregătirea sărbătorilor, victorinelor, seratelor etc.				✓
8.	Refuză îndeplinirea unor sarcini			✓	
9.	Se observă comportament agresiv			✓	
10.	Se observă comportament timid, anxios etc.	✓			
11.	Se observă certuri/conflicte distructive	✓			
12.	Acțiuni violente/bullying	✓			
13.	Se observă elevi respinși/outsider	✓			
14.	Sunt elevi care manifestă negativism		✓		
15.	Sunt elevi cu dificultăți la învățatură (de precizat în sinteză)		✓		
16.	Sunt elevi care întâmpină dificultăți în comunicarea și relaționarea cu adulții (învățători, părinți etc.)		✓		

Sinteză și concluzii
Este un colectiv cu interese comune, ușor agitabil, cu puțină dificultate de atenție, dar prietenos.

Recomandări
Să se organizeze jocuri ce ar dezvolta atenția, răbdarea, răbdarea de așteptare de grup sunt bine venite.

Observator: _____

Completare la Anexa 6

Protocolul studiului de caz nr. _____

Învățătoare Bpa Mariana Clasa I, B

Problema de investigat: Besicelul unui elev față de activitatea școlară, nervozitate, agitație și tulburări de comportament

Scopul investigării: Stabilirea motivului besicelului școlar, nervozității, agitației și tulburării de comportament.

Obiectivele investigării:

1. Observarea comportării elevilor clasei;
2. Analiza situației apărute;
3. Conversații individuale cu elevii din clasă, dar și cu elevii respectivi;
4. Discuții colective pe marginea cazului și normelor morale în școală, familie și comunitate.

Întrebări de reflecție:

- Au mai fost situații asemănătoare în clasă? Cum s-au manifestat?
- S-au auzit asemenea voci neașteptate, unora agresive, dorinți să pătrună în viața celor din jur?
- Care sunt motivele comportării indisciplinate a elevilor din clasă?

Metodele aplicate în studiul de caz:

Observația; conversația; analizarea faptelor agresive; discuția cu părinții elevilor; modelarea atitudinilor similare în țară, în lume sau în țările vecine; analize; interpretări; comparații și concluzii

Raport final:

- Studiul de caz a durat trei săptămâni. Observațiile au fost sistematice din partea pedagogilor, părinților și din partea copiilor.
- S-au realizat discuții cu părinții și elevii, fiind realizată în primăria comportamentului.
- Formularea situației pe schimbarea rutinei a fost de un tip special, deoarece s-a avut în vedere un anumit număr de elevi și de aceea s-a realizat educația morală în familie și școală.

Protocolul studiului de caz nr. 1

Învățătoare Yobelez Angelina Clasa I, B

Problema de investigat: cauza negării a tuturor preșcolilor unui elev cu elemente de agresivitate.

Scopul investigării: stabilirea motivului comportamentului ciudat al elevului observat.

Obiectivele investigării:

1. Observarea mai minuțioasă a elevului
2. Analiza detaliată a tuturor situațiilor
3. Conversații individuale cu elevul și cu membrii familiei, cu psihologul

Întrebări de reflecție:

De ce se comportă astfel acest elev?

De când se manifestă în așa mod?

Cum ar putea să remedieze această problemă?

Metodele aplicate în studiul de caz:

Observația, conversația, discuția cu părinții elevului dat, analize și sinteze.

Raport final:

Studiul de caz a durat 3 săptămâni, observațiile au fost sistematice din partea pedagogilor, părinților și ale altor colegi mai disciplinați și conștienți.

S-au realizat discuții cu părinții elevului

S-au realizat sedințe de consiliere individuală.

Protocolul studiului de caz nr. _____

Învățătoare Parvici Alina Clasa II, A, I

Problema de investigat: lăchăria unui elev noi și născătorii ei în sala de clasă

Scopul investigării: stabilirea motivului comportamentului agresiv al elevilor față de noii colegi

Obiectivele investigării:

1. Observarea comportamentului a elevilor "X" față de colegii noi și de comportamentul colegilor
2. Conversații individuale cu elevii din clasă, dar și cu elevii respectivi
3. Analiza situației apărute

Întrebări de reflecție:

În ce situații s-a manifestat în elevii din clasă?

Cum s-au manifestat?

În ce situații s-a manifestat, unora agresive elevii doresc să atingă atenția elevilor din jur.

Metodele aplicate în studiul de caz:

Observația, conversația, analiza, discuția cu părinții elevilor, analize, interpretări, comparații și concluzii.

Raport final:

Studiul de caz a durat 3 săptămâni. Observațiile au fost sistematice din partea pedagogilor, părinților și din partea copiilor.

S-au realizat discuții cu părinții elevilor, fiind realizată în primăria comportamentului.

Formularea situației pe schimbarea rutinei a fost de un tip special, deoarece s-a avut în vedere un anumit număr de elevi și de aceea s-a realizat educația morală în familie și școală.

Protocolul studiului de caz nr. _____

Învățătoare Orlea Alina Clasa 3-a, A

Problema de investigat: Manifestări a comportamentului elevilor prin explicații minime sau diferite situații

Scopul investigării: stabilirea motivului de a minti și a răspunde fără argumente

Obiectivele investigării:

1. Observarea comportamentului în diverse situații
2. Analiza situației
3. Conversații individuale cu elevii
4. Argumentele pro și contra viz-a-viz de acest lucru

Întrebări de reflecție:

De ce ai simțit nevoia de a minti?

Cum te a simțit până ai minti?

În ce mediu s-au manifestat?

De ce ai simțit nevoia de a minti?

Metodele aplicate în studiul de caz:

Discuții în baza unei tabule parabolice, observații, discuții cu părinții, analize, comparații și concluzii.

Raport final:

Studiul de caz a durat 3 săptămâni. Observațiile au fost sistematice din partea pedagogilor, părinților și ale altor colegi mai disciplinați și conștienți.

S-au realizat discuții cu părinții elevului, fiind realizată în primăria comportamentului.

Formularea situației pe schimbarea rutinei a fost de un tip special, deoarece s-a avut în vedere un anumit număr de elevi și de aceea s-a realizat educația morală în familie și școală.

Completare la Anexa 7 (Părinții elevilor)

<p style="text-align: center;">Questionar pentru părinți</p> <p>Vă rugăm să fiți obiectivi, sinceri și să îndepliniți sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde credeți că e necesar. Vă mulțumim pentru implicare și colaborare!</p> <p>1. Cum înțelegi Dvs. activitatea de consiliere a familiei? <u>Identificarea celor mai eficiente soluții,</u> <u>proficienței, stăruinței... în comun acord dintre</u> <u>cadrele didactice, părinți, psiholgo, copil.</u></p> <p>2. Concretizați care specialiști din liceu se ocupă de consilierea familiei (elevilor și părinților): <u>În cazul nostru este dna Svătăscu, care</u> <u>crează un mediu psihologic favorabil în</u> <u>primul rând copilului și apoi și unor părinți.</u></p> <p>3. Numiți ce fel de suport consultativ ați primit Dvs. din partea specialiștilor liceului: <u>bin partea dnei Svătăscu un suport</u> <u>atât în timpul orelor, cât și după</u> <u>ore prin stăruință și lucruri practice.</u></p> <p>Apreciați calitatea consilierii, prin sublinierea unui calificativ: 4 (foarte bine), 3 (bine), 2 (suficient), 1 (insuficient)</p> <p>4. Enumerați dificultățile întâmpinate în educația familială a copilului Dvs.: <u>himenarea și aborala</u> <u>(desorganizarea)</u></p> <p>Încercuți-le pe acelea la care percepeți necesitatea unui suport consultativ!</p> <p>5. Ați participat în activități de consiliere a elevilor sau a părinților? Bifați: Da ☐ Nu ☒</p> <p>Precizați modalitățile și problemele abordate! <u>acomodarea și integrarea copilului</u> <u>în colectivul clasei.</u></p>	<p>6. Care sunt cei mai competenți specialiști din liceu în consilierea familiei? Concretizați: <u>În primul rând dna Svătăscu, precum</u> <u>și foarte persoanele m-am adresat (din</u> <u>încreșta liceului) au dat dovadă de</u> <u>o competență profesională</u></p> <p>7. Care sunt, în viziunea Dvs., condițiile unei consilieri eficiente a elevilor și părinților? <u>Discuții tematiche, activități educative</u> <u>în afara școlii unde sunt prietenii,</u> <u>respectului, activități de echipă...</u></p> <p>8. Ce propuneri/sugestii puteți oferi pentru optimizarea consilierii educaționale? <u>De ex o oră pe lună o discuție</u> <u>mai depășită într-un mediu relaxant,</u> <u>cu multe emoții pozitive.</u></p>
<p style="text-align: center;">Questionar pentru părinți</p> <p>Vă rugăm să fiți obiectivi, sinceri și să îndepliniți sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde credeți că e necesar. Vă mulțumim pentru implicare și colaborare!</p> <p>1. Cum înțelegi Dvs. activitatea de consiliere a familiei? <u>Ajutăz părinți pentru a înțelege</u> <u>mai bine cum să facă față dificultăților</u> <u>aparute în procesul de învțătare care</u> <u>are loc la școală.</u></p> <p>2. Concretizați care specialiști din liceu se ocupă de consilierea familiei (elevilor și părinților): <u>Psihologi în general, dirigintele și prof-</u> <u>sorii de specialitate în anumite cazuri.</u></p> <p>3. Numiți ce fel de suport consultativ ați primit Dvs. din partea specialiștilor liceului: <u>Psihologul m-a ajutat să înțeleg problema</u> <u>fipri de încredere a copilului în fetole propri,</u> <u>diriginta m-a ajutat în înțelegerea mea</u> <u>ampă despre dificultățile pe care le are băiețelul.</u></p> <p>Apreciați calitatea consilierii, prin sublinierea unui calificativ: 4 (foarte bine), 3 (bine), 2 (suficient), 1 (insuficient)</p> <p>4. Enumerați dificultățile întâmpinate în educația familială a copilului Dvs.: <u>Fidel meu este perfecționist, este prea puțin</u> <u>flexibil și în accepta cu greu înșuccesul;</u> <u>se este prea să încerce activități noi și</u> <u>reacționarea cu sensibilitate la critica</u></p> <p>Încercuți-le pe acelea la care percepeți necesitatea unui suport consultativ!</p> <p>5. Ați participat în activități de consiliere a elevilor sau a părinților? Bifați: Da ☒ Nu ☐</p> <p>Precizați modalitățile și problemele abordate! <u>Discuții cu psihologul și dirigintele pe</u> <u>sama problemelor enumerate mai sus.</u></p>	<p>6. Care sunt cei mai competenți specialiști din liceu în consilierea familiei? Concretizați: <u>Am beneficiat de consiliere din partea diri-</u> <u>gintelor copilor mei și sunt foarte mulțumite!</u> <u>Ma (precum Anghelina Gobleș, precum și de</u> <u>Svetlana Ibră</u></p> <p>7. Care sunt, în viziunea Dvs., condițiile unei consilieri eficiente a elevilor și părinților? <u>Comunicarea regulată între profesori</u> <u>și părinți.</u></p> <p>8. Ce propuneri/sugestii puteți oferi pentru optimizarea consilierii educaționale? <u>Sunt mulțumite de starea actuală</u></p>

Completare la Anexa 7 (Cadrele didactice din învățământul primar)

Chestionar pentru cadrele didactice	
<p>Vă rugăm să fiți obiectivi, sinceri și să îndepliniți sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde credeți că e necesar. Vă mulțumim pentru implicare și colaborare!</p> <p>1. Expuneți scopul și obiectivele de bază ale consilierii elevilor din treapta învățământului primar: <u>Ace drept scop o desfășurare a educației eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului</u> <u>- întărirea comportamentului, orientarea</u></p> <p>2. Expuneți scopul și obiectivele de bază ale consilierii familiei cu elevi de vârstă școlară mică în liceu: <u>- Au drept obiectiv să încerce eu acordul părinților și provocarea unei schimbări în atitudine, comportament astfel încât elevul să se încadreze în grup.</u></p> <p>3. Numiți cel mai potrivit specialist în consilierea elevilor și familiei acestora în liceu: <u>învățătorul specialist, psiholog, o persoană dispusă să ofere ajutor</u></p> <p>4. Concretizați aspectele și probleme consilierii valorificate de membrii administrației în liceu: <u>- rezolvarea problemelor cu care se confruntă</u> <u>- organizarea și desfășurarea clasei de lucru</u> <u>- conflictele apărute</u></p> <p>5. Numiți aspectele din cadrul școlii care ar putea fi eficientizate prin consiliere: <u>- comportament, reușita școlară, dezvoltare personală</u></p> <p>6. Numiți aspectele din cadrul familiei care ar putea fi eficientizate prin consiliere: <u>- încurajarea și dorința încrederii de sine</u></p>	<p>7. Cum credeți care actori din învățământul primar au nevoie de consiliere? Ierarhizați și argumentați: <u>Parinte - rolul funcțiile unui parinte în demnitate, spiritul educativ parental adaptat în familie;</u> <u> elev - respectarea regulilor în comunicare, comportament; (cu 6-7 ani de acasă)</u> <u>Învățător - adoptarea strategiilor de abordare, soluționare a conflictelor de oară oară</u> <u>Administrație - gestionarea corectă a situațiilor</u></p> <p>8. Care sunt, în viziunea Dvs., acțiunile manageriale indispensabile în consilierea educațională? Argumentați: <u>Sprijin și eficientizarea calității procesului de consiliere educațională a tuturor actorilor școlii, indiferent de vârsta acestora, organizarea, conducerea și gestionarea procesului de învățare</u></p> <p>9. Care sunt necesitățile învățătorilor din clasele primare privind eficientizarea consilierii educaționale? <u>Organizarea seminarelor, dezbaterea în vederea soluționării unor situații problematice</u> <u>Strategii de soluționare în lucrul cu elevii cu nevoi educaționale speciale, ADHD</u></p> <p>10. Oferiți propuneri vis-a-vis de managementul consilierii educaționale și procesul consilierii educaționale: <u>Organizarea seminarelor, training-urilor practice cu soluționări de situații problematice</u> <u>studii de caz, atât pentru cadrele didactice cât și pentru părinți</u></p>
<p style="text-align: center;">Chestionar pentru cadrele didactice</p> <p>Vă rugăm să fiți obiectivi, sinceri și să îndepliniți sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde credeți că e necesar. Vă mulțumim pentru implicare și colaborare!</p> <p>1. Expuneți scopul și obiectivele de bază ale consilierii elevilor din treapta învățământului primar: <u>Scopul consilierii elevilor în treapta învățământului primar este prevenirea și rezolvarea situațiilor de criză personale, educaționale și sociale</u></p> <p>2. Expuneți scopul și obiectivele de bază ale consilierii familiei cu elevi de vârstă școlară mică în liceu: <u>Scopul consilierii familiei cu elevi este sprijinirea membrilor familiei în vederea creșterii, îngrijirii și educației a copiilor</u></p> <p>3. Numiți cel mai potrivit specialist în consilierea elevilor și familiei acestora în liceu: <u>Profesorul diriginte în colaborare cu cadrele didactice și psihologul, facultativ</u></p> <p>4. Concretizați aspectele și probleme consilierii valorificate de membrii administrației în liceu: <u>- angajarea psihologului școlar</u> <u>- folosirea cadrelor didactice</u> <u>- consilierea învățătorilor și părinților a elevilor</u></p> <p>5. Numiți aspectele din cadrul școlii care ar putea fi eficientizate prin consiliere: <u>- absentismul;</u> <u>- agresivitatea;</u> <u>- relațiile între colegi;</u> <u>- dificultăți de învățare și adaptare;</u></p> <p>6. Numiți aspectele din cadrul familiei care ar putea fi eficientizate prin consiliere: <u>- relațiile părinte-copil-copii-sociale</u> <u>- comunicarea între părinți și copii</u></p>	<p>7. Cum credeți care actori din învățământul primar au nevoie de consiliere? Ierarhizați și argumentați: <u>Elevul are nevoie de consiliere pentru o integrare cu succes în activitate, menținerea emoțiilor, relaționarea școlară, depășirea crizelor, însușirea tehnicii de învățare eficientă.</u> <u>Învățătorul are nevoie de consiliere în cazul în care apar problemele, emoționale, psihice, psihice proprii sau ale elevilor, experiențe prejudiciabile, pierderea respectului față de elevi etc.</u> <u>Părintele are nevoie de consiliere pentru a-și realiza cu succes sarcinile educative, să evite conflictele, să aibă o ocupație profesională ocupându-se de activități necesare membrilor de familie</u></p> <p>8. Care sunt, în viziunea Dvs., acțiunile manageriale indispensabile în consilierea educațională? Argumentați: <u>- organizarea activităților de formare dezvoltare a competențelor de contribuție ale cadrelor didactice</u> <u>- sprijinirea familiei prin organizarea activităților de studiu, formare, training, cu scopul de a consolida relațiile dintre părinți</u></p> <p>9. Care sunt necesitățile învățătorilor din clasele primare privind eficientizarea consilierii educaționale? <u>cursuri de formare</u> <u>materiale informative</u> <u>colaborarea cu psihologul școlar</u> <u>cultură organizatională</u></p> <p>10. Oferiți propuneri vis-a-vis de managementul consilierii educaționale și procesul consilierii educaționale: <u>să stabilească contactul</u> <u>să stabilească regulile consilierii</u> <u>să clarifice problema</u> <u>să analizeze eventualele posibilități de rezolvare</u></p>

Completare la Anexa 7 (Elevii claselor primare)

<p style="text-align: center;">Questionar pentru elevii claselor a III-a și a IV-a</p> <p><i>Te rugăm să fii obiectiv, sincer și să îndeplinești sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde crezi că e necesar. Îți mulțumim pentru implicare și colaborare!</i></p> <p>1. Ce înseamnă consiliere? <u>Consiliere înseamnă persoana care te ajută la o problemă greu de rezolvat.</u></p> <p>2. Cum, crezi, au nevoie elevii/colegii din clasă de consiliere? Bifează: Da ☒ Nu ☐</p> <p>3. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de psiholog? Descrie succint: <u>Consilierea realizată de psiholog m-a ajutat ca să îmi cunosc mai bine colegii, să fiu mereu prietenoasă și să mă respect colegii, dar și ei pe mine.</u></p> <p>4. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de învățătoare? Descrie succint: <u>Consilierea realizată de învățătoare m-a ajutat să scriu corect, să nu lăzesc, să nu alerg prin clasă, să am rezultate bune la teste, să fiu prietenoasă cu toți.</u></p> <p>5. De ce anume ai nevoie cel mai mult la școală? Enumeră concret (le așezi în ordinea de la important – spre mai puțin important): <u>Am nevoie de: să scriu corect, să nu lăzesc, să nu alerg prin clasă, să am rezultate bune la teste, să fiu prietenoasă cu toți.</u></p> <p>De ce anume ai nevoie cel mai mult în cadrul familiei? Enumeră concret (la fel, așezi nevoile după importanța lor pentru tine): <u>Am nevoie de: iubire, dragoste, apreciere, simpatie, îmbrățișări, culmebrăți, micuța, tata, frate, eu!</u></p>	<p style="text-align: center;">Questionar pentru elevii claselor a III-a și a IV-a</p> <p><i>Te rugăm să fii obiectiv, sincer și să îndeplinești sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde crezi că e necesar. Îți mulțumim pentru implicare și colaborare!</i></p> <p>1. Ce înseamnă consiliere? <u>O discuție între un om matur și un copil pentru a rezolva problema sau disciplina.</u></p> <p>2. Cum, crezi, au nevoie elevii/colegii din clasă de consiliere? Bifează: Da ☒ Nu ☐</p> <p>3. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de psiholog? Descrie succint: <u>M-a ajutat la sentimente, la emoții, la prietenie și multe altele să ajut, să nu fiu răutăcioasă sau zgârcită, să fiu activă mereu la lecții.</u></p> <p>4. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de învățătoare? Descrie succint: <u>M-a ajutat la teme noi, dacă ceva nu înțeleg, la prietenie, la reguli, să fiu ascultătoare, să fiu activă mereu la lecții.</u></p> <p>5. De ce anume ai nevoie cel mai mult la școală? Enumeră concret (le așezi în ordinea de la important – spre mai puțin important): <u>să înțeleg, să ascult sfaturile învățătoarelor, să mă joc în pauză frumoasă și prietenoasă, să ajut, să nu dorm la lecții, să nu fiu neascultătoare.</u></p> <p>De ce anume ai nevoie cel mai mult în cadrul familiei? Enumeră concret (la fel, așezi nevoile după importanța lor pentru tine): <u>de iubire, de grijă, să ascult, să-mi pese, să nu fie violentă, să nu fiu capricioasă, să mă joc frumoasă cu ei.</u></p>
<p style="text-align: center;">Questionar pentru elevii claselor a III-a și a IV-a</p> <p><i>Te rugăm să fii obiectiv, sincer și să îndeplinești sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde crezi că e necesar. Îți mulțumim pentru implicare și colaborare!</i></p> <p>1. Ce înseamnă consiliere? <u>Consiliere înseamnă sfaturi, îndrumare.</u></p> <p>2. Cum, crezi, au nevoie elevii/colegii din clasă de consiliere? Bifează: Da ☒ Nu ☐</p> <p>3. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de psiholog? Descrie succint: <u>Îmi este mai ușor să fiu prietenoasă și să știu cum să mă comport cu cei din jur.</u></p> <p>4. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de învățătoare? Descrie succint: <u>Consilierea realizată de învățătoare m-a ajutat: să citesc mai bine, să scriu mai frumoasă, să fiu atentă la lecție, să stau corect în bancă și să nu alerg pe coridor.</u></p> <p>5. De ce anume ai nevoie cel mai mult la școală? Enumeră concret (le așezi în ordinea de la important – spre mai puțin important): <u>Îmi trebuie să înțeleg, să citesc, să rezolv, să scriu, să prietenesc, să mă joc.</u></p> <p>De ce anume ai nevoie cel mai mult în cadrul familiei? Enumeră concret (la fel, așezi nevoile după importanța lor pentru tine): <u>Am nevoie de: mamă, tată, surioară, cărți, mâncare.</u></p>	<p style="text-align: center;">Questionar pentru elevii claselor a III-a și a IV-a</p> <p><i>Te rugăm să fii obiectiv, sincer și să îndeplinești sarcinile cu caracter aplicativ! Considerăm oportună și binevenită formularea argumentelor și realizarea precizărilor, acolo unde crezi că e necesar. Îți mulțumim pentru implicare și colaborare!</i></p> <p>1. Ce înseamnă consiliere? <u>Consiliere înseamnă sfaturi, îndrumare.</u></p> <p>2. Cum, crezi, au nevoie elevii/colegii din clasă de consiliere? Bifează: Da ☒ Nu ☐</p> <p>3. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de psiholog? Descrie succint: <u>Îmi este mai ușor să fiu prietenoasă și să lucrez în echipă.</u></p> <p>4. În ce, concret, te-a ajutat consilierea realizată de învățătoare? Descrie succint: <u>Îmi prietenesc mai mult cu colegii.</u></p> <p>5. De ce anume ai nevoie cel mai mult la școală? Enumeră concret (le așezi în ordinea de la important – spre mai puțin important): <u>De școală am nevoie să știu lucruri noi, să rezolv lucrurile, și să știu tot în zătar.</u></p> <p>De ce anume ai nevoie cel mai mult în cadrul familiei? Enumeră concret (la fel, așezi nevoile după importanța lor pentru tine): <u>Întelegere, iubire, respect, ajutor, ascultare.</u></p>

Completare la Anexa 19 (Proba scrisă)

<p style="text-align: center;">Proba scrisă „Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar”</p> <p style="text-align: center;">Puncte de reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viziunea/ideile proprii cu privire la valorificarea managementului în consilierea educațională a elevilor și părinților (clasele primare). <i>considerarea educațională necesită o valorificare considerabilă prin pregătire individuală pentru soluții - necesitatea a diverselor metode</i> • Enumerați competențele manageriale care Vă ajută în CE. Concretizați. <i>- cunoștințele pedagogice în domeniul organizatoric, managerial, de gestionarea cu timpul, și situația, în persoană,</i> • Numiți aspectele dificile din cadrul CE a elevilor și părinților. <i>- abordarea situației cu părinți de altă limbă - perceperea valorilor diferite - abordarea situației cu părinți diferiți - cu lașitățile mono-culturale - creșterea emoțională</i> • Caracterizați succint punctele slabe în predarea disciplinei Dezvoltarea personală. <i>Necesitatea unei ore în planul de activitate pentru echilibrarea individuală a elevilor</i> • Oferiți sugestii și propuneri pentru eficientizarea MCE a elevilor și părinților. <i>- implicarea profesioniștilor - furnizarea pedagogic cu materiale școlare - formarea unei echipe de intervenție urgentă în cazuri speciale</i> <p style="text-align: center; font-size: small;">Notă: Vă rugăm să vă orientați după aceste cinci poziții. Este de dorit ca răspunsurile să fie sincere, obiective, concrete și esențializate succint. Mulțumim pentru receptivitate și participare!</p>	<p style="text-align: center;">Proba scrisă „Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar”</p> <p style="text-align: center;">Puncte de reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viziunea/ideile proprii cu privire la valorificarea managementului în consilierea educațională a elevilor și părinților (clasele primare). <i>Managementul consilierii educaționale aduce la eficientizarea educației familiale, asigură succesul școlar, remediază situațiile de criză și dezvoltă autoperfecționarea.</i> • Enumerați competențele manageriale care Vă ajută în CE. Concretizați. <i>- Competența de a învăța din diverse surse, independent și împreună cu alții - Competența de a manifesta atitudinea pozitivă și să creștă în fața părinților</i> • Numiți aspectele dificile din cadrul CE a elevilor și părinților. <i>- acceptarea situației reale de către părinții și - în conflictuși</i> • Caracterizați succint punctele slabe în predarea disciplinei Dezvoltarea personală. <i>- Lipsa instruirii cadrelor didactice în domeniul psihologic și consilierii educaționale - Lipsa materialelor de suport</i> • Oferiți sugestii și propuneri pentru eficientizarea MCE a elevilor și părinților. <i>- Instruirea cadrelor didactice în domeniul dat; - Organizarea activităților individuale și subiective; - Organizarea seminarelor /mesajelor școlare cu tema Managementul în Consilierea Educațională</i> <p style="text-align: center; font-size: small;">Notă: Vă rugăm să vă orientați după aceste cinci poziții. Este de dorit ca răspunsurile să fie sincere, obiective, concrete și esențializate succint. Mulțumim pentru receptivitate și participare!</p>
<p style="text-align: center;">Proba scrisă „Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar”</p> <p style="text-align: center;">Puncte de reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viziunea/ideile proprii cu privire la valorificarea managementului în consilierea educațională a elevilor și părinților (clasele primare). <i>Managementul în consilierea educațională are drept scop prevenirea dificultăților educaționale. Este o sursă pentru consolidarea mentală și psihoe-ducațională a copiilor.</i> • Enumerați competențele manageriale care Vă ajută în CE. Concretizați. <i>- Comunicarea eficientă; - Inovarea pe tot parcursul vieții; - Inovarea din diverse surse; - Atitudinea pozitivă și încrederea în forțele proprii</i> • Numiți aspectele dificile din cadrul CE a elevilor și părinților. <i>- lipsa informațiilor complete despre copil și părinte - prejudecăți sau informații eronate, incomplete despre cel consiliat; - confuzia dintre acceptare și aprobare</i> • Caracterizați succint punctele slabe în predarea disciplinei Dezvoltarea personală. <i>- Lipsa suporturilor didactice bine determinate, disponibile gratuit în bibliotecile școlare.</i> • Oferiți sugestii și propuneri pentru eficientizarea MCE a elevilor și părinților. <i>- formarea cadrelor didactice în vederea consilierii educaționale; - creșterea suporturilor didactice prin intermediul tehnicii și metodele de cercetare școlare.</i> <p style="text-align: center; font-size: small;">Notă: Vă rugăm să vă orientați după aceste cinci poziții. Este de dorit ca răspunsurile să fie sincere, obiective, concrete și esențializate succint. Mulțumim pentru receptivitate și participare!</p>	<p style="text-align: center;">Proba scrisă „Reflecții cu privire la MCE în învățământul primar”</p> <p style="text-align: center;">Puncte de reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viziunea/ideile proprii cu privire la valorificarea managementului în consilierea educațională a elevilor și părinților (clasele primare). <i>Managementul în consilierea educațională a elevilor și părinților este necesar pentru a eficientiza competențele parentale, ale elevilor</i> • Enumerați competențele manageriale care Vă ajută în CE. Concretizați. <i>- Competența de a învăța din diverse surse, independent și împreună cu alții; - Comunicarea eficientă, clarificarea</i> • Numiți aspectele dificile din cadrul CE a elevilor și părinților. <i>- supraaprecierea moderată - ridicată a comportamentului copilului (din partea părinților) - necesitatea de sprijin din partea părinților în vederea atitudinii</i> • Caracterizați succint punctele slabe în predarea disciplinei Dezvoltarea personală. <i>- lipsa materialelor didactice necesare în predarea disciplinei</i> • Oferiți sugestii și propuneri pentru eficientizarea MCE a elevilor și părinților. <i>- pregătirea cadrelor didactice în domeniul dat, creșterea activității școlare pe dezvoltarea educației familiale, situații de criză, remediere etc.</i> <p style="text-align: center; font-size: small;">Notă: Vă rugăm să vă orientați după aceste cinci poziții. Este de dorit ca răspunsurile să fie sincere, obiective, concrete și esențializate succint. Mulțumim pentru receptivitate și participare!</p>

Scenarii ale ședințelor de consiliere a elevilor de vârstă școlară mică

I. Consilierea axată pe soluționarea dificultăților de adaptare la mediul școlar

Date generale despre elev: Nume/prenume: X; *vârsta:* 7 ani; *genul:* masculin; *clasa:* a I-a; *dezvoltarea fizică:* normală; *date generale despre părinți:* mama – casnică; tatăl – lucrează peste hotare.

Definirea problemei: Dificultăți de adaptare la mediul școlar la elevul X

Prezentarea problemei: Elevul X este unicul copil în familie. A fost crescut, în mare parte, doar de mama, tatăl lucrând peste hotare. Are o evoluție psihopedagogică anevoioasă. Elevul X nu a frecventat grădinița, de aceea plânge zilnic când este adus la școală; cu greu se desparte de mama; refuză să comunice și să relaționeze cu colegii. În timpul lecțiilor este pasiv; se joacă; nu se implică în activitate; nu este receptiv la observații și îndrumări; nu manifestă rezistență la solicitări și efort; se adaptează cu dificultate la situațiile noi de învățare; nu își îndeplinește cu regularitate temele pentru acasă. Întâmpină dificultăți la însușirea conținuturilor curriculare. În pauze preferă singurătatea. Deseori se plânge de dureri de burtă.

Obiective:

- Identificarea și anihilarea dificultăților de integrare ale elevului X în grupul de copii;
- Elaborarea și aplicarea strategiilor didactice care ar dezvolta maturitatea școlară (*intelectuală și socială*);
- Utilizarea laudelor și recompenselor (la școală și-n familie) în privința succeselor școlare obținute;
- Creșterea frecvenței afirmațiilor pozitive legate de școală;
- Dezvoltarea încrederii în forțele proprii;
- Consilierea educațională a familiei, pentru a ajuta elevul X să se adapteze mai ușor la mediul școlar.

Metode: observația, analiza, conversația, explicația, jocul de rol, poveștile terapeutice, exercițiul etc.

Observațiile consilierului:

A avut loc consilierea educațională individuală a elevului X, urmărindu-se: sporirea imaginii de sine și dezvoltarea capacității de autocunoaștere; formarea deprinderilor de comunicare și relaționare pozitivă; diminuarea pasivității; identificarea propriilor emoții; deprinderea unor metode de exprimare a sentimentelor și trăirilor; diferențierea între gând și acțiune; însușirea unor tehnici eficiente de învățare; dezvoltarea motivației pentru învățare; îndeplinirea sistematică a temelor pentru acasă.

Pentru înlesnirea schimbării de comportament la elevul X, s-a apelat la consilierea educațională a mamei acestuia, a profesorilor-specialiști, precum și a educatoarei de la grupa cu program prelungit.

După ce s-au luat în considerație declarațiile oferite de persoanele sus-numite, s-a axat pe realizarea obiectivelor:

- optimizarea comunicării copil-părinte, copil-actori educaționali;
- dezvoltarea interesului pentru cunoașterea reală a copilului (caracter, resurse și capacități, preferințe, puncte forte/vulnerabile);
- condiționarea comportamentului elevului printr-un *contract* stabilit cu acordul păților implicate.

Concluzii și recomandări:

Din cauza că nu a avut o pregătire psihosomatică suficientă pentru școală și nu posedă deprinderi de socializare și de comunicare, elevul X întâmpină dificultăți de învățare și de relaționare adecvată cu colegii. Este afectat de lipsa tatălui, de aceea, la venirea la școală, greu se desparte de mama.

Se vor continua ședințele de consiliere educațională cu implicarea profesorilor-specialiști, educatoarei de la grupa cu program prelungit și a mamei acestuia.

Deși, se observă unele modificări comportamentale cu referire la adaptarea școlară la elevul X, este necesar ca ședințele de consiliere educațională să continue sub forma exersării comportamentului și formării Sine-lui. Dacă toți actorii educaționali vor acționa pozitiv asupra băiatului X, acesta se va adapta și integra mai lesne în mediul școlar.

II. Consilierea axată pe soluționarea dificultăților de învățare

Date generale despre elev: Nume/prenume: X; *vârsta:* 8 ani; *genul:* masculin; *clasa:* a II-a; *dezvoltarea fizică:* normală; *date generale despre părinți:* familie completă; mama - asistentă medicală, tatăl – antreprenor.

Definirea problemei: Dificultăți de învățare la citit-scris la elevul Y.

Prezentarea problemei: Problemele de învățare ale elevului Y au început din clasa I. În clasa a II-a s-au observat: deficiențe la citire; vocabular sărac; vorbire lentă, încetinită; nerecunoașterea tuturor literelor; confuzii vizuale ale literelor „b-d”; omiteri/substituirii de litere; dificultăți la realizarea analizei fonetice. Tulburarea de învățare interferează semnificativ cu activitățile zilnice ale elevului care necesită abilități formate de citire și de scriere.

Sentimentul de inferioritate, timiditatea, anxietatea, care provin din dificultățile de învățare, tind să amâne succesul școlar.

Obiective:

- Formarea interesului, inițiativei și motivației pentru sporirea performanței citit-scrisului;
- Atingerea scopurilor de învățare, formulate în planul educațional individual;
- Obținerea performanței la nivelul capacității de citit-scris adecvate vârstei;
- Dezvoltarea respectului de sine, astfel, încât elevul să fie în stare să facă față frustrărilor asociate cu dificultățile de învățare și să-și îndeplinească sistematic temele pentru acasă;
- Manifestarea așteptărilor reale din partea părinților și implementarea în familie a strategiilor eficiente care ar ajuta elevul Y să facă față sarcinilor școlare.

Metode: observația, analiza, conversația, explicația, jocul de rol, artterapia, exercițiul etc.

Observațiile consilierului:

În intervenția noastră, am avut ca scop diminuarea tulburărilor de învățare ale elevului Y prin demersuri care includ metode de autoeducație, intervenții prin joc, precum și metode de consolidare a succesului școlar.

Deoarece problema este complexă, am valorificat strategia de intervenție pe trei direcții: *școală, familie și centru de logopedie.*

La școală se derulează un program individual de intervenție: reducerea dificultăților de învățare prin exersarea și dezvoltarea capacităților *cognitive legate de citit-scris*; învățarea diferențiată, centrată pe elev; utilizarea terapeutică a jocului ca o formă de corectare a limbajului; formarea comportamentului de recunoaștere pe cale vizuală și auditivă a locului sunetelor *b-d-p*, în cuvinte; formarea capacității de fixare a sunetelor *b-d-p* prin citire și scriere în spațiul grafic; formarea comportamentului de operare cu consoanele *b-d-p* în activitățile de citit-scris, realizând o corelare între ele; teme adecvate și gradual abordate de citire; învățarea prin cooperare, implicând colegii elevului Y.

Consilierea educațională a familiei cu privire la semnele și simptomele dezabilității de învățare; încurajarea părinților să se implice zilnic în efectuarea temelor pentru acasă a elevului Y; familiarizarea părinților cu metode și tehnici eficiente în vederea sprijinirii copilului; încurajarea părinților să-și laude copilul frecvent și să consolideze permanent eforturile legate de învățare ale acestuia.

În cadrul terapiei logopedice se vor realiza exerciții de dezvoltare a auzului fonematic, repetarea unor serii de silabe, exersarea pronunțării cuvintelor *mono-*, *bi-* și *polisilabice*; repetarea unor fraze scurte într-o intonație expresivă, formularea unor propoziții scurte în baza imaginilor concrete, formularea răspunsurilor la întrebări etc.

Concluzii și recomandări:

În urma evaluării rezultatelor obținute, după derularea programului de intervenție pe o perioadă de trei luni, s-a ajuns la concluzia că datorită exercițiilor și activităților accesibile, desfășurate în ritm propriu, elevul a depășit, în mare parte, dificultățile sale de învățare la citit-scris, dobândind o experiență cognitivă superioară celei anterioare, înlăturând anumite bariere din calea dezvoltării sale.

S-a constatat că reluarea unor sarcini de învățare și a unor comportamente-țintă sunt de un real folos în dezvoltarea deprinderilor de muncă independentă a elevului.

În continuare recomandăm stimularea pozitivă, consolidarea motivației și a încrederii în propriile forțe, precum și reluarea unor activități în vederea fortificării achizițiilor dobândite.

Managementul consilierii educaționale în contextul asigurării succesului școlar prin intermediul colaborării actorilor școlari

Valoroasă este viziunea cercetătorului *N. Sillamy*, care asociază succesul școlar cu o încurajare și consideră că cadrului didactic îi revine rolul să dozeze dificultățile sarcinilor, în așa fel, încât acestea să poată fi abordate de elevi fără teamă și cu șanse de reușită, deoarece succesul este o necesitate morală, este semnul valorii personale a unui individ [110]. Ne alăturăm la această viziune și sintetizăm un ansamblu de *factori principali ai succesului școlar*, după cum urmează: *factori interni* (biologici, cognitivi, afectiv-motivaționali, echilibrul psihosocial, ansamblul aptitudinal, nivelul aspirațiilor) și *factori externi* (socio-familiali, influențele socioculturale, contextul educațional general, conținuturile curriculare, competențele manageriale ale specialiștilor, climatul social al clasei, personalitatea cadrului didactic, grupul de prieteni) [62; 80; 86; 95; 179 etc.].

Conform accepțiunilor cercetătorului *V. Curelaru* [37, p. 175], nivelul dezvoltării psihointelectuale reprezintă unul dintre *factorii esențiali ai performanțelor școlare*, aceștia cuprind:

- *caracteristicile individuale ale elevilor* (starea de sănătate, nivelul dezvoltării psihointelectuale, conceptul de sine și performanța școlară, motivații și interese, nivelul aspirațiilor școlare, atitudinea față de școală, imaginea de sine);
- *indicatorii socio-economici și alte caracteristici ale familiei* (mediul de proveniență al părinților, nivelul de instruire, profesia părinților, starea materială și dimensiunile familiei, climatul afectiv din familie etc.);
- *grupul școlar și grupul de prieteni* (atitudinea față de grupul școlar, activitățile desfășurate în timpul liber, interesul acordat instruirii de către colegi, relațiile cu colegii);
- *factorii școlari* (criteriile de eficacitate și calificare a profesorilor, relația profesor-elev, calitatea echipamentelor și a materialelor didactice etc.).

Astfel, pentru asigurarea succesului școlar, cadrele didactice în activitatea la clasă vor pune accentul pe individ, pe unicitatea fiecăruia, pe experiența de viață și sprijinul în învățare prin metode adecvate și interrelații stimulative; vor avea grijă să creeze un mediu de învățare facilitant pentru toți copiii, având în vedere particularitățile individuale și manifestările psihocomportamentale ale acestora, deoarece reușita în învățare contribuie în mod pozitiv la dezvoltarea personalității elevului [131]. Se știe că copilul are o curiozitate naturală înnăscută, este explorator și privește lumea cu încredere și fără idei preconcepute. Acest *capital de*

încredere sporește cu fiecare situație, în care copilul reușește, și scade de fiecare dată, când suferă un eșec [69, p. 43].

De aceea, în activitatea de studiere și cunoaștere a particularităților biopsihice ale copilului, atenția este centrată pe acele însușiri, care caracterizează copilul într-un anumit stadiu ontogenetic. În cercetarea noastră, ne interesează debutul școlarității. În baza experienței acumulate și studierea literaturii de specialitate [31; 32; 58; 73; 163 etc.], am elaborat o *Fișă de caracterizare sociopsihologică și pedagogică a elevului de vârstă școlară mică*, descriind detaliat specificul dezvoltării acestuia (Anexa 5).

Dintotdeauna, învățarea a presupus depășirea unor obstacole, eliminarea unor dificultăți apărute în timpul studiului individual sau colectiv. Atâta timp cât se caută soluții pentru o pedagogie a succesului, trebuie să se ia în considerație aplicarea unor metode, strategii, tehnici de diminuare a dificultăților de învățare ale elevilor [126].

Așadar, *dificultățile de învățare* reprezintă un concept generic ce se referă la un grup eterogen de tulburări datorate unor disfuncții minimale ale sistemului nervos central, exprimate prin dificultăți majore în achiziționarea, utilizarea și înțelegerea limbajului, a vorbirii, scrierii, citirii, în utilizarea abilităților matematice și sociale. Ele apar în activitatea de rezolvare a sarcinilor de învățare și desemnează un comportament inadecvat, ineficient, inoperant, cu randament scăzut. Dificultățile de învățare sunt întâlnite frecvent în copilăria mică, specialiștii estimează că de la 6 până la 10 la sută din copiii de vârstă școlară mică au cel puțin o problemă de învățare, prezentând întârzieri semnificative față de nivelul obișnuit al achizițiilor școlare, în raport cu sistemele de competențe curriculare asimilate de majoritatea colegilor [179].

Conform opiniei cercetătorilor, dificultățile de învățare afectează, de obicei, cinci domenii generale: *vorbirea* (întârzieri, tulburări, precum și abaterile de la ascultare și vorbire), *scrisul* (dificultăți de citit, scris și de ortografie), *aritmetica* (dificultăți în efectuarea operațiilor aritmetice sau în înțelegerea conceptelor de bază), *cogniția* (dificultăți în organizarea și integrarea gândurilor), *memoria* (dificultăți în reținerea și reproducerea informațiilor și instrucțiunilor). Chiar și unele deficiențe minore în domeniile enumerate care ar putea fi neobservate în mediul familial, au un impact negativ în mediul școlar.

Printre simptomele legate de deficiențele de învățare se află: performanțele slabe la testele standardizate, discriminarea eronată a mărimii, formei, culorii; dificultățile în interpretarea conceptelor temporale; de a sta liniștit; de a duce la final redarea unei istorioare; de a se concentra asupra unui subiect; de a percepe legătura între cauză și efect; de a înțelege semnificația numerelor, a literelor; de a face conexiunea corectă între litere și cuvinte; inversări în scris și citit; neîndemânare generală; coordonare slabă vizual-motorie; hiperactivitate, dificultăți în a copia cu

exactitate după un model; de a se organiza; de a urmări un scop (abandonează jocurile, nu câștigă niciodată, nu se supără când nu câștigă); repetarea unei idei; imagine de sine distorsionată; lenevie în îndeplinirea sarcinilor; aptitudini organizatorice insuficiente; ușor derutat de instrucțiuni; dificultăți în raționamentul abstract și/sau în rezolvarea problemelor; gândire dezorganizată, de multe ori rămâne fixat pe un subiect sau o idee; memorie deficitară; comportament impulsiv; toleranță redusă la frustrare; agitație în timpul somnului; interacțiune slabă cu cei de aceeași vârstă; excesiv de agitat în timpul jocului de grup; judecata morală deficitară; manifestarea afecțiunii în mod neadecvat; întârziere în etapele de dezvoltare (motricitate, limbaj); comportament deseori neadecvat situației; excesiv de credul, ușor de manipulat de colegi; instabilitate în starea de spirit și incapacitatea de reacție; adaptare anevoioasă la schimbările de mediu; ușor de distras; dificultate în luarea deciziilor; dificultate cu sarcinile care necesită secvențiere [142].

Pentru a descoperi rapid elevul aflat în anumite dificultăți de învățare, cadrele didactice trebuie să fie atente la următoarele manifestări:

- a) *poziția corporală în timpul lecției*: este tensionat, se simte amenințat, lasă impresia că este neajutorat, lipsit de forță sau, dimpotrivă, este excesiv de agitat;
- b) *comportamentul cel mai frecvent manifestat în clasă*: nu ia notițe, creează impresia de izolare de colectiv, este rezervat sau ostil față de colegi și profesori, comunică cu dificultate, este timid, anxios, renunță ușor la realizarea unor sarcini, este inhibat etc.;
- c) *comportamentul în pauze*: este izolat, apatic, îngrijorat, indiferent față de activitățile colegilor sau, dimpotrivă, este activ, manifestă agresivitate cu ceilalți colegi etc.;
- d) *comportamentul elevului acasă*: nu-și face temele, dezinformează părinții în legătură cu rezultatele școlare, cu sarcinile școlare etc.;
- e) *expresia grafică*: scrisul său este greu lizibil, cu greșeli de ortografie și greșeli gramaticale;
- f) *dificultățile la lectură*: elevul citește cu dificultate, înțelege greu în timp ce citește, nu prezintă interes pentru lectură etc.;
- g) *dificultățile de calcul*: dificultăți la înțelegerea enunțurilor sarcinilor, la realizarea și explicarea operațiilor matematice;
- h) *dificultățile de concepere și redactare*: dificultăți în a rezuma ideile, în a sesiza aspectele principale ale textului, percepe greu ordonarea ideilor, nu este capabil să delimeteze ideea principală etc. [98; 112; 122].

Mulți elevi întâmpină dificultăți de învățare care sunt rezultatul unei îmbinări complexe de mai mulți factori, de aceea, pentru desfășurarea CE, este util să cunoaștem clasificările dificultăților de învățare și specificul acestora.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
CONSILIUL MUNICIPAL CHIȘINĂU
PRIMARUL GENERAL AL MUNICIPIULUI CHIȘINĂU
DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE,
TINERET ȘI SPORT
INSTITUȚIA PRIVATĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT
LICEUL TEORETIC „ORIZONT”
str. I. Pelivan, 13A, municipiul Chișinău,
Republica Moldova. MD-2064;

MINISTRY OF EDUCATION AND RESEARCH
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
CHIȘINĂU MUNICIPAL COUNCIL
GENERAL MAYOR OF CHIȘINĂU MUNICIPALITY
GENERAL DIRECTORATE OF EDUCATION,
YOUTH AND SPORT
PRIVATE EDUCATIONAL INSTITUTION
“ORIZONT” THEORETICAL LYCEUM
13A, I. Pelivan Street, Chișinău municipality,
Republic of Moldova, MD-2064

Phone: (022) 75-15-51, (022) 74-29-14
e-mail: buiucani@orizont.md URL: www.orizont.org

Nr. 934 din 05 iunie 2023

ADEVERINȚĂ

Prin prezenta se confirmă că **Stegărescu Lilia**, doctorandă a UPS „Ion Creangă” din mun. Chișinău, în perioada anului de studii 2021-2022, a desfășurat experimentul pedagogic al tezei de doctor, în cadrul IPÎ LT „Orizont”, filiala Buiucani, mun. Chișinău.

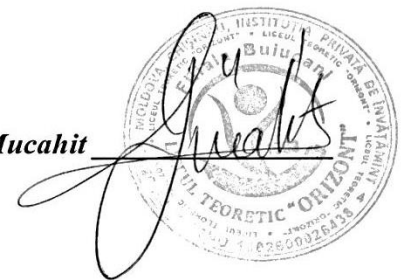
Astfel, prin intermediul căruia a desfășurat *Programul instituțional de formare a cadrelor didactice din treapta învățământului primar „Formarea și eficientizarea competențelor managementului consilierii educaționale”* privind implementarea *Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale, destinat cadrelor didactice din învățământul primar.*

Acesta s-a organizat și desfășurat în cadrul unor activități de formare profesională a cadrelor didactice, *workshop-uri, mese rotunde și ședințe de consiliere educațională.*

Dat fiind faptul, că programul și modelul aplicate de doctorandă au facilitat sporirea calității procesului de consiliere educațională la nivelul învățământului primar, toate instrumentele metodologice și aplicative elaborate, vor fi cu succes aplicate în consilierea elevilor de vârstă școlară mică, inclusiv a părinților acestora; în activitatea de autoperfecționare și profesionalizare a cadrelor didactice; în eficientizarea activității psihologului școlar, în vederea eficientizării colaborării școală-familie-comunitate prin intermediul explorării sistemice și constante a valorilor, dimensiunilor, principiilor și strategiilor managementului consilierii educaționale.

Directorul instituției

Biner Mucahit

DECLARAȚIE

*de asumare a răspunderii pentru originalitatea conținutului tezei
și respectarea standardelor de calitate și de etică profesională*

Subsemnata **Stegărescu Lilia**, doctorandă în cadrul Școlii Doctorale Științe ale Educației, a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, declar pe proprie răspundere că materialele prezentate în teza de doctorat cu tema „**Managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar**”, sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

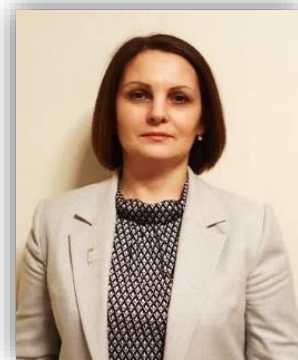
Semnătura doctorandei

Semnătura conducătorului de doctorat

Data 10.01.2024

**Curriculum Vitae
Europass**

Informații personale

Nume/Prenume **Stegărescu Lilia**
Telefon Mobil: 079812950
E-mail stelili@mail.ru, liliastegarescu73@gmail.com
Naționalitate moldoveancă
Cetățenie MD, RO
Data nașterii 25.08.1973
Sex feminin

Locul de muncă vizat IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, mun. Chișinău
Domeniul ocupațional Educație, nivelul învățământului primar

Experiența profesională **2013-2023** – IPÎLT „Orizont”, filiala Buiucani, mun. Chișinău
2000-2009 – IPÎLT „Orizont”, filiala Ciocana, mun. Chișinău
1995-2000 – Școala nr. 5 „Alexandru Donici”, mun. Chișinău
1993-1995 – Școala nr. 19, mun. Chișinău

Funcția sau postul ocupat **1993 – până în prezent** – învățătoare la clasele primare
2015 – până în prezent – director adjunct la clasele primare

Educație și formare **2017-2021** – *doctorat*, specialitatea: *Teoria generală a educației*, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău
2014-2016 – *masterat*, specialitatea: *Management și consiliere în învățământul primar*, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău
2012-2013 – *studii de recalificare*, specialitatea: *Pedagogie în învățământul primar*, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău
1993-1998 – *licență*, specialitatea: *Culturologie*, Institutul de Stat al Artelor, mun. Chișinău
1989-1993 – *studii medii de specialitate*, specialitatea: *Pedagogie în învățământul primar*, Colegiul Pedagogic „Vasile Lupu”, or. Orhei

Aptitudini și competențe personale

Limba maternă – Limba română

Limba străină cunoscută – Limba rusă

Autoevaluare/limba – Limba franceză – ascultare/citire

Competențe și abilități sociale

Competențe de comunicare cu cadrele didactice, părinții și elevii, dobândite în procesul de activitate didactică, în cadrul exercitării funcției de manager școlar și în procesul de cercetare științifică

Competențe și aptitudini organizatorice

Competențe de mentor, de evaluatoare a calității desfășurării procesului educațional la clasele primare, de organizare a ședințelor cu părinții, a ședințelor operative cu cadrele didactice, a sesiunilor de formare profesională a cadrelor didactice, a consiliilor profesionale, a activităților extracurriculare la nivel instituțional/clasă, formate în procesul de activitate didactică, în cadrul exercitării funcției de manager școlar

Competențe și aptitudini tehnice

Competențe de proiectare și organizare a procesului educațional la nivelul învățământului primar, de elaborare/completare a documentației școlare la nivelul instituției/clasei

Competențe și aptitudini de utilizare a calculatorului

Operare Microsoft Office Word, Microsoft Excel, realizarea prezentărilor Power Point, Prezi, utilizarea platformelor de învățare online Zoom, Classroom, Facebook, Viber, Google Meet, MyEduCare, crearea formularelor Google Forms

Cursuri/sesiuni de formare continuă 2023

- Atelierul de lucru *Comunicarea și gestionarea emoțiilor în Leadership*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, certificat nr. 23098350
- Atelierul de lucru *Educație pentru echitate de gen și șanse egale*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, certificat nr. 23098365
- Atelierul de lucru *Adaptarea școlară a copiilor din clasa I și depășirea anxietății în clasele primare*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, certificat nr. 23098481
- Seminarul *Remedierea pedagogică în învățământul primar*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, certificat nr. 23054499

2022

- Seminarul *Rolul temelor pentru acasă în formarea finalităților educaționale în învățământul primar*, IPLT „Minerva”, mun. Chișinău, ordinul DGETS, nr. 1747 din 13.12.2022

- Seminarul *Abordarea sinergică a educației*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, certificat nr. 02265
- Atelierul specializat *Promovarea abordărilor curriculare inter- și transdisciplinare de către managerii școlari*, IPL „Da Vinci”, ordinul DGETS, nr. 943 din 11.08.2022

2021

- Webinar-ul *Plagiatul și dreptul de autor*, AGEPI, certificat
- Webinar-ul *Abordarea calitativă a aprecierii rezultatelor școlare în contextul evaluării criteriale prin descriptori în învățământul primar*, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. SEI-21-755
- Seminarul științifico-practic național cu participare internațională *Implicarea studenților, masteranzilor și doctoranzilor în cercetări dezvoltate de mediul asociativ: provocări și soluții*, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. SEI-21-550
- Sesiunea de formare *Managementul timpului*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, mun. Chișinău
- Cursul de formare *Comunicare și relaționare eficientă*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership, mun. Chișinău, certificat nr. 00000621052
- Seminarul Metodologic Republican al Profesorilor *Formarea profesorilor pentru a ajuta elevii la realizarea proiectelor de cercetare și a proiectelor cu conținut creativ*, Centrul Național de Inovații Digitale în educație „Clasa Viitorului”, certificat nr. 110
- Programul de formare a specialiștilor responsabili de atestare, DGETS, certificat
- Cursul de dezvoltare profesională *Aspecte manageriale privind elaborarea, implementarea, monitorizarea Programului de dezvoltare strategică*, UPSC, Centrul Formare Continuă și Leadership”, certificat
- Cursul de formare continuă *Management educațional: Implementarea Standardelor de competență profesională ale cadrelor de conducere din învățământul general*, ordinul MECC al RM nr. 848 din 07.07.2021, Proiectul Reforma educației din Moldova (MERP), certificat

2020

- Școala de iarnă a cadrelor didactice *Profesori de succes – Atestare fără stres*, AGIRO, certificat
- Școala de iarnă a cadrelor didactice *Educația matematică a micilor școlari*, AGIRO, certificat
- Webinar-ul *O școală în siguranță, fără COVID: Modelăm deschiderea școlilor*, Academia de vară a cadrelor didactice, certificat

- Cursul de formare continuă, *Învățământ primar*, IFC, certificat nr. 000083311
- Webinarul *Cum construim o lecție pe o platformă de învățare?*, Professional Speaker SRL, certificat
- Webinar-ul *Captivează-ți elevii în Online mai ceva ca în clasă*, Professional Speaker SRL, certificat WEIO – 0654
- Cursul online *Elemente de consiliere spirituală în activitatea cadrului didactic*, Centrul Educațional Pro Didactica, certificat
- Webinar-ul *Facebook ca instrument de predare*, America House, certificat
- Webinar-ul *Utilizarea formularelor Google Forms*, certificat
- Webinar-ul *Comunicarea digitală*, British council, certificat
- Webinar-ul *Platforme de învățare online Zoom, Classroom*, certificat
- Seminarul *Abilități digitale în domeniul educației: utilizarea platformei digitale și a suitei de aplicații MyEduCare*, Edusoft, București, diplomă
- Cursul de formare continuă, *Pedagogie în Învățământul Primar*, UPSIC, certificat nr. 000077806

2019

- Atelierul formativ-dezvoltativ *Disciplinarea pozitivă sau cum să disciplinezi fără să rănești*, certificat nr. 003039
- Workshop-ul *Educația parentală – repere și practici actuale*, ULIM, certificat nr. 11693
- Sesiunea de formare *Aspecte metodologice de realizare a activităților transdisciplinare la nivelul învățământului primar*, DGETS, certificat
- Workshop-ul *Etica cercetării și comunicarea științifică*, UPSC, certificat
- Masa rotundă *Formarea inițială a cadrelor didactice pentru învățământul primar: actualitate și perspective*, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. 00586
- Seminarul municipal instructiv-metodic *Școala experienței avansate – laborator de creație în instituție*, IPLT „M. Viteazul”, certificat
- Programul de formare continuă *Implementarea Curriculumului la disciplina Dezvoltare personală, ediția 2019*, DGETS, certificat nr. 7085
- Programul de formare continuă *Implementarea Curriculumului Național în cl. I-IV, ediția 2018*, DGETS, IPLT „Da Vinci”, certificat, nr. 06
- Forumul pedagogic municipal, master-class-ul *Strategii ale evaluării formative*, IPLT „N. Dadiani”, certificat

- Atelierul *Metode eficiente de învățare*, Asociația Obștească „Didactica Aplicată”, certificat nr. 001900

2018

- Seminarul municipal instructiv-metodic *Monitorizarea procesului de implementare eficientă a ECD*, LT „G. Meniuc”, certificat
- Seminarul municipal instructiv-metodic *Rolul managerilor școlari în monitorizarea eficientă a procesului de implementare eficientă a ECD, imperativă incontestabilă în afirmarea valorică a relevanței sistemului instituțional de evaluare*, LT „G. Meniuc”, certificat
- Programul de formare continuă pentru cadrele didactice preuniversitare *Desing instrucțional în cheia ECD*, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. 1324-1
- Stagiul de formare *ECD în învățământul primar, cl.2*, IȘE, certificat nr. 1153
- Cursul de formare continuă, specialitatea *Legislația educației*, UST, certificat nr. 000055427

2017

- Seminarul municipal *Reflecții privind aplicarea evaluării criteriale prin descriptori - o provocare pentru învățământul primar*, IPLT „Alexandru cel Bun”, or. Sîngera, mun. Chișinău, certificat
- Seminarul municipal *De la bun la excelent*, IPLT „Mircea Eliade”, certificat
- Seminarul instructiv-metodic *Valorificarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin diverse forme de diseminare a bunelor practici și crearea în instituția de învățământ a unei comunități reale de învățare*, LT „G. Meniuc”, certificat
- Cursul de formare profesională *Evaluarea criterială prin descriptori*, IȘE, certificat
- Cursul de formare profesională *Standarde de competență profesională pentru cadrele manageriale*, IȘE, certificat

2016

- Seminarul cognitiv-aplicativ cu genericul *Asigurarea continuității grădiniță-școală pentru eficientizarea procesului de integrare și adaptare la mediul școlar al elevilor-debutanți*, Instituția Privată „Cheițele cunoașterii”, certificat
- Stagiul de formare *Sisteme online de prezentări electronice*, CTICE, certificat
- Seminarul municipal *Formarea competenței interpersonale, civice, morale în cadrul lecțiilor de limba și literatura română, istorie și educație moral-spirituală*, LT „George Meniuc”, certificat

- Workshop-ul *Proiectarea curriculară a activității didactice*, UST, certificat
- Seminarul municipal *Metodologia proiectării activității educative*, Școala primară nr.83 „Grigore Vieru”, certificat
- Seminarul cognitiv-aplicativ *Paradigma educației centrate pe elev. Proiectarea demersului didactic din perspectiva ECD*, AGIRO, certificat
- Programul de formare continuă pentru cadrele didactice preuniversitare *Tendențe moderne în didacticile particulare ale învățământului primar*, UPSC, certificat

2015

- Seminarul instructiv-metodic *Asigurarea continuității grădiniță-școală în promovarea unei atitudini pozitive în învățare*, CMEF „Pas cu Pas”, certificat
- Seminarul cognitiv-metodic *Individualizarea și diferențierea procesului educațional*, DGETS, IPLT „C. Negruzzi”, certificat
- Workshop-ul *Valorificarea manualului digital în învățământul primar*, IȘE, certificat

2014

- Seminarul instructiv-metodic *Proiectarea didactică de lungă durată structurată pe unitate de învățare și centrată pe formarea de competențe la disciplinele școlare din învățământul primar*, Școala primară nr. 83 „Grigore Vieru”, certificat

2009

- Proiectul Croos Roads Internațional – *Educație pentru dezvoltarea caracterului*, certificat
- Cursul de formare *Evaluarea pedagogică*, Centrul Educațional Pro Didactica, certificat

2005

- Cursul de formare *Strategii de promovare a gândirii critice la diverse discipline*, Centrul Educațional Pro Didactica, certificat

2003

- Cursul de formare *Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice*, Centrul Educațional Pro Didactica, certificat

Conferințe/ simpozioane științifice

2023

- Conferința Științifică Națională cu participare internațională *Familia – factor de promovare a valorilor etern-umane*, UPSC, mun. Chișinău, certificat

2021

- Conferința transnațională *Educație online prin parteneriate*, DGETS, mun. Chișinău, certificat
- Conferința științifică internațională *Condiții pedagogice de optimizare a învățării în post criză pandemică prin prisma*

dezvoltării gândirii științifice, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. CP/CPOED175

- Conferința științifică internațională *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane*, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. SC.4.4., **participare cu comunicare**
- Conferința online pentru cadrele didactice cu tematica *Tehnologia face diferența*, Centrul Național de Inovații Digitale în educație „Clasa Viitorului”, certificat
- Simpozionul Pedagogic Transfrontalier *Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice*, certificat nr. 42, **participare cu comunicare**

2020

- Conferința Științifică Națională cu participare internațională *Calitatea în educație – imperative al societății contemporane*, UPSC, mun. Chișinău, certificat nr. 00967, **participare cu comunicare**
- Conferința Internațională *Educație online*, DGETS, certificat
- Conferința științifică *Orientări axiologice ale constructivismului în educația modernă*, UST, certificat

2019

- Simpozionul Național *Inițiative didactice*, Ed-a a IV-a. Vaslui, România, diplomă
- Conferința Internațională *Managementul educațional și calitatea în educație*, Iași, România, adeverință nr. 7317
- Conferința republicană a cadrelor didactice, UST, certificat nr. ET-34

2018

- Conferința Științifică Internațională *Managementul educațional la clasă și în școală*. Iași, România, adeverință nr. 6609

2014

- Conferința științifică *Fundamente psihopedagogice ale prevenirii și combaterii violenței în sistemul educațional*, UPSC, certificat
- Conferința Națională *Jos pălăria, Doamnule profesor*, AGIRO, certificat
- Conferința Națională *Tradiții asociative ale învățătorilor*, ediția a III-a, cu genericul: Viziune-Misiune-Valori, AGIRO, certificat

Publicații științifice

Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (categoria B)

- *Condiții și strategii de eficientizare a managementului consilierii educaționale în treapta primară a învățământului*. În: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională, nr. 2-3 (138-139), 2023. 59-64. pp. ISSN 1810-6455.

- *Eficientizarea formării competenței de învățare în mica școlaritate din perspectiva managementului consilierii educaționale.* În: Revista științifică a UPSC ACTA ET COMMENTATIONES Științe ale Educației, nr.1 (31), 2023. 174-181 pp. ISSN 1857-0623.
- *Explorarea Modelului pedagogic integrat de formare a competențelor managementului consilierii educaționale, destinat cadrelor didactice din învățământul primar: cercetare experimentală.* În: Revista științifică a USM STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, nr. 5 (165), 2023. 90-103. pp. ISSN 1857-2103.
- *Formarea personalității elevilor de vârstă școlară mică prin activități de consiliere și dezvoltare personală: abordare transdisciplinară și extrașcolară* În: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională, nr. 5-6 (141-142), 2023. 70-74. pp. ISSN 1810-6455.

Articole în culegerile conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

- *Aspecte teoretice ale managementului educațional.* În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Managementul educațional la clasă și în școală.* Iași: Lumen, 2018. 191 p. ISBN 978-973-166-504-7.
- *Consilierea educațională – activitate indispensabilă pentru o educație de calitate.* În: Culegerea materialelor Conferinței Internaționale *Managementul educațional și calitatea în educație.* Iași: Lumen, 2018. 177 p. ISBN 978-973-166-512-2.
- *Consilierea educațională a elevilor din clasele primare.* În: Culegerea materialelor Simpozionului Național *Inițiative didactice*, Ed-a a IV-a. Vaslui, România, 2019. 533 p. (CD-ROM) ISSN 2558 – 8869/ ISSN-L 2558 – 8869.

Articole în culegerile conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

- *Dificultățile de învățare ale elevilor de vârsta școlară mică.* În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Internaționale *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane.* Chișinău, UST, 2021. 99. p. ISBN 978-9975-76-345-5.
- *Managementul consilierii educaționale la nivelul învățământului primar.* În: Culegerea materialelor Conferinței Internaționale *The Contemporary issues of the socio-humanistic sciences.* Ed-a a X-a. Chișinău: Tipografia Print Caro, 2019. 99-100 pp. ISBN 978-9975-3371-4-4.

Articole în culegerile conferințelor științifice naționale cu participare internațională

- *Competențele și atributele consilierului școlar.* În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Naționale cu participare

internațională *Calitatea în educație – imperativ al societății contemporane*. Chișinău: UPSC, 2020. 326 p. ISBN 978-9975-46-482-6; 978-9975-46-484-0.

- *Consilierea elevilor – acțiune complexă a învățătorului la clasă*. În: Culegerea materialelor Seminarului Științifico-Practic Național cu participare internațională *Implicarea studenților, masteranzilor și doctoranzilor în activități de cercetare dezvoltate de mediul asociativ: provocări și soluții*. Chișinău, UPSC, 2021. 281 p. ISBN 978-9975-46-558-8.
- *Debutul și adaptarea copilului la mediul școlar*. În: Culegerea materialelor Simpozionului Pedagogic Transfrontalier *Profesionalizarea cadrelor didactice: Tendințe și realități socio-psiho-pedagogice*. Chișinău, IȘE, 2021. 374. p. ISBN 978-9975-3336-2-7.
- *Educația familială și succesul școlar în managementul consilierii elevilor din treapta învățământului primar*. În: Culegerea materialelor Conferinței Științifice Naționale cu participare internațională, Ed-a a III-a *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane* din 12.05.2023. 108-117 pp. ISBN 978-9975-46-803-9.

Articole în culegerile conferințelor științifice naționale

- *Dezvoltarea optimă a personalității școlarului mic prin consiliere educațională*. În: Culegerea materialelor Conferinței Republicane a cadrelor didactice. Chișinău: UST, 2019. 382 p. ISBN 978-9975-76-269-4.

Informații suplimentare

- **2000** – Conferirea gradului didactic doi
- **2015** – Conferirea gradului didactic unu
- **2020** – Conferirea gradului didactic superior
- **2017** – Membru al Comisiei de evaluare în cadrul concursului municipal, clasa a IV-a, la limba și literatura română și la matematică:
ordinul DGETS nr. 328 din 02.03.2017 (matematică)
ordinul DGETS nr. 555 din 11.04.2017 (l. română)
- **2018** – Membru al Comisiei de evaluare în cadrul concursului municipal, clasa a IV-a, la limba și literatura română și la matematică:
ordinul DGETS nr. 185 din 06.02.2018 (l. română)
ordinul DGETS nr. 286 din 22.02.2018 (matematică)
- **2020** – Evaluarea externă ANACEC a funcției de director adjunct la clasele primare, calificativul **Foarte bine**, ordinul nr. 30-A din 25.11.2020, certificat, seria ÎG nr.0026-20